

VREME
VREME

Ob koncu
tedna bo
suho in
delno
jasno vreme.

Stavka v zdravstvu

Republiški odbor sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva je za 20. september razglasil splošno stavko. Zadrževajo takojšnje boljše vrednotenje zdravstvenih storitev, torej višjo ceno storitev, sprotno izplačilo računov zdravstvenih skupnosti, pokritje izgub iz lanskega in predlanskega leta ter seveda boljše vrednotenje dela zdravstvenih delavcev in upoštevanje določil sindikalne liste. Drugi del zahtev pa se tiče dolgoročnih ukrepov za izboljšanje položaja zdravstva in stalne materialne osnove.

Tako torej sindikat, čeprav v zdravstvu niso enotnega mnenja, ali stavkati ali ne. In če smo kar nekam navajeni na stavke delavcev z modrimi ovratniki, menimo, da lahko stavka dobro pristoji tudi delavcem v belih plaščih, posebno še, ker so jo napovedovali že v poletnih mesecih in postavili rok za poteze odgovornih do konca avgusta.

Vendar se položaj v slovenskem zdravstvu ni spremenil niti za ped in si zaradi dopustov z napovedano stavko ni nihče kaj preveč belil glave.

Vemo pa, da so zdravstveni delavci v preteklosti že opozarjali odgovorne in družbeno skupnost, vendar kaj prida ni zaleglo. Res, da so takrat pobrali rezerve narodne banke in jih je izvršni svet dal razdeliti med zdravstvene organizacije. Obljubili so jim tudi da, bo prišel novi zakon o zdravstvenem varstvu, ki bo bistveno spremenil razmere slovenskega zdravstva. Denar je bil za obliž, zakona o zdravstvenem varstvu pa še vedno ni na spregled in zagotovo je, da bodo odgovorni prej zapustili svoje stole, kot izpeljali to nalogo. Ni pa tudi več skrivnost, da izvršni svet spet išče denarce po blagajnah, da bi lahko imel kaj za hude čase. Četudi ga bo toliko, da bodo izpolnili zahtevo po višjih osebnih dohodkih in delnem pokritju izgub, pa je pomembnejše, da zdravstveni delavci ostanejo vztrajni pri drugem delu zahtev: položaj zdravstva se mora postaviti na druge temelje. Mi dodajamo: delno tudi podjetniško-tržne, saj bomo le tako rekli, imajo prav!

In kaj nameravajo narediti delavci pomurske zdravstvene organizacije? Dokončno naj bi se dogovorili ta teden, samo s strani pa vendar ne bi kazalo gledati na dogajanja v slovenskem zdravstvenem prostoru. Način pa je seveda njihova odločitve. In če že bodo za prekinitev dela, verjetno ne na račun bolnika in nujne zdravstvene in zdravniške pomoči.

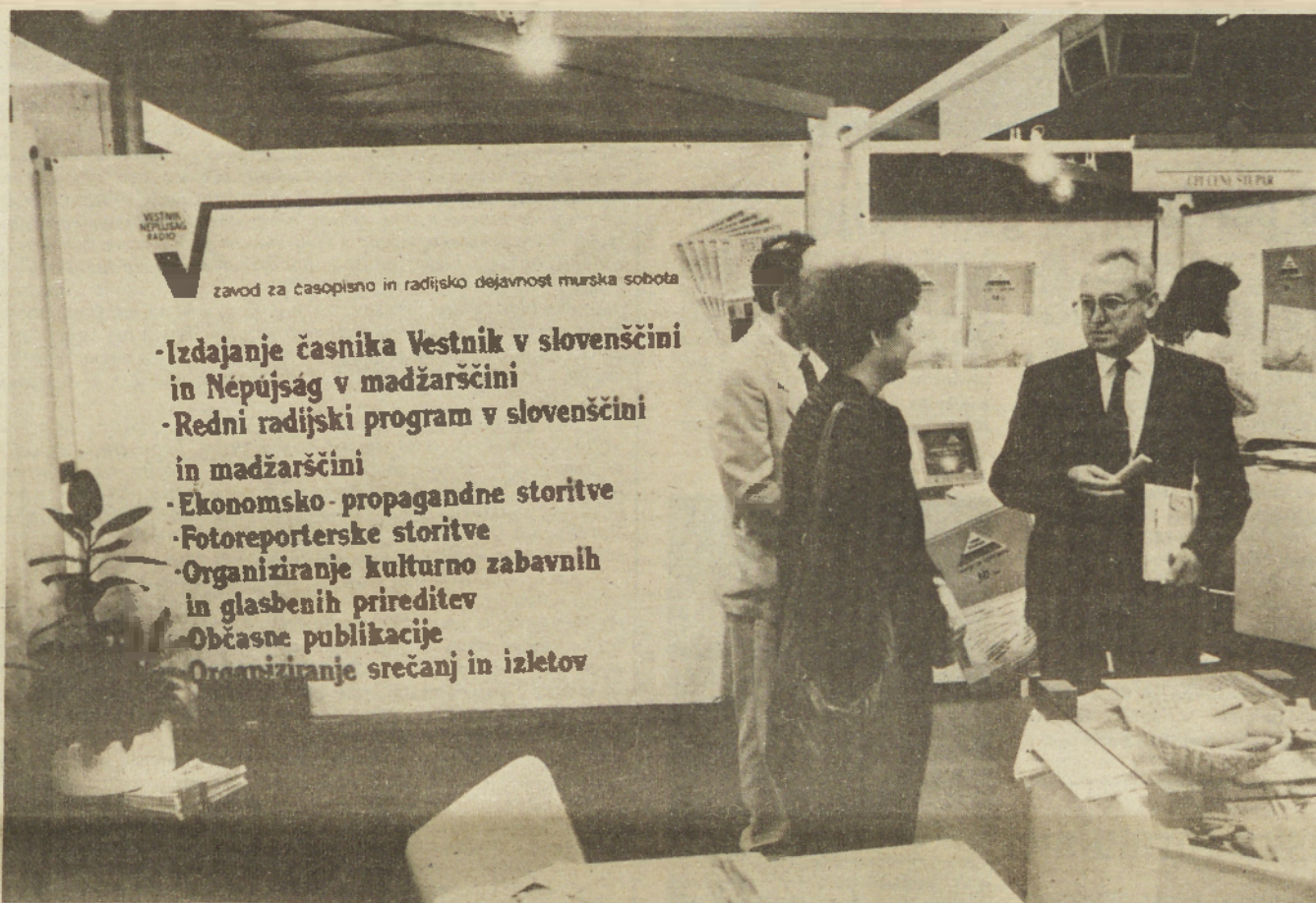
Majda Horvat

Prihodnjič: ŠE ENKRAT — NATOČIMO SI ČISTE VODE!

Tako kot murski val soboškega radia se tudi Vestnikov medij kar naprej ukvarja z ogroženostjo oz. onesnaženostjo (pot)talnih tokov pitne vode na tleh nekdanjega Panonskega morja in Murskih Alp. Veliko nam je do tega, da bi uogli potvod in vsi nazdraviti s čisto, pitno vodo. O tem se bomo spet razpisali v prihodnjem Vestniku.

VESTNIK

Murska Sobota, 14. september 1989 • Leto XLI • Št. 36 • Cena 9000 din

Zvezni sekretar za zunanjo trgovino Feri Horvat, ki je v ponedeljek govoril ob odprtju prvega poslovnotrženjskega sejma Marketing klub 88, se je ustavil tudi na prostoru, kjer se pod sloganom Čas pokrajincev skupaj predstavlja mediji iz zahodne in vzhodne Slovenije — Primorske novice, Radio Koper-Capodistria in Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota z Vestnikom, Népujságom ter radijskim programom v slovenščini in madžarščini. Na skupnem prostoru nas je povezovalo več podobnih interesov medijev v obsejnim prostoru. Na vzhodu iščemo

vse možnosti za boljši pretok raznovrstnih, torej tudi poslovnih informacij na Madžarsko in obratno, da bi tako kljub še živim administrativnim oviram sledili potrebam gospodarstva in trženja. Naši mediji so tudi pomemben del trženja v slovenskem in širšem jugoslovanskem prostoru, zato ni brez vsebine naš prihodnji slogan Pri nas se dan prične prejšnji, kar drži za sonce, mi pa želimo temu slediti z vsebino in s tržnim ravnanjem.

foto: Z. Primožič, Primorske novice

Sindikal(istič)na uglasčevanja v apaški Lini

K plačici še njivica in šilingi — če ne, bi stavkali!?

V najmlajšem, 200-članskem družbenem podjetju v radgonski občini — do letošnjega junija delovna organizacija z dvema tozdoma in delovno skupnostjo — poslovanje plava s tokom dogodkov in stavi na glasbeni program pianin in opreme. Toda melodija, ki jo izvajlja s črno-belimi tipkami in naj bi ponesla sloves firme za konvertibilne denarje na zahodnoevropska tržišča, je tačas hudičjevo ožena in razglašena. Podjetje se je znašlo v položaju, ko si mora denar za plače sposojati oz. ima najetih za dokajšen znesek kratkoročnih in dolgoročnih posojil za obratna in osnovna sredstva. To naj bi bilo pravzaprav normalno, sodi Linino vodstvo, zanesljivo pa ni normalno, če morajo zaposleni malone »čarati«, če naj se s plačo prebijajo skozi mesec. Saj, če ne bi bilo njivice, posestveca ali vsaj vrtička ali popoldanskega fuša, bi v firmi že nekajkrat stavkali; kot so že kanili junija, ko so v ta namen oblikovali dva stavkovna odbora z več zahtevami, predvsem zavoljo neizplačila regresa za letni dopust. Kar se nam je pravkar zapisalo, je le skromen povzetek vsega tistega, kar smo sredi minulega tedna slišali v tovarni, kjer so pred leti že imeli prisilno upravo in je po plačah zaposlenih na najnižjem mestu v radgonski skupnosti.

Delavci prodajajo svojo delovno silo za »bagatelnih« 200 (beri: dvesto) starih milijonov. V Apa-

ci in tovarniški sindikalni funkcio-

Razborit radgonski sindikalni prvak Marjan Neuvirt je podre-

lavcev), ki je že 28 let zvest Lini,

Socialna psihologija, psihiat-

no prisilna uprava pred leti ni

Branko Žunec

TEDEN BOJA PROTI KAJENJU

KADILCI, NE OGROŽAJTE NEKADILCEV!

čunov, kako skrbi zase, pa tudi

prejatelja, znanca ali lastnega

otroka.

Predavanje dr. Bilandžića v Murski Soboti

Prof. dr. Dušan Bilandžić, predavatelj na fakul-

bil prof. dr. Bilandžić dolga leta v jugoslovanskem

KMETIJSTVO NA NOVI POTI

Skoraj pol stoletja je moralo

stajalo številne preskušnje, doži-

Posledice zgrešene kmetijske

Kaže, da se razmere zdaj ven-

Sprostitve in svobodno oblikova-

Vlada je prisluhnila njihovim za-

Proizvodnja v kmetijstvu je še

Ludvik Kovač

»Sedaj smo svobodni!« so dejali državljani Nemške demokratične republike ob prihodu na ozemlje Avstrije. Po nekaj tedenskem čakanju in negotovosti se je namreč madžarska vlada odločila, da začasno razveljavi meddržavni sporazum z NDR, po katerem Madžarska naj ne bi dovoljevala vzhodnonemškim državljanom prestop madžarske meje z državami, za katere je to dovoljenje potrebno. Že prvi dan je to odločitev izkoristilo skoraj 10.000 vzhodnih Nemcev, ki so letovali na Madžarskem. Koliko pa se jih bo še odločilo za pot na zahod, pa bomo še videli. Tačas je na Madžarskem še 60.000 državljanov NDR.

Slovo od partizanske generacije

Zdi se, da so sedemdeseta leta v Jugoslaviji doživela svoj ideološki vrhunec s Kardeljevo knjigo Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. V njej je pravzaprav postavljen spomenik družbenemu inženiringu, ki ga deklarira ustava iz leta 1974, hkrati pa je v Kardeljevih razmišljanjih o enostranskem sistemu in »pluralizmu samoupravnih interesov« že čutili notranja omahovanja in dvome, komentira Delo obdobje tistih let, ko je bil France Popit na vrhu slovenske partije.

France Popit je bil hoče noče neke vrste zaščitni znak sedemdesetih let na Slovenskem. Skoraj ni »vinovacije« iz tega obdobja, ki ne bi bila tako ali drugače tesno povezana z njegovim

imenom: celodnevna šola, usmerjeno izobraževanje, »moralnopolitične vrline« kot pogoj za zaposlitev itd.

Vendar so sedemdeseta leta prinesla tudi vsaj navidezno rešitev zagonetnega »nacionalnega vprašanja« v Jugoslaviji, ta je takorekoč stvar širšega pomena, toda že v osemdesetih letih se je pokazalo, kako utegne biti vse relativno, še zlasti, če je zasnovano na doktrini »razrednega pristopa«. Po smrti Josipa Broza in kosovskih »dogodkih« leta 1981 je v tem smislu nastopila neka streznitev, čeprav jugoslovanski politiki še vedno mahajo z vnaprejšnjo socialistično pogojevnostjo jugoslovanske državnosti.

»Svinčena« sedemdeseta leta so sicer živa tudi še konec osem-

desetih let, in to morda še najbolj na Slovenskem, o čemer na posled govorijo tudi Popitovo pismo čekaju. Dejstvo je, da je »partizanska« generacija v tem obdobju doživela svoj biološki in politični vrhunec, ki ga je absolutizirala kot zgodovinsko resnico.

Popitov odstop sprejet

Kot je bilo po pismu, ki ga je bivi član CK ZKS France Popit naslovil na Centralni komite pričakovati, je bila njegova odstopna izjava sprejeta. Stališča predsedstva CK ZKS je na seji CK prejšnji petek obrazložil sekretar predsedstva Miloš Porenec, ki je med drugim dejal, da predsedstvo ne more sprejeti ocene, da je s svojimi napakami v postavljanju izhodišč in s svojimi posameznimi političnimi potezami omogočilo uveljavljanje na novo preplezanega unitarističnega etatizma v Jugoslaviji.

Kritika iz Irana

Iranski dnevnik Džumhuri Islami je ostro napadel Jugoslavijo kot gostiteljico vrha neuvrščenih. V komentarju je zapisano, da je bila izbrana klub svojim notranjim spremembam. »Mnogi so imeli v mislih državo Titovega časa, a današnja Jugoslavija je na stotine milj daleč od svojih izvirnih zamisli.« Časopis se spotika tudi ob osnutek resolucije o Palestini, ki spodbuja k navezavi stikov med vsemi zainteresiranimi, in na koncu poziva neuvrščene, da razmislijo o »bistvenih spremembah«.

Iranski zunanji minister Ali Akbar Velajati pa je za Studio B beogradskega radia izjavil: »Aferi Rushdie ni mogoče rešiti drugače, kot da se smrtna obsodba, ki jo je izrekel imam Homeini, izvrši.« Tako poroča AFP.

PARADNI WALENSA

Lech Walensa, Poljak, poštenjak, človek iz nižjih plasti poljskega naroda, je s svojim sindikatom Solidarnost neponovljivo znal zlomiti tisto, ki podeljuje Nobelove nagrade za mir. In Poljaki mu očitno zaupajo še naprej.

Ni pa Walensi najbrž do zadnje diake verjel ameriški predsednik Bush, ko se je z njim pred meseci srečal na Poljskem. Kako neki bi mu upal verjeti, ko mu je od političnih zmag razvneti Walensa zatrdil, da bi oni, Poljaki, če bi imeli denar, ustvarili družbo, ki bi bila veliko boljša od njihove, kapitalistične. Bush se čisto zagotovo te Walensove »groznice« ni ustrašil, ni pa privolil tudi v velike denarje, ki bi jih Poljaki želeli dobiti od Američanov. Prejšnji teden je bil Walensa na daljšem obisku v ZR Nemčiji in tudi tam je govoril o desetih milijardah mark pomoči Poljski. Nemci so se na to samo diplomatsko smehljali.

Američan Bush, Britanka Thatcherjeva, Francoz Mitterrand in Nemec Kohl so rekli, da je treba Poljski pomagati, zato so se tudi odločili poslati na Poljsko mlečne izdelke, govorijo pa tudi o pomoči nekakšnih 150 milijonov dolarjev. ... Kajti, nič se ne ve, kaj bo iz Poljske nastalo. Obrniti hrbet bivši sovjetski doktrini je še premalo. In tako je doma slavljivi Walensa v teh zapletenih mednarodnih pajčevinah ostal v tujini nič več kot kakšen paradni konj.

V ČRNO GORO PA NIHČE

Z anketami je tako kot s statistiko in tistim pregovornim povprečjem o zelfu in mesu. Naj je anketni vprašalnik še tako dogan, nas lahko rezultati, predvsem pa ocena teh, pripeljejo do smeha ali pa tudi v drugačno razpoloženje.

Tako je Borba Jugoslovane spraševala med drugim tudi o tem. Na vprašanje, katere republike so najbolj koristne, je 23

V poročilih z vrha neuvrščenih v Beogradu so časnikarji nenehno ponavljali, da se je v Beogradu zbrala največja družina držav in državčanov sedanjega sveta, vključeni v gibanje neuvrščenih. Odkar je to številčno največje gibanje na svetu nastalo, so se odnosi med velikimi in malimi bistveno spremenili in ni več razlogov samo za branjenje načel neuvrščenih in za otepanje pred vsiljevanjem moči velikih skrajnih blokov, ker se je tudi v njih marsikaj spremenilo. Kot je v družini neuvrščenih veliko manjših družin po celinah in celinah in drugače povezanih s posebnimi skupnimi interesi, tako je tudi v blokovskih ureditvah prišlo so pokanja po slabih) šivih idealizirane družbene ureditve, a po naravi naraščanja in razraščanja svobode, ki neprizanesljivo dokazujejo neusmiljenost narave življenja: rojstvo, rast, zorenje in umiranje vsega, tudi državnih in drugačnih ureditev sveta, ki so se vselej najraje prikazovale kot večne, kakor je bilo doslej zlasti s socializmom, ki pa je bil, že pred svojim začetkom označen le kot prehodno obdobje.

Ta čas je nastalo vprašanje utemeljenosti nastanka blokov po merah držav in držav in v mejah in na način, kako so kdaj podrejene temu ali onemu nasilju nadoblasti. Narodi in narodnosti v Sovjetski zvezi na primer, in seveda tudi drugod, tudi pri nas, terjajo zase drugo odmerjanje prostora in polnejšo neodvisnost od doslej samo deklarativne. Od tod nastajajo mnogi spopadi z zastarelo oblastjo, mnoge spremembe, ki pomenijo približevanje k naravnim odnosom in večjim svobodom človeka, kjerkoli že je in deluje.

DRUŽINA

Najbolj ilustrativna je najbrž zemljepisna karta Afrike in časov kolonializma, ko so bila območja posesti raznih evropskih držav kolonizatorjev vrisana kar z ravnilom, kakor so se pač sporazumeli kolonizatorji v uradih, kjer se je o usodi Afrike pač takrat odločalo. Baltiške države so izgubile svojo samostojnost s tajnim sporazumom o delitvi interesnih območij, vzhodni blok je zajel po vojni del evropskih držav po sporazumu o delitvi sveta med tedanjimi zavezniki. Za siva območja celin, ki jih taki sporazumi še niso razdelili, so trajale borbe za preprečevanje vdiranja vplivov nasprotnega bloka ali varovanje svojih interesov, kakor je bilo v Vietnamu in Afganistanu in kakor je, v manjši obliki, v Libanonu in še marsikje. Nazadnje v Jugoslaviji, ki je bila interesno razdeljena na fifty-fifty, saj sta bila zanjo zainteresirana oba bloka enako, čeprav so si jugoslovanski narodi sami izborili in jim ostaja, da jo tudi vnaprej samo varujejo, kakor pač vejo in znajo. Ob tveganju pač, da jo utegnejo tudi zapraviti, če ne bodo več razumni, kar vključuje tudi potrebno daljnovidno modrost, ki je je menda vse manj.

Cen pomanjkanja (spo)razumnosti najdražje plačajo na primer arabske države, ki so kar naprej v skrajnostih, ki povzročajo manjše ali večje vojne ali vsaj oborožene spopade, ki grozijo rušenju ravnotežja tudi širšemu okolju, če ne že vsemu svetu. Ime polotoka: Arabija pač ne zagotavlja Arabcem kompaktnosti, kakršno zagotavlja složna družina. Za to ni dovolj samo skupna vera, jezik in še kaj, temveč mnogo več sožitja in vztrajnosti, pa tudi časa za dozorevanje.

Ko so Tito, Nehru in Naser snovali svet neuvrščenosti, niso imeli v mislih ustvarjanje »tretjega« bloka, čeprav se je v javnosti udomačil pojem tretji svet, temveč pot podjarmljenega človeštva k svobodi, ki je lahko mnogo večja in bogatejša, kot karkoli do sedaj, in če je temu pogoj razstavljanje dosedanjega zaradi sestavljanja boljšega, je treba to sprejeti z največjim optimizmom, saj je tudi razveza zakonske zveze še najbolj naravna, samoumevna rešitev na svetu, ki je dogme vseh verovanj preteklosti že preživel.

Vseč mi je zlasti prispodoba družine (temeljne celice ljudi) z družino narodov in narodnosti, ki se ji pravi pri nas država Jugoslavija, v nedavni Sobotni prilogi Dela pa jo je podal kolega Ivan Vidic: če je družina složna, premaga (vsako) krizo, če pa krizi ni kos, je naravno, da razpade. Družina je v tem smislu zbir svobodno odločujočih ljudi, ne pa eni avtoriteti podrejenih družinskih članov. V avtoritarni družini, kjer je vse odvisno od enega, pač ni potrebne naravne vzajemnosti, solidarnosti in drugega, kar je pogoj za optimalizacijo usvarjalnosti posameznika.

Potrebujemo torej drugačno zasnovo družine, kot je dana v dosedanjih lastninskih in drugih osnovah človekovega dela in življenja. Viktor Sirec

KOMU JE INFLACIJA KULISA

Sestanek, ki ga je imel predsednik zisa s funkcionarji skupščine SFRJ in ki bi bil v normalnih razmerah le delovni dogovor, je pomemben tako zaradi izrečnega opozorila vladi, da lahko zastavica pade vsak trenutek, kot tudi zaradi njenega odgovora, da zavrača verbalne in načelne razprave o inflaciji, v katere je mogoče stlačiti kakršenkoli politični motiv in ekonomski recept. Zis je pripravljen ponuditi samo kompleksno gradivo ekonomske politike, protiinflacijsko gradivo, in začeti docela konkreten pogovor o kakovosti pripravljenih rešitev, če že zaradi drugega ne, pa vsaj zato, da ne bi bilo nejasnosti glede vprašanja, kdo se za kaj zavzema in za kaj kdo uporablja inflacijo kot kuliso, piše v Delu Bojana Jager.

Tako gradivo se že pripravlja, in če smemo soditi po tem, kar je bilo napovedano, lahko rečemo, da bi moralo biti zares vseobsegajoče, saj vsebuje denarno politiko s protiinflacijskimi ukrepi, področje delitve osebnih dohodkov, socialno varstvo s prvinnimi socialne politike, cene v trgovini in blagovne rezerve, fiskalno politiko in javno porabo, pri čemer

upoštevava vse primanjkljaje in definira javni dolg, področje gospodarskih odnosov s tujino in podobno. Nekaj od tega je že pripravljeno, drugo bo v kratkem, za celotno delo pa je vlada zahtevala preložitve za teden dni, da bi lahko prišla pred skupščino s celotnim pogledom na vprašanje, kako se namerava resneje spoprijeti z inflacijo. Tisto, kar je pri vsem tem bistveno, je trdna volja, da za vsako načelno opredelitev jasno ponudi konkreten ukrep za uresničevanje v praksi. Lahko domnevamo, da se je sedanjí zis že dostikrat opekel na žerjavici načelne podpore svojim reformnim opredelitvam; takoj ko je prišel na vrsto kak konkreten ukrep, je namreč sledilo republiško-pokrajnsko ugotavljanje lastnih interesov, potem pa je doživel odpor in zavračanje, okrašena z aktualnim političnim refrenom, češ da vlada deluje bolj v korist enih in na škodo drugih delov države.

V zisu trdijo, da gre za natančnejšo določitev naslednjega koraka, na katerega se je bilo treba z dosedanjimi ukrepi pripraviti, in ki bi v bistvu pokazal, kaj si Markovičev kabinet v celoti predstavlja z izrazom protiinflacijska politika. Tudi to je dobro, ko bomo namreč svezhen odvili,

globus

BUDIMPEŠTA — Madžarska socialistična delavska partija je vladi predlagala naj Jugoslaviji in Avstriji ponudi ustanovitev skupnih znanstveno-tehničnih projektov. Madžarska bo tudi enostransko umaknila ofenzivno orožje z meja z obema omenjenima sosedama najmanj 50 kilometrov v notranjost. V prvi fazi bo umaknila 200 (50 odstotkov) tankov, do konca prihodnjega leta pa naj bi k vzajemnemu zaupanju pripomoglo tudi medsebojno obveščanje o številu in razporeditvi čet, omejitve manevrov in pošiljanje opazovalcev na vojaške vaje.

VATIKAN — Sovjetski voditelj M. Gorbačov je v posebnem pismu papežu Janezu Pavlu II. predlagal, da bi se srečala in se pogovorila o odnosih med Vatikanom in Sovjetsko zvezo. Kot se je izvedelo iz Vatikana bo do tega srečanja prišlo novembra letos. Srečanje naj bi pomenilo oddalitev več desetletij zamrznjenih odnosov med Mosko in Vatikanom.

MOSKVA — V sovjetskih republikah Azerbejdžan in Moldavija se stavke ne morejo pomiriti. V Azerbejdžanu prejšnji teden ni delalo okoli 95 odstotkov industrijskih obratov. V Moldaviji stavkajo zato, ker so moldavščino razglasili kot uradni jezik.

BUDIMPEŠTA — Generalni sekretar Madžarske socialistične delavske partije K. Grosz na bližnjem kongresu ne bo odstopil, pač pa bodo položaj generalnega sekretarja opustili. Tako naj bi politično življenje partije vodil predsednik in ne generalni sekretar.

PRAGA — Visoki češkoslovaški partijski funkcionar Jan Fojtik je kritiziral politične in gospodarske reforme na Poljskem in Madžarskem.

RIM — V prvem polletju je bilo v Italiji zaradi stavk izgubljenih skoraj 20 milijonov delovnih ur, kar je dvakrat več kot lani.

BERLIN — V zahodnonemških diplomatskih krogih se je izvedelo, da bo Madžarska omogočila deset do petnajst tisoč vzhodnonemških državljanov, ki so še na Madžarskem, odhod v Avstrijo in ZR Nemčijo.

STOCKHOLM — Tretjino našega planeta še vedno zavzema divjina in neobdelana zemlja, je zapisal časopis švedske akademije znanosti Ambio. Največ te zemlje obsega Arktika in Antarktika in sicer okoli 42 odstotkov.

globus

bomo videli, kako globok in boleč poseg bo potreben v državnih finančah, gospodarstvu in bančništvu ter pri čem je praktično treba doseči družbeno soglasje. To pomeni, da v zvezni skupščini ne bi bilo več mogoče parcialno razpravljati o vprašanjih jugomenic, da ali ne, za koga ali proti komu so rešitve za kliring, ali je večkratno mesečno izplačevanje osebnih dohodkov potrebno ali ne in podobno. Na vrsti je nepriemerno težje delo, namreč da se jasno pove, ali so kamenčki v mozaiku, ki se bo imenoval politika za odpravo inflacije, dobro sestavljeni ali je taka politika dobra ali ne in ali so jo vsi pripravljene izvajati. Če ni dobra, kaj konkretno ne ustreza, torej ne v

v žarišču dogodkov

načelnih opredelilvah, temveč v konkretnih ukrepih. Vztrajanje zisa, da pridobi čas za kompletni scenarij, pomeni, da zis v bistvu soglašajo z najhujšimi kritiki, ki trdijo, da praskanje po površini raznih oblik inflacije ne vodi k rešitvi. Tisto, kar vodi k rešitvi, bo moralo povzročiti neposredne materialne in socialne posledice, zato tudi kritikom ne bo lahko sprejeti njihovega lastnega izjava v slogu »imate, za kar ste prosili«.

Če se bo razprava o ekonomski politiki na koncu meseca torej zares nanašala na bistvo (tako bi moralo biti v obeh primerih: ko bo šlo za predloge in za njihovo oceno), bo morala zajeti tudi soglasje o roku ali o pripravljenosti, da dobi vlada namesto nenehne diskreditacije razume čas za izvedbo sprememb in za dokaz vrednosti njenega programa, seveda pod pogojem, da bo predlagano tudi sprejeto. Če pa bo potem še kdo pripravil predčasno opustiti zastavico, bo vsaj mogoče ugotoviti, iz kakšnih razlogov je to storil.

LJUBLJANA — Na prvi popočitniški seji so se sestali člani komisije za narodnosti pri skupščini SRS. Tudi tu je bil osrednji del seje namenjen dopolnilom k slovenski ustavi. Člani komisije niso imeli nobenih pripomb na tiste člene, ki so pomembni za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti. Seznanili so se tudi s spremembami v zakonu o javnem obveščanju. Tako je v njegovem 15. členu zapisano, da je potrebno zahtevati za vpis v register časopisa na narodnostno mešanem območju priložiti mnenje narodnostnega sosa. S tem naj bi dosegli, da bi na teh območjih v prihodnje izdajali tovarniška glasila tudi v jeziku narodnosti.

Na seji je bilo slišati tudi reakcije na pisanje Vladimirja Dedičerja. Tako pripadniki italijanske kot madžarske narodnosti so pozvali člane Russlovega razsodišča, da jih obiščejo in se sami seznanijo s položajem in problemi pripadnikov narodnosti, ki žive v Sloveniji.

MURSKA SOBOTA — Konec septembra bodo zbori slovenske skupščine sprejemali dopolnila k slovenski ustavi, zato potekajo v teh dneh še zadnja usklajevanja in razprave. Tako so tudi na skupni seji narodnostnih komisij, ki delujeta pri OK SZDL in pri skupščini občine, največ govorili o delovnem besedilu dopolnil. Z zadovoljstvom so ugotovili, da so bile sprejete vse tiste pripombe, ki so jih pripadniki narodnosti oblikovali v javni razpravi. Tako je v 43. členu dopolnil poudarjena avtohtonost in iz nje izhajajoče posebne pravice pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti, ki žive v Sloveniji. Prihaja tudi do širitve teritorialnega načela enstva na območja, ki niso narodnostno mešana, so pa z njim ekonomsko, socialno ali kako drugače povezana. Največ sprememb pa bodo doživeli narodnostni sisi. Samoupravne narodnostne skupnosti, kot se bodo poslej imenovali, bodo dobile širše pristojnosti — posegale naj bi tudi na področje kadrovske politike, sodelovanja z matičnim narodom in gospodarskega razvoja narodnostnih območij.

MURSKA SOBOTA — Seje predsedstva občinske mladinske organizacije se je udeležil tudi član republiškega predsedstva RK ZSMS Janez Kopač, ki je poskušal prikazati bistvena načela kongresnih dokumentov. ZSMS želi namreč postati politična organizacija ki bo samostojna in odprta. Predvidene so številne organizacijske spremembe. Član ZSMS bo po novem lahko vsak, ki je starejši od 15 let in bo podpisal pristopno izjavo. Zgornja starostna meja ne bo omejena. Poleg tega pa tudi osnovne enote ne bodo več osnovne organizacije, ampak občinske mladinske organizacije.

V vseh teh in drugih predvidenih spremembah bo tekla tudi razprava v osnovnih organizacijah.

LENDAVA — Mladinski kongres se nezadržno bliža, zato so razprave o kongresnih dokumentih vedno pogostejše. Občinsko mladinsko vodstvo je hotelo predsednike osnovnih organizacij ZSMS seznaniti s predvidenimi spremembami, toda prišla je peščica mladinskih funkcionarjev. V neformalni razpravi je bilo slišati mnogo različnih mnenj o dosedanjem delovanju občinskega mladinskega predsedstva. Razprave o kongresnih dokumentih bodo tako najbrž v lendavski občini še posebej vroče, saj jih bodo združili z razpravami o delu predsedstva v tem mandatu. Nekateri pa predlagajo tudi volitve novega vodstva še pred iztekom mandata.

MURSKA SOBOTA — Zaradi množice sprememb v obračunskem sistemu rezultati gospodarjenja pomurskega gospodarstva v letošnjem prvem polletju niso primerljivi s tistimi v enakem lanskem obdobju, vendar pa z njimi kljub vsemu ne moremo biti zadovoljni, so menili člani odbora za organiziranost in razvoj pri Medobčinski gospodarski zbornici za Pomurje. Čeprav že ves čas zahtevamo razbremenjevanje gospodarstva, se v praksi dogaja nasprotno, prispevki in davki pa se nenehno povečujejo. V letošnjem prvem polletju so prispevki gospodarstva za splošno in skupno porabo za 1,2 odstotka presegli čiste osebne dohodka, če k temu prištejemo še prispevke za sise materialne proizvodnje in manj razvite, pa je ta presežek še znatno večji. Najbolj skrb zbujajoče v pomurskem gospodarstvu pa je zniževanje obsega industrijske proizvodnje, saj se je ta v letošnjem prvem polletju zmanjšala za 0,4 odstotka.

do tedna

Kaj je pokazala analiza o OD?

Iz analize, ki so jo opravili na komiteju za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj pri sohoškem izvršnem svetu, lahko povzamemo, da so osebni dohodki delavcev v negospodarstvu usklajeni s prejemki v gospodarstvu. To velja za prvo polletje letošnjega leta, omenjena analiza pa zajema obdobje od decembra 1986 do junija 1989. S tem so izpolnili zahtevo delegatov zbora združenega dela in družbenopolitičnega zbora občinske skupščine o natančnejšem pregledu gibanja osebnih dohodkov v občini. Z zvezno interventno zakonodajo, ki je veljala do sprejetja zaključnih računov za leto 1988, so se razmerja v izplačilu osebnih dohodkov povečevala. V prvih mesecih letošnjega leta pa so organizacije in delovne skupnosti v negospodarstvu s popravkom osnov za minulo leto odpravile razlike v primerjavi

z gospodarstvom. Z določenimi časovnimi odlogi so namreč v družbenih dejavnostih opravili poročane, s čimer so skoraj vedno uspeli dohiti povečevanja osebnih dohodkov v gospodarstvu. Tudi ob upoštevanju kvalifikacijske sestave je raven izplačanih osebnih dohodkov delavcem v negospodarstvu usklajena z gospodarstvom.

Podrobnejša primerjava najvišjih in najnižjih osebnih dohodkov med negospodarstvom in gospodarstvom kaže, da je v juniju najvišji prejemek direktorja iz negospodarstva zaostajal za podobnim v gospodarstvu. Pri drugih vodstvenih in strokovnih delavcih pa je to stanje dokaj izenačeno. Poleg tega je najnižji osebni dohodek v negospodarstvu občutno višji, kar pomeni, da v teh dejavnostih ni prevelikih razlik med delavci z enako izobrazbo. Drugače pa je v go-

spodarstvu, kjer se izplačani neto osebni dohodek za 182 ur brez dodatkov za enako izobrazbo močno razlikuje. Najvišji OD je namreč kar 3,5-krat višji od najnižjega. Konkretno: 16 milijonov 766 tisoč dinarjev PROTI 4 milijonom 727 tisoč dinarjem ali za 12 milijonov 39 tisoč dinarjev več. Zanimivo je, da so junija prejeli najnižje osebne dohodke delavci v gradbeništvu, gozdarstvu in lesni industriji, najvišje pa v finančno-tehničnih storitvah, pit dejavnosti in Agromerkurju. To razmerje pa se zaradi likvidnostnih težav v sisih družbenih dejavnosti v tem obdobju ponovno poslabšuje.

Analiza tudi kaže, da je v negospodarstvu rast povprečnih osebnih dohodkov na zaposlenega v tesni zvezi z zaposlovanjem. Prav neracionalni pristop pri politiki zaposlovanja je ob omejevanju skupne in splošne porabe ter interventne zakonodaje pri izplačilu osebnih dohodkov poglavitni vzrok, da v sohoški občini ne uspejajo sproti uresničiti vseh ciljev. Hkrati se je letos materialni položaj družbenih dejavnosti že tako zaostrial, da s sredstvi skupne porabe ne uspejajo več pokrivati najnujnejših materialnih stroškov, pri izplačilih OD pa že tudi posegajo po posojilih.

Milan Jerše

—LENDAVA

Letošnje štipendije podeljene

Za šolsko leto 1989/90 je Ina Nafta razpisala 47 štipendij, od tega na srednji stopnji 29, na višji in visoki pa 18 štipendij. Podeljenih je bilo 44 štipendij, ostale so le tri za študij strojništva. Na matečaj je prišlo 200 prostenc, največ za ekonomskega tehnika. Prvič je komisija izbirala na podlagi psihološkega testiranja, ki ga je opravila psihologinja iz delovne organizacije. V Ina Nafti menijo, da je tudi v prihodnje potrebno štipendiranje v tem obsegu in predvsem na srednji stopnji, saj bodo kandidati za študij iskali le iz vrst lastnih štipendistov.

Jani D.

Jesenska Savaria bo bogata

Otvoritvena prireditev jesenskega festivala Savaria 22. septembra bo slovenska; v sobotelski galeriji bodo odprli razstavo umetniških del ljubljanske Moderne galerije. V okvir festivala pa sodi tudi razstava izdelkov slovenskega gospodarstva 27. septembra in udeležba na številnih kulturnih, gastronomskih in zabavnih prireditvah.

V Železni županiji že četrto leto prirejajo vrsto glasbenih, folklornih, umetniških, gastronomskih in drugih prireditev pod skupnim naslovom Festival Savaria. Jesenska Savaria 89 bo od 22. septembra do 9. oktobra. O vsebini so organizatorji govorili domačim, avstrijskim in slovenskim novinarjem v zdravilišču Bük. Arpad Zsomboki, zadolžen za kulturo pri županijski vladi, je komentiral letošnji program Savarie:

»Pomurce bi rad obvestil, da z velikim zanimanjem pričakujemo predstavitev Moderne galerije iz Ljubljane, saj poznamo svetovno znana dela sodobnih slovenskih umetnikov. Omenil bi prireditev Prvi madžarski dan ohranjanja in obnove podobnosti. To je aktualno vprašanje v času, ko se zmanjšuje število vaškega prebivalstva ne le pri nas, tudi v sosednjih Avstriji in Sloveniji izginja tradicija, vaški način življenja — vaška skupnost. Na primeru vasi Zsenye bi radi prikazali, kako je mogoče ohraniti vaške vrednote in ustvariti nove. To prireditev bi radi razširili na panonski prostor. Naslednje iz programa, za kar bodo zainteresirani naši prijatelji iz Pomurja, je srečanje predstavnikov zdravilišč ob Jantarni cesti: Radenec, Moravskih Toplic, Bad Tatz-

Na novinarski konferenci v Bük sta predstavnika županijske vlade Arpad Zsomboki in György Stiz predstavila bogat program jesenske Savarie. Foto: J. Šabjan

mandorfa, Bük, Balfa in Sárvarja. Vsak udeleženec (kraj in zdravilišče) bo prikazal svojo ponudbo in posebnosti: prireditev bo spremljana z razstavo, s strokovnim programom in posvetovanjem. Med folklornimi prireditvami bi omenil še dvodnevno koseško trgatve in mednarodno srečanje pihalnih godb. Na to prireditev pričakujemo skupino iz okolice Lendave, na otroški festival Borostyánkő bodo prišli Genterovčani. Veseli smo, da po Jantarski cesti ne rotajo bojni vozovi, ampak se srečujejo mladi ljudje ...»

Po doslej zbranih podatkih bo na gospodarski razstavi sodelovalo blizu 30 delovnih organizacij. Letošnja razstava bo tudi prodajna, od tega pa si obetamo večji prodor na madžarski trg.

Jože Šabjan

Korakoma v posodobitev Gidosa

Okrog 250 delavcem Gidosa minuli petek ni bilo treba priti v službo v delovnih oblekah, temveč so se (praznično oblečeni) zbrali na dvorišču pri upravnih prostorih in delavnicah ter proslavili konec I. faze posodabljanja svojih dejavnosti. Prek sklada za pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji oziroma s sovlaganjem 15 delovnih organizacij iz razvitej-

ših predelov naše republike so uspeli zagotoviti čez 10 milijard dinarjev, in to predvsem za nakup raznih strojev in opreme. Še najbolj so uspeli posodobiti delavnice za kamnoseško in keramičarsko dejavnost.

Vse, ki so jim pomagali pri uresničitvi I. faze posodabljanja, so v petek prav tako povabili na priložnostno slovesnost in jim podelili zahvalne plakete. Izročili so jo tudi predsedniku republiškega komiteja za družbeno planiranje Milivoju Samarju za organizacijsko in strokovno pomoč pri naložbi.

Slavnostni nagovor ob tej priložnosti pa je imel predsednik skupščine občine Lendava Rudolf Lainer, ki je pohvalil razvojna prizadevanja Gidosa in poudaril, da je to eden uspešnih zgledov pospeševanja manj raz-

viti in obmejnih območij v Sloveniji. Direktor Gidosa Štefan Tratnjek pa je omenil, da so njihovi elektroinštalaterji in mizarji dobro opravili dela na velikem projektu hotela Nemzeti v Budimpešti, elektroinštalacijska dela pa so v zadovoljstvo investitorjev oziroma glavnih izvajalcev opravili še na številnih drugih objektih v Sloveniji in na Hrvaškem. To velja tudi za mizarje, keramičarje in pleskarje. Sedaj je na vrsti II. faza posodabljanja, za katero že imajo izdelano razvojno-investicijsko dokumentacijo in pripravljene tudi temelje za montažo nekaterih novih strojev, ki jih bodo še kupili. Njihova usmeritev je ostati na samostojni poti, ne pa razmišljanje o vključevanju v neko veliko gradbeništvo.

Jože Graj

O SKUPŠČINSKEM ZASEDANJU GORNJERADGONČANOV V LOVREČICI

Tudi zaplavali so

Skupščinski izlet je v celoti uspel, smo izvedeli v ponedeljek v občinski stavbi v Gornji Radgoni (zaradi obilice dogodkov si novinarji namreč ne moremo privoščiti tridnevnega izleta). Dva avtobusa sta bila zasedena, zbori so bili sklepni, vreme pa prijetno, tako da so nekateri celo zaplavali. Upajmo le, da bo zaplavalo tudi gornjeradgonsko gospodarstvo, predvsem pa, da se bo težav rešila ena največjih pomurskih firm — Radenska.

Skupščinsko potovanje je trajalo od petka, 8. septembra, do nedelje, 10. septembra. Na pot so odšli že v petek zjutraj, se dopoldne ustavili v pristani Kras Sežana, s katero zelo dobro sodeluje DO Mesoizdelki. Kmetij-

ski kombinat sodeluje tudi z Agrarijo Koper, ki je bila druga postaja delegatov. Nato so si ogledali še portoroško marino in se odpeljali proti Lovrečici. Nekateri so se pomerili v športnih igrah, drugi pa odpravili na ogled Umaga. Zvečer so pripravili tudi srečelov (vsak je prinesel s sabo nekaj dobrot) in z izkupičkom so plačali del stroškov. Kakor je dejal sekretar SO Gornja Radgona Jože Zlatnik, so bili stroški minimalni, okrog 22 milijonov dinarjev (od tega je samo prevoz 17 milijonov).

V soboto dopoldne so se delegati zbrali na skupščinskem zasedanju. Največ časa so namenili gospodarjenju. Jože Farič, podpredsednik izvršnega sveta, je spet pripravil zanimivo poročilo (celo zaploskali so mu), v razpravi pa je sodelovalo kar nekaj gostov. Herbert Šefer, generalni direktor Radenske, je prišel v Lovrečico v soboto zjutraj, po seji pa se je odpravil še na nekaj poslovnih sestankov (kakor smo izvedeli). Govoril je o razmerah v Radenski, slabi prodaji izdelkov tozda Mineralna voda, o presežku 30 ljudi in nujnosti prodaje nerentabilnih objektov Naravnega zdravilišča. Janez Rozman, predsednik začasnega kolektivnega poslovnega organa Avto-

Podpora politiki prenovе ZKS

Občinski komite Zveze komunistov Murska Sobota je v veliki skupščinski dvorani pripravil posvet s sekretarji osnovnih organizacij ZK iz sohoške občine. Načeli so vrsto aktualnih vprašanj sedanjega političnega trenutka. O pripravah na konferenco občinske partijske organizacije, ki bo 25. oktobra, je uvodoma spregovoril sekretar predsedstva OK ZKS Boris Stefanec, ki je omenil tudi nekatere nova imena pri evidentiranju možnih kandidatov za najodgovornejše funkcije v sohoški Zvezi komunistov. Tako je za predsednico OK ZKS evidentirana Eteka Korpič Horvat, za sekretarja predsedstva OK ZKS Jože Horvat, Miran Žitavec in Štefan Harkai, za izvršnega sekretarja pa Dane Katalinič, Darinka Pušenjak, Jože Stvarnik in Vlasa Veren. Za MS ZKS za Pomurje pa so evidentirani kot možni kandidati Eteka Korpič Horvat, Štefan Harkai, Jože Horvat, Bela Banfi, Ferdo Pihlar in Boris Stefanec.

V razpravi pa niso mogli mimo ocene o zelo slabem odzivu osnovnih organizacij ZK, ki bi morale že junija opraviti programsko-volilne seje, rok pa je zdaj podaljšan do 15. septembra. Če želimo uresničiti cilje prenov, potem bo treba poiskati tudi načine za učinkovitejšo sestavljanje osnovnih organizacij in presekati probleme, ki se pojavljajo zaradi nesklepnosti sej občinskega komiteja, je bilo slišati. Na posvetu pa so podprli sklep vodstva občinske partijske organizacije, ki od predsednika predsedstva CK ZKS Milana Kučana zahteva, da tudi v prihodnje opravlja to odgovorno funkcijo. Sprejeta je bila tudi pobuda, da se vnese v gradivo o minulnem delovanju občinske organizacije ZK tudi sodelovanje s pobrateno občino Paracina.

Na posvetu so partijski sekretarji načeli še vrsto aktualnih vprašanj, predvsem o nujnosti bolj vsebinskega pristopa do posameznih problemov, o možnostih združitve več osnovnih organizacij v eno, pa tudi o tem, da v podjetjih ne bi imeli več družbenopolitičnih organizacij, razen sindikata. Poudarili so, da ima ZK jasen program, toda njena učinkovitost je še vedno premajhna, zato je treba razmišljati tudi o organizacijski prenovi. Na pismo Franceta Popita, naslovljeno na CK ZKS, pa iz osnovnih organizacij ni bilo zaznati nikakršnih reakcij. Milan Jerše

Zdravilišče Radenska, n. sol. o., Radenci

objavlja

po sklepu komisije za delovna razmerja v delovni skupnosti skupnih služb prost. dela in naloge

RAČUNOVODSKA OPRAVILA ZA TOZD MORAVSKE TOPLICE

Pogoj: višješolska izobrazba ekonomske smeri in 5 let delovnih izkušenj.

Poskusno delo 3 mesece.

Prijava z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Zdravilišče Radenska Radenci, kadrovsko-socialna služba.

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po poteku objavnega roka.

Z Elradom (Gorenje) in TPO (Radenska) – po trnju k zvezdam

Polčas med 7. in 14. septembrom smo izkoristili za to, da se dogovorimo z nekaterimi pomurskimi člani t.i. tretje slovenske univerze za bližnja Vestnikova Srečanja, da si osvežimo spomin na posamezne tukajšnje ustvarjalce v drobnem gospodarstvu (povod: celjski sejum obrti!) in da polistamo po prvi številki Revije Gorenja za raziskovalno in razvojno dejavnost. Ta prinaša najprej osebno izkaznico Gorenjevega poslovnega sistema evropskih in svetovnih razsežnosti s temile poudarki: 23 delovnih organizacij (med njimi sta tudi radgonski Elrad in lendavski Varstoj z organizacijo IMO), od tega 18 tovarn, ki uresničujejo poslovna področja (integralne strateške sisteme, Dom, Komunikacijski in računalniški sistemi, Procesna oprema, Zeleni program in Komponente) in 5 skupnih izvedb. v Jugoslaviji 16 predstavništev. 41 razstavno-prodajnih centrov in 75 servisnih enot, v svetu 9 lastnih predstavništev in poslovnih enot (Avstralija, Avstrija, Danska, Francija, Italija, Zvezna republika Nemčija, Češkoslovaška socialistična republika, Grčija, Velika Britanija) in 2 skupni predstavništvi (Kitajska, Venezuela), 21 tisoč delavcev Gorenja je lani ustvarilo proizvodnjo v vrednosti 870 milijonov dolarjev, vrednost skupne zunanjetrgovinske menjave v 92 državah sveta pa je znašala 550 milijonov dolarjev.

Osebnosti izkaznici sledi nagovor (Reviji na pot) Hermana

vodno gospodinjstvih aparatov, Elektronske komponente v gospodinjstvih aparatih, Pnevmatična strežna naprava za uporabo strojev za brizganje plastike, Racionalizacija proizvodnje s krajšanjem pripravljalnega obdobja (SMED metoda), Strateški program Ekologija, Vpliv fluorklorogljikovih plinov na ozon v atmosferi, Varstvo okolja pred škodljivimi vplivi industrije – finski model.

TPO-jevski pohod na Vzhod
Zadnjič smo se ukvarjali z razvojno strategijo Radenske Tovarne polnilne opreme, pri čemer nas niti toliko ne zanimajo trenutne težave firme, katere razvoj gre v tri smeri: ZR Nemčija, Jugoslavija in Vzhod. Z direktorjem podjetja Ludvikom Rajbarjem smo ostali prav pri slednjem. »Podpis sporazuma smo izkoristili tudi zato, da čim bolj predstavimo Radensko. Imamo že tudi podpisane prve pogodbe in letos bomo začeli prodajati prve (vzorčne) linije, kar bi moralo sprožiti sklepanje novih poslov. Gre za sodelovanje z Belorusko republiko, ki je s Slovenijo tradicionalno dobro. S slovenskimi uvozniki izvoznimi podjetji smo prišli tako daleč, da smo sklenili prvi posel in začeli izdelovati polnilno linijo za polnjenje piva. Sovjetski partner celo želi, da bi organizirali skupno mešano podjetje in tam izdelovali polnilno opremo. Gre za koncept opreme z letno zmogljivostjo 20 polnilnih linij, v prvi fazi predvsem za potrebe ustanoviteljev. Mednje namreč ne sodi le Radenska, omenjeni beloruski kombinat in slovenska uvoznico-izvoznica podjetja, ampak tudi sedem pivovarj v Beloruski in približno 10 republikah. V drugi fazi naj bi to podjetje oz. ta tovarna zadovo-

Ob zadovoljstvu z ustavo nezadovoljstvo z vodo

To, da je kar 90 odstotkov pripomb iz javne razprave v soboški občini upoštevanih v delovnem besedilu predloga dopolnil k ustavi SR Slovenije, je vsekakor spodbuden podatek. Ker gre ob tem tudi za globalne vsebinske spremembe, ne vzdrži ocena, da imamo pred sabo nekakšne »kozmetične« popravke, so med drugimi poudarili na seji predsedstva OK SZDL Murska Sobota, ko so primerjali, kateri predlogi, pripombe in mnenja so našli svoje mesto v ustavnem besedilu. V razpravi so z zadovoljstvom ugotovili, da je posledje povsem zagotovljena suverenost slovenskega naroda, kar je jasno opredeljeno že v temeljnih načelih, posebej pa v poglavjih o svoboščinah in pravicah. To navsezadnje potrjuje tudi izenačitev vseh oblik lastništva in črtanje vseh ideološko preživelih opredelitev. S tem so v bistvu podprli stališča sveta za družbenopolitični sistem pri OK SZDL, ki jih je

podal njegov podpredsednik Bojan Žunič. Pripomnili pa so, da je odveč prepogosto menjavanje ustave, ker s tem izgubljam energijo, ki bi jo morali usmeriti v hitrejšo spreminjanje gospodarskih razmer. Zato mora imeti ustava dolgoročni pomen. Obravnavali so tudi informacijo o ogroženosti pitne vode v Pomurju. Ugotovili so, da prevelika nadzorovana uporaba pesticidov, številna nezavarovana odlagališča komunalnih odpadkov in nevarnih snovi ter neštete gramozne vodovodne naprave ogrožajo podtalnico. Poleg tega je v naši pokrajini precej vaških in lokalnih vodovodov, ki nimajo upravljalca, zaradi stihijnega urejanja pa se že kažejo določeni negativni učinki. Po zadnjih analizah je zaradi ugotovljenih strupenih snovi, med drugim tudi pesticidov, v 17 zajetih voda neprimerna za pitje in živila. Kljub takim izsledkom o zastrupljanju podtalnice v Pomurju pa je le

malo konkretnih ukrepov, ki bi preprečili nadaljnje nevarne igre s pitno vodo. Na to so člani predsedstva OK SZDL Murska Sobota jasno opozorili, pri čemer so vnovič načeli vprašanje glavnih onesnaževalcev človekovega okolja. Zato so terjali nujnost strožjega nadzora pri izvajanju predpisov, ki ne smejo biti prepuščeni raznim organom in brez vednosti inšpekcijskih služb. V tem smislu so terjali celosten sprejem predpisov o varstvu okolja ter konkretno odgovornost za izvajanje. Brez tega si je namreč težko zamišljati odpravo že kritičnih ekoloških razmer, ki grozijo z naravnost katastrofalnimi posledicami. Na seji pa so se seznanili tudi z informacijo o pogovori s komasacijskimi udeleženci predvidene zlože zemljišč na območju Beltincev in z rezultati podpisovanja Temeljne listine Slovenije 1989 v soboški občini.

Milan Jerše

Gornjeradgončani kritično o podpisovanju Temeljne listine

Zakaj izražati podporo?

Rezultati podpisovanja Temeljne listine 1989 so bili v občini Gornja Radgona sicer najboljše v Pomurju, kljub temu pa občinski funkcionarji z njimi niso zadovoljni. Menijo, da je bilo za akcijo premalo časa (pa še neprimerno, saj sta julij in avgust dopustniška meseca), tebično je bilo slabo pripravljeno, gornjeradgonška SZDL pa se je nekaj časa ukvarja z materialnimi problemi.

Informacija o podpisovanju Temeljne listine Slovenije 1989 v občini Gornja Radgona je bila na dnevnem redu seje predsedstva OK SZDL Gornja Radgona v četrtek, 7. septembra. Se prej so obravnavali delovno besedilo predloga dopolnil k ustavi SR Slovenije.

Akcijo podpisovanja temeljne listine naj bi organizirali skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami, pri tem pa so s posebnim dopisom skušali vplivati na vse nosilce poslovnih funkcij v občini. Vidnejše odziva ni bilo, saj ponekod niso zbrali niti enega podpisa, najbolj pa so »razočarani« nad nekaterimi šolskimi kolektivi.

Do 30. avgusta so zbrali 4325 podpisov, od tega v krajevnih skupnostih 1396. Reakcije občanov Gornje Radgone so bile podobne kot drugod, negodovali so, zakaj je potreben nosilec politične oblasti vedno znova izkazovati podporo, bali so se za posledice, poleg tega pa jih je zmedlo, saj niso vedeli, zakaj sta v javnosti Majniška deklaracija in Temeljna listina.

Ker ni slo za kampanjsko akcijo, tudi ne moremo pričakovati veliko podpisov, so menili člani predsedstva, kljub temu pa je odstotek vseeno precejšen. Očitno tudi v takih primerih drži pravilo, da kolikor vložijo v akcijo, toliko od nje dobijo.

Gornjeradgončani menijo, da so na slabe rezultate vplivale obstoječe gospodarske in politične razmere, na končne odločitve ljudi pa predvsem: navetčanost ljudi do političnih akcij, ki praviloma ne rodijo koristnih sadov, nezaupanje v nosilce družbenopolitičnih funkcij na vseh ravneh, strah pred morebitnimi zlorabami današnjih podpisov in zmanjšana pripravljenost aktivistov SZDL za ustrezno izpeljane akcije.

Kakor koli, podpisovanje je bilo prostovoljno, brez prisile, zato ne bi smeli nihče kličati na odgovornost nikogar — ne občanov, ne poslovnih organov in ne aktivistov.

Bernarda B. Peček

Občinska konferenca ZK bo 25. oktobra

Po daljšem poletnem premoru in vnovičnem sklicu — minuli teden so bili nesklepčni — so se končno sestali člani občinskega komiteja Zveze komunistov v Murski Soboti. Ob pregledu dnevnega reda, ki je napovedoval obravnavo pomembnih vsebinskih vprašanj, rokavno povezan s pripravo na občinsko konferenco in partijske kongrese, pa so se pričakovanja kaj hitro izpolnila. Skrajša brezvsake razprave so namreč sprejeli osnutek poročila o delu občinske organizacije ZKS, nadzorne in statutarne komisije ter tovariškega razsodišča v obdobju od marca 1988 do letošnjega avgusta. S tem so podprli sklepe

o opravljenih ulogah v preteklem mandatskem obdobju, za katerega je bila značilna kriza v razvoju političnih in gospodarskih odnosov. Opozorili pa so na trpko resnico, da se v osnovnih organizacijah ne držijo rokov, saj v večini primerov niso izpeljali programsko-političnih sej, zato seveda kasaljo kadrovske priprave na konferenco občinske partijske organizacije, ki bo 25. oktobra. Na njej pa bo govor o prenovi Zveze komunistov in aktualnih družbenih razmerah v soboški občini, s čimer so lahko le delno zadovoljni. Premajhna angažiranost in motiviranost za izvajanje sklepov višjih partijskih forumov na-

merje terja tudi spremembe v oblikah organiziranosti Zveze komunistov. O gradivih naj bi v OO ZK razpravljali najkasneje do 25. septembra. Na seji OK ZKS v Murski Soboti so tudi pregledali evidenciranje za organe občinske partijske organizacije in z zadovoljstvom ugotovili, da je na spisku čez 250 imen. Ob obravnavi drugih aktualnih vprašanj pa so sprejeli sklep, po katerem zahtevajo od predsednika predsedstva CK ZKS Milana Kučana, da v interes posledice izvedbe prenove ZKS še dalje ostane na tej odgovorni funkciji. To navsezadnje omogoča tudi statutarno določilo. M. Jerše

NAŠ ČAS V ZDRAVJU LJUDI

Kljub nekaterim nepopolnostim si je vredno vzeti v roke statistične podatke zdravstvenega varstva in zdravstvene dejavnosti v Pomurju, ki jih vsako leto pripravlja Zavod za socialno medicino in higieno. Razginitja probleme, ki so življenjskega pomena za razvoj Pomurja, potrjuje opažanja ali že napovedane tokove v socialnozdravstvenem in demografskem vidiku v Pomurju.

Vedno manj nas je

Trditev, ki smo jo zapisali že lani in je ista že nekaj let. Tudi lani je v Pomurju umrlo 86 ljudi več, kot pa se jih je rodilo. V letu 1987 je imela pozitivni naravni prirast radgonska občina, lani pa je imela več živorojenih kot umrlih ljutomerska občina. V soboški občini pa je umrlo 91 ljudi več, kot se jih je rodilo.

V Pomurju manjka generacija, prav tista, ki je množično odhajala na tuje. Ostali so starejši in tako imamo 14 odstotkov ljudi, starejših nad 65 let. Manj otrok pa se rodi tudi zaradi družbenoekonomskega trenutka, zato v Sloveniji pripravljajo posebni program populacijske politike.

Socialne bolezni

Družbeni trenutek pušča sledove v demografskih kazalcih, še posebej pa v socialnih boleznih ali boleznih, ki so znak določenih dob. In naša doba je doba porasta neozdravljive bolezni, raka, sladkorne bolezni ter degenerativnih bolezni mišic, kosti, veziv ter obolenj srca in ožilja. Manjšega pomena pa je tuberkuloza.

V Pomurju imamo precej veliko umrljivost za rakom, pa tudi obolenost. Imamo podatke za leto 1986, ko je umrlo na tisoč prebivalcev v Sloveniji 200 ljudi, v soboški občini 201 ali 5400 ljudi v Sloveniji in vsako leto je 300 do 500 več umrlih zaradi raka. V Pomurju močno narašča pri ženskah rak na dojki, pri moških pa rak na pljučih, upada pa rak na želodcu.

Do šest odstotkov ljudi oboleva zaradi sladkorne bolezni. Poleg genetskih vzrokov so pomembni še zunanji vzroki, predvsem zasvojenost s hrano, saj je skoraj četrtina ljudi predebelih.

Bolezni srca in ožilja moramo vzeti resno, ne samo zaradi velike odsotnosti z dela teh bolnikov in invalidnosti, ampak zato, ker je to najpogostejši vzrok smrti v Pomurju. V Sloveniji je ta odstotek 47, v Pomurju pa več kot polovica ljudi umre zaradi obolenja srca in ožilja (58 odstotkov).

V tem podatku pa se skrivajo preobila in nezdrava hrana, sladkorna bolezen in kajenje. In tu bi bilo treba preventivne.

Odsotnost z dela

Lani je bilo kar 1552 delavcev na dan na bolniškem dopustu zaradi bolezni, poškodbe ali nege družinskega člana, kar je 3,4 odstotka vseh zaposlenih. Vsak bolnik pa je bil v povprečju odsoten prek 20 dni. Glavni vzrok so seveda bolezni. Moramo ugotoviti, da se je število izgubljenih dni najbolj povečalo zaradi duševnih bolezni in stanj (25,5 odstotka), bolezni srca in ožilja (12,8 odstotka), bolezni dihal in nege bolnega družinskega člana.

Povprečna odsotnost z dela zaradi nesreče pri delu je bila 24 dni, zaradi nesreče zunaj dela pa 21 dni, kar je sicer manj kot leto prej, vendar še vedno preveč, saj je bilo kaj malo narejeno, da bi se zmanjšalo število delovnih nesreč.

Močno nad slovenskim povprečjem pa je odsotnost z dela zaradi nege družinskega člana. Izgubljenih je bilo 4500 dni.

Več slabovidnih otrok

Nega družinskega člana je naj-

večkrat za otroke, ki v predšolski in šolski dobi obolevajo zaradi bolezni dihal. V mladostniškem času se to nekoliko zmanjša, nastopijo pa spremembe in posebnosti sodobnega časa. Na sistematskih pregledih namreč ugotavljajo, da so otroci višji, vendar njihove mišice in vezivna tkiva niso tako razvita, kot so dolge njihove kosti. Prav zato pride do motenj v rasti, slabe držo, grbavosti in tudi do bolezni hrbtnice ali tako imenovanih skolioz, ki so do osemkrat pogostejše pri deklicah kot dečkih. Ugotavljajo pa tudi, da je zaradi slabšega veziva vedno več slabovidnih otrok. Če je bilo pred leti le nekaj odstotkov, je danes tudi do 30 odstotkov otrok, ki potrebujejo popravek vida.

Samomorji

Zanj se najpogostejše odločajo upokoenci, delavci in starejši od 60 let, največ pa moški. Čeprav se je število samomorov tudi v Pomurju nekoliko ustalilo, pa je vendar še nad slovenskim povprečjem. Lani je tako umrlo samomorilne smrti 35 moških in 9 žensk.

Majda Horvat

NOVO ŠOLSKO LETO PRINESLO POSPLOŠITEV EKSPERIMENTA

»Po poročilih ravnateljev smo lahko s pripravo na novo šolsko leto zadovoljni ne glede na zaostrene gospodarske razmere. Tudi kadrovske je zasedenost dobra, nekaj problemov je le na manjših šolah, in to pri vzgojnih predmetih,« je odgovor Evgena Koše, ki je pred nekaj meseci prevzel delo pedagoškega svetovalca na dvojezičnih osnovnih šolah v Pomurju. Zanimalo nas je, kako so se na dvojezičnih osemletkah pripravili na novo šolsko leto, kateri so problemi, ki jih najbolj pestijo.

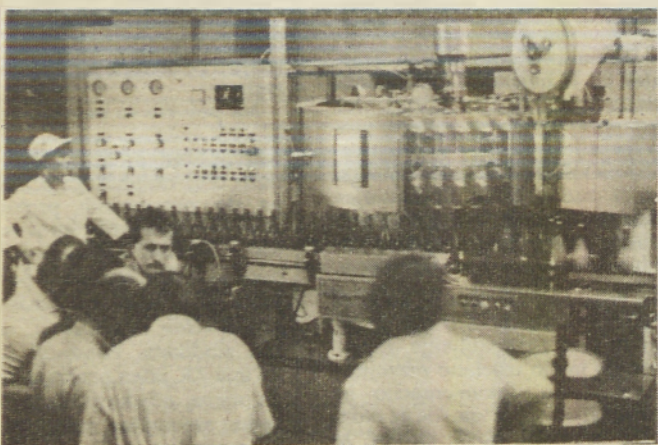
»Kako reševati kadrovske probleme manjših šol? Priporočamo jim, da se povezujejo med seboj in da bi strokovnjaki za deficitarne predmete poučevali na dveh šolah.« Seveda se na šolah poznajo tudi zaostrene gospodarske razmere. Večjih naložb v zadnjem obdobju ni bilo. Finančni položaj tudi ni dovoljeval večjih nakupov, saj je večino denarja šlo za osebne dohodke učiteljev. Tako si nihče ni mogel privoščiti kakšnih večjih nakupov strokovne literature, učbenikov, kaj šele za opremo učilnic.

Že lansko šolsko leto pa se je začelo govoriti o tem, da bo prišlo do posplošitve eksperimenta na dvojezičnih osnovnih šolah. Res je, da posplošitve je prišlo v vseh prvih razredih osnovnih šol, tudi na podružničnih šolah. Eksperimentalni pouk, ki tako ni več eksperimentalni, pomeni novo pridobitev za naše šole, in to tako za učence pripadnike večinskega naroda kot narodnosti. Oba sta zdaj namreč v enakopravnem položaju, saj se začne vsak v prvem razredu bolj ukvarjati s tistim jezikom, ki mu je bližje. Tako bodo osnove in poznavanje jezikov boljše in bodo vsakomur omogočile lažje učenje drugega jezika,« pravi Evgen Koša.

Nov način učenja maternega in drugega jezika pravzaprav pomeni pridobitev in razvijanje sistema dvojezičnega šolstva. Seveda pa učenje jezikov po skupinah prinaša tudi probleme. Predvsem na malih šolah, kjer imajo le po en oddelk, pa na podružničnih šolah, kjer so kombinirani oddelki, se bodo pojavljali problemi. »Šole bodo morale samo reševati te

probleme. Najbolj preprosto bo, če bi učitelj 2. razreda pomagal učitelju prvega razreda in obratno. Prav gotovo bo težje na podružničnih šolah, kjer je en sem učitelj. Ta ne bo mogel drugače, kot da ima nekakšno podeljeno obliko dela, kar pomeni, da bi z enim oddelkom začel prej pouk maternega in drugega jezika.«

Pred začetkom šolskega leta sta narodnostna sisa v lendavski in soboški občini predlagala, da bi na soboških osemletkah uvedli fakultativni pouk madžarskega jezika. Zanimala se je vloga Zavoda za šolstvo. »Moje osebno mnenje je, da je predlog na mestu. Zavedati se moramo, da se je v preteklih letih veliko ljudi z narodnostno mešanega območja tako lendavske kot soboške občine preselilo v Mursko Soboto. Tu je tudi veliko mešanih družin. Mi pa njihovim otrokom nismo dali možnosti, da se učijo materni jezik oziroma jezik enega od staršev,« meni Evgen Koša. Seveda bo zdaj vse skupaj odvisno od odziva staršev in njihovih otrok. Če bo zadovoljen prijavljen, bo pouk potekal na vseh treh osemletkah, če ne, pa se bodo morali dogovoriti, na kateri šoli bo to. Seveda se bo tu potrebno še zmeniti, kako bo s financiranjem, zagotoviti pa tudi ustrezne učiteljske kadre. S. Eory

Arhivski fotograf v Radenskino tovarno za 21. stoletje — TPO.

Rigelnika, predsednika poslovnega odbora Gorenja, nato pa daljši premislek. Za novo razvojno filozofijo Jožeta Zagorčana, podpredsednika poslovnega odbora Gorenja. Med njegove bistvenejše ugotovitve zagotovo sodi tale: »Kaže, da so različne dežele v približno istem času ustvarile (približno enake) kritične mase uporabnih znanj in organizacijskih sposobnosti in so bile zato prisiljene poiskati docela nove primerjalne prednosti. Katere? Zelo poenostavljeno jih lahko okvirno razporedimo v štiri skupine:

- preventivni odkup dela zaloz strateško pomembnih surovin,
- odkup podjetij, ki izdelujejo vitalne komponente za določene proizvodne programe,
- doseči, da bo izdelek, ki si ga sam razvil in ga proizvaja, postal tehnični standard za enake izdelke drugih izdelovalcev,
- doseči, da boš s pomočjo specializacije za čisto določen tržni segment postal vodilni ali celo izključni proizvajalec v tistem razredu. Metafonično lahko to ponazorimo s tem, da gre skratka za zasajanje zastavic na strateško pomembne vrhove primerjalnih prednosti in s tem za hotenje postati insider na določenem tržnem področju, saj bo v bodoče le njim zagotovljen primeren kos skupne pogade, outsiderji pa se bodo morali zadovoljiti z drobtinami, ki bodo padle z miz prvih. Zato je prvi in osnovni cilj vseh teh firm, ostati ali najti mesto na svojem poslovnem področju med insiderji.« V reviji je objavljenih še več drugih strokovnih člankov: Varstvo okolja v vlogi bistvene komponente tehnološkega napredka, posebej glede na velikoserijsko proiz-

ljevala potrebe tudi drugih približkih republik. Prodaja je zagotovljena, je pa vprašanje, kako vse to izpeljati,« pojasnjuje Rajbar, nakar doda novico o podpisu protokola med slovenskim izvršnim svetom in belorusko vlado; tudi ta protokol naj bi bil začetek rojevanja tega podjetja. »Dejavni smo tudi v Rusiji, kjer so podobne želje — ustanavljati mešana podjetja za izdelavo polnilne opreme. Navzoči smo v Moldaviji, kjer naj bi že letos podpisali pogodbo za izdelavo linij, ki bodo polnile vino. V opciiji je še več drugih ponudb. Zelo zanimivo tržišče je tudi Poljska, ki je velik uvoznik polnilnih linij, zlasti z Zahoda. Tu smo prodali t.i. poljski Radenski vzorčno polnilno linijo. Gre za mazowsanko, ki sodi med centralne poljske mineralne vode in jo polnijo v Varšavi. Od tega projekta veliko pričakujemo. Sicer pa v tej deželi načrtujemo še več drugih ponudb, med njimi nekaj zelo velikih, seveda pa bi bilo o njih še preuranjeno govoriti.«

Direktor Radenske TPO se nato razgovori o prodorih na bolgarsko, romunsko in madžarsko tržišče in končno pristane v ZR Nemčiji pri firmi Winterwerb, ki je njihov prvi tuji partner. »Sodelovanje smo začeli na osnovi kooperacijske pogodbe in šlo je tako daleč, da je tovarna Winterwerb opustila lastno proizvodnjo nekaterih strojev. Kupovala je naše stroje in jih prodajala pod svojim imenom praktično po vsem svetu. Zašla je v težave in razmišljamo o tem, da bi sodelovanje razširili na druge tovarne.« Kako se Radenska Tovarne polnilne opreme uveljavlja na kitajskem tržišču, pa smo že poročali. V ognju je seveda še več drugih želez, o tem pa kdaj drugič.

Branko Žunec

Namera pomurskih cestarjev — tozda Varstvo in vzdrževanje cest Murska Sobota — da bi delali in poslovali kot samostojno podjetje, zaenkrat še ni uresničena, čeprav se je 210-članski kolektiv na referendumu tako odločil že ob koncu lanskega leta. Zataknilo pa se je pri matičnem Cestnem podjetju Maribor, ki se je na tako odločitev soboškega tozda pritožilo in sodišče združenega dela v Mariboru je njihovi pritožbi ugodilo. Negativen odgovor je prišel že pred dvema mesecema. V Murski Soboti pa niso vrgli puške v koruzo, ampak so se pritožili na višje sodišče v Ljubljani in zdaj od tam čakajo ter upajo na ugoden razplet. V obrazložitvi mariborskega sodišča je bil naveden kot osnovni razlog za razveljavitev referendumske odločitve predvsem ta, češ da gre za podjetje širšega družbenega pomena in da bi potem morali prej spremeniti družbeni dogovor, ki ureja vprašanje vzdrževanja in varstva cest. Pomurski cestarji pa mislijo, da tozдовska organiziranost pri tem ni odločilna, nasprotno, sedaj imajo zaradi nje precej organizacijskih in drugih problemov, ki zavirajo njihovo poslovnost, podjetništvo. Formalno so torej še morali ostati v okviru Cestnega podjetja Maribor, končen razplet pa bo znan z odgovorom na pritožbo iz Ljubljane.

Na račun pomurskih cestarjev, in tako je tudi marsikje drugod, pa dežujejo dokaj številne kritike zaradi slabih cest. Vendar je tozda Vzdrževanje in varstvo cest predvsem izvajalska organizacija in oni bi, kot pravijo, marsikaj izboljšali, če bi jim to kdo naročil in potem tudi pošteno plačal.

Denarja za ceste pa imamo premalo. V tem je torej osnovni problem. Kaj pa zapleti pri posodabljanju magistralne ceste skozi Gornjo Radgono in usposobitvi zaprte ceste Lendava—Mursko Središče? Ali se počutite krive, smo povprašali direktorja tozda Varstvo in vzdrževanje ceste Murska Sobota, Ivana Ipšo.

»Da, kritike so in bodo, dokler bo cestnega denarja premalo za vse potrebe, ki jih imamo. Gradbišče v Radgoni je značilno zara-

di zemeljskih del in nosilnega terena. Tam smo tudi prvič doživeli drugačen nadzor investitorja, na katerega nismo bili pripravljeni ne eni ne drugi. Doslej je bil namreč čisto drugi režim kontrole. Zdaj prevzema nadzornik izvršena dela po fazah; tako sproti nadzira nosilnost tal, kakovost materialov in druge stvari. Glede na različne vremenske razmere pa gotovo ni vseeno, kdaj pride do takšnega nadzora. Podatki, ki jih ugotoviš danes, so lahko že jutri ali čez nekaj dni povsem drugačni. Tako se je v Gornji Radgoni nekoliko zapletlo glede posteljice za tampion. Vse to je dela podaljšalo na dva meseca. Zdaj pa je cesta končno pripravljena za asfaltni beton. Se prej bo investitorjev nadzornik spet pregledal recepturo za asfalt.

Kar se tiče zastoja na odseku ceste Lendava—Mursko Središče, lahko povem, da smo dobili naročilo za ureditev obvoznice pri poškodovanem mostu in v dveh tednih smo svoje delo tudi opravili. Pri tem se torej ne počutimo krive. Strinjamo pa se, da je bila ta cesta predolgo zaprta. Toda to je bilo odvisno predvsem od Republiške skupnosti za ceste, ki je investitor.

V pogovoru z Ivanom Ipšom smo tudi zvedeli, da so te dni prejeli pogodbo za dela na nekaterih odsekih pomurskih regionalnih cest, čeprav to ni predvideno v načrtu Republiške skupnosti za ceste. Šele s »pritisikanjem« Medobčinske gospodarske zbornice za Pomurje, izvršnih svetov pomurskih občin in drugih dejavnikov smo dosegli, da lahko kljub vsemu obnovimo okrog 12 kilometrov regionalnih cest. Gre za posodobitev odsekov cest Noršince—Ljutomer, Kuzma—Sotina, Kapela—Videm ob Ščavnici, Skakovci—Cankova, Murska Sobota—Mačkovci in Kamovci—Dolga vas. Kdaj bomo vsa ta dela končali, pa bo odvisno od priliva sredstev — republiška skupnost za ceste nam je namreč dala le soglasje — in vremenskih razmer. Prav tako potekajo te dni pogovori okrog obnove magistralne ceste skozi Črenšovce.

Nekaj pa delajo pomurski cestarji tudi zase, in sicer so začeli graditi (po etapah) mehanične delavnice, kurilnice, pralnice in druge manjkajoče prostore. Letos bi radi dokončali vsaj garaže za strojno mehanizacijo.

Jože Grai

Modna konfekcija Alojz in Marta HANŽEKOVIČ
Ključarinci 78, 69242 KRIŽEVCI

objavlja
prosta dela in naloge

8 šivilj

Pogoji: KV šivilje z dvema letoma delovnih izkušenj, priučene šivilje s petimi leti delovnih izkušenj.

Prijave sprejemajo do zasedbe razpisanih mest. Delovni čas samo dopoldan.
Tel.: 87 066

DELAJSKE UNIVERZE POMURJA

Vabimo vas,

da se vključite v eno od naših oblik izobraževanja:

- OSNOVNA ŠOLA ZA ODRASLE
- VOZNIJA V CESTNEM PROMETU — smer voznik (G. Radgona, Lendava)
- EKONOMSKOPOSLOVNA FAKULTETA (M. Sobota)
- TEHNIŠKA FAKULTETA (M. Sobota)
- PEDAGOŠKA FAKULTETA (M. Sobota) VZGOJITELJ
- Organiziramo tudi različna usposabljanja za delo.
- STROJNIKI ENERGETSKIH NAPRAV — kurjači, kompresorji
- STROJNIKI GRADBENE MEHANIZACIJE IN DRUGI GRADBENI POKLICI
- VILČARISTI
- SKLADIŠČNIKI

Med letom pa bomo v dogovoru z ozdi in drugimi inštitucijami pripravili še več oblik strokovnega izobraževanja. Izpopolnite lahko svoje znanje tujih jezikov.

- ANGLEŠČINE za učence in odrasle
- NEMŠČINE za učence in odrasle
- MADŽARŠČINE za učence in odrasle
- LATINSČINE za učence in dijake
- ITALIJANŠČINE
- FRANCOŠČINE
- pa tudi znanje SLOVENŠČINE
- Izvajamo še tečaje:
- STROJEPIŠJA — začetni in nadaljevalni
- ŠIVANJA IN KROJENJA — začetni in nadaljevalni
- STROJNEGA PLETENJA
- RAČUNALNIŠTVA

V G. Radgoni se lahko pripravite na šoferski izpit v Avtošoli. Več informacij lahko seveda dobite osebno, pisno ali po telefonu na:
Delavski univerzi G. Radgona tel. 74 054
Delavski univerzi Lendava tel. 75 026
Delavski univerzi Ljutomer tel. 81 758
Delavski univerzi M. Sobota tel. 21 137

UKREPI ZVEZNE VLADE ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA V KMETIJSTVU

Ob ustreznih pogojih za enakopraven boj

Kmetijstvo je ena izmed gospodarskih panog, ki smo ji v preteklosti posvečali premalo pozornosti. Politika mu je bila nenaklonjena celo do takšne mere, da kmetijstva ni obravnavala kot enakopravne gospodarske dejavnosti, pač pa mu je pripisovala socialni pomen. Kadar je bilo potrebno zaščititi življenjski standard, je bilo kmetijstvo prvo, ki je moralo nositi to breme, zato so cene kmetijskih izdelkov vedno zastajale za drugimi cenami. Posledice takšnega odnosa so bile neizbežne in v državi, ki ima vse naravne možnosti, da bi lahko prehranila 80 milijonov prebivalcev, smo prišli celo tako daleč, da nam je zmanjkovalo hrane za domače potrebe in smo morali nekatere proizvode uvažati. Kmetijstvo pa je hiralno, zmanjkovalo mu je sredstev za razvoj, naložbe v kmetijstvo so zastale ali celo

spodarjenja, vendar podpirajo takšno usmeritev. Le dosledno jo bo treba uveljaviti in izpeljati ter ne popuščati pred najrazličnejšimi pritiski.

Dosedanja politika zvezne vlade vliva kmetijcem novo upanje, saj je z nekaterimi ukrepi že dokazala, da priznava kmetijstvo za enakopravno gospodarsko panogo. To, da so zdaj že liberalizirane cene vseh kmetijskih proizvodov, tudi tistih, ki so bili doslej pod neposredno kontrolo države, je gotovo pomemben korak k nadaljnjemu razvoju kmetijstva in k uresničevanju začrtane gospodarske politike. Kmetijstvo bo letos že deležno večjih sredstev iz proračuna federacije, ki bo v najrazličnejših oblikah za to namenil okrog 21 tisoč milijard dinarjev, kar je desetkrat več kot v lanskem letu. Tako so že povečana sredstva za regresiranje cen mineralnih gnojil,

nazadovale. Spoznanje, da brez razvitega kmetijstva ni razvitega gospodarstva, ni prodrlo do zavesti tistih, ki so krojili gospodarsko politiko v državi in tako je kmetijstvo bledelo v vedno globlje težave. Vmes je bilo sicer nekaj svetlejših obdobij, vendar le za krajši čas, saj nam dolgoročnejših stabilnih pogojev gospodarjenja ni uspelo nikoli zagotoviti. Zato so bila prisotna nenehna nihanja v proizvodnji, ki smo jih kratkoročno skušali blažiti z najrazličnejšimi intervencijami, ki pa se niso pokazale dovolj učinkovite.

Napake, ki smo jih ponavljali leta in leta, se v kratkem času ne bodo dale popraviti. Dolgo bo trajalo, preden bo zemlja, ki je prenehala roditi, ponovno rodila. Ljudje, ki so zapustili zemljo, se nanjo skorajda zagotovo ne bodo vrnili, saj imajo preveč slabih izkušenj, prevečkrat so bili prevarani. Vendar pa kaže, da se razmere le začnejo spreminjati. Bolje zdaj kot nikoli, pravijo kmetijci, ki si veliko obetajo od začrtane politike sedanje zvezne vlade. Kmetijci nikoli niso zahtevali kakšnih posebnih ugodnosti, pač pa glede na specifično kmetijske proizvodnje le enake pogoje gospodarjenja kot jih imajo ostale panoge. Takoimenovana dogovorna ekonomija se je pokazala kot neučinkovita in slaba, zato nova zvezna vlada vztraja na načelih tržnega gospodarstva. Praksa v svetu potrjuje, da je tržišče tudi kruto, saj na njem ni prostora za slabe, zato takšnemu načinu gospodarjenja nasprotujejo tisti, ki so se navadili životariti v sistemu dogovorne gospodarstva. Tudi kmetijci se zavedajo posledice tržnega sistema go-

zastitnih sredstev in semen, večji so regresi za del obresti na posojila za selektivne programe v kmetijstvu, sprejet je zakon o odlogu vračila dela posojil, ki so jih dali kmetijstvu iz primarne emisije za ublažitev posledic lanskoletne suše, prav tako pa so kmetijci deležni tudi ugodnejših pogojev pri kreditih, ki jih iz primarne emisije namenjajo za proizvodnjo in zaloge, saj je osnova za to zdaj tržna in ne zaščitna cena. V zveznem proračunu so zagotovljena sredstva za uresničitev programa mesnih rezerv ter za spodbujanje izvoza kmetijskih in prehrabnih izdelkov, sprejet pa je tudi ugoden način plačevanja obresti za posojila iz primarne emisije za selektivne namene v kmetijstvu, tako da je obresti za posojila za proizvodnjo treba plačati, ko kredit dospe, za zaloge pa po dinamiki njihove realizacije. Spodbudno za kmetijce in pohvalno za novo zvezno vlado pa je tudi to, da so bile pravočasno določene zaščitne cene nekaterih kmetijskih proizvodov, nekatere cene bodo znane v kratkem, jih bodo pa nato sproti usklajevali z gibanjem inflacije.

Da kmetijstvo ne bo več postavljena gospodarska panoga, pa je pokazala tudi seja Zveznega izvršnega sveta, ki je sredi avgusta obravnaval gospodarski položaj in v tem okviru tudi položaj kmetijstva. Na tej seji je bilo predlaganih več konkretnih ukrepov, ki naj bi prispevali k urejanju položaja v kmetijstvu in čeprav smo o njih že pisali, naj jih zaradi pomembnosti še enkrat ponovimo. Zlasti pomemben je predlog svetu guvernerjev Na-

rodne banke Jugoslavije, da se poveča stopnja reeskonta za kreditiranje zalog in rezerv koruze, sladkorne pese oziroma sladkorja, oljaric, surovega olja, riža in tobaka. Ta stopnja naj bi se povečala z dosedanjih 56 na 60 odstotkov, prav tako pa naj bi se povečala tudi stopnja reeskonta za kreditiranje nove pridelave pšenice in oljne repice, in sicer z dosedanjih 40 na 60 odstotkov. Obresti tudi kmetijstvu povzročajo enega od največjih problemov, zato je nadvse pomemben predlog, da naj obresti za posojila iz primarne emisije za selektivne programe v kmetijstvu ne bodo višje od tretjine eskontne stopnje Narodne banke Jugoslavije. Zvezni izvršni svet se je pri oblikovanju teh predlogov sicer zavedal, da bodo imeli določen inflatorni učinek, vendar bo v končni fazi njihov skupen učinek zaradi zmanjševanja stroškovnih pritiskov na kmetijstvo protinflacijski. Takšen način pomoči kmetijstvu je zaenkrat neizbežen, saj zaradi neurejenega sistema financiranja federacije drugih virov ni, vendar v prihodnje virov za te namene ne bi smeli zagotavljati iz primarne emisije. Seveda se zaradi tega sredstva za kmetijstvo ne bi smela zmanjšati in tako je še naprej predvideno regresiranje mineralnih gnojil, zaščitnih sredstev in semen, sredstva za to pa se bodo zagotavljala v okviru proračuna federacije.

Med predlaganimi ukrepi zvezne vlade omenimo še zmanjšanje dajatev za uvoz nekaterih sestavin, ki rabijo za živilsko krmo in spremembo zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev. S slednjimi želijo predvsem izenačiti položaj zasebnega in družbenega kmetijstva, saj je bilo prvo doslej v podrejenem položaju. Tako naj bi bili posledje tudi individualni kmetijski proizvajalci v celoti oproščeni prometnega davka pri nakupu osnovnih sredstev, opreme, orodja in rezervnih delov za kmetijsko mehanizacijo, prav tako pa tudi pri nakupu gradbenega materiala za gradnjo in vzdrževanje gospodarskih objektov na kmečkih gospodarstvih. K izenačevanju zasebnega in družbenega kmetijstva naj bi prispevali tudi spremenjeni pogoji kreditiranja, saj bodo kmetje lahko jemali hipotekarna in lombardna posojila na osnovi jamstva z zemljiščem, živino, kmetijsko

mehanizacijo in drugim imetjem. Kmetje naj bi prav tako imeli možnost do posojil iz primarne emisije.

Zvezni izvršni svet je tako z že sprejetimi in načrtovanimi novimi ukrepi priznal kmetijstvo kot enakopravno gospodarsko panogo. Predstavniki zvezne vlade pravijo, da delajo to zato, ker trdno verjamejo v koncept modernega kmetijstva kot gospodarske dejavnosti, ki lahko ustvarja dobiček in je zato lahko tudi zanimiva za domače in tuje vlagatelje.

In kako vse te ukrepe ocenjujejo pomurski kmetijci? Vsekakor jih podpirajo, hkrati pa se zavedajo, da so tudi sami soodgovorni za nadaljnji razvoj kmetijstva. Ob novih ukrepih jim boljšega položaja ne bodo izbojevali nikakršni mitingi, nobena zborovanja, temveč le boljše in bolj zavzeto delo, v katerega morajo vložiti predvsem več znanja in tudi

več odgovornosti. Že dolgočasno se sliši, da položaj kmetijstva ni rožnat, da položaj delavca in kmeta v kmetijstvu ni dober, pravi Gusti Grof, predsednik sozda ABC Pomurka, zato moramo nehati jamrati. Strinja se, da zahtevamo od države, da na nivoju celovite politike določi osnovne pokazatelje, osnovna izhodišča, da določi in omogoči položaj v okviru možnosti in v skladu s specifično panogo, seveda pa tudi v skladu z dolgoročnimi cilji, ki morajo biti predvsem kakovostni in takšni, da bodo omogočili gospodarsko integracijo oziroma sodelovanje z razvitim svetom.

V ukrepih, ki jih je predlagala zvezna vlada, je zajet dober del tistega, kar so kmetijci zahtevali. Dolgoletne neugodne posledice zgrešene kmetijske politike so se prenesle tudi v leto 1989, zato je zdaj razmere toliko težje popraviti. Pogoste spremembe v gospodarski politiki, posebej v cenovni politiki in politiki obrestnih mer, ki niso upoštevale specifične kmetijske proizvodnje, so imele za posledico nenehno slabšanje položaja v kmetijstvu. Zanj je zato značilno, da razpolaga z majhnim deležem lastnih sredstev in je v veliki meri odvisen od tujih virov kreditiranja, kar — ob sicer pravilni politiki realnih obrestnih mer, za kmetijstvo pa nesprejemljivih — povzroča nizek dohodek, nizko akumulativnost ter popoln zastoj v razvoju in investiranju.

Kmetijci so vedno zahtevali, naj se država direktno ne vmešava v gospodarsko politiko in njeni posegi morajo biti le posredni. V kmetijstvu mora država intervenirati le na področju kreditno-mohetarne politike, na področju rezerv in zaščitnih cen ter v izvozno-uvozni politiki, seveda pa morajo biti vse te intervencije v funkciji proizvodnje.

Uvajamo novo gospodarsko reformo, ko naj bi bile organizacije odvisne predvsem od svojega dela. V kmetijstvu se tega ne bojimo, pravi Gusti Grof, vendar je problem v tem, da zaradi dolgoletnega zaostajanja kmetijstvo ni v stanju sprejeti enakopravne boja z ostalimi gospodarskimi panogami. Zato so nujni ukrepi, ki bodo upoštevali specifično kmetijstvo, specifično panogo, ki je kljub napredku znanosti in tehnologije še vedno v veliki meri odvisna od faktorjev, na katere

ne more vplivati. In prav ukrepi, ki jih sprejema zvezna vlada, naj bi pomenili enakopravno obravnavanje kmetijstva in proizvodnje hrane.

Spisek ukrepov je obsežen, nekaj jih sprejema vlada, nekaj pa jih bodo morali sprejeti delegati v zvezni skupščini, vendar vse skupaj kaže na resno odločenost, da dobi kmetijstvo podporo. Se pa kmetijci ob tem zavedajo, da ukrepi ne bodo delali namesto njih, zato morajo sami izkoristiti priložnost, ki se jim, kot kaže, končno vendarle ponuja. Morali se bodo spopasti s tržiščem doma in v svetu, to pa jim bo uspelo le z boljšim delom in še večjo kakovostjo. Čeprav ne bo lahko, pa se teh spopadov ne bojijo. S svojim dosedanjim delom in znanjem so dokazali, da znajo gospodariti in prav zato jih ni uspela uničiti še tako slaba kmetijska politika

Ludvik Kovač

NARAVA NAM JE DALA NAJBOLJŠE...

...so še vedno prepričani na Kmetijskem kombinatu Gornja Radgona, kjer v šampanjski kleti pod Grajskim hribom zori penice se vino, edino v Jugoslaviji, narejeno po originalni šampanjski metodi. Tudi za poznavalce penicega se vina doma in na tujem (na tujem trgu jo primerjajo s šampanjci, ki stanejo 130 mark) je radgonska penina najboljša. Zato smo bili nemalo presenečeni nad odločitvijo mednarodne ocenjevalne komisije, da letošnje priznanje šampion kakovosti podeli Slovinovemu penicemu se vinu club slovin, ki je bilo na sejmu Vino 89 prav reklamno vsiljivo (improvizacija vinske kleti in prikaz okolja, v kakršnem se »prileže« club slovin).

Količina ali kakovost

Kdor ima večje količine (te pa Slovin ima), tudi več proda in ima lahko nižje cene, zaslužen je večji, lahko si privoščijo večjo reklamo. Toda eno je količina, drugo pa kakovost.

Radgončani so dobili zlato medaljo za zlato radgonsko penino in traminec ter so z letošnjim ocenjevanjem zadovoljni. Najvišje priznanje (šampion) je radgonska penina prejela 1984, in 1986. leta, leta 1987 je priznanje šampion kakovosti prejel tuji izdelovalec šampanjca, medtem ko lani komisija tega naziva ni podelila.

Letos je to priznanje prejel club slovin, ki ima tankovsko metodo izdelovanja in polnjenja. In kaj o tem misli vodja komercialne pri KK Gornja Radgona Ivan Šerbec: »Mi še vedno mislimo, da je zlata penina unikat, da smo edinstveni, ki po tej metodi izdelujemo penice se vino. O podelitvi priznanja Slovinu pa mislimo, da je s kakovostjo pač tako uspel, da je komisija ocenila, da si zasluži priznanje.«

Razumemo: priznanje za vloženi trud in doseženi razvoj. Toda zakaj se potem club slovin predstavlja kot najboljši na jugoslovanskem trgu, medtem ko reklame za zlato penino nikjer ni opaziti.

Novi tržni prijemi

Nevarnost je, da bomo spet zamudili vlak, ki pelje na konkurenčni trg, in medijsko vojno. Ali štajerska vina res ne potrebujejo boljše reklame, so tako dobra, da se sama prodajajo?

»Čeprav naša zakonodaja še vedno ne dovoljuje javnega reklamiranja vin in izdelkov iz njih, mislimo, da v prihodnje tudi mi brez reklame vina več ne bomo mogli prodajati. Reklama je bila in bo eden pomembnejših dejavnikov, saj lahko na ta način

Radgončani že razmišljajo v tej smeri, saj bodo steklenico penicega se vina dodatno opremili z majhno brošuro v treh jezikih o zgodovini polnjenja. Zavedajo pa se, da je ime (zlata radgonska penina) neprimerno, ker je predloženo in prezapleteno, vendar ga želijo najprej uveljaviti in si zagotoviti prostor na tržišču ter šele nato spreminjati ime.

Narava nam je dala najboljše... je naslov brošure, ki bo odslej visela okrog vratu zlate radgonske penine. V njej je zapisano:

»Najvažnejši stavki iz Bleiweisovih Novic z dne 10. 12. 1853:

Tudi v našem cesarstvu so se že nekateri penine lotili ali slobodno rečem, da še ni nobeden tak izvrstne zmogel kakor naš verli Radgončan A. Kleinschek.

Podal se je v Šampanjo, kjer se je naučil kako napraviti šampanjec. Obdal ga je strah, ker je odkril skrivnost šampanjca.

Ko se je vrnil leta 1850 je začel s proizvodnjo šampanjca kraj Radgone.

Leta 1882 je slavna francoska družina Bouvier ustanovila »Šampanjsko tvrdko Gornja Radgona.«

Bouvierji so bili lastniki radgonske šampanjske kleti 60 let.«

Združeni bi bili močnejši

Tako kot Kmetijski kombinat Gornja Radgona so premajhna vsa druga podjetja oziroma kombinati, ki polnijo štajerska vina. Za te pravijo (predvsem Štajerci), da so najboljše, da imajo pravo barvo, vonj in kislino.

Toda če pridete na vinski sejem, jih komaj opazite. Najprej vas zmedejo številni dolgi in zapleteni napisi (kombinati, zadruga, kleti...), nato pa še množica razstavljenih steklenic.

OB SVETLIH IZJEMAH RAZNE POMANJKLJIVOSTI

Čeprav je v prvem polletju letošnjega leta kar 13 organizacij iz gospodarstva poslovalo z izgubo, ki je presežala 64 milijard dinarjev, nad tem zneskom v soboto občini niso posebej zaskrbljeni. Tako v izvršnem svetu kot druge namreč ugotavljajo, da so v večini primerov za omenjeno izgubo krivi visoki stroški financiranja oziroma obresti, do določene likvidnostnih težav pa je prihajalo predvsem zaradi velikega zamujanja med prilivi in odlivi finančnih sredstev. To se je pokazalo zlasti v delovnih organizacijah Sobota, Liv Rogoševci in Panonija. Po drugi strani pa se je fizični obseg proizvodnje v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta zmanjšal za 0,8 odstotka, kar je treba pripisati tudi preoblikovanju proizvodnih programov v nekaterih delovnih organizacijah.

Ob očitnem zmanjšanju naložb v industriji pa so vsekakor spodbudna prizadevanja v naj-

večji delovni organizaciji, Tovarni oblačil in perila Mura, ki je v celoti izpolnila svoje obveznosti do združevanja sredstev in odpiranja novih delovnih mest, ki jih bo omogočila gradnja novega hotela v Moravskih Toplicah. Razen redkih izjem so v sobotškem združenem delu odklonili pripravljenosti za tovrstno združevanje sredstev v skupni razvojni projekt, kar investitorju povzroča nemalo težav. Te pa povzroča tudi neresnost izvajalca pri ureditvi odlagalista odpadkov v Puconcih, kjer se tudi investitor ni izkazal. Slej ali prej pa bo za njihove napake zopet kriva občina, saj z začetkom del že precej zamujajo. Tudi preselitev kafilarije v Murski Soboti ne poteka

—GRAD—

Dela precej, plače pa vsaj 400 DM

Tudi v obratu Modnega salona pri Gradu, ki zaposluje 52 delavcev, so v velikih skrbih zaradi visoke jugoslovanske inflacije. Zaenkrat dosegajo zadovoljive rezultate. Na to je gotovo vplival tudi večji delež izvoza, in to predvsem na račun tako imenovanega smučarskega programa za nemške partnerja, ki bo prav te dni prišel po naročena športna oblačila. Sploh imajo precej dela, in če bo tako ostalo, razmišljajo, da bodo čez leto, dve znatneje povečali število zaposlenih in prešli na dvoizmensko delo. Ne nameravajo pa zaposlovati ne kvalificirane delovne sile, temveč le kader z ustrezno izobrazbo, ker ugotavljajo, da to prispeva tudi k boljšim delovnim rezultatom. Zato namerajajo posebno skrb tudi štipendiranju in zaposlovanju pripravnikov. Kot drugod tekstilni industriji, tudi oni niso zadovoljni z gibanjem osebnih dohodkov. Dogovarjajo se, da naj bi se le-ti gibali vsaj v višini 400 nemških mark, v dinarski protivrednosti seveda. Zdaj imajo namreč nižje plače.

J. G.

V Stročji vasi bodo morali na novo samopostrežnico počakati

V trgovinski DO Vesna, ki skrbi za oskrbo občanov občine Ljutomer, so v preteklih letih zgradili vrsto novih in obnovili starejše prodajalne v Ljutomeru in na podeželju. V letošnjem letu so načrtovali začetek gradnje nove samopostrežne trgovine v Stročji vasi. Skromni poslovni rezultati v spremenjenih razmerah poslovanja so jim to začasno onemogočili. Svoje je prispevalo skokovito naraščanje cen gradnje in opreme ter novi pogoji za pridobivanje sredstev iz sklada FNP za skladnejši regionalni razvoj v SRŠ. Gradnja so odložili do naslednjega periodičnega obračuna, da bodo videli, kakšne bodo finančne možnosti delovne organizacije, pričakujejo pa tudi spremembo ukrepov na področju politike o naložbeni dejavnosti. Vse torej kaže, da bodo krajani Stročje vasi morali še nekaj časa počakati, preden bodo kupovali v sodobni samopostrežnici, ki bo predvidoma enaka že zgrajeni Lotmeržanki v Ljutomeru.

Boris Hegeduš

V novem prodajnem centru Vesne trikrat večji promet

Dobri poslovni rezultati trgovinske DO Vesna Ljutomer iz Ljutomeru so še premalo spodbudni, saj so jih dosegli ob nizkih OD prodajalcev.

Potem ko so v zadnjih štirih letih trgovci Vesne namenili večino sredstev za obnovo starejših prodajaln, so letos zgradili nov prodajni center gradbenega materiala in železnice in železnice s 1.480 m² pokritih in približno toliko urejenih asfaltiranih površin z odlagalisti. Gradnja je stala 2,5 milijarde dinarjev. V gradnjo so vložili sredstva tudi številni združeni ozdi ABC Pomurka, dela pa plačali vnaprej, kar je gradnjo pocenilo, saj je bila končna cena od predvidene le neznatno višja zaradi dodatnih del in sprememb.

Posebno spodbudno je, da je prodajni center že v treh mesecih upravičil gradnjo, saj so prodajo gradbenega materiala in železnice na enem mestu v Vesni fizično povečali za trikrat, in to ob zmanjšanem številu zaposlenih.

K večji prodaji je prispevala pregledna namestitve blaga v skladiščih odprtega tipa, kjer je blago vidno, tako da lahko kupci sami izbirajo. Boljši pregled nad blago oziroma ponudbo je temu primerno povečal promet. Seveda se v Vesni zavedajo, da vse tudi v novem prodajnem centru še ni na svojem mestu, zato se trudijo, da bi zalogo blaga popestrili in še bolj izostrili občutek pristopa do kupcev. Pri zalogah imajo občasne težave zaradi pomanjkanja nekaterih vrst gradbenih materialov. Veliko breme pa pri visoki obrestni meri predstavlja zagotavljanje sredstev za zaloge, saj vrednostno gledano stalne dnevne zaloge centra znašajo 4,5 milijarde dinarjev. Sicer pa so DO Vesna na koncu prvega polletja bremenile zaloge blaga, vredne 29 milijard dinarjev, ki so zaradi vsakodnevnega draženja znatno višje.

Boris Hegeduš

MARIBORSKO PREDSTAVNIŠTVO PRIMEXA O 40-LETNEM POSLOVANJU

»ZA KRUH SE JE TREBA BORITI...«

Primex (Primorjeekspert) je nastal pred štiridesetimi leti kot maloobsejno podjetje, ki je omogočilo prve izmenjave med Jugoslavijo in Italijo. V minulih letih je s pridobljenimi izkušnjami, dobro organizacijo poslovanja, strokovnim kadrom in najmodernejšo informacijsko in računalniško opremo usposobljen za celostne posle s tujino, saj ima najširšo zunanjetrgovinsko registracijo in je lahko vzor in spodbuda za kolektive, ki poslujejo ob meji.

Danes imajo dva tisoč poslovnih partnerjev, predstavništva v Mariboru, Skopju, Beogradu, Leskovcu, Novem Sadu, Sarajevu, Zagrebu, Tolminu in Ljubljani, načrtujejo pa še predstavništvo na Reki ali v Splitu. Primex pa je tudi solastnik treh podjetij z mešanim kapitalom v Italiji, lastnik enega podjetja, predstavništva v tujini ima na Dunaju in Bliznjem vzhodu, načrtuje pa jih še v Celovcu, Milanu in Münchnu. Po besedah direktorja Aleksandra Lovca naj bi Primex v prihodnosti postal mednarodno podjetje s tujo participacijo in (če bo mogoče) podjetje z delnicami svojih delavcev. Tako bi namreč imeli še večji interes in spodbudo za doseganje še boljših delovnih rezultatov.

Mariborsko predstavništvo za poslovanje čez severno mejo

Če je novogoriško matično podjetje usposobljeno predvsem za poslovanje z Italijo, pa sklepa njegovo predstavništvo v Mariboru posle z Nemčijo, Avstrijo, Francijo in Anglijo. Ustanovljeno je bilo 1. januarja 1987, ko je propadlo združenje kemične in-

dustrije, v katerega so bili med drugim vključeni Pinus, Tovarna dušika Ruše, Zlatorog, Ekso-term... Primex je najel nekdanje Pinusove prostore in nadaljeval s posli. Vendar so pred letom pravljali zunanjetrgovinske posle v okviru maloobsejnega sodelovanja, medtem ko je danes največ klasičnih poslov (izvoz in uvoz) in lahko uvaža vsak, ki ima dovolj dinarjev.

Likvidnostni problemi podjetij se poznajo tudi pri njihovem poslu, saj je manj naročil, če je slabše gospodarsko poslovanje. Zaenkrat tega v Mariboru ne občutijo. Ivanka Babič, direktorica mariborskega Primexa, je o sedanjem delu dejala: »Eden naših največjih poslov je kooperacijska pogodba z angleško firmo (za Pinus Rače), zelo veseli pa smo tudi posla za Univerzo Edvarda Kardelja iz Ljubljane. Pred so imeli ljubljanske uvoznike, vendar so se tokrat odločili za nas. Uvoz celotne raziskovalne opreme je velik posel. Prej smo že nekaj delali za tehniško fakulteto in kaže, da smo se dobro odrezali. Pri tem delu je najpomembnejše, da ga opraviš hitro in da si pri proviziji kolikor toliko konkurenčen. Če ne hitiš in nisi točen, te koljejo tečajne razlike.«

Zavora: predpisi in dovoljenja iz Beograda

Kdor je pošten pri poslu, bo svoje partnerje obdržal in si pridobil nove. Lahko bi rekli, da je to nekakšno zapelo, po katerem se ravnaajo zaposleni v mariborskem predstavništvu. In prepričanje popusta, ki ga izbirajo pri tujem partnerju (v primeru uvo-

za), naročniku doma je zanje prav gotovo velik plus. Najslabše je, če morajo na kaka dovoljenja čakati iz Beograda, kajti potem se nekaj časa res čaka. Vse, kar je odvisno od njih, opravijo hitro, lahko tudi v pol ure (če gre za

Ivanka Babič, direktorica predstavništva Primexa v Mariboru

manjši posel), to pa jim omogočata telefax in teleprinter.

In kako poteka nakup in uvoz nekega blaga? Najprej morajo seveda dobiti naročilo, potem poiščejo najugodnejšo ponudbo (če je ni že naročnik sam prinesel), potem se s tujo firmo pogajajo za popust, ko ga dobijo, to sporočijo naročniku; veliko je odvisno tudi od blaga, ki ga je potrebno uvoziti, če je prost uvoz, ga prijavijo pri Narodni banki, vplačajo, pripravijo plačilne naloge (ne poslujejo z lastnim denarjem), saj delajo v svojem imenu na tuji račun, partner pa nato sam nakaže dinarje na račun v banki. Med tem dajo naročilo tujemu dobavitelju, potem pa bedijo, da bi blago čim prej dobili (če ni seveda določeno, kdaj točno potrebuje domači naročnik kakšne rezervne dele, surovine ali drugi material). Spremljajo torej blago od naročila do končnega obračuna. Ko dobijo carinske dokumente, pa

opravijo še devizni obračun. Svoje opravilo vmes še špediterji, vendar ima te vsaka firma že vnaprej določene.

Zaenkrat je Radenska

Čeprav pravijo na mariborskem predstavništvu Primexa, da pri tem poslu ni prave konkurence, verjetno ne bi bili veseli, če bi izgubili enega najmočnejših partnerjev, ki je iz Pomurja — Radensko. Ivanka Babič je menila: »Z Radensko smo začeli sodelovati konec prejšnjega leta. V glavnem opravljamo zanje posle za žetinski obrat v sosednji Avstriji, v Italiji kupujejo embalažo ter rezervne dele od raznih tujih dobaviteljev. Imeli smo celo izvoz polnilnega stroja Tovarne polnilne opreme za firmo v Avstriji, ki pa je potem propadla. Je pa težko! Za kruh se je treba boriti. Pri nas pa je veliko odvisno od drugih firm. Če te dobro po-

Primorjeekspert so ustanovili na osnovi trgovinskega sporazuma med vladama Jugoslavije in Italije z namenom, da se med mestoma Gorica in Nova Gorica vzpostavi trgovsko sodelovanje in s tem izboljša življenje obmejnih prebivalstva.

slujejo, delo dobiš. Vendar, dokler bomo imeli take odnose s firmami, kakor jih imamo, in še naprej tako dobro delati, se ne bojim, da bi nam zmanjkalo dela.«

Želijo si, da bi bilo dela čim več, saj bi tako lahko svoje predstavništvo tudi kadrovsko okrepili. Prihodnost vidijo v uvozu blaga splošne porabe. Če bi se začeli intenzivneje ukvarjati s tem, bi morali zaposliti vsaj dva delavca, saj bi moral biti eden nenehno na terenu ter zbirati ponudbe in potrebe. Potem bo verjetno tudi posel z Veletrgovino Potrošnik boljše zaživel.

In zakaj ni več partnerjev iz Pomurja? Tu je močna Zunanja trgovina ABC Pomurke.

Bernarda B.-Peček

Ena od tržnih potez gornjeradgonskih vinarjev je prav gotovo odločitev, da bodo začeli polniti tudi vina pozne trgatve sort radgonska ranina, traminec, beli burgundec in laški rizling.

neposredno seznanimo kupca o kakovosti in pestrosti naše ponudbe. Temu bomo tudi mi v prihodnje namenjali vso pozornost, je dejal Šerbec.

Trženje se je danes razvilo že v pravo znanost. Po navadi se s tem ukvarja skupina ljudi, ki so po malem psihologi, ekonomisti, oblikovalci in še kaj. In kako prodajati zlato radgonsko penino? Kako prepričati kupce, da je to res najboljši tovrstni izdelek v Jugoslaviji, da se splača odšteti nekaj stotisočakov?

Saj verjamemo, da so količine zlate penine tako majhne, da se ne bojijo za premajhno prodajo. Toda če so se odločili, da bo to osrednji izdelek iz njihove kleti, ki bo ustvaril njihov imidž na trgu, mora biti prav ta izdelek pravilno ponujen. Lahko se zgotovi, da bo spet bogata vinska letina, kleti pa polne neprodanega vina. Takrat bo prepozno razmišljati o reklamah in ustvarjanju slovesa, kajti takrat bodo ljudje kupovali tiste izdelke, ki jih najbolj cenijo.

Bernarda B.-Peček

Spet dražja živina

Kaže, da se napovedi zvezne vlade, ki je zagotavljala, da se bo letošnja inflacija ustavila pri številki 800, ne bodo uresničile.

Vsak dan smo priče novim podražitvam, od ponedeljka pa so med drugim dražji tudi mleko in mlečni izdelki. Podražitev skušajo slediti tudi mesarji, ki se zavedajo, da nenehno naraščanje cen reprodukcijskega materiala tudi rejcem podražuje stroške pitanja. V sobotni Mesni industriji od ponedeljka, 11. septembra, odkupujejo živino po višjih cenah, najdražje pa plačujejo mlado pitano govedo vrste A, ki ga koljejo za posebne namene. Za kilogram tople polovice tega goveda dobijo zdaj rejci 78.000 dinarjev, kilogram žive teže pa je po 45 tisoč dinarjev.

Kilogram tople polovice mladega pitnega goveda ekstra kakovosti je po 68.000 dinarjev (živa teža 39.500 dinarjev), prve vrste po 66.000 dinarjev (živa teža

37.000 dinarjev), druge vrste po 55.000 dinarjev (živa teža 31.000 dinarjev) in zunaj vrste po 52.000 dinarjev (živa teža 27.000 dinarjev).

Dražje so tudi krave, saj dobijo rejci 55.000 dinarjev (živa teža je po 31.000 dinarjev), kilogram tople polovice drugega kakovostnega razreda je po 50.000 dinarjev (živa teža 27.000 dinarjev) in zunaj vrste po 45.000 dinarjev (živa teža 22.500 dinarjev).

Prasiče, težke do 150 kilogramov, odkupujejo v Mesni industriji po 40.000 dinarjev za kilogram žive teže, težje po 39.000 dinarjev, izločene plemenske svinje po 34.000 dinarjev in izločene plemenske merjase po 15.000 dinarjev. V Mesni industriji odkupujejo tudi teleta, ki niso sposobna za nadaljnje pitanje, za kilogram pa plačujejo rejcem 45.000 dinarjev. Še cena 200-kilogramskih telet za na-

daljnje pitanje: 40.000 dinarjev za kilogram.

Povprašali smo še za cene v Kmetijski zadrugi Panonka, kjer so nam povedali, da je ponudba pitnega goveda na tržišču skromna, zato mlado pitano govedo odkupujejo po bolj ali manj enotnih cenah. Za kilogram tople polovice plačajo rejcem 78.000 dinarjev, za živo težo pa 44.000 dinarjev. Po podobnih cenah kot Mesna industrija pa v Panonki odkupujejo tudi krave. Nekaj dražji so prasiči, saj so tisti do teže 150 kilogramov po 41.000 dinarjev, za težje plačajo 40.000 dinarjev, za izločene plemenske svinje pa 36.000 dinarjev za kilogram žive teže. Pujski za nadaljnje pitanje so po 55.000 dinarjev kilogram, ob koncu redakcije pa so se dogovarjali tudi o novih cenah telet za nadaljnje pitanje. Bikce naj bi odkupovali po 60.000 dinarjev in telčke po 57.000 dinarjev za kilogram. L. Kovač

Kakovostno sadje čim bolje ovrednotiti

Letošnja sadna letina bo povprečna, pravijo sadjarji. Seveda velja to le za intenzivne plantažne nasade, saj v starih kmečkih nasadih letos sadja ne bo veliko.

V tozdu Sadjarstvo in vinogradništvo Kmetijske zadruge Panonka, kjer so v zadnjih letih namenili precej skrbi obnovi intenzivnih plantažnih nasadov, so s pridelki zadovoljni, saj ocenjujejo, da se bodo v povprečju gibali med 20 in 35 ton jabolk na enem hektarju. Žal pa letos kakovost sadja ne bo takšna, kot so pričakovali, saj je na nekaterih območjih padala toča, ki je precej sadja poškodovala. Tako bo sadje prvega kakovostnega razreda nekoliko manj in bo več drugorazrednih jabolk, ki jih bodo največ prodali za ozimnico. Ob lastnih nasadih so v zadnjih letih uredili tudi precej novih nasadov pri kooperantih, kjer prav tako pričakujejo soliden pridelek in ustrezno kakovost.

Že doslej smo dokazali, da

znano pridelati kakovostno sadje, pravi Martin Puhar, direktor tozda Sadjarstvo in vinogradništvo, žal pa so nastopile težave pri obiranju, saj z nestrokovnim delom lahko v dobri meri uničimo doseženo kakovost. Zato bodo tokrat prav obiranju namenili posebno skrb, saj želijo kakovostno sadje tudi kakovostno pospraviti in ga takšnega tudi v skladišču in nato prodati. Precejšnje možnosti se ponujajo tudi v izvozu, saj tuji kupci sprašujejo predvsem po jonaugodu in idaredu, pa tudi cene, ki jih pri tem dosega, so spodbudne.

Z obiranjem zgodnjih sort so že končali, zdaj končujejo z obiranjem srednjernih, v začetku prihodnjega tedna pa bodo že začeli pospravljati tudi pozne je-

niških zmogljivosti s kontrolirano atmosfero, kjer vzdrži sadje tudi do poznih spomladanskih mesecev.

Čeprav te hladilniške zmogljivosti zdaj zadoščajo za trenutne potrebe, pa v tozdu Sadjarstvo in vinogradništvo že razmišljajo o njihovi širitvi. Že prihodnje leto bi morali začeti z gradnjo hladilnih prostorov za nadaljnjih tisoč ton sadja, saj bodo v letu 1991 že prišli v rodnost novi nasadi, ki so jih zasadili lansko jesen in letos spomladi. Teh novih nasadov je 70 hektarjev, brez hladilnice pa si ne morejo zamisliti spravila tega pridelka. V prihodnjih letih je nato predvidena širitev še za nadaljnjih tisoč ton.

Nova hladilnica v Puconcih pa ne bo služila zgolj za hlajenje

senske in zimske sorte jabolk. Velika pridobitev za sadjarje je gotovo nova hladilnica v Puconcih, ki poskusno že deluje, danes bo tehnični prevzem, prihodnji teden pa bo že lahko sprejela prvi pridelek. Po prvih ocenah bodo letos pridelali od 650 do 700 ton prvorazrednih jabolk, ki jih bodo v skladiščili v tej hladilnici.

Njena zmogljivost je zdaj 1.100 ton jabolk, 500 ton hladilniških zmogljivosti pa bo letos koristila soboska Mesna industrija, ki je prav tako vlagala v gradnjo nove hladilnice. Že prihodnje leto pa bodo sadjarji rabili več prostora, zato računajo, da bodo nekaj časa izkoriščali tudi prostore, ki jih ima zdaj na voljo Mesna industrija. Pomembna pridobitev za sadjarje predvsem 500 ton hladil-

in skladiščenje sadja, pač pa jo bodo uporabljali tudi za druge namene. V njej bodo predvidoma že letos začeli s pripravo hrane za tržišče, v kratkem pa bodo dobili tudi zamrzovalni tunel za sipko zamrzovanje jagodičevja, ki prav tako dobiva vedno pomembnejše mesto v goriškem kmetijstvu. Velika pridobitev je tudi nov sortirni stroj z zmogljivostjo 2400 kilogramov jabolk na uro, s čimer odpade dosedanje težavno ročno sortiranje. V kratkem bodo dobili še stroj za drobno pakiranje sadja, saj želijo kakovostno sadje čim bolj dodelati in ovrednotiti.

Ludvik Kovač

Na kmetijskem sejmu v Riedu

Svetovna kakovost lisastega goveda

V okviru mednarodnega kmetijskega sejma v Riedu, ki je največja tovrstna sejemka manifestacija v srednji Evropi, namenjena posebno pozornost in dobronamernost tudi razstavi živine. Na letošnjem sejmu smo lahko videli razstavo govedi, konj, prasičev in malih živali, najboljše pa je bila in največ pozornosti je gotovo vzbudila razstava najboljših plemenskih govedi. Avstrijski rejci so letos v Riedu razstavili 166 kakovostnih plemenskih govedi lisaste pasme, 43 govedi rjave pasme in 14 govedi holštajnsko-frizijske pasme. Tako smo lahko videli resnično najboljšo, kar v tem trenutku premorejo avstrijski govedorejci, če pa k temu dodamo, da se avstrijski govedorejci uvrščajo med najboljše v svetu, potem lahko govorimo o svetovni kakovosti na kmetijskem sejmu v Riedu.

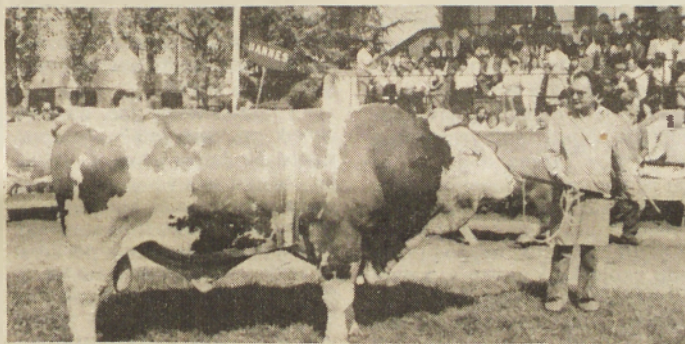
Ocenjujemo pa lahko tudi pamsko zastopnost v avstrijski govedoreji, kjer z več kot tremi četrtinami prevladuje lisasto govedo. Intenzivnejši razvoj lisastega goveda v Avstriji sega v konec prejšnjega stoletja, ko so leta 1894 v Otterbachu (okrožje Scharding) ustanovili prvo zvezo rejcev lisastega goveda. Še leta 1934 je bil delež lisastega goveda v avstrijski govedoreji 34-odstoten, ta pasma pa je začela prevladovati po drugi svetovni vojni. V letu 1946 je njen delež znašal 52,6 odstotka, leta 1964 53,4 odstotka, leta 1978 74,6 odstotka, danes pa že 78,6 odstotka avstrijske govedoreje predstavlja lisasta pasma. Ta je najprimernejša za kombinirano rejo, saj jo odlikujeta dobra mlečnost in mesnatost, zato dobiva vedno pomembnejše mesto tudi v svetovni govedoreji. Samo v zadnjih ne-

lo tudi velik ugled v svetu, kjer je po njem izredno veliko povpraševanje. Izvažajo ga v 36 različnih držav, kjer predstavlja osnovo za razvoj in širitev te pasme. Povpraševanju primerne so tudi cene telet, saj je dobil v letošnjem prvem polletju rejec za tele te pasme okrog 8.300 šilingov oz. 78 šilingov za kilogram. Za primerjavo zapišimo, da je bilo tele rjavega goveda v tem času vredno okrog 6.270 šilingov oz. 68 šilingov kilogram. Rejski cilji v Avstriji so tako usmerjeni k nadaljnji širitvi lisastega goveda, ki se mu odpirajo številne nove možnosti za izvoz.

Posebno mesto v razvoju lisastega goveda v Avstriji ima vzrejno-osemenjevalna postaja v Riedu, ki je edina tovrstna zasebna ustanova pri naših sosedih, letos pa slavi 40-letnico delovanja. Ta postaja se ponaša s 30 najbolj kakovostnimi plemenskimi biki.

njevalnih postaj v Avstriji, kar potrjujejo številna najvišja priznanja z deležnih in zveznih razstav. Tako je postal bik Lord z riedske osemenjevalne postaje že leta 1948 zmagovalac zvezne razstave na Dunaju, temu priznanju pa so se do danes pridružila še številna podobna najvišja priznanja. Atrakcija številka ena je zdaj bik Morello, ki je postal zmagovalac riedskega sejma leta 1987 in 1989.

Kakovost plemenskih živali na tej osemenjevalni postaji in nji-

Atrakcija sejma je bil bik Morello, ki je že pred dvema letoma in tudi letos postal zmagovalac sejma.

hovega potomstva se kaže tudi pri povpraševanju, saj kar 85 odstotkov vseh prodanih plemenskih telic izvozijo v države Evropske gospodarske skupnosti.

že 89 odstotkov vse govedi lisaste pasme.

Druga, po številu najbolj zastopana pasma v Avstriji, je rjava pasma, ki pa predstavlja le 11,9 odstotka vse govedi. V Gornji Avstriji je v tem trenutku v 750 rejah 7.500 plemenskih krav, v vsej Avstriji pa je v kontroli proizvodnosti več kot 75.000 plemenskih krav rjave pasme. Odlikuje jih dobra mlečnost in nekoliko slabša mesnatost, hlevsko povprečje pri teh kravah pa je znašalo v letih 1987/88 4.849 litrov mleka s 4,17 odstotka tolsche. Seveda so to povprečja vseh krav v kontroli proizvodnosti, na razstavi pa smo lahko videli tudi krave, ki so dale tudi 8 in več tisoč litrov mleka v eni laktaciji. Plemenske telice te pasme so v lanskem letu dosegle povprečno ceno 24.000 šilingov, kar 90 odstotkov pa so jih izvozili.

In še beseda o holštajnsko-frizijski pasmi govedi, ki smo jo prav tako lahko videli na sejmu v Riedu. To je pasma, ki je v Avstriji zastopana le v manjšem obsegu, čeprav se ponaša z več kot 60-letno tradicijo. Kljub omejitvam pri pridobivanju mleka pa se njihovo število v zadnjih letih povečuje, saj to pasmo odlikuje visoka mlečnost. Nove razvojne možnosti pa se zanjo ponujajo z večjim izvozom. Tekst in foto: Ludvik Kovač

Na sejmu v Riedu so avstrijski živinorejci prikazali najbolj kakovostne plemenske živali. Pri vzreji lisastega goveda se Avstriji uvrščajo prav v svetovni vrh.

kaj letih se je stalež teh govedi v svetu povečal za več kot 41 milijonov glav in lisasta pasma postaja tako prevladujoča med vsemi kombiniranimi rejami.

Avstrijsko govedo lisaste pasme si je v zadnjem času pridobi-

leta 1964 je začela z umetnim osemenjevanjem na osnovi globokega zamrzovanja s tekočim dušikom ter tako odpravila nevarnost pred okužbami, posebno skrb namenja selekciji in danes je ena najuspešnejših oseme-

za rejce so seveda spodbudne tudi cene, saj so v letošnjem prvem polletju dosegli pri 37 plemenskih telicah 11. a razreda povprečno ceno 31.016 šilingov, pri 464 plemenskih telicah 11. b razreda pa 25.197 šilingov.

FRANCEKOV
PREMISLANJE

Si že preračunal, koliko nam bo ob teh cenah krompirja sploh še ostalo?

Po teh skoraj nič, vendar po moj krompir že prihajajo tovarnjaki z Gorenjske.

TURNIŠČE: cene pujskov

Ponudba pujskov na sejmu v Turnišču zelo variira. So četrtki, ko rejci pripeljejo veliko živali, včasih pa je ponudba skromnejša. Minuli četrtek, 7. septembra, so prodajalci ponujali 44 pujskov, starih od 7 do 10 tednov in težkih okrog 15 kilogramov. Za par živali so zahtevali od 1.200.000 do 1.400.000 dinarjev, lastnike pa je zamenjalo 40 pujskov.

Karavla, Kosta Nagy in implikacije

Nekateri hote ali nehoti naivni Slovenci v poimenovanju karavle na Hodošu po Kosti Nagyju ne vidijo nič slabega. Hočejo videti predvsem dobrodušne parajugoslovanske namene, ki zaslužijo odobravanje, ker da je bil Kosta Nagy vendar velik vojak z madžarskim poreklom in priimkom in združitev vojaštva in madžarstva naj bi se lepo zlagala v imenu stražnice na madžarski meji. Poleg vsega pa je menda tudi vojaški starešina, ki tam poveljuje, vojvodinski Madžar, ki bo lahko ob tak poimenovanju vojaški postojanki izrazil delček rodne dežele.

Tako potem mi v času, ko Madžari odstranjujejo bodočo žico in razpletajo železno zaveso, odpremo novi karavlo in jo poimenujemo bilateralno. Poimenujemo jo po narodnem heroju, ki je nekoč izjavil, da je potrebno obstoj slovenstva prepustiti času. Kvečjemu kakšnih petdeset let, je vzklil, in tudi na tej meji bodo, če prevedemo njegov takratni vzklil v kontekst nedavnega dogodka, sosedovali samo Madžari in Jugoslovani in ne na tej ne na oni strani ne bo kakega Slovenca. Karavla Koste Nagyja je potemtakem znamenje bližajočih se prihodnjih časov, ko bo označevala trdno mejo med madžarsko in jugoslovansko nacijo!

Ime je v resnici znamenje, toda več kakor Nagyovo madžarsko ime nam pove o njem njegov odnos do slovenstva. Enako star in moder je tudi izrek, ki pravi, da naj se o mrtvih ne govori slabo in mi, podpisniki tega protesta in opomina, gotovo ne bi spominjali herojevega imena in ponavljali njegovih vznesenih izjav, ki jih čas in dogajanja razkrivajo kot zablodele ter unitaristične, če temu anahronističnemu objektu, kar stražnica je, ne bi pripenjali tega imena.

V tem dvojem namreč, v objektu, ki demonstrira doseg oblasti na nacionalni meji, in v stališčih, ki jih je dajalec imena imel do nacionalnosti, vidimo namene, ki se ne skladajo s slovenskim nacionalnim interesom. Nameni, ki stojijo za tem poimenovanjem, so v neizmernem nasprotju z doslejšnjim tisočletnim mednarodnim srečevanjem na tem območju.

Tu, pretežno pa globlje na madžarski strani, sta se srečevala slovenski in madžarski narod in po tisočletju tega srečevanja zdaj neko mesto tega shajanja razmejuje stražnica z imenom Človeka, ki je napovedoval petdesetletni iztek tisočletne zgodovine! Od tam naprej, ko se bo po Nagyevem prerokovanju jugoslovanska skupnost narodov zlila v eno, bo to samo še meja med madžarsko in jugoslovansko nacijo. In na eni ter na drugi strani bodo samo še Madžari in samo še Jugoslovani, nobenih narodnostnih manjšin več. Ne morejo Slovenci biti na oni strani, če jih ni na tej, stražnica z madžarskim imenom srbskega vojskovođe pa bo porok temu dejstvu. Ta okoliščina bo morebiti kvečjemu

dopuščala obstoj madžarske manjšine na tej strani.

V duhu tega časa se v Srednji Evropi to seveda ne bo zgodilo. Unitaristični nameni, ki segajo v ta konec, postajajo tukaj nemočni in smešni. Tukajšnja nacionalna srednjeevropska ljudstva, ljudstva madžarske, avstrijske in slovenske nacionalnosti ter državnosti so vnovič spoznala bogastvo svojega sožitja. Tisti, ki so se tukaj srečevali, so se srečevali zaradi mej, kajti njihov način bivanja je že od nekdaj skupno življenje. S tem, ko so si izbrali in ustanovili ločene države ter postavili meje so seveda tudi pokazali, da bodisi niso bili vedno gospodarji svojih usod bodisi tudi to, da njihovo skupno življenje ni bilo ravno pravično. Predvsem Slovenci ga nismo izkusili kot takega. Kljub temu pa smo mogli ostati Slovenci.

Zatorej se nam zdi nadležno — kajti v dolgi zgodovini, ki je za nas tudi zgodovina ogrožanja slovenske nacionalne samobitnosti, smo se navadili biti zelo senzibilni

— če nas kdo nenehno skuša izpodnašati. V tej tokratni državi, v jugoslovanski skupnosti, ves čas zaznavamo unitaristične poskuse. To ni naše umišljanje, ker imamo za seboj dovolj nacionalne stiske, ki smo jo mogli preživeti samo po zaslugi te senzibilnosti. Brez lastne državnosti, kakor smo bili, tega sicer ne bi mogli.

Poimenovanje karavle na Hodošu zato vidimo v istem kontekstu, kakor so vedno vnovični poskusi s skupnimi šolskimi jedri, ki izrinjajo slovenske kulturne temelje, vidimo jih v najožjem sorodstvu s početjem srbskih oblasti, ki ne odnehajo, in svoje predloge, ki niso prišli v ustavna dopolnila, tokrat ponujajo kot vsejugoslovanski prenovitveni program. Vidimo jih kot nenehno poskušanje, ki računa s tem, da bodo, s svojo značilno prepredeno vztrajnostjo, po njihovem manj državotvorne Slovence, ki se nebelosvetno zataplajo v pridelovanje vsakdanjega kruha in se ne razumejo na politiko, dosegli svoj še vedno ne izživet namen.

Spet jih zato opominjamo, da tega niso zmogli niti Avstrijci in Madžari, ki so imeli za to v svojem dolgem trajanju več možnosti in so jih oni vodili z večjo ekonomsko umetnostjo — ta lastnost bi morala potemtakem Slovence najbolj znesti — kakor jo premorejo oni.

Tem, ki si jemljejo čas in ves čas poskušajo z unitarizmom zato čisto po slovensko svetujemo, naj raje začnejo spravljati vred gospodarske zadeve. S tem nas kajpada tudi ne bodo premamili, vendar bo tudi njim lažje, ker jim zaradi dela poide želja po takšni državotvornosti.

Po srednjeevropsko pa svetujemo, da se karavla Koste Nagyja preuredi tako, da bo lahko v njej prehodni zbirni center za begunce iz Vzhodne Nemčije. Pokojnemu heroju bo to v mnogo večjo čast in slavo, kakor pa da se ga zlorablja v nekakšnih balkanskih poskusih tvorjenja enonacionalne države.

V ta namen združena pomurska alternativa, zanj Štefan Smej

ČLOVEK, ZRESNI SE!

Učili so nas, da je človek del narave, njen plod. Človek naj bi bil najpametnejše bitje na Zemlji. Le ljudje smo sposobni misliti in edini smo, ki imamo zavest. Naše nepremišljeno življenje tega ne dokazuje. Strmimo le k napredku, napredku materialnih stvari, ki so za nas postale vrednote. Želimo si ustvariti brezskrbno življenje, pri tem pa pozabljamo, da v naravi veljajo zakoni, mimo katerih ne moremo.

Nikdar ne bomo prišli tako daleč, da bi kaj ustvarili iz nič. Vedno bomo potrebovali »nekaj«, iz česar bo nastalo nekaj novega. Ta »nekaj« pa bomo spet od nekega vzeli, nekje bo to manjkalo. Ponavadi vedno jemljemo iz narave in to jemanje (ropanje) iz narave je postalo nekontrolirano in preobsežno. Naravni zakoni so se začeli rušiti, vse to pa le zaradi našega neobzirnega juriša k »napredku«.

Človek si pridružuje pravico, da z naravo ravna kot s svojo lastnino. Te pravice mu ni nihče dal, ne potrdil, vzel si jo je sam. Ker pa smo tudi mi del narave, je njeno izkoriščanje, izkoriščanje Človeka. Iz zgodovine nam je znano, da so se izkoriščani vedno uprli. Tudi narava se nam bo uprla (se je že začela). Umiranje gozdov, rek, morij, oporečnost zraka in povečana radiacija so le začetna znamenja za veliko »maščevanje« narave. Lotili smo se čudne naloge, da odkrijemo vse skrivnosti narave in jo pozneje tudi prehitimo, premagamo. Ta zmaga pa bi bila hkrati največji in usodni poraz človeške vrste. Ni več skrivnost, da se bližamo usodni ekološki katastrofi, ki je po mnenju nekaterih neizogibna.

Ne smemo se predati. Ostaja nam upanje, da se bomo kmalu streznili in začeli dojemati, da moramo spremeniti način življenja, najti prave vrednote in nov odnos do narave. »Alkoholizem« v katerem se nahajamo se še da pozdraviti, če bo sodelovala cela družina — vse človeštvo. Pohiteti moramo, ker je vsak alkoholizem kronični.

Vse si zastrupljamo: vodo, hrano, zrak, okolico... Kmalu bo plinska maska potrebna za vsak odhod na mestne ulice. Pravijo, da prekajeno meso dalj drži. To gotovo ne velja za ljudi iz mesta. Sredstva javnega obveščanja nam vsak dan prinašajo novice o vedno novih ekoloških nesrečah. Kako je s cvetenjem morja? »To je le naravni pojav, ki se pojavlja ob povišanju temperature morja.« Takšne so izjave, ki naj bi nas spet zadovoljile. Vendar, kaj stoji za tem? Zakaj prihaja do tolikšne spremembe temperature? Za to neugodnostjo stoji ekološka katastrofa, katere razsežnosti so usodne. Gre za izginjanje ozona iz ozračja. Ta štiti Zemljo pred prekomernim UV — sevanjem, ki je za življenje škodljivo. Dovolj dolgo že vemo, da ozon izginja v reakciji s plinom freonom, ki ga »ustvarjamo« mi. Različna razpršila, ki jih uporabljamo, vsebujejo ta plin, ki omogoča razprševanje. Freon je škodljiv, ko pride v ozračje.

Kaj smo storili proti temu? V razvitem in osveščenem svetu so z zakoni prepovedali oziroma omejili proizvodnjo na bazi freona. To je bil hud udarec za industrijo, čeprav neprimerno majhen v primerjavi s posledicami katastrofe. Torej, nekaj se vendarle premika.

Kaj pa pri nas? Odgovorni, če jim sploh lahko tako rečemo, so nam še enkrat dokazali, da ne sodimo med razviti svet, kajti listine, v kateri so pripravljene dovoljene meje proizvodnje in sistemske rešitve, niso podpisali. To nehumano dejanje so obrazložili s trditvijo, da je razviti svet začel proizvodnjo teh produktov že pred 20 leti.

Kakšna je povezava med cvenjenjem morja in izginjanjem ozona v ozračju? Čisto preprosta: zaradi izginjanja ozona se sevanje, ki bi se sicer absorbiralo v ozonu, nadaljuje do zemeljske površine. Tako prihaja do povečanega sevanja in s tem povišanje temperature na površini zemlje (in tudi morij).

»Kaj pa morem jaz, navadni človek pri vsem tem?«, se sprašujete. Na žalost je res, da pri tako obsežni stvari posameznik ne more storiti nič konkretnega, vendar vsak lahko stori marsikaj. Če bo vsak posameznik poskrbel za svoje okolje (seveda ne na račun sosedovega), potem se bomo lahko otepli pregovorov: »Kjer osel leži, tam dlako pusti!« v drugi različici: »Kjer človek živi, tam svinjarijo pusti!«

Boris Černi

Ekonomske cene varstva

Med 1475 otroki, kolikor jih je vključenih v Vzgojno-varstveno organizacijo Murska Sobota, je 308 novincev, to je malčkov, ki so septembra prvič stopili skozi vrata vrca. Da jim prve dni ne bi bilo huje, kot jim je v novem okolju, so se vzgojiteljice posebej pripravile. Pomemben pa je tudi stik s starši in občutek, da malčki niso prepuščeni sami sebi. V skupinah jih je veliko, ker so pač taki normativi, dejstvo pa tudi, da je z višjim številom poslovanje rentabilnejše. Zato jih letos sto niso odklonili, čeprav s številom presegajo prostorske zmogljivosti. Ekonomske pa so različne iz predloga ekonomskih cen vzgojno-varstvenih storitev za obdobje januar—september 1989. Ekonomska cena za to obračunsko obdobje je za 540 odstotkov višja od lanske povprečne, v avgusta je bila za 55 odstotkov višja od julijske, v septembru pa bo za 47 odstotkov višja od avgustovske. Tako znaša v povprečju 2.178.000 dinarjev, s tem da je v mestu višja od tiste v vaskih vrtcih.

Prispevek staršev se izračunava glede na določila samoupravnega sporazuma o socialnovarstvenih pravicah, v plansko razvojnem sektorju samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti pa so nam zagotovili, da v Delu objavljen podatek o tem, da je Murska Sobota druga za Novo Gorico po višini prispevka staršev, ni točen. Bilo bi čudno, če bi bil, ob dejstvu, da so osebni dohodki v Pomurju zapostavljeni nižji od tistih v razvitejšem delu Slovenije!

B. Bavčar

Smo v letu 1961. Pomurski vestnik je poročal s konference Socialistične zveze v Belčinih, kjer so razpravljali o problemih komune v novem gospodarskem sistemu. V Murski Soboti je frontna organizacija menila, da sta proizvodnja in storilnost merilo za osebne prejemke. Trdna vez med rojaki na tujem in domovino — je bil zelo pogost naslov za tiste dni.

V prvi avgustovski številki beremo poročilo o otvoritvi novega obrata Pomurke v Murski Soboti, o tem, da v lendavski občini dokaj uspešno decentralizirajo delavsko upravljanje in izpopolnjujejo nagrajevanje v podjetjih ter o pospešenem uvajanju sadjarstva in živinoreje na Goričkem. Ustavimo se pri novici Težka konfekcija predvidoma 1. septembra. Povzemamo: »Prihodnji teden pridejo v tovarno Mura prvi monterji zastopstva Singer, ki bodo v novem obratu težke konfekcije namestili nove parne likalne stroje. Nekako v drugi polovici avgusta pridejo tudi monterji iz Zahodne Nemčije, ki bodo nameščali šivalne stroje. Monterji bodo ostali v tovarni predvidoma 3 tedne.«

Vodovodni stolp s kavarno na strehi? Gre za poročilo v zadnji avgustovski številki o tem, da »v soboški Fazanariji že teče gradnja vodnjakov za potrebe vodovoda za mesto Murska Sobota.« Med drugim je tudi opozorjeno na vprašanje, kje postaviti vodni stolp, ki bo služil za rezervoar vode. Trenutno sta dva predloga, in sicer za lokacijo na Bakovski cesti ali pa nekje v mestu, kjer bi ta 45 metrov visoki stolp, ki bo lahko tudi štiriglat, lahko uporabili še za druge namene. Razmišljajo namreč, kako bi bilo mogoče na strehi stolpa urediti kavarno, njegova ena stena pa bi lahko služila za steno stolpne hiše.

V istem predhodniku Vestnika najdemo na naslovnici tudi tole: »V tem času teko zadnje priprave za gradnjo nove bolnišnice v Murski Soboti, ki bo ena najodobnejših v Sloveniji. Zaradi težav s sredstvi jo bodo gradili postopoma, tako da bo do konca dograjena in opremljena v približno štirinajstih letih. Zmogljivost nove bolnišnice — gradili jo bodo v neposredni bližini sedanega infekcijskega oddelka pri Rakičanu — bo predvidoma 578 postelj. Bolnišnica pa bo imela razen razšitve že obstoječih oddelkov še vrsto novih oddelkov, in sicer očesni, otroški, nevropsihiatrični ter kožni oddelke. Razen tega pa bosta ginekološki in porodniški oddelki ločena in seveda s povečanim obsegom. Pred kratkim so v Murski Soboti razstavili maketo nove bolnišnice, ki predstavlja imo-

zantno podobo in prav zato se prebivalstvo zelo zanima za to novogradnjo.« Objavljena je slika makete pod naslovom V jeseni začetek gradnje bolnišnice. Pet dni za mizo koeksistence. Mirko Čepić je bil naš izredni dopisnik iz Beograda, kjer so se 1. septembra 1961 sestali na razgovorih državniki azijskih, afriških, južnoameriških in dveh evropskih držav. Z naslovne strani: »Tudi v Pomurju je vzbudila beograjska konferenca izvenblokovskih držav veliko zanimanje. Ljudje so se zbirali ob televizijskih

VESTNIK

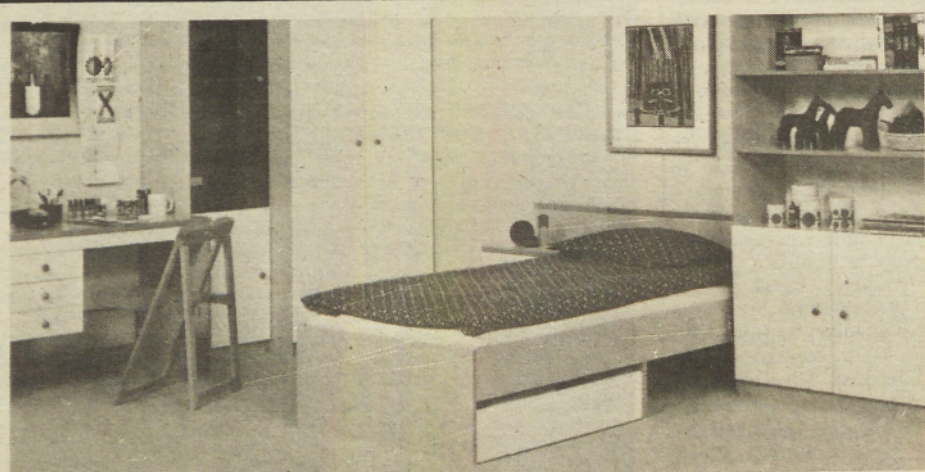
sprejemnikih in radioaparatih. Ponekod so namestili televizorje prav v ta namen, drugod pa — kot na primer v Murski Soboti — so se poslužili med drugim tudi televizorjev v izložbenih oknih. V televizijskih klubih ob televizorjih v podjetjih, ustanovah in zasebnih stanovanjih že od petka naprej vsak dan spremlja dogajanja v Beogradu na tisoče ljudi Pomurja. Kot smo zvedeli, namerava v soboški občini prirediti občinski odbor SZDL več predavanj o beograjski konferenci.«

V Turnišču so odprli novo osemletno šolo (v začetku septembra), v Petišovcih pri Lendavi so začeli s pripravljalnimi deli za gradnjo tovarne metalnola, v okviru soboškega občinskega praznika pa tudi predali namenu največji kombinat oblačilne stroje (Predsednica zveznega odbora Družina in gosposodinstvo Pepca Kardeljeva svečano predala svojemu namenu novi obrat modnih oblačil soboške Mure). In še svojevrsten ocvirček iz tistih dob pod naslovom Samo veliki kmetijski obrati. Preberimo: »Praksa kaže, da je kmetijska proizvodnja v KZ osnovana na malih obratih in pitliščih, saj ima posamezno zadržno pitališče največ 200 glav živine. Večina kmetijskih zadrug koristi še stara kmečka poslopja, ki so jih najeli ali odkupili, jih preuredili in tako ustvarili pogoje za rejo 60 do 100 glav živine. Kakor je bilo take pogoje za lastno proizvodnjo moč doseči z minimalnimi sredstvi, si združge s tem niso zajamčile daljše perspektive rasti lastne proizvodnje.

Socialistična proizvodnja mora temeljiti na velikih, specializiranih in do kraja mehaniziranih proizvodnih obratih, kjer je možna delitev dela, da vsak proizvajalec obvlada proces dela in kjer se lahko meri tudi učinek posameznika in proizvodne enote.« (Podčrt. pis.) Tako!

B. Ž.

UGODEN NAKUP POHIŠTVA!

Ugoden nakup pohištva

v LESNINI — MIZARSTVO LJUTOMER

po tovarniških cenah za gotovino in na posojilo!

Obiščete nas lahko vsak dan od 6. do 14. ure in kličete po telefonu št. (069) 81 916 (int. 25, 21), tudi ob sobotah od 9. do 11. ure.

Kot že mnogi boste tudi vi odšli od nas zadovoljni, saj je to Lesnina — podčrtano z rumeno!

lesnina

TOZD TOVARNA POHIŠTVA
MIZARSTVO LJUTOMER
69240 LJUTOMER, RADE PUŠENJAKA 1.
TEL.: (069) 81-916

OBDMURSKI VESTNIK

LETO XVII — šte. 1 MURSKA SOBOTA, 6. septembra 1989

AVTOBUSNI PROMET
Murska Sobota p.o.

ŽELITE OBNOVITI SVOJ AVTOMOBIL?

Obiščite nas na Bakovski ulici 29 v Murski Soboti, kjer vam bomo kakovostno in po konkurenčnih cenah opravili vsa potrebna avtokleparska in avtočlarska dela na vašem tovornem ali osebnem vozilu.

Vsa pojasnila lahko dobite osebno ali po telefonu 22-606 pri vodji servisne delavnice.

PRIČAKUJEMO VAS!

Skica za portret dr. Jožefa Smeja

»... to je vrt, vrt cvetic številnih, marveč korenin branilnih, ki vzgajajo učenjake...« (Lancelot)

Že večkrat smo se srečali z njim in kar nekajkrat je sodeloval z nami. Visoki cerkveni dostojanstvenik (mariborski pomožni škof), sicer pa literarni zgodovinar, pisatelj, pesnik, prevajalec, humanist v najboljšem pomenu besede. Pričujoča skica za portret je pravzaprav povzetek izrečenega na srečanju z dr. Jožefom Smejem na začetku Košičevega tedna v okviru prvega praznika krajevne skupnosti Bogojina, ko je predaval o kantorjih, učiteljih in šolskem pouku v bogojanski župniji do 19. avgusta 1919, torej do priključitve Prekmurja k Jugoslaviji oz. Sloveniji. Rojaka je predstavil vodja Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti Jože Vugrinec. Rojen 15. februarja 1922 v Bogojini v družini, ki je v vasi uživala velik ugled in spoštovanje. Sam pravi o svojih prednikih in sorodnikih — med njimi je tudi kardinal Missia — v Stopenjah naslednje: »Med redkimi, ki so se v 19. stoletju zanimali za ograde Slovence, je bil tudi kardinal Missia. Njegovi ožji sorodniki: Martin, Franc, Jožef in Marija Šumak so se v prvi polovici prejšnjega stoletja preselili iz Vučje vasi na Murskem polju v Bogojino. Missia je kot škof obiskal svojega sorodnika Martina Šumaka. Ta je bil stari oče moje matere.« Osnovno šolo je dr. Smej obiskoval v rojstnem kraju, gimnazijo pa v Soboti. Teh let, svojih učiteljev in sošolcev se tako spominja: »Tukrat sem stanoval v dijaškem domu, v »martinišču«, ki so ga vodili salezijanci. Z veliko hvaležnostjo se spominjam takratnih svojih vzgojiteljev, ravnateljev, asistentov in spovednikov. Od sošolcev v martinišču je naredil močan vtis name Štefan Barbarič pa Anton Vratuša, ta zgleđni, zbrani in silno vztrajni učenec, ki se tudi po dve uri ni gnil od knjige.«

Po končani gimnaziji se je najprej vpisal na ljubljansko medicino, vendar se je že po enem mesecu prepisal na visoko bogoslovno šolo v Mariboru, potem pa teološke študije nadaljeval in končal v Sombotelu. Tu je bil 8. decembra 1944 posvečen v duhovnika. Najprej je kaplanoval v Turnišču (1945—1948), nato od 1948. do 1965. v Soboti, kjer je bil naslednja štiri leta tudi župnik in dekan. 1. septembra 1969 se je preselil v Maribor, saj je bil imenovan za stolnega kanonika. Službo stolnega kanonika in generalnega vikarja je v lavantinski škofiji opravljal do leta 1983, ko je postal mariborski pomožni škof. Med njegovimi biografskimi podatki ne smemo pozabiti še 70. leta, ko je na teološki fakulteti v Ljubljani doktoriral. Teza: Pastoralna dejavnost Ivanovcovega kroga (1974). V njej je razpravljal o Ivanovci in njegovih sodelavcih s pastoralno-teološkega vidika, izšla pa je v knjigi kot delni natis 1975. leta.

Dr. Smej pa ni le priznani slovenski teolog, temveč tudi literarni zgodovinar, pisatelj, pesnik, urednik in prevajalec. S svojimi članki in razpravami sodeluje pri več časnikih, revijah in zbornikih, na primer pri Družini, Novi mladiki, Časopisu za zgodovino in narodopisje, Stopnjah in drugih. Kot literarni zgodovinar se največ ukvarja s preučevanjem starejše prekmurske književnosti, v kateri ga najbolj privlači raziskovanje dela Mikloša Kuzmice, v minulih dveh stoletjih najpomembnejšega katoliškega pisca pokrajine med Muro in Rabo. Rezultat takega Smejvega dela sta med drugim dve njegovi knjigi. To sta Muza Mikloša Kuzmice in Po sledovih zlatega peresa. V prvi, izšla je 1976. leta, je zbral, prevedel, uredil in komentiral Kuzmiceve pesmi in nam torej Mikloša Kuzmice predstavil kot pomembnega verzifikatorja te-

danjega časa, druga pa je roman o njem, izšla pa 1980. leta. Knjiga Po sledovih zlatega peresa je obširen biografski roman, v katerem nam avtor pokaže osebnost in delo tega začetnika prekmurskega katoliškega slovstva ter čas, v katerem je ta naš pisec in prosvetitelj živel, to je drugo polovico 18. stoletja, zato moremo to knjigo do neke mere imenovati zgodovinski

roman. Prav gotovo je z njim dr. Smej obogatil to zvrst v slovenski literaturi in kar je še pomembnejše, dosegel je večje poznavanje znamenitega Prekmurca med nami, njegovimi zdajšnjimi rojaki, pa tudi v širšem slovenskem kulturnem prostoru.

Med knjižnimi izdajami moramo omeniti še dve brošuri: Spomenikom domačije zadnja ura naj ne bje in Nekrologi svetnih in redovnih duhovnikov mariborske škofije 1930—1980. Za nas je pomembna predvsem prva, ki je izšla leta 1971, saj v njej pisec opisuje umetnostne spomenike, ki so bili v Soboti in njeni okolici v minulih letih odstranjeni. S čimer smo sami sebi povzročili veliko kulturno škodo, hkrati pa ta dejanja pričajo o naši nezglednosti in sramoti. Pisec se hkrati potruži, da bi z opisom nekaterih odstranjenih spomenikov le-te vsaj na ta način ohranil našim potomcem. Kot pesnika in urednika poznamo dr. Jožefa Smeja predvsem pri koledarju Stopnje, kot prevajalca pa iz latinščine, madžarščine in francoščine. Iz latinščine prevaja predvsem berila iz cerkvenih očetov, iz madžarščine in francoščine pa literarna dela. Zadnji rezultat takega njegovega prevajanja je Racinaova Ifigenija v Avliidi, ki je izšla tako rekoč pred nekaj dnevi. Smejovo delo, recimo mu posvetno, je razvejeno in široko kot pri malokom od prekmurskih ali celo slovenskih razumnikov, posebej še, če bi upoštevali množico člankov, sestavkov in razprav, ki jih je — ob že omenjenih samostojnih izdajah — objavil do danes. Dr. Jožef Smej je nedvomno pomemben slovenski kulturni ustvarjalec, med Bogojinci eden najpomembnejših, med Bogojinčani pa najpomembnejši, največji.

Branko Žunec

Pred spremno besedo v prevod Ifigenije v Avliidi Jeanu Racinu, ki jo francoski presojalci umetnosti uvrščajo med bisere njegovih dramatskih pesnirov, je dr. Smej zapisal znano modrost Terentianusa Maurusa. Namreč, da imajo knjižnice svojo usodo. In dodal: pa tudi svojo zgodovino. »Od 7. septembra 1981 je prevod sameval med drugimi rokopisi. Po osmih letih je — tako menim — čas, da izide v tisku.«

O arheoloških najdbah v Bukovnici

Med prireditvami v prireditveni praznik krajevne skupnosti Bogojina, ki so bile v vseh štirih krajih, velja omeniti tudi zanimivo predavanje in razstavo arheoloških najdb v Bukovnici. Kustosinja Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti, dr. Zlata Harmonikar, je gostiteljica v sredo zvečer v sliki in besedi predstavila najdbe. Pripravila je razstavo, predavanje pa ilustrirala tudi z diapozitivi, da bi tako tistim, ki so ji posredno omogočili sistematično skupnjenje na tem temo, predstavila rezultate dela. bb

KULTURNO OB PRVEM KRAJEVNEM PRAZNIKU BOGOJINE

»Če se na koncu še enkrat vrnem k spletu okoliščin do pred kratkim širokemu krogu ljudi nepoznanega rojaka Jožefa Košiča, se v znamenju časa začnemo zavdati svojih korenin. Morda smo jih imeli do zdaj samo prita-jene, a se čas hitro spreminja in resnica dobiva veljavo. Zavediti se moramo, da nam, ne vem čez koliko let, ob priključitvi k združenim Evropi ne bo ostalo sebi lastnega nič več kot materni jezik in nacionalna identiteta. Če citiram pokojnega Bojana Štiha, ki je menil, »da jezik ni le slovnica in pravopis, ampak misel naroda o samem sebi, je zavest in samozavest naroda, ki biva, ki živi in ustvarja. Ljudje, ki ne kultivirajo svojega jezika in vsakodnevne govorice, kaj hitro postanejo nemi roboti.« In prav naš rojak Košič je skrbno negoval domači jezik, zapisoval navade iz življenja tedanjih ljudi ter kljub tuji državi v domačem jeziku učil in kultiviral ljudi. S tem svojim delom si je prav gotovo v Murski Soboti zaslužil kaj več kot samo ulico samo z dvema hišnima številka. In prav na koncu želimo, da naj postane ta tako uspešni praznik krajevne skupnosti s tako močnim kulturnim zaznamovanjem in samoodzivnostjo tradicionalni in naj nas vedno spremlja celotedski moto vseh večerov — Košičeva misel Čednim svet stoji.« Tako je dejal med drugim na sklepni nedeljski prireditvi v počastitev prvega praznika v Bogojini predsednik skupščine krajevne skupnosti Franc Horvat.

V svojem slovesnem nagovoru je govoril tudi o življenju in delu na tem koščku slovenske okrogline ob vznožju Goričkega, naštel pridobitve zadnjih dveh let, posebej pa omenil kulturne prireditve, ki so se zvrstile v minulem tednu v vseh štirih vaseh, in odzivanje. »Dokazali smo, da ne le telo, ampak tudi človeška duša potrebuje svoje. Prav tako smo se skušali spomniti pred 200 leti rojenega rojaka Jožefa Košiča in temu tednu lahko pravimo tudi Košičev teden.«

V znamenju Košiča je bil tudi recital domačega kulturno-umetniškega društva, ki se po sklepu družbenopolitičnih organizacij od 10. septembra imenuje po Jožefu Košiču. Duhovnik in prvi prekmurski posvetni pisatelj pa ima na kulturnem domu v Bogojini tudi spominsko ploščo, ki jo je na nedeljski slovesnosti odkril

Jožef Smej, mariborski pomožni škof, slovenski razumnik, tudi sam pisatelj in kulturnik ter dober poznavalec starejše prekmurske književnosti in tako kot Košič ožji bogojanski rojak kot ga je napovedal v narodno nošo odet mladec iz skupine štirih, ki so nastopali. Prireditve so v opoldanskem soncu popestrili tudi varovanci vrta in mlade plesalke, združene v ritmični skupini. Dejavnost društva v celoti pa je predstavila predsednica Anica Gregorec, ki je na vprašanje, kaj ji poimenovanje kulturnega društva po Jožefu Košiču kot domačinki in aktivni kulturni delavki pomeni, odgovorila: »Če lahko povzamem besede Mateja Bora in predsednika krajevne skupnosti, ki je dejal: Čas

Anica Gregorec ima nedvomno veliko zaslug, da so tako nedeljska osrednja prireditve kot druge kulturne v počastitev praznika Bogojine uspele.

je, da se svojih korenin zavemo, potem je verjetno danes najlepši trenutek za naše društvo, ko smo se zavedli velikega človeka in njegovih del v preteklosti. Že takrat je na tujem govoril v domačem jeziku, saj se je zavedal, da je jezik tisti, ki ohranja narod. Najbolje se bomo njegovemu spominu oddolžili s tem, da bomo še bolj aktivni, kot smo sicer bili. Radi bi obnovili pevske skupine. Pevski zbor je danes sicer uvodoma zapel Zdravljico, toda to so starejši ljudje, ki odhajajo, težko pa je pritegniti mlade, ki najdemo le malo časa za lastno udeleževanje in delo v društvih. Mislim pa, da bo prihodnost na-

ša in se bodo tudi mladi vključili, tako da bo Bogojina spet tisto, kar je bila — središče kulturnega delovanja v širši okroglini.«

Že sedaj je aktivna folklorna skupina, tudi recitatorji, dober podmladek pa imajo ritmične skupine, ki se pripravljajo. Imajo tudi lepo urejeno knjižnico in predprostor, zato so sklenili, da bodo imeli v čitalnici občasne razstave.

Priiložnostna je bila v tednu prireditve ob krajevnem prazniku Bogojine razstava del ljudi, ki so izšli iz nje ali pa so v tem kraju delovali.

Razstavo je pripravila Pokrajinska in študijska knjižnica iz Murske Sobotne, Franc Kuzmič pa jo je tako opisal: »Predstavili smo Bogojinčane, ki so na kulturnem področju delovali in pisali. Začne se z Jožefom Košičem kot prvim posvetnim pisateljem, razstavljena so njegova prva izvirna dela, potem sledijo zgodovinar dr. Franc Ošljaj, Ivan Baša, ki se je odločno zoperstavljal madžarizaciji in veliko prispeval k osveščanju Slovencev, novinar Bajlec urednik in publicist, Ivan Camplin kot pesnik, Vilko Novak, ki je preživljal svoja otroška leta pri stricu v Bogojini, humoristični del pisanja nekdanjega župnika Gjurana, zbrana so skladateljska dela Ivana Maučeca, ki je uglasbil veliko del, in pa novejšega datuma strokovna publikacija o higieni in pesniška zbirka Otava Helene Ravnič, Filovčar Jože Petek s svojjo prozo, Ivan Pucko in dr. Jožef Smej kot zadnji v predstavljeni generaciji. Mlajša zaradi prostorske stiske ni bila vključena v izbor, bo pa zanjo priložnost v naslednjih predstavah.

V omenjeni pa so pisna dela dopolnjevala likovna — akvareli župnika Gjurana ter olji in intarzija pedagoga Lopeta, ki živi v Bogojini. Kot domačin je bil navdušen nad uvodno pesmijo sobotnega koncerta osmih cerkvenih zborov v bogojinski cerkvi V našem kraju je lipou, ki jo je zapel domači zbor in izrazil akustiko Plečnikovih cerkve, ki jo obišče veliko turistov in je Bogojina znana tudi po njej. Tako kot se je zdaj vtisnila v spomin ob dobro organiziranih prireditvah v počastitev prvega praznika, ki ga je predvsem kulturno zaznamovala.

Brigita Bavčar

kulturni koledar

razstave

LJUTOMER — V galeriji Ante Trstenjak je na ogled razstava grafik in risb akademskega slikarja Miodraga Jelčića iz Novoga Sada. Odprta bo do konca tega meseca.

LENDAVA — V galeriji Lendava je ogleda vredna stalna likovna in muzejska zbirka v gradu. Na prostem pa skanzen pri hotelu Lipa, hadikova muzeja pri Sveti Trojici in klet Miška Kranjca v Lendavskih gorah.

MURSKA SOBOTA — Pokrajinski muzej je vsak dan (razen v ponedeljek odprt med 10. in 12. uro). Galerija kulturnega centra Miško Kranjec pa je zaprta, čeprav je bila tudi v teh dneh lahko na ogled stalna likovna zbirka. Zadovoljiti se boste morali s Kondorjevimi karikaturnimi in stvaritvami pomurskih likovnih umetnikov v soboškem gradu.

V galeriji bo večja likovna manifestacija biennale jugoslovanske male plastike v oktobru (otvoritev 2. oktobra) novembra bo razstava Panonije 89. Že sedaj pa lahko izbirate le med ponujenim v prodajnem delu prostorne soboške galerije.

NA BRNIKU RAZSTAVLJA RADGONČAN PETER JANČAR

Slikarja ljubitelja Petra Jančarja iz Gornje Radgone v Pomurju razmeroma dobro poznamo predvsem po njegovih monokolorjih.

Tokrat pa je pripravil razstavo svojih slik v galeriji Air na ljubljanskem letališču Brnik. Od 6. septembra do 4. oktobra je na ogled in za prodajo dvajset njegovih najnovejših del, predvsem pastelov in monokolorjev.

Peter Jančar iz Gornje Radgone je zaposlen v tamkajšnjem Gornju Elrad kot eksperimentator v prototipni delavnici, s slikarstvom

pa se intenzivneje ukvarja z zadnjih petnajst let. Največ upodablja stare objekte in naravo. Uporablja skoraj vse slikarske tehnike, vendar so njegovi pasteli in monokolorji poželjivi največ ugodnih kritik. Tople barve pri pastelih in nežno ozadje pri monokolorjih, kjer uporabi eno ali največ dve barvi, dajejo njegovim slikam posebno toplino in domačnost, ki izžareva prav iz vsake poteze. Vse to in idilični motivi dajejo Jančarjevimi slikam poseben čar, ki pritegne tako laika kot tudi poznavalca umetniškega izraza.

Tako je dodal Jančar mnogim razstavam po vsej Jugoslaviji in tujini še eno, tokrat prav na drugem koncu Slovenije, kjer ga še ne poznajo.

AC

Srečanje harmonikarjev za Zlato harmoniko Ljubečne

Z veseljem in ponosni objavljamo novico o uspehu harmonikarja Hinka Serca, ki se je v območnega srečanja ob Gajševskem jezeru junija letos uvrstil v polfinale, ki je bilo 9. septembra v Rogasiki Slatini. Uspešno se mu je uvrstiti tudi v finale. Z izvrstnim igranjem si je v svoji kategoriji pridobil ZLATO PLAKETO. Uspeh pa je pozlatil še s plaketo Argusta Stanka, ki jo podeljuje RTV Ljubljana za najboljšo izvedbo izvirne ljudske pesmi. Čestitamo! Več o izvrstnem harmonikarju, pravem godcu, z vsem srcem predanemu »fajtonarici«, bomo še pisali.

T. Kuhar

— OKROGLA MIZA V FILOVCIH

LONČARSTVO ZA DANAŠNJO RABO

V okviru praznovanja v krajevni skupnosti Bogojina so v Filovcih pripravili okroglo mizo in kulturno razstavo. Pogovor za okroglo mizo se je sukal okrog lončarstva v preteklosti, menda pa je imel najti nekaj sugestij, če že ne rešitev za to vejo domače obrti v današnjem času.

Po dostopnih pisnih virih vemo, da so bili Filovci še štiri desetletja nazaj izrazito lončarska vas. Kustos Borut Brumen je povedal iz zapisov prof. Vilka Novaka, da so 1945. našli še 82 lončarjev, pred sto leti pa kar 90. Če vemo, da jih je danes le še peščica, ki znajo oblikovati glino na lončarskem kolovratu, in da se s tem resnično ukvarjata le dva, morda trije, potem je razumljivo, da je bilo za okroglo mizo v Filovcih prvo vprašanje, zakaj tako strahovit padec števila lončarjev. Odgovor so udeleženci okrogle mize našli v neustreznem odnosu države do lončarstva. Povzemali so iz zgodovinskega spomina, da je cesarica Marija Terezija lončarje oprostil plačevanja davkov, tako je bilo tudi po njeni smrti in kasneje, ko je bilo Prekmurje priključeno k Jugoslaviji, vse do nove Jugoslavije in še ta je v prvih letih tolerirala lončarjeve dinarje. Po letu 1950 so jih uvrstili med pridobitvene obrtnike in jih »ustrezno« obdavčili. Ker je bilo ljudsko lončarstvo vedno le dopolnilna dejavnost — praviloma kmetičev, da so s svojimi številnimi družinami lahko preživel — davčnih bremen tudi v novi Jugoslaviji ni zmoglo, zato so Fi-

lovčani opustili lončarjenje in šli med gradbince. Tako kot mnoge dejavnosti in objekti tudi starožitno lončarstvo ni preživelo poskusov sistema, ki je iskal virno pot v blaginjo. V državah, kjer so po drugi vojni nadaljevali normalne ekonomske odnose, se je ohranilo tako starožitno lončarstvo, kot se je tudi iz ljudske obrti razvila sodobna, celo industrija. To je normalno, saj v dvajsetem stoletju ni mogoče lončariti tako kot v srednjem veku.

V Filovcih pa so iskali za okroglo mizo tudi rešitve za oživitve širanega lončarstva pri nas. Upoštevali dejstvo, da mladim navdušenecem za lončarjevo ni, so poskušali najti spodbude, ki bi pritegnile mlade k lončarskim »šajbam«. Prepričali so se o tem, ali naj z lončarstvom navdušujejo v osnovni ali še v srednji šoli: če bi poslušali poznavalce, bi slišali, da visoko razvite države, kot

je denimo Anglija, to počno že v otroških vrtcih. Nasploh je bilo v Filovcih veliko rečenega skozi kopreno nostalgije in romantike, ki bi odlično služila ob nekoliko bolj za sprejem turistov pripravljenih domačijah izletniškemu turizmu upokojujencev iz Avstrije, za oživetje lončarstva ali celo za njegovo preoblikovanje v sodobno in donosno dejavnost pa prav gotovo ne.

Gotovo da je pogovor v Filovcih upoštevala vredno dejanje, zlasti če mu bo sledil še kakšen bolj konkreten med ljudmi, ki živijo danes in gledajo v prihodnost. Za začetek spreminjanja sedanjih razmer pa je dobrodošla tudi pobuda, da bi v Moravskih Toplicah organizirali srečanje vseh, ki se ukvarjajo z lončarstvom ali sicer ustvarjajo iz gline. Več navdušenja pa naj bi za lončarstvo pokazale tudi šole.

Jože Šabjan

Izpolnjevanje referendumskega programa v KS Tešanovci

Referendumski program, ki so ga sprejeli v naselju Tešanovci februarja 1987, so doslej že v veliki meri izpolnili. Preuredili so vaško gasilski dom, spomlad narečili še fasado, popravili nekatere poljske poti, obnovili mrliško vezico in uredili pokopališče. Ena največjih in najpomembnejših delovnih zmag doslej pa je vsekakor asfaltiranje 7,1 km dolgega cestnega odseka od Tešanovca do Sela. Gre za zelo veliko naložbo, ki je krajevna skupnost brez širše družbene pomoči ne bi zmogla. Cesta je po prvih izračunih stala dobrih 350 milijard dinarjev, 10 odstotkov pa so zbrali v okviru Krajevne skupnosti Tešanovci. Izvajalec del je SGP Pomurje iz Murske Sobote. Prav njim velja izreči pohvalo, da so dela končana v predvidenem roku. Pri izkopavanju obcestnih jarkov in urejanju bankin so sodelovali tudi brigadirji ZMDA Goričko '89. Kot je povedal predsednik KS Tešanovci, Geza Rituper, bo nova cesta omogočila lažji in hitrejši dostop do vinogradov in kmetij, v veliki meri pa bo pripomogla tudi k hitrejšemu razvoju turizma na tem koncu Goričkega.

Slavnostna otvoritev naj bi bila predvidoma ob prazniku KS Tešanovci, zadnji teden v novembru.

G. G.

40 let gasilskega društva Osek

GD Osek praznuje letos 40. obletnico obstoja. Čeprav sama vas ni velika, so krajanji zelo zavzeti za razvoj svojega društva. Pred ustanovitvijo so bili krajanji Oseka člani najstarejšega GD v občini Lenart—Osek, ki je že pred leti praznovalo 100 let obstoja. Toda želeli so imeti lastno društvo, ki bi bilo gibalno družbenega življenja. Da so krajanji vzeli društvo za svoje, dokazuje lep, prostoren gasilski dom, čigar prostore uporabljajo poleg gasilcev tudi krajevne in vaške organizacije. V njem je vedno živahno, zlasti zato, ker v njem domu-jejo tudi mladi, ki so v velikem številu člani gasilskih vrst.

Ludvik Kramberger

ŠENTILJČANI SO SE POBRATILI S TIŠINČANI

TVD Partizan iz Sentilja je ob 35. obletnici obstoja pripravilo športno rekreacijsko srečanje. Nastopile so štiri ekipe: iz Zgornje Kungote, Sentilja, Ceršaka in Tišine in se pomerile v šestih disciplinah. Tišinčani so zasedli prvo mesto v balinanju, Dalibor in Simon Titan pa sta bila najboljša v skokih v vrečah. Sicer pa je bil ekipno prvi Ceršak, druga ŠD KS Tišina, tretji Sentilj in četrta Zgornja Kungota.

Ob tej priložnosti sta se športni društvi iz Tišine in Sentilja pobratili.

frku

Ana Dundek je stara 90 let

Ana Dundek s Petanjec je pred kratkim praznovala 90. rojstni dan. Rodila se je 1899 v Vanči vasi in se priživila na Petanjec k Dandkovim. Rodila je 7 otrok, ima pa 15 pravnukov in 6 vnukov, ki so raztepeni po svetu. Kljub trdemu delu na kmetiji je dočakala ta visoki življenjski jubilej.

frku

Več kot trideset let je minilo, odkar so v križišču cest, ki vodijo proti Murski Soboti, Mariboru in Spodnjim Ivanjcem postavili bencinsko črpalko, ki je doslej »uspešno napajala« železne konjičke na tej in oni strani meje. Z razvojem turizma pa je postala bencinska črpalka na dokaj prometnem križišču prava ovira za promet. Edina rešitev je postavitev novega, sodobnega bencinskega servisa, za katerega so že pripravljene načrti in je določena lokacija. Zatiška se le pri nekaterih dovoljenjih, ki jih morajo izdati pristojni organi. Bencinski servis bodo gradili v industrijski coni Mele, investitor del pa je INA Zagreb. Novega servisa se gotovo veselijo tudi marljivi in prijazni delavci na bencinski črpalki v Gornji Radgoni, saj bodo lahko delali v boljših delovnih razmerah.

Ludvik Kramberger

Skozi vas Nedelica teče potok Kopanje, ki izvira v bližini Turnišča in se izliva v potok Črnc.

Včasih je bil kristalno čist, danes pa je zelo onesnažen. Pred leti je delal vaščanom vrsto nevšečnosti — poplavljal je polja in travnike. Vendar tudi vaščani ne skrbijo za svoj potok — vse češče vanj izlivajo odpadke, na več mestih je zaraščeno, ob njem pa se širijo neprijetne vonjave.

Besedilo in fotografija: Jože Žerdin

Organizatorji se ne dajo

Ko je požarov manj, se gasilska društva pomerijo v raznih tekmovanjih in srečanjih, kjer pokažejo svoje znanje in izurjenost. Kljub slabemu vremenu pa se organizatorji ne dajo. Tako je bilo tudi v nedeljo, 3. septembra v Kobilju in Moravskih Toplicah. V Kobilju so domači gasilci organizirali že tretje tradicionalno srečanje gasilcev. Sodelovale so štiri desetine in se pomerile v družabnih igrah. Kot gostje so bili člani GD Zalabaksa iz sosednje Mađarske. Najboljše rezultate v vseh disciplinah so dosegli člani Industrijskega gasilskega društva Termoelektrarne Trbovlje. V Moravskih Toplicah je bila pri gasilskem domu vaja enot prve medicinske pomoči in gasilsko tehničnih enot civilne zaštite. Sodelovalo je 18 ekip iz krajevnih skupnosti Bogojina, Tešanovci, Moravske Toplice, Ivanici, Filovci in Vučja Gomila. V vseh disciplinah so se najbolje odrezali domačini.

Karel Ščavničar

Gradnja novega gasilskega doma

Da ima gasilstvo v Veliki Polani že vrsto let tradicije, priča dejstvo, da društvo obstaja že več kot 60 let. Opremljenost in izurjenost gasilcev sta na dokaj visoki ravni. Polanski gasilci so se morali v zadnjih letih seliti — stari gasilski dom v središču vasi je bil premajhen za njihove potrebe, zato so si uredili prostore v stari osnovni šoli, ki pa jo je že načel zob časa. V referendumski program je Krajevna skupnost med drugim zapisala tudi gradnjo novega gasilskega doma. Gasilci bodo imeli v novih prostorih nekaj garaž, pisarne, večnamenski prostor in sanitarije. Dela so že začeli, nadzira pa jih zidarski mojster Franc Šumenkaj iz Hotize. Požarniki iz Velike Polane upajo, da bo dom pod streho že letos.

Jože Žerdin

NEKOČ SO SE KOPALI IN PILI MURO

Pri »znanu iz steklenice« smo torej obsedeli precej časa. Gerhardu se je zdelo najino potovanje od izvira do izliva Mure zelo dobra zamisel. Tudi on je še razmišljal, da bi si ogledal, kje priteče na dan Mura, vendar tega še ni uspel storiti. In kaj pomembnejšega se je zgodilo v njegovem življenju od takrat, ko je vrgel v reko tisto steklenico s svojim naslovom? Ali je na to sploh še kdaj pomislil? Kako živi danes? Pa še to in ono naju je zanimalo. Gostitelj je rade volje tešil najino radovednost.

»Ne, nisem še pozabil na vse to. Prav pred nedavnim, ko so se moji znanci odpravljali k vam na dopust in smo se pogovarjali, kje naj se peljejo, sem se ob gledanju zemljevida spomnil, da sem si nekoč dopisoval z Jožetom in da se moji znanci lahko peljejo tam nekje mimo. Na steklenico in vse to se spomnim tudi tedaj, ko brskam po predalih in najdem razglednice in fotografije, ki sem jih prejel pred 25 leti iz nekega kraja ob Muri v Sloveniji. Zdaj sem se spomnil, da je to Srednja Bistrica, nisem pa pomislil, da bi se tudi našemu kraju po slovensko lahko reklo Bistrica (Deutscherfeistritz — Nemška Bistrica, op. p.). To je res neverjetno. Nekajkrat sem že bil v Moravskih Toplicah in bi lahko Jožeta tudi obiskal, toda nisem si predstavljal, da je do tja tako blizu, in tudi nisem vedel, ali je še tam. Po nekaj pismih in razglednicah sva namreč najine vezi prekinila. Sploh ne vem, kdaj in zakaj se je to zgodilo. Zdaj se mi zdi, da je teh 25 let minilo, kot da bi bilo to šele pred kratkim. V mojem življenju se doslej ni veliko spremenilo, razen tega da sem se poročil in se preselil v novo hišo. Še vedno pa živim v rojstnem kraju in še vedno tudi rad zahajam k reki Muri. Zdaj je sicer čisto drugače. Ne kopamo se več in tudi ribičev je zelo malo. Če je bilo nam, ko sem bil še

Eden je prespal noč v šotoru, drugi pa v avtomobilu. Čeprav so po bližnjem koruznem polju skoraj vso noč skakljali jeleni in lajali kot psi, jih je slišal samo prenočevalec v šotoru.

otrok in v letih pred služenjem vojaškega roka, zbiranje pri Muri skoraj edino razvedrilo, se dandanes mladi lahko srečujejo na športnih igriščih in še številne druge možnosti imajo za krajšanje prostega časa.«

Gerhard nama je še povedal, da je v službi v Gradcu kot zastopnik v prodajalni avtomobilov, ob koncu pa objubil, da bo v kratkem prišel pogledat, do kam je priplaval njegova steklenica, ker se mu to še vedno zdi »unwahrscheinlich« (neverjetno).

Nemirni spanec ob reki

Čeprav je bil klepet z Gerhardom prijeten, obujanje spominov pa ne najde konca, naju je čas kljub temu priganjal. Poslovila sva se s prijetnim občutkom, da je stik ponovno vzpostavljen in z objubo, da se še letos ponovno vidimo in srečamo. Ker je imel Gerhard še opravke v Gradcu, smo se skupaj (seveda vsak s svojim avtomobilom) napotili proti glavnemu mestu avstrijske Štajerske, kajti za naslednji dan bi si rada poiskala čimboljši izhodiščni položaj za tretji dan najinega veslanja. Odločila sva se, da si poiščeva prenočišče na južni strani mesta, torej tam, kjer Mura priteče skozi mesto in zavije proti domovini. Več razlogov je bilo za to različico: naslednje jutro nameravava še enkrat obiskati Gradec (zaradi snemanja ankete in obiska tega vele mesta), rada bi bila že zunaj mesta, da naju ponoči ne bi motil hrup, in bila sva že utrujena.

Po eni strani sva se prav veselila tega prenočevanja, saj bo to prvo na prostem. Končno bodo najine spalne vreče in šotor prišli do veljave in to pomeni, da jih ne vlačiva zastoj s seboj. Ker je bilo že precej pozno, sva v labirintu ulic in uličic le s težavo prišla do Mure med koruznimi polji. Soglasno sva se odločila, da je to pravi kraj za najino prenočišče. Hitro sva postavila šotor, zlezla v spalne vreče in že naju je počasi zmanjkovalo. Pravzaprav sva bila tokrat »gospoda«. Spanje sva si privoščila v dveh različnih bivališčih: eden v šotoru, ki sva ga zaradi pozne ure pritrčila le za silo, da se ne bi podrl, drugi pa v službeni stoenki. In kakšna je ocena spanja?

JOŽE: Spal sem dokaj slabo, pa ne zaradi šotora ali česa podobnega, marveč zaradi jelenov, ki so vso noč skakljali po koruzi in lajali. Enkrat sem celo vstal in s pestjo potolkel po šotoru, da bi prestrašil divjad. Sicer pa je bilo to doživetje, ki ga ne bom tako kmalu pozabil.

DUŠAN: Ni lepšega spanja, kot je spanje v avtomobilu. Mehki sedeži, občutek varnosti, malo komarjev (ali skoraj nič) in udobnost, ki ji ni para, so pripomogli, da sem zaspal kar hitro in se zbudil šele naslednje jutro. O kakšnih jelenih ali podobnih divjih živalih nisem slišal ničesar, kajti spal sem kot top.

Takšni so bili torej najini občutki v sredinem jutru 2. avgusta, ko se je začel tretji dan najine avanture.

(se nadaljuje)

V Gradcu ob Muri o reki

Kako ste povezani z Muro, kaj vam torej pomeni in kaj mislite o tej reki? Tako sva spraševala mimoidoče pri enem od murskih mostov v Gradcu. Prva sogovornica je bila ANNA ALESZENKO, ki se ni hotela fotografirati, povedala pa je tole:

»O Muri ne vem dosti. Morate vprašati koga drugega. Mislim, da jo potrebujemo, če zaradi drugega, ne vsaj zaradi elektrane. V Gradcu živim 30 let, rodila pa sem se v Radkersburgu. Mura je zelo umazana. Več pa res ne vem povedati.«

Herbert Birnborn: »Z Muro pravzaprav nisem kaj dosti povezan. Moti pa me, ker je grozno umazana. Če bi bila čista, bi se v njej lahko kopali. Takšne, kot je, pa ne potrebujemo. Koristna je lahko le za elektriko.«

Karl Dunst: »Mura se mi zdi zelo umazana reka. Je pa žal edina večja reka, ki teče po Štajerskem in nam precej pomeni. Žal jo je industrija, malo pa tudi mi, kar precej umazala.«

Helmut Thaler: »Na reko Muro nisem posebej navezan. V življenju me zanima samo dve stvari — moje zdravje in da vsak mesec dobim svoj denar. Za Muro pa sem sicer slišal, da naj bi jo očistili in jo potem takšno vzdrževali, ampak ne vem, če je bilo doslej kaj storjeno.«

Ludvik Krammer: »Mura je najbolj umazana reka v Avstriji. Naš deželni glavar je pred leti objubil, da bo v dveh letih čista, pa je še vedno umazana. Nekoč smo se v njej lahko kopali in jo tudi pili. Največji krivec za umazanijo so verjetno tovarne papirja. Ko bodo uredili čistilne naprave, bo Mura morda nekoliko čistejša.«

Pričakovanje se je uresničilo

Mi, ki živimo v krajih, odkoder je veliko ljudi v Ameriki, Kanadi ali Avstraliji, se še vedno nismo znebili misli, da se onstran velike luže (morij) cedita med in mleko ter da je tam dolarjev kot listja. Takih misli pa se znebe starši, bratje in sestre, ki obiščejo svojce — izseljence. Ko pridejo domov, povedo, da je tam (v Ameriki, Kanadi, Avstraliji) treba ravno tako ali pa še bolj delati, varčevati, šele potem si lahko človek kaj ustvari.

Tete in strici iz Amerike kak dolar že dajo, jih pa ne delijo

poti. Anna Olah iz Čentibe je s tremi sovaščani 1958. leta prestopila mejo in se ustalila v Montrealu v Kanadi. Že prvi dan je dobila delo gospodinjske pomočnice pri židovski družini, kjer je delala 9 mesecev, potem pa se je srečala z Bello, ki je z Madžarske prišel v Kanado deset let prej in je delal kot bolniški strežnik. Pomagal ji je do enake zaposlitve in se z njo poročil.

»Že drugo leto sva dobila sina Alberta. Ker ni bilo nikogar drugega, ki bi zanj skrbel, sem pustila službo in bila 12 let sa-

1965. leta: jaz, mož in sin. Deset let pozneje, 1975., sem Čentibo obiskala le jaz, mož in sin pa sta šla na obisk na Madžarsko. Zdaj pa sem prišla sama, kajti mož in sin si nista pravčasno uredila voznih kart. Pa še en vzrok je: sin, ki je računalniški tehnik, ne živi stalno pri naju, čeprav še ni poročen, dasiravno je star 29 let, ampak dela v zelo oddaljenem kraju in pride domov ponavadi po dveh mesecih. Veste, zelo se žene, ker bi rad bil bogat.«

Teta iz Amerike, pardon: Kanade, je povsem navadna ženska. Če bi bilo v teh krajih tako, kot je zdaj, v njenih mladih letih, prav gotovo ne bi šla ilegalno čez mejo, nato pa potovala z ladjo v daljino Kanado. Dom, rojstna hiša, je pač samo eden in le redki so tisti, ki se mu odpovedo. Včasih jo, nam je rekla, prime veliko domotožje, potem pa se le zresni, saj je zdaj njen dom obrobje Montreala, kjer sta si z varčnim možem Bello ustvarila toplo ognjišče. Imata namreč lepo pritlično hišo, pred katero je prostrana zelena trata, na kateri pa ni ograje. Noter, za hišo, pa je zelenjavni vrt in na njem vse vrtnine, tudi paprika.

»Ker sva z možem Madžara, imava rada madžarsko kuhinjo, torej močno začinjene jedi. Občasno pa — za spremembo — dobro de tudi angleška kuhinja,« nam je zatrdila teta Anna.

In kaj je počela mesec dni v stari domovini? Hodila je v lendavske toplice, na božjo pot v Medugorje, o katerem se v Kanadi veliko govori, večkrat je šla v Lendavo, pogovarjala se je z domačimi, zlasti pa z ostarelim očetom, prav gotovo pa je bila z-mislili velikokrat pri možu Belli in sinu Albertu, za katerega upa, da se bo prej poročil, preden bo zelo bogat in — star. Š. Sobočan

Anna Olah (levo) se je po 14 letih znova srečala z 88-letnim očetom Štefanom in sestro Terezijo. Foto: Š. S.

tako, kot mi nevedneži, od njih pričakujemo. In če ne dobimo niti enega zelenca, potem jim — skrivaj seveda — očitamo, da so skopuhi.

Usode naših ljudi, ki so v šestdesetih letih ilegalno prestopili jugoslovansko-avstrijsko mejo, da bi odšli v širni svet, so različne. Veliki večini je uspelo uresničiti življenjske sanje: dobiti delo, zaslužiti, si ustvariti dom in družino, pozneje pa obiskati rodni kraj. So pa tudi izseljenci, ki v tujini niso imeli sreče, ker se zanj niso trudili ali pa so zašli z zahtane

mo gospodinja. Potem sem spet delala vse do pred štirimi leti, ko sem se upokojila,« nam je povedala še vedno mladoletna Anna, čeprav jih ima že 60. Zanimivo: čeprav je Madžarka, ki ob materinem jeziku govori še angleško, smo se z njo lahko pogovarjali tudi po domače — prekmursko. Le tedaj, ko se je preveč mučila s sestavljanjem besed, smo ji pomagali.

Anna se rada vrača v rojstno Čentibo. Kako tudi ne, ko pa ima tam sestro Terezijo in 88-letnega očeta Štefana.

»Prvič smo prišli domov

POGOVOR S STAREŠINO POMURSKIH TABORNIKOV

Vračanje k skavtizmu in gozdništvu

Poletje je čas, ki omogoča človeku največ bivanja v naravi. To ponavadi izkoriščajo tudi taborniki. Kaj vse so te počitniške dni počeli pomurski taborniki, smo povprašali njihovega starešino Jožeta Vilda-Čia.

»Prizadevnost vseh tabornikov je bila letos namenjena udeležbi na 10. zletu Zveze tabornikov Slovenije v Medvodah pri Ljubljani. Iz Pomurja nas je bilo 60 udeležencev, od tega 40 iz soboških odredov. Glede na številčno stanje tabornikov v Pomurju in Sloveniji smo bili na zletu kar dobro zastopani. Imeli smo svoj tabor skupaj s taborniki s severne Primorske in v desetih dneh smo doživeli marsikaj zanimivega. Štiri dni je deževalo, pravzaprav je lilo, tako da smo imeli pravo povoden: Ravno čez naš tabor je tekel petnajst metrov širok potok, ki so ga otroci izkoristili za vožnjo s kanuji. Pozneje je bilo na zletu lepo, saj se je vreme izboljšalo. Imeli smo veliko izletov, sodelovali smo pri vseh aktivnostih in tekmovanjih. Dvakrat smo pri nočni orientaciji posegli po najvišjih mestih, pa tudi sicer smo imeli zelo razvito taborniško življenje.«

Zlet je torej terjal veliko pripravo in dela. Problemi so se pojavljali tudi zaradi finančnih težav, saj so morali taborniki zbrati 11 milijonov dinarjev, in to iz lastnega žepa. Nekaj denarja so nabrali tudi drugod, pri prevozu pa jim je priskočil na pomoč občinski štab za teritorialno obrambo v Murski Soboti, ki jim sicer rad pomaga. »Poletje smo imeli še kopicco drugih aktivnosti. V Pomurju je tačas 12 taborniških odredov, s tem da je na desnem bregu le en odred. Zlahkotni trs v Radenci. Letos smo imeli veliko pohodov, manjših orientacijskih tekmovanj in nekajdnevni taborjenj. Letos predvidevamo še nekatere aktivnosti, lokostrelsko taborniško prvenstvo Pomurja in orientacijsko tekmovanje v vseh kategorijah.«

Vemo, da se družbena kriza kaže skoraj na vseh področjih človekovega dela in življenja. Zanimalo nas je, kako so vse te

nove okoliščine vplivale na taborništvo. Starešina pomurskih tabornikov meni, da se zdaj ta-

Jože Vild-Čio

borništvo nekako vrača k tistim osnovam, s katerimi so začeli ob ponovni oživitvi organizacije po osvoboditvi. Kljub vsem težavam ostaja taborništvo vabljivo tako za otroke kot njihove starše, saj je to lahko navsezadnje tudi najcenejša oblika letovanja.

»Žal je treba dodati še drugo, nekoliko bolj grenko resnico. Malo je starejših ljudi, malo prosvetnih delavcev v naših vrstah. Vzrok, mislim, je v naslednjem: taborništvo ni organizacija kot šolski krožek, ki bi trajal med poukom ali kakšno uro po njem. Taborništvo terja od tistih, ki v njem delajo, od odraslih, da so vsako soboto in nedeljo zunaj z otroki. To pa je dandanes težko zahtevati, saj tega učiteljem nihče ne plača. Zato smo tudi v krizi s kadri, predvsem nam primanjkuje vodnikov, torej 16-, 17-letnikov, ki so strokovno podkovani v taborništvu. In kot smo se letos angažirali pri zletu, bomo morali naslednje leto usmeriti svoje sile v vzgojo kadrov.«

»Sicer pa se taborniki o nadaljnji usodi svoje organizacije veliko pogovarjajo. Tudi v Medvodah so imeli veliko okroglih miz. Po pogovorih so bile kar oglate. Vse misli pa so se vrtele okrog predvidenih sprememb, ki naj bi pripomogle k temu, da se taborniška organizacija v Sloveniji vrne k nekdanjim elementom skavtizma in

gozdovništva. Ne mislim reči, da ni prav, da gojimo tradicije NOB, vendar ne želimo spolitizirane organizacije. Naš prvi namen je domovinska vzgoja, tabornika vzgojiti ob tem, da obvlada naravo, da jo čuva, varuje in zna živeti v njej. Ljubiti mora zemljo, po kateri hodi. To je temeljna prvina naše vzgojne usmeritve in temu se da je čedalje večji poudarek.«

Zaradi vsega tega bodo najbrž opustili nekatere programe in jih prilagodili razmeram, govori pa se tudi o ustanovitvi alternativne skavtske organizacije na Slovenskem.

Jože Vild-Čio je povedal še marsikaj zanimivega. Tudi o sodelovanju z zamejskimi Slovenci, predvsem Porabci. Nekaj let se že trudijo, da bi na porabskih osnovnih šolah ustanovili taborniško organizacijo. To jim do sedaj še ni uspelo, a upajo, da bo sedaj, ko tudi na Madžarskem oživljajo taborniške organizacije, tudi to možno. Ob vsem tem je potrebno povedati, da sodelovanje s Porabci vendarle traja že dobro desetletje. Tudi na zletu v Medvodah je sodelovala skupina sedmih mladih Porabcev, pa tudi drugače večkrat sodelujejo na zletih in različnih pohodih. Silva Eory

GIBLJIVI MOST MED NARODOMA

BROD NA MURI

Brod na reki Muri, ki povezuje Hotizo in Martin na Muri, je že dolgo simbol povezave med dvema narodoma, ki ju široka reka in težko prehodna močvirnata pokrajina nikoli ni mogla popolnoma ločiti. Že pred zadnjo vojno je bil tesen stik med Slovenci in Hrvati na obeh straneh Mure in mnogi so se spraševali, če ne gre morda na naši strani Mure prav tako za hrvaški narod. Vendar so tisoč let ločeni Prekmurci od drugih Slovencev, kljub vsem stikom z drugimi narodi, ohranili veliko skupnih značilnosti z drugimi pripadniki slovenskega naroda. Podobnosti s Hrvati so dokazovale le dobrososedske odnose, ki so se utrjevali predvsem s pomočjo brodov čez Muro.

Tako imajo še danes mnogi vaščani Hotize vinograde na drugi strani reke, kamor se vozijo z

brodom. Vaščani se medsebojno obiskujejo, velikokrat pa so skupaj reševali probleme, še posebej

Z brodom se potniki varno prepeljejo čez Muro, pa tudi avtomobil na valovih (in splavu seveda) pogosto vidimo.

tiste, ki jih je povzročala nemirna reka, ki je večkrat poplavljala in zalivala rodovitna območja. Odkar so preusmerili strugo reke in naredili nasipe, je reka manj nevarna, toda stiki med ljudmi so ostali.

Zato je tudi prevoz čez njo precej, pa tudi obala ob brodu je lepo urejena, tako da se turisti in drugi obiskovalci lahko spočijejo in naučijo svežega zraka ob pogledu na tok mogočne reke. Ob lepšem vremenu, ko je obiskovalcev veliko, pri brodu točijo pivo. Mura pa je vedno privlačila tudi ribiče, saj so v reki, kljub onesnaženosti, še vedno ribe, tako da se strpen ribič lahko vrne tudi z bogatim ulovom.

Od Hotize do broda vodi pot po močvirnatem gozdu, v njem pa so bile ob našem obisku vidne tudi posledice nedavne poplave. Ponekod je bila namreč travna površina prekrita z močvirsko umazanijo, ki za romantične opazovalce narave najbrž ne bi bila preveč privlačna, nekateri pa občudujejo moč reke in neuničljivost narave, ki se hitro obnavlja in preseneča, ko se kaže obiskovalcu vedno v drugačni lepoti.

Jože Gabor

ČLOVEK, KI NE POZNA POČITKA

Ob današnji inflaciji se človek vedno prej vpraša, ali je pametno kupiti kaj novega ali pa naj ponosi staro, dokler se da. Sam nisem kaj dosti razmišljal, ko so mi iz čevlja pogledali prsti, saj za nove tako in tako nikoli nimam dovolj denarja. Če ga varčujem, mi ga »požre« inflacija, še vroč in komaj dvignjen v banki pa ni nič vreden. Odločil sem se, da čevlje odnesem k Peršaku v Stogovcih. Franc je po svojem mojstrskem delu znan širom po Apaški dolini. Takoj po prihodu v njegovo mini delavnico sva se zapletla v pogovor. Naslonim se na en konec, pa sem mu kljub temu napoti. Polno različnih predmetov od čevljarških do ključavničarskih, mehaničnih, glasbil in še kaj bi lahko našli na tistih

nekaj kvadratnih metrih površine. Preden bi povedal, čemu vse rabi, kar je okoli naju, bi naju gotovo že prehitela noč. Ob vprašanju, kako mu gre delo od rok, se rad pohvali, da mu ga nikoli ne zmanjka, kar ga najbolj veseli, saj s tem potrjuje zaupanje strank do svojega dela. »Ljudje v teh hudih časih še vedno najdejo pot do mene,« poudari ob vprašanju, ali ima gnečo. »Vse je zelo drago in nekateri tega še verjeti ne morejo.« se jezi na tiste, ki bi radi pri njem iskali »mekhkih hrušk«.

Čevljev raznih velikosti, od moških, ženskih do otroških, je kolikor hočeš in ne mine nekaj minut, ko na vrata že potrka nova stran-ka. Včasih se je precej ukvarjal tudi z glasbo — imel je svoj tambu-

raški orkester, vse instrumente pa je izdelal sam. Instrumenti visijo v kotu in prav žalostno jih je gledati, kako čakajo glasbenike, ki bi jih vzeli v roke. Zdaj, pravi, je že prestar, mladih pa učenje ne zanima.

Pripoveduje, udarja s kladivom, malo si predahne, zopet kaj zanimivega pokaže, na primer dva šivalna stroja singer s častljivo starostjo. Resnično imaš kaj videti in občudovati. Ob oknu ima prislono celotno tastaturo za manjši klavir, enega, v celoti izdelanega, vendar ne ugašene, ker za to nima dovolj časa, pa ima v veži na omari. Večino izdelkov, ki jih je naredil, prej sploh ni videl, delal je samo po fotografijah in po svoji zamisli. Malo naju zanesel pogovor na trenutne politične in gospodarske razmere pri nas. Samo zmaguje z glavo in ne more verjeti, da je sploh lahko tako, kot je. »Televizije že nekaj let nimam priklopljene, saj ni nič pametnega. Raje si prižgem radio in se razveselim ob kakšni domači viži, pravzaprav pa imam zelo malo časa.« »Franc, kako pa kaj napredujete s helikopterjem?« me še zanima. Pravi, da si tu in tam vzame čas in malo pobrska po delih, ki jih mora še urediti. Upa, da bo nekoč njegov helikopter koga vendarle dvignil v zrak. »V živo helikopterja nisem videl še nikoli, ampak moj ima skoraj vse značilnosti pravega.«

»Kdaj lahko pridem po čevlje?« po dolgem času vprašam. »Zvečer bodo popravljeni, kar pridi!« mi reče in že zapiram vrata za seboj.

Za menoj še vedno ustaja zvok radia in enakomerno udarjanje Francevega kladiva.

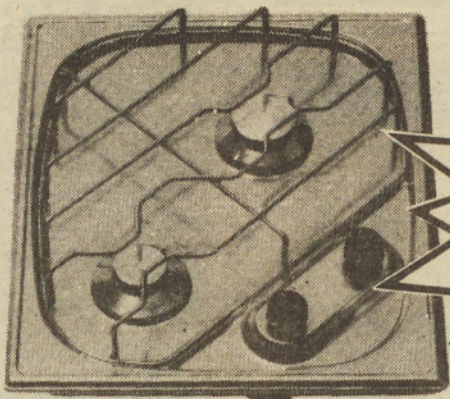
Bojan Macuh

TINA NA TIŠINI

Verjetno je na Tišini več Tin, le ena pa je prodajalna konfekcije za otroke in odrasle po konkurenčnih cenah, ki so skorajda za polovico nižje kot v družbeni trgovini. Tina je namreč zasebna trgovina, njen lastnik pa je Janko Hvalec, ki ima podobne prodajalne tudi drugod po Sloveniji. Ker je v teh krajih prišel, pa tudi da bi bolje spoznali njegovo ponudbo, je v soboto organiziral v kavarni Park modno revijo. Manekeni na njej so bili naturščiki, ponudbo iz trgovine pa so dopolnjevali izdelki iz butikov v Mariboru in Zagrebu. Vsekakor je šlo za drzen poskus v pokrajini, ki je znana po brezhibnih Murih izdelkih in profesionalnih modnih revijah, ki jih je pretežaj (v glavnem za poslovne partnerje), ter Potrošnikovih in drugih revijah, ki smo jih spremljali.

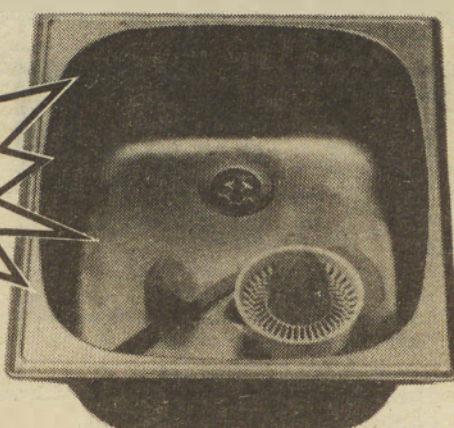
Čeprav je trgovina Tina na Tišini odprta šele dober mesec, že ima svoje stalne kupce. Njen lastnik je zatrdil, »da so prvi pogoj za uspešno poslovanje takšne trgovine izdelki, ki kakovostno ne zaostajajo, čeprav so cenejši in tako konkurenčni s podobnimi v drugih prodajalnah, predvsem v družbenem sektorju.« To pa zato, ker cen sproti ne revalorizirajo, sicer na riziko lastnega zaslužka, vendar grede cenejši izdelki zaenkrat bolj v prodajo kot pa izdelki z visokimi cenami, ki ostajajo v trgovinah. Tudi odnos prodajalcev do kupcev je tisti, na katerega veliko dajo v Tini: če bi bile prostorske možnosti boljše, pa bi ponudbo po zagotovilo Janka Hvalca še razširili. B. Bavčar

VIKEND PLOŠČA P-2

Velikost: 380 x 440 mm
Material: nerjaveče jeklo: krom-nikelj 18/8
Normalni gorilnik: 1,7 kW
Varčevalni gorilnik: 1,04 kW
Priključek za plin R 1/2" z nastavkom Ø 8 za gumijasto cev.
Gorilniki so prirejeni za propan-butan 30 mbar.
Z zamenjavo šob jih lahko priredimo za naravni plin 20 mbar ali mestni plin 8 mbar.

POMIVALNIK

Velikost: 380 x 440 mm
Material: nerjaveče jeklo: krom-nikelj 18/8.
Z ustreznim sifonom.

KOVINOPLASTIKA LOŽ

Informacije in prospekti:
Tel.: (061) 707-422
Pošta: 61306 STARI TRG PRI LOŽU

Kura ali jajce?

Najprej je bila kura, nato pa jajce. Nato je prišla komisija Evropske skupnosti in Jean-Jacques Paris, kmet iz Neuffiza v Franciji, in stvari so se zapletle. Paris ima namreč kurjo farmo in njegove kure znesejo 26 milijonov jajc na leto. Sklenil je, da bo na vsako jajčno lupino odtisnil datum, ko je bilo jajce zneseno. Pravi, da je imel v mislih blagovne potrošnikov. To pa je motilo njegovega tekmeca, ki se je pritožil na evropsko sodišče v Luxembourg.

Pravila Evropske skupnosti določajo, da morajo lastniki kokošjakov na jajca odtisniti podatke o kakovosti, teži in datumu pakiranja, ne pa o datumu, ko je bilo jajce zneseno. To bi namreč prineslo same težave. Nemogoče bi bilo po vseh evropskih kurjih farmah preverjati točnost tega datuma. Čisto izvedljivo pa je preverjanje datumov v obratih, kjer jajca pakirajo.

Proizvajalci jajc v vsej Evropski skupnosti zdaj premišljajo o možnih posledicah spremembe pravil. Na nekaterih sodobnih kokošjih farmah kmetje sami pakirajo jajca. Tako jih v trgovine pošiljajo že v 24 urah. Z manjših kmetij pa jih pošiljajo v zbirna središča in tako včasih mine več dni ali celo tednov, da jih gosposdine lahko kupijo. Velike kurje farme bi tako seveda imele prednost pri kupcih.

Tudi britanski in nizozemski kmetje, ki jajca izvažajo v druge države Evropske skupnosti, na primer v Španijo, Italijo in na Portugalsko, so zaskrbljeni. Če bo sodišče dalo prav Parisu, jajce, ki bodo po dolgem potovanju pristala na policah trgovin, ne bodo mogli več razglasiati za sveža. Vendar pa trmasti Paris neče popustiti: »Saj ne zahtevam, da bi morali vsi kmetje jajca opremiti z novimi datumi, želim pa doseči, da bi jih lahko opremili z informacijami, ki bi pomagala potrošniku.« Tisti, ki se bodo hoteli prepričati, ali so jajca, ki jih kupujejo, zares sveža, bodo morali počakati do novembra, ko bo evropsko sodišče o zadevi odločilo.

V ARESTANTOVSKEM PARADIŽU

Življenje v mehiških zaporih je trdo. Lahko pa je luksuz, ki si ga običajni smrtniki tudi na svobodi ne morejo privoščiti, če si seveda pravi človek in podprt z zadostnim denarjem. O tem so se lahko prepričali tudi novinarji, ki so jih pred kratkim popeljali po zaporniških celicah Severnih zaporov v Mexico, kjer sta prestajala kazen mamilara kralja Rafael Caro Quintero in Ernesto Fonseca Carrillo.

Kriminalca sta živela v sosednjih blokih celic, v katerih so poleg njih prebivali še njuni telesni stražarji, prijatelji, sorodniki, skupaj z ženami in otroki. Quintero, ki je bil obsojen leta 1985 zaradi mučeniškega umora ameriškega protimamilarkega agenta, je spremljal del zaporniških celic v razkošen apartma s štirimi spalnicami, popolnoma opremljeno kuhinjo z barokno pisarno in biljardnico. Na razkošni postelji je imel satenaste rjuhe, prostori so bili klimatizirani, po stenah je dal obesiti dragocene zidne

preproge, na voljo mu je bil barvni televizor z videorekorderjem. Fonseca v razkošju ni zaostajal za njim. V zapor si je dal prinesiti celo akvarij s tropskimi ribicami in kamin z umetnim ognjem.

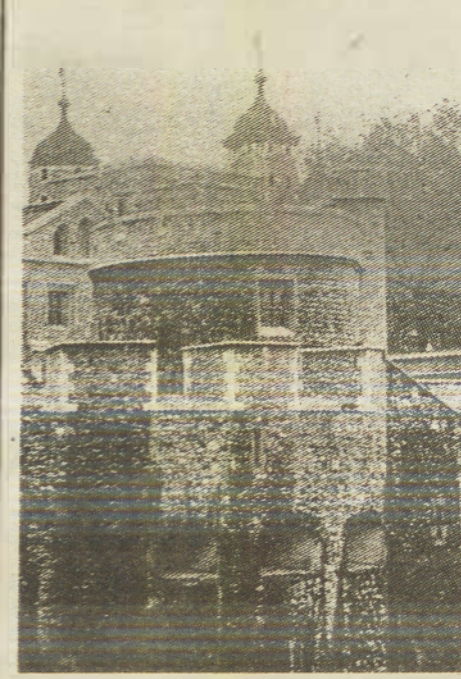
Imela sta se, kot je videti, kar lepo. Kadar jima je bilo dolgčas, sta privedla zabavo, na katero sta povabila številne goste. Na zabavah so igrali popularni muzikantje »od zunaj«.

Sladko zaporniško življenje se je končalo, ko je prišel v zapor nov upravnik. Gangsterja in njuno sprem-

stvo je spravil v navadne celice, razkošje, v katerem sta živela kar nekaj let, pa s pomočjo tiska razkril javno. Jasno je tudi postalo, kdo je prejel malomarne denarce, da so si kriminalci v zaporu uredili mali paradiž. Za podkupljene paznike, prejšnjega upravnika in ostalo zapleteno zaporniško osebje bo zaporna kazen bolj vsakdanje trda, v običajnih mehiških zaporih, ki niso najbolj mili.

Quinterovi odvetniki sicer pravijo, da se je novi upravnik razhudil nad mamilarskima kraljema samo zato, ker se nista dala izsiljevati. Menda naj bi bil zahteval od njih milijon dolarjev, da bi lahko ostala v lepo urejenih celicah. Ker sta »poštenjaka« seveda z gnušom zavrnila izsiljevanje, je upravnik storil, kar pač je. To naj bi bila druga plat zadeve.

REŠENA

Legenda pravi, da bo britanska kraljevina konec tisti dan, ko bodo iz londonskega stolpa izginili krokarji (zmeraj jih mora biti najmanj osem). Zdaj lahko kraljica Elizabeta II. mirno spi, kajti čevajem znamenitega stolpa se je neznanako posrečilo, kar so prej zaman poskušali četi dve desetletji. V stolpu se je izlegel zarod čisto pravih krokarjev.

NEKAJ STOPINJ DO APOKALIPSE

Kartografi bodo čez nekaj desetletij imeli dela čez glavo, saj bodo morali znova narisati zemljevide sveta. A to bo še najmanjši od problemov, ki se bodo zgrnili na človeštvo v bližnji prihodnosti, če se bodo seveda uresničile črnooglede napovedi strokovnjakov o katastrofalnem dvigu gladine morij in oceanov.

Znanstveniki so se zbrali na posvet v Majorju, glavnem mestu Marshalovega otočja. In to ne brez razloga. Najvišje vzpetine na tem otočju segajo vsega nekaj metrov nad vodno gladino. Dvig morske gladine bi praktično pomenil, da bi otočje, tako kot še mnoga druga in ogromna priobalna območja, izginilo z obličja našega planeta. Koliko je takšna katastrofa zares možna?

Raziskave, ki jih opravljajo že vrsto let, kažejo, da se Zemlja pregreva. Glavni krivec za ogrevanje ozračja je človek sam. Emisija izgozrenin iz industrijskih dimnikov, avtomobilov, letal in drugega v ozračje povzroča pojav, ki mu pravijo topla greda. Gre za blokiranje oddajanja toplote v vesolje in počasno ogrevanje zemeljskega ozračja. Ob nadaljevanju sedanjega poviševanja povprečne temperature bo čez 40 let povprečna temperatura višja za 2,5 do 4 stopinje Celzija. To pa bo dovolj za topljenje polarnega ledu na obeh zemeljskih tečajih. Dotok velikih množin vode, ki je zdaj ujeta v ledenih tečajnih kapah, bo povzročil dviganje gladine svetovnih morij. Posledice bodo katastrofalne.

Študija, ki jo so izdelali v okviru programa OZN za oceane in zaščito priobalnih območij — njen direktor je Stjepan Keckes — kaže, da bo pojav najhuje prizadel Bangladeš, Egipt, Indonezijo, Mozambik, Pakistan, Senegal, Tajsko, Gambijo in še nekatere nerazvite države. Visoko razvite države bodo svetovno katastrofo prestale z manjšo škodo, ker sta jim na voljo pač dovolj denarja in

ustrezna tehnologija za gradnjo zaščitnih nasipov in regulacijskih naprav.

Strokovnjaki so opozorili tudi na možnost apokaliptičnega preseljevanja ljudstev. Iz poplavljenih, zdaj gosto naseljenih območij revnega sveta, se bodo milijonske množice beguncev selile na nepoplavljena območja Avstralije in Nove Zelandije, kar bo prineslo nepredvidljive družbene in politične posledice.

NAJVIŠJA ŠOLA NA SVETU

Tokijska univerza je pred kratkim dobila novo poslopje, ki velja za najvišjo šolsko zgradbo na svetu. Ima 29 nadstropij nad zemljo in 6 pod njo. Stroški gradnje so znašali sto milijonov dolarjev.

V PRIČAKOVANJU POTRESA

Seizmološki observatorij v Matsushiru v govorju prefektore

Nagano, ki je znana kot »japonska Švicca«, zaznava potrese vseh vrst in je edina opazovalnica v državi, katere instrumenti začitijo tudi oddaljene jedrske eksplozije. Observatorij pa je nekoč služil povsem drugemu namenu. Japonska vlada si je tam leta 1944 v strahu pred zavezniško invazijo zgradila glavni stan. Še danes je tam mogoče videti še ne popolnoma dokončan sistem predorov, ki naj bi japonskim mogočnikom zagotovil pribežališče v zadnjih dneh njihovega gospostva. Tudi japonski cesar in njegova družina naj bi tam našla mirno in od drugega sveta ločeno zavetje.

Cesar Hirohito svojega »zadnjega« bivališča ni nikoli videl. Danes pa si radovedni obiskovalci lahko ogledajo sobi, ki sta bili namenjeni cesarju. Njegovo veličanstvo bi se moralo zadovoljiti s prostorom za čajno ceremonijo in s pogledom na 2 gozdovi poraščeno pobočje. Dve leti po koncu vojne so Japonci sklenili, da bodo prostore uporabili v miroljubne namene. Glavni

stan vojske so spremenili v opazovalno postajo za seizmološke meritve. Za to so imeli več razlogov. Postaja leži na izredno trdnih tleh, hkrati pa je to tudi eden od redkih krajev na Japonskem, kjer ni slišati prometnega hrupa. Vrh tega pa je Matsushiro od morja precej oddaljen in je tako njegova lega za natančna seizmološka merjenja naravnost idealna.

Observatorij ima zelo občutljive instrumente, ki merijo moč potresov in podzemeljskih jedrskih poskusov. V globokih podzemeljskih hodnikih, ki so jih nekoč skopali japonski vojski, danes natančno merijo potresne sunkne in premike zemeljske skorje. V observatoriju v Matsushiru so zaznali močan potres v Mehiki in v Armeniji. Epicenter hudega armenskega potresa so v sodelovanju z drugimi postajami izračunali v dvajsetih minutah.

Že nekaj let pričakujejo Japonci velik potres, ki naj bi bil močnejši od tistega leta 1923. Zato pripisujejo opazovanju in napovedovanju velik pomen. Na Japonskem je kar 127 potresnih opazovalnic. Če bi na postaji v Matsushiru opazili znamenja močnega potresa, ki bi utegnil prizadeti Japonsko, bi takoj obvestili Japonsko meteorološko agencijo v Tokiu, ta pa bi opozorila prebivalstvo. O tem ali se napoveduje potres katastrofalnega obsega, bo odločalo šest znanstvenikov, ki se bodo morali sestati v tridesetih minutah. Japonski napovedovalci potresov nameravajo izdelati sistem, s katerim bi lahko napovedali prihajajočo nesrečo vsaj tri dni vnaprej.

Zaenkrat pa se bodo skušali približati malo bolj oprijemljivemu cilju: napovedati potres vsaj tri ure vnaprej.

Očem skrite sorodstvene vezi

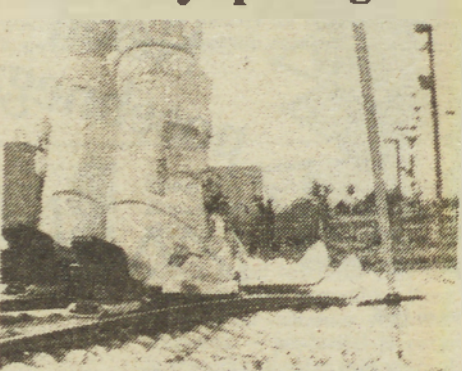
Biologi navadno klasificirajo organizme po njihovem zunanem videzu, vendar pa nove raziskave pričajo, da se pri tem marsikaj motijo. Če nameramo zunanjo videza opazujemo molekule, lahko bolje določimo poležaj organizma na filogenetskem drevesu življenja, trdi Jeffrey D. Palmer na Michiganski univerzi v Ann Arborju. »In pravilna filogenetska opredelitev je šele začetek v razumevanju raznih »gostov«.

Palmer je s sodelavci proučeval DNK (deoksiribonukleinsko kislino) in odkril veliko genetsko podobnost med dežnikasto oblikovano gobno milom in podzemnimi »nepravimi tartufi« žogaste oblike. To je morda prvi in morda najkrajši primer, da so znanstveniki odkrili organizme, ki se je nepravilno razvil iz drugega in ima si prav nič podobne.

V prihodnosti biologi morda ne bodo potrebovali nobene povezanosti med nepravimi tartufi in drugimi vrstami gob. Mislili so, da se je razvil, čez sto let, iz druge vrste Boletus, kar ni bilo prav. Zaradi tega so ga imeli za sorodstvo za zelo oddaljeno.

Palmer in sodelavci so odkrili, da je DNK mitohondrija pri nepravem tartufu po sestavi enaka štirinajstih gobam vrste suillus, to pa pomeni, da obe vrsti sodita v isto poddružino. Domnevajo, da je neprav tartuf razvil popolnoma drugačno obliko zaradi sprememb v majhni skupini genov, ki so pomembni za razvoj gob. Te spremembe so verjetno pospešile naravno selekcijo, ki je zahtevala manjšo izgubo vode, karati pa naj bi v pomočje živali bolj razširjena trave.

Smučanje po žogicah

Enainštiridesetletni japonski smučar veteran Koichi Nagahisa iz Takaoe, 250 kilometrov severozahodno od Tokia, ponuja navdušenim smučarjem nekaj novega: umetno smučarsko progo, narejeno iz samih žogic za golf. Pravi, da je spuščanje po takšni nenavadni podlogi prav imenitno, predvsem pa je mogoče v vsakem letnem času.

NISSAN

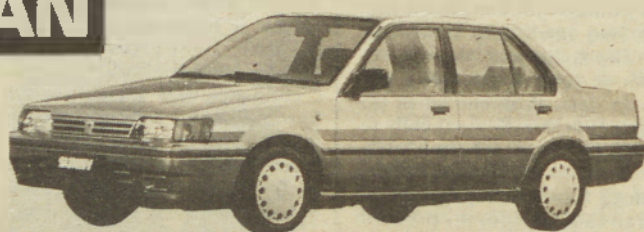
— PRAVA IZBIRA ZA VSE POTREBE

NISSANOV PRODAJNI PROGRAM

- sunny 1,6 L, sedan six (12 v.), 4 vrata, kw/ks 69/94, cm³ 1597, cena 1,169.000 jenov ali 15.800 DEM
- patrol 3,3, turbo diesel, dvojna vrata, kw/ks 88/120, cm³ 3246, cena 2,100.000 jenov ali 28.500 DM
- pathfinder diesel 2700, dvojna vrata, kw/ks 58/79, cm³ 2663, cena 2,203.000 jenov ali 29.800 DEM

DOBAVA TAKOJ

Vse informacije: AVTOTEHNA, VARAŽDIN, Braće Radića 16, tel.: (042) 49 466.

AVTOMOBIL NISSAN SE ODLIKUJE S SODOBNO KONSTRUKCIJO, ZMOGLJIVIMI MOTORJI, VARČNO PORABO GORIVA, BOGATO DODATNO OPREMO IN KAKOVSTNO IZDELAVO!

JECANJE

Znani zeliščar iz Romanije Jova Mijatović trdi, da je mogoče tudi jecanje zdraviti po naravni poti. Njegov recept: laneno krpo namočite v olivno olje in jo ovijte okoli vratu. Vrat zavijte potem še s suho krpo. Obkladek pustite na vratu 8 do 12 ur. Kuro ponavljajte 2 enodnevnimi in dvodnevni presledki. Poleg tega zmešajte 9 gramov matičnega mlečka in 250 gramov medu. Posodo, v kateri imate to mešanico, zavijte v mokro črno krpo in spravite v hladen temen prostor. Četr ure pred zajtrkom in večerjo zaužijte po eno čajno žličko te mešanice, a je ne smete pogoltniti, marveč držite pod jezikom, da se počasi topi. Preden »zdravilo« vzamete, si dobro splahnite usta. To količino domačega zdravila, ki smo jo zapisali v receptu, pripravite za kuro zdravljenja vsaj šestkrat.

Nenadne slušne motnje

Zdravniki pravijo, kako danes sploh ni redkost, če kdo tarna, da se mu je na vsem lepem okvaril sluh. Dobro bi bilo, da bi ljudje vedeli, kako nujno je poiskati zdravniško pomoč, da ne bi bile posledice nepopravljive.

Čedalje več ljudi, zlasti mladih, prizadene tako imenovano idiopatsko poslabšanje sluha — zaradi motnje je prizadeto eno uho. Idiopatsko pomeni samoniklo, se pravi, da obolenje ni simptom ali posledica katerega drugega obolenja. Slušnost se potemtakem poslabša zaradi okužbe notranjega sluhovoda, zaradi mumpsa ali poškodbe glave. Večina bolnikov je stara od 30 do 50 let, prizadeti pa so tudi otroci.

Niso še razvozlati, zakaj na-

tanko nastanejo slušne motnje. Domnevajo, da je vzrok slaba prekrvjenost notranjega ušesa. Vzroki zanjo so različni.

Ožilje se stisne zaradi stresnih razmer, na primer zaradi sporov, ki jih prizadeti ne more rešiti in so povezani bodisi s partnerjem bodisi s službo.

Nevarna je tudi krčevita drža pri sedenju, ko po nekaj urah držanja nevede napenjamo mišice zatilja in ramenskega sklepa.

Precejšnje temperaturne spremembe, ki jih povzroča vreme, ali pa se naše telo preveč ohladi.

Kako prepoznamo motnje slušnosti?

V ušesu nam zvoni ali nenehno piska; šumenje; občutek pritiska, kot bi imeli v ušesu čep iz vate; naglušnost, ki je lahko neznatna ali pa močnejša; prizadeto uho je občutljivo za hrup.

Pomembno! Najpogostejše se začne motnje slušnosti jutraj. Človek, ki ga to doleti, začne ugibati, ali mu ni med prhanjem ali umivanjem las prišla v uho voda. Išče vse mogoče izgovore in ne gre k zdravniku, s čimer zagreši usodno napako. Če bi zdravnik začel zdraviti uho v pr-

vem tednu po tistem, ko se oglasi motnja, bi v 90 odstotkih primerov bolezen lahko ozdravil. Pri poznejšem zdravljenju ima upanje za uspeh veliko manjše število bolnikov. Kdor začuti enega ali več simptomov, mora v dvanajstih do štirindvajsetih urah k specialistu za bolezen ušes, nosu in grla.

Zdravnik takoj predpiše vrsto ukrepov, pogosto v sodelovanju z internistom. Pospešiti mora kroženje krvi in za ta namen da bolniku zdravila, ki širijo ožilje. Včasih so potrebne infuzije, da postane kri redkejša. Neredko kdaj je bolnika potrebno psihično stabilizirati in ga napotijo v bolnišnico, da mu je prihranjen vsakdanji stres, zaradi katerega je obolen.

Okvara se navadno ne ponovi, vendar pa mora bolnik upoštevati nekaj pravil za vsak primer. Ne sme piti alkohola in kaditi, kajti strupi, ki ožijo žile, so nevarni. Redno se mora ukvarjati s športom in z gimnastiko, da sproti preprečuje krčovitost v ramenskih mišicah in zatilju.

Priporočljivo je, da si na stol položi blazino, ki ima obliko zagazbe s kotom 20 stopinj — debelejši del blazine je zadaj. Taka blazina sili hrbtenico k ravnanju in drži in hrbtne mišice sploh ne postanejo krčevite.

GLOG

Poleti boste nabirali glogove plodove. Glog je, kot pravijo, ena najbolj pomirjevalnih rastlin. Pomaga tistim, ki se čutijo utrujene, slabo spijo, težko dihaajo, imajo vrtoglavico, jim razbija srce, jih mučijo stiske, so živčni, jim žumi v ušesih, trpijo zaradi visokega krvnega tlaka, imajo preveč holesterola in poapnenje žil. Seveda čudežev ni čez noč, zato moramo biti pri uporabi gloga vztrajni in potrpežljivi. Glog pripravite kot poparek: na skodelico vode uporabite žličko cvetov ali drobno rezanih plodov.

Kako pripravimo česnovе kapljice?

Približno četr kilograma česna očistite in na drobno prežite. Se boljše bo, če boste česen zdrobili v tolkaču ali stisnili skozi stiskalnik za česen. Sirov česen prelijte s četr litra čistega alkohola, ki ga dobite v lekarni. Zmes pustite stati teden dni, nato pa tekočino precedite skozi gazo in laneno krpo. Nazadnje krpo še močno ožmite, tako da pride v česnov koncentrat čim več česnovih učinkovin. Tega ekstrakta ne boste pili, ampak jemali samo po kapljicah. Česnovе kapljice lahko zmešate s kozarcem mleka, da jih boste lažje použili.

PRI NAKUPU STAVBNEGA POHIŠTVA IN PREGRADNIH STEN DAJEMO:

- 10% popust za plačilo z gotovino
- 10% popust za nakup na potrošniško posojilo (možnost 3-oz. 6-mesečnega odplačevanja)

PRI NAKUPU MONTAŽNE HIŠE DAJEMO:

- 15% popust za plačilo z gotovino
- možnost plačila v dveh obrokih

JELOVICA

MURSKA SOBOTA, Cankarjeva 25, tel. (069) 22 921

OBIŠČITE NAS NA MEDNARODNEM SEJMU OBRTI V CELJU OD 7. do 17. SEPTEMBRA — HALA D

Igračke, ki so za dojenčka nujne

Zdi se komaj verjetno, kolikokrat je treba starše opozarjati: dojenček si nabira izkušnje z vsemi čutili. Vidi, sliši, otipava, okuša, grabi, premika. Čim več možnosti mu ponuja igračka, tem rajši se dete z njo igra in tem lepše se razvija. Pri tem velja nekaj temeljnih pravil. Čim mlajši je dojenček, bolj potrebuje mehke predmete, po katerih lahko gra-

bi. Naše jmo najpomembnejše igrače za posamezna obdobja v prvem letu življenja.

Od 1. meseca: Zvonček ali preprost obroč iz plastike ali lesa, po katerem tipa z rokami.

Od 3. meseca: ropotuljico, kaj podobnega kar ropota, ali pa niz pisanih, ropotajočih kroglic, ki ga pritrdimo na posteljico ali voziček. Živalco iz mehkega blaga

ali pliša. Živalco iz mehke plastike, ki se kopa s njim.

Od 5. meseca: mehko žogo iz frotirja ali pliša, da jo dojenček lahko sam meče. Rad ima tudi pisane žoge iz plastike.

Od 7. meseca: posode ali škatlice, da jih zлага drugo v drugo, kocke, s katerimi tolče in podobno. Take igrače naredijo dojenčkom te starosti veliko veselja. H klasičnim igračam prištevamo tudi lopatko, kanglico za igranje s peskom, ko pa otrok shodi, rad vleče za seboj živalce na kolesih.

Kaj predlaga Knaipp

JEJMO PO PAMETI

Prehrana naj bo preprosta in čim naravnejša. Neizmerno basanje je nezdravo, prav tako neustrezna prehrana. V nevarnost spravljamo srce, ožilje, jetra. Kneipp je s prehranskim zdravljenjem skrbel za presnovo in ohranjal v ravnesju ravnine, vitamine in balastne snovi. Njegova priporočila so:

Količina hrane mora ustrezati dejanskim potrebam. Kdor opravlja lažje delo, ne potrebuje več kot 2200 do 2500 kalorij (moški) in 1800 do 2000 kalorij (ženska) na dan.

Na dan smemo zaužiti 80 gramov maščobe — pazimo na skrite maščobe, na primer v klobasah ali salamah.

Po možnosti uporabljamo olje z nezasičenimi maščobnimi kislinami (koruzno, sončnično, olje iz pšeničnih kalčkov).

Jejmo nemasten sir, pusto meso, divjačino ribe in sojo.

Malo solimo, sol nadomeščamo s papriko, z gorčico, rožmarinom, majaronom, s kumino in timijanom.

Kuhajte z nami

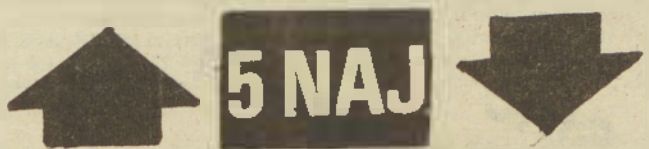

Skutina torta z breskvami

V tortnem modelu spečemo biskvitno ploščo, ki jo umešamo iz 4 jajc, 4 žlic sladkorja in 4 žlic moka. Sladkor in rumenjake spenimo, dodamo 4 žlice moka in trd sneg beljakov. Rahlo premešamo in spečemo. Ohlajeno ploščo vodoravno prerežemo. Eno polovico položimo nazaj v tortni model in nanjo razgrnemo skutino kremo. Pokrijemo z drugo polovico biskvita in damo v hladilnik — pustimo 4 ure, da se krema strdi.

Skutina krema: potrebujemo 4 jajca, 16 dag sladkorja, 7 listov želatine, 60 dag drobno naribane ali pretlačene skute, 4 dcl sladke smetane, 1 skodelico na kocke narezanih in odcejenih breskev iz kompota. Od svežega sadja so zelo dobre jagode, robide ali borovnice. Ananasa in kivija ne dodajamo, ker sok teh sadežev negativno vpliva na delovanje želatine in se skutina krema slabo strdi. Torto režemo z zelo ostrim nožem ali še boljše z električnim.

RADIO MURSKA SOBOTA

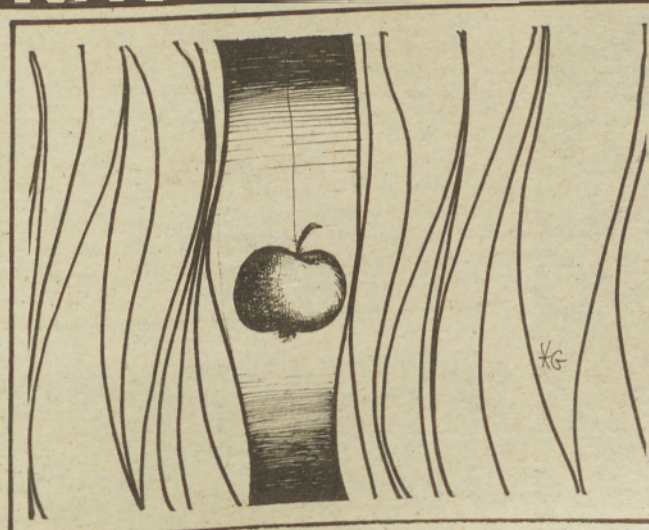
Glasbena lestvica Radia Murska Sobota. Slišite jo lahko ob petkih v oddaji 21 232.

1. I want it all — Queen
2. Liberian girl — Michael Jackson
3. Mimo morje Miki Maus — Lačni Franz
4. Niksi si nej — Magnet
5. Sealed with a kiss — Jason Donovan

Glasbena lestvica nastaja s sodelovanjem s hi-fi videostudijem na Kidričevi 21 69000 Murska Sobota.

Glasovnice — dopisnice — pošljite na naslov: Radio Murska Sobota, Titova 29/1, 69000 Murska Sobota, s pripisom: za 5 naj. Oddaja 21 232 je na sporedu Radia Murska Sobota — UKV 87,6 MHz ali SV 648 kHz — ob petkih od 18.00 do 19.00.

NAŠA RISBA — VAŠ PRIPIS

Pripise k novi risbi pošljite najkasneje do četrta, 21. septembra na naslov: VESTNIK, Titova 29/1, 69000 MURSKA SOBOTA. Objavljene pripise honoriramo.

- Hej, fantje, stari vinski letnik je zdaj Popit, morali bomo drugega naliti. (Kramberger)
- To smo spili, sedaj gremo, pa onim tam na vrhu vse povemo. (Duh)
- V vinu je resnica. Naši politiki ga očitno pijejo premalo. (Tibaut)
- Le pijmo bratje, med tem vinom voda ni strupena. (P. S.)
- V sodu ga ni več, v gostilni je predrago, voda oporečna. Kaj naj še pijemo? (Tibaut)

SESTAVIL	DRAMA	PRVOTNI	KOPALISCE	DEZELA	SPODNJA	VRSTA	BRZO-
MARKO	ANTONKA	OSNOVNI	PRI	OB NLU	PLOŠKEV	SKLADBE	STRELKA
NAPAST	PAVLOVICA	ZAKON	BENETKAR		V SOBI		
INTRIGA							
NAŠA							
NAJVIŠJA							
GORA							
TOČKA							
IZ KATERE							
IZHAJA							
SEVANJE							
PRIMOR-						TORINO	
SKA							
RASTLINA						KAMNINA	
						GNAJS	
AVTOMO-			LESEN				
BILSKA			DEL				
OZNAKA			OSTRESJA				
ČAKKA			CENTER				
PISKI				SENČNICA			
VZKLIK				POBROJCE			
				POD			
				EMIRJEM			
SOODNO-							
SNI ČLEN							
GOREČ-						ZASTAREL	MOŠKO
NOST						IZRAZ ZA	IME
						OBREZJE	(ALBIN)
AMPER		RIMSKO	STEVILU				
		BOI				SIBIRSKI	
		BEOTWEC				VELETOK	
						PEVEC	
						PESTNER	
GLAVNO							
MESTO							
KENJIE							
VRSTA							
JABOLK							
FRANCOSKI							
PISATELJ							
FRANCE							

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: skalpel, Rapallo, erotika, Dolinar, N, Inana, Jadar, el. Nik, Sankara, obor, AN, laterna kmetica, AA, Amin.

SLATA URAS

PIŠE: FRANČEK ŠTEFANEC

RIŠE: ŠTEFAN ČERVEK

Verjemi mi, da ti hočem dobro ...
In ni vedel fant, kaj naj ji odgovori. Menciale je z nogami, nemirno si je prižgal cigareto in teta mu je zabrusila:

»Tudi kadiš, Franček! ... Stalnega zaslужka ni maš ... Tisto, kar si dobiš v Splitu, boš skoraj zapravil, kar dobiš od pokrivanja, je za sproti ... Drago je vse ... Tista Rozika je šivilja, svojo obrt ima in preskrbljen boš, nič ti ne bo falilo ... In lepa je Sveta Trojica. Vsi hodijo tja na romanja, ti pa bi lahko tam živel za stalno ... Na vse večne čase bom Bogu in devici Mariji hvaležna, če me boš poslušal, in za mašo bom plačala pri Sveti Trojici!«

Vdal se je Franček Štefanec in ko ga je gnala radgonska teta na ogled, je celo pot nervozno kadil in poslušal nasvet:

»Lepo, lepo pokonci se drži, ko bova prišla v hišo ... Pokaži se, da si olikan in ne spozabi se cigareto ... Rekla bom nevesti, da nisi kadilec in da ne piješ ...«

Proti Rozikini hiši sta šla in radgonski teti je veter prinesel pod nos cigaretni dim, da bi ženska skoraj kihnila, in zaslišal je Franček rotečo prošnjo:

»Sveta nebesa, ti še vedno kadiš? ... Prosim te, vzdrži malo, po poroki pa kadi, kolikor te je volja ...«

V Rozikini prednji hiši je tisto popoldne oblivala rdečica zdaj Frančka, nato Roziko, pa še radgonsko teto povrh, in to se je menjavalo. Ženin ni kadil, krepko pa je srknil kozarec, dva vina in osorni pogledi tete Micke so mu veleli, da je storil neodpustljivo napako. In radgonska teta se je vedla vzvišeno in mestno. Obledela je bila v novo modno obleko, ki jo je sama sešila. Ogledovali sta si potem ženski obleke, ki jih je sešila Rozika, in radgonska teta jo je hvalila, da lepo šiva; potem sta govorili le še o modi tistega časa in Franček je gledal Roziko, si preganjal pregrešne misli, ki rojijo ob takih priložnostih po glavi moškim, in vseč mu je bila Rozika, ženska lepega obraza, ki so ga krasile velike, izrazite in v srce segajoče oči, vabljive ustnice je imela in že se je v mislih videl Franček z Rozikino roko pod pazduho, ko gresta gori po trgu, vsi ju gledajo in nekdo zašepeta:

»Lep par stal!«

Kmalu so bili oklici s prižnice trojiške cerkve in sledila je poroka, vesela in dolga, zbrala se je vsa Ketiševa in Štefanecova žlahta, prišli so še prijatelji in sosedje. Tako sta se vzela Rozika Ketiš in Franček Štefanec in po devetih mesecih se jima je rodil sinek Tunček, čez leto hčerkica Mimika, ki je kmalu umrla, in leto za tem je bil porod namenjen meni. Preživel sem prvo srečanje s svetom. Zajokal sem v življenje, glasno in prodorno, da so se prestrašili še pajki v mrežah, razpetih v kotih pod lesenim stropom.

Z vso močjo je porinil Tunček gugalnico, Lizika se je še zadnji trenutek čvrsto zgrabila za vože in že jo je sunek zanesel ven iz gumle, gor proti stropu skednja — in spet je zaplavala nazaj v gumlo, znova jo je odrinil Tunček, da je sestra prestrašeno zavpila nad njim:

»Tunček! ... Pusti me! ... Prosim! ... Vrti se mi v glavi ... Padla bom!«

Brat se ji je nagajivo in veselo smejal in ji zaklical:

»Bojiš se, bojiš ... No, ne boj se, ustavi bom gugalnico in potem se bo zibala Frančika!«

In namesto da bi gugalnico zgrabil, da bi obstala, jo je še siloviteje odrinil. Z vso močjo je zagnal sestro visoko gor in ona je tulila:

»Ti bom že pokazala, ko pridem dol! Očetu te bom zatožila! ... Ustavi me! Padla bom! ... Ubila se bom ... Na pomoč! ...«

Zaustavil je brat gugalnico in potem so Tunček, Lizika in Kristinka komaj prepirali polsestro Frančiko Fras iz Očeslavca, ki je bila tega dne na obisku pri mlinu, da je sedla na gugalnico. Njo je poganjal Tunček počasi, ljubeče. Polsestra mu je bila, a redko jo je videval, bila mu je tuja, boječa, žalostna.

Pustni torek je bil tega dne in navada je bila v dolini Ročice, da so se lahko takrat otroci guncali. Samo tisti dan in nikoli več v letu. Gugalnico so si napravili iz dolge lanene vrvi, vože so ji pravili in jim je poleteli služila za pritrjevanje žrdi na vozovih, za vlačenje zemlje iz globin ob kopanju vodnjakov in še za to in ono.

Gugali so se in gugali in najbolj je bila spretna in korajžna Kristinka, ki se je kar sama iznajdljivo odpravila visoko, gor in dol je plavala. Liziko je med gledanjem minil strah in spet in spet se je spravljala na gugalnico. In zdaj, ko je bil Tunček v mlinu, je ni bilo strah, mirno se je zibala, dokler je ni nenadoma nekaj poglalo hitro naprej, visoko navzgor in spet nazaj, visoko v drugo smer in tako sem in tja. Čvrsto se je držala, groza jo je obhajala in komaj je spravila iz grla:

»Jezus ... O, Jezus ... Presneti Tunček! ... Pusti me! ... Padla bom ... Padla bom! ... Na ... Na, pomoč! ...«

Glasno in grozno je vpila, slišal jo je oče, prihitel na gumno ter zarohnel je nad sinom:

»Same otročarije ti grede po glavi! ... Delo v mlinu ti ne diši! ... Takoj se mi poberi v mlin mešat moko ... Smrkavec nemarni!«

In še je vpil stric. Tunček je povesil glavo in žalosten odšel v mlin, otožna so bila tudi dekleta. Liziki je bilo hudo, ker je tako vpila. Tega dne se niso več guncali. Teta je zaposlila dekleta pri cvrtju krofov in potem so sedli za mizo in jedli so slastne krofe, tudi stric in Tunček, in stric je pohvalil

sina:

»Dobro si zmešal moko Tunček, ko se najeva, jo bova napolnila v vreče ... Brez dela ni jela ...«

Žito, pšenico ali koruzo so mleli za več kmetov skupaj, zrnje ni bilo povsem enako in potem tudi moka ne. Po mletju so zato mešali mlinarji moko z velikimi lesenimi lopatami v ogromnih kadeh, da je bila moka potem za vse enaka.

»Pusti me, Južek ... Ne bodi poreden, mati nam ju bodo slišali ... Hi ... Hi ...« se je branila Kristinka in Južek, njen fant, ni odnehal, šatal jo je, objemal, skoraj nasilno, a vseeno je bilo dekletu nazadnje všeč, da jo ima nekdo rad. In Južek je vse pogostejše prihajal k mlinu, daleč sem od Sv. Urbana je hodil in potem odpeljal Katikino rejeno Kristinko pred oltar. Krušni materi, ki je dekletu vzgojila in ji zamenjala starša, ki sta ji tako zgodaj umrla, ni bilo vseeno.

Kristinka se je odselila k Južeku, na dom njegovih staršev. Roki manj sta bili pri mlinu in bolj in

Z vso močjo je porinil Tunček gugalnico ...

bolj sta morala delati Tunček in Lizika, saj je stric Tirzek nergal in prekinjal, če ni šlo vse tako, kot si je zamislil. In vedno pogostejše je hodil k hiši mašinist Zorger. Moška sta načrtovala, tuhtala, če je na Ročici sploh mogoče narediti turbino in kakšna bi bila najprimernejša, da bi zamenjala grebenjak in druga lesena in dotrajana pogonska kolesa. Merila sta, računala in se nazadnje dogovorila, da bosta zaenkrat uredila le električno razsvetljavo.

Dinamo je kupil stric v Mariboru, tudi po akumulatorje je šel tja, teta Katika pa je pisala bratu Francu na Dunaj, če bi bil tako dober in bi poslal tistih nekaj metrov električne žice, stikala in še žarnice. Franc je bil najbolj bogat med brati in sestrami, kavarno je imel na Dunaju in nič otrok. Večkrat je zapisal v pismih, namenjenih sestri Katiki:

»Piši mi, draga sestra, če kaj potrebuješ, pošlaj ti bom. Denarja mi, hvala Bogu, ne primanjkuje ...«

Mežikale, utripale so žarnice, zdaj svetleje zdaj temneje, vendarle so si bili pri mlinu enotni, da ta elektrika boljše sveti kot petrolejke. In tudi jaz sem jim prikimal, saj sem bil že kak mesec pri hiši, ker se je pisalo že leto 1941.

»Mi vsaj sajastih cilindrov za petrolejke ne bo treba venomer čistiti!« je bila vesela sestrična Lizika.

Medla je bila ta električna svetloba, boljša pa ni mogla biti, saj je bil dinamo šibak in žarnice majhne, vendarle smo vsi spoštljivo zri v napredek pri hiši in pri tem nas je zmotil moj oče:

»Dober večer! O, pri vas pa imate gosposko svetlobo!«

Oče je odložil vrečo zrnja, ki jo je na rami prinesel v mletje in stric ga je radovedno vprašal:

»No, Franček, si dobiš sina ali hčer?«

»Pepeka, Pepeka in še poziv povrh ...« je odgovoril oče in ob teh besedah so ga vsi zaskrbreno pogledali.

Za menoj je bil rojen brat Slavek in zdaj je oče na dolgo in široko pripovedoval, da je mama rodila v mariborski porodnišnici brata Pepeka. V bolnišnico pa so jo odpeljali, ker so se bali, da bo porod težak, ker je bila mama že v letih. Vse se je dobro končalo in oče je nato zaskrbljeno povedal, da je dobil poziv in se mora čez dan, dva ogledati v mariborski kasarni.

»Uboga Rozika. Tri otroke ima in Pepček je še čisto mali ... Težko bo za njo ...« je rekel oče in stric mu je odvrnil:

»Pomagali bomo Roziki, kolikor bo v naših močeh. Ti pa nase pazi in zdrav se čim prej vrni.«

»Brat mi je pisal z Dunaja, da se nam verjetno bliža vojna. O, Bog, usmili se nas!« se je vmešala v pogovor teta Katika.

Ob slovesu mi je tisti večer rekel oče:

»Ti pa le priden bodi ... Tebi pri stricu ne bo manjkalo kruha ...«

In stricem je naročil:

»Če ne bo priden, naj poje šiba!«

(Nadaljevanje prihodnjič)

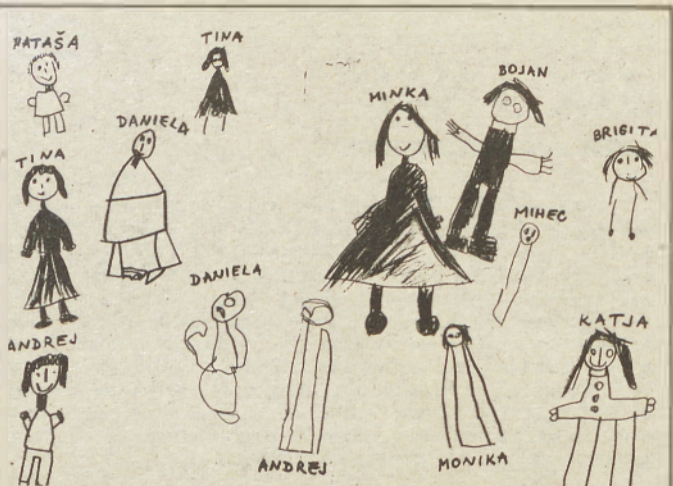
Spomini

Uh, spet ta šola, so se mi motale misli po glavi. Prva ljubezen in še veliko drugih zanimivih stvari se je zgodilo v teh počitnicah.

Spomnil sem se na zadnji dan šolskega pouka v sedmem razredu naše šole. Bil je zares boleč. Zakaj, sem se vprašal? Oh, saj res, spet smo utrpeli veliko škodo na naši šoli — kot v kakšni bitki. Kaj smo izgubili, koga smo izgubili? Težko vprašanje. Da, letos nas je zapustila naša ljubljena in dobra učiteljica slovenskega jezika, Rozika Feher, ki je s svojo dobroto odšla v zasluženi pokoj in odnesla s sabo del nas, saj nas je ljubila, poučevala kot enega velikega otroka in nam pomagala v težavah. Tega, kar je storila za nas, ji ne bomo mogli nikoli povrniti. Slovenski jezik nas je učila z najlepše strani in nas ga naučila ljubiti. Kot male mulce nas je sprejela, a zapustila kot težke pubertetnike. Za vso dobroto in trud, ki ga je vložila za nas v teh letih, smo ji zelo hvaležni. Za izgubljene živce pa nam, draga tovarišica, oprostite. Imeli smo vas radi, zato nam boste ostali še dolgo dolgo v spominu.

Denis VOURI, 8. b, OŠ DOBROVNIK

Križemkražem po naših šolah

Začela se je tudi mala šola in ko so vanjo prvič prišli otroci šolskega okoliša osemletke Jože Hedžet na Šafarskem, so se takole predstavili na skupni risbi.

VZPON NA HRIB BAGO

Pravo doživetje za nas je bil vzpon na hrib Bago, ki leži severno nad mestom Baško.

Bil je nekoliko hladen in oblačen dan. Vzpon sta predlagala tovariša. Najprej smo bili vsi navdušeni, toda ko sta nam povedala, da bo veliko hoje in da

ško planoto. Iz tai so štrlele ostrorobe skale. Šopi trav so bili ožgani od sonca. Ovčke so se ustrašile našega prihoda, zameketale in odbežale. Malica, ki smo jo prinesli s seboj, nas je okrepila. Zbrali smo dovolj moči in nadaljevali vzpon. Cilj je bil

Lutke v Porabju

Na osnovni šoli Gornji Senik v Porabju na Madžarskem sem že štiri leta vključena v lutkovno skupino, ki jo vodi tovarišica Klara Fodor. Skupina naših lutkarjev šteje sedem članov in vsako šolsko leto nastudiramo po eno lutkovno igrico.

Najprej sem igrala v igrici Janko, Metka in še kaj, nato v igri Hiša tete Barbare, lani v igrici Hišica iz kock, največ uspeha pa smo imeli letos z igrico Uganki, zanke, zavozlanke. Igrali smo namreč v šoli, v Monostru (Porabje), Szombathelyu (središče Železne županije) in celo v Budimpešti, na vsedržavnem srečanju lutkarjev Madžarske, kjer smo zasedli prvo mesto ter za nagrado potovali na srečanje otrok vega sveta na festival v Šibenik.

Gostovali smo tudi v matični Sloveniji, v Murski Soboti, Bakovcih, Prosenjakovcih in Beltincih v soboški občini ter v Mariboru in Ljubljani.

Lutkarji imamo vaje vsak petek po-

poldne in zvečer, pred nastopi pa vadi-mo vsak dan. Naši tovarišici Klari pomagata še tovarišici Draga Zonik in Jožica Roš (znana avtorica lutkovnih igric) iz Murske Sobotice. Lutkarji se dobro razumemo in hmo verjetno skupaj vadili in nastopali še več let.

Ester Šulič, OŠ Sander Petőfi, Gornji Senik

Stric
Križemkražem

pričakuje
vašo pošto!

Pesmica treh

Ob Sori taborimo,
v šotoru Mojca spimo.
Smo tri majhne deklice,
pojemo vesele pesmice.

Jaz sem nagajiva Blanka,
lepotica in zaspanka!
Druga je ta večja Branka,
ki ne more brez ljubezenskega
sestanka.

Njena sestrice je Mirjana,
vedno vedra in igriva,
oj, kako prepeva in se smeje,
kadar z nama med šotori šale seje.

Blanka, Mirjana in Branka,
TO Črni teloh M. Sobota

Že med počitnicami pa so se oglasile Blanka, Mirjana in Branka, članice taborniškega odreda Črni teloh M. Sobota (fotografiral jih je Filip Matko), napisale, kako je bilo na 10. zletu slovenskih tabornikov v Medvodah in priložile tudi pesmico, ki se jo skupaj zvlile na papir.

MIRAN MOČAN — TRENER NTK SOBOTA

V klub pritegniti mlade igralce

Namiznoteniški igralci Sobote iz Murske Sobote se že nekaj časa intenzivno pripravljajo na novo tekmovalno sezono pod vodstvom novega trenerja, nekdanjega igralca Mirana Močana. Dosedanji trener Borut Veren je namreč postal trener pionirjev ljubljanske Olimpije. Z Miranom Močanom smo se pogovarjali o delu in načrtih v klubu.

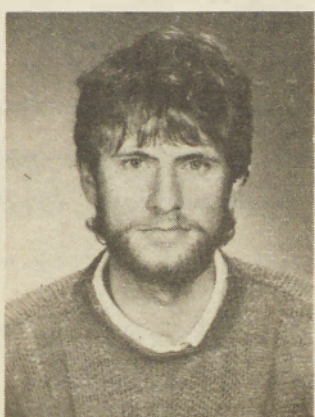
— Postal si poklicni trener. Zakaj si se odločil za ta poklic?

»Namizni tenis imam rad. Igral sem ga deset let, in če mi ne bi tega onemogočila prometna nesreča pred štirimi leti, bi ga verjetno igral še danes. Po odhodu trenerja Boruta Verena v Ljubljano sem izkoristil ponujeno priložnost, da se tudi sam preskusim z delom. Moram povedati, da me delo z mladimi namiznoteniškimi igralci veseli že od nekdaj.«

— Pri NTK Sobota — sodeč po zadnjih rezultatih — ni spodbujajočega naraščanja. Kaj bi bilo potrebno storiti, da bi se stanje izboljšalo?

»Res je, da je stanje pri našačju trenutno v klubu zelo slabo, rekel bi, da tako slabo še ni bilo, odkar klub obstaja. Igralci so začeli odhajati. Treba je poiskati vzroke in mlade ponovno pritegniti. Prav tako bi morali v klub pritegniti nekdanje igralce, da bi nam pomagali. Namiznoteniškega kluba tudi ni več v Beltincih. Z radgonskim klubom pa bomo tudi v prihodnje tesno sodelovali in si med seboj pomagali.

Sam pa se bom zavzel zato, da bi že na osnovni šoli začeli selekcionirati namiznoteniške igralce in da bi v klub prišli že

z osnovnim znanjem igre z belo žogico.

— Članska ekipa Sobote je v minuli tekmovalni sezoni v drugi zvezni ligi zasedla drugo mesto. Kakšne pa so možnosti v novi sezoni — po odhodu Gašiča in Kuzme ter prihodu Benka in Benkoviča?

»Mislim, da v novi sezoni brez Gašiča in Kuzme ne bomo ponovili lanskega uspeha, kajti Benko in Benkovič sta pri vojaških malo ali nič trenirala in za prvi dve koli ne bosta pripravljena. Čeprav je napovedovanje nehalna zadeva, upam, če bosta pridno in načrtno trenirala, kot sta obljubila, da bomo ob Ungerju, Rihtariču, Oriju in Kusu dosegli solidne uvrstitve.«

— Ali nameravaš pri delu v klubu uvesti kakšne novosti?

»Bistvenih sprememb pri delu ne predvidevam. Zagotoviti moramo čim boljše možnosti za delo in izpolniti programske naloge. Če bomo to dosegli, sem prepričan, da bo sezona boljše od prejšnje.«

Feri Maučec

NAMIZNI TENIS

USPEŠEN NASTOP SOBOČANOV

V Zgoniku pri Trstu je bilo tradicionalno tekmovanje za pokal Julijskih Alp, ki se ga udeležujejo reprezentance in klubi iz Slovenije, Koroške ter Furlanije — Julijske krajine. V slovenski članski reprezentanci, ki je po zmagah nad Koroško s 4:0 ter FJK s 4:1 prepričljivo osvojila prvo mesto, je igral tudi Mirko Unger. V mladinski reprezentanci, ki je oba tekme premagala z istim rezultatom in zasedla prvo mesto, pa Boris Rihtarič. Velik uspeh pa sta dosegla v tekmovalju klubskih ekip, ko sta po petih zmagah v finalu nepričakovano premagala favorizirano drugo ekipo ljubljanske Olimpije s 3:0 in tako zasedla prvo mesto. V posamezni konkurenci članov je Unger osvojil drugo mesto, ko je v četrtfinalu premagal nekdanjega klubskega tovariša Gašiča z 2:0, v polfinalu Murna z 2:0 in v finalu izgubil s Komcem iz Kočevja z 1:2. Med mladinci je Rihtarič prav tako osvojil drugo mesto, po porazu v finalu z Mariborčanom Plohlom z 0:2.

V okviru priprav na novo sezono so Sobočani odigrali v Čakovcu povratni dvoboj in zmagali z 20:5 (Unger 5:0, Rihtarič 4:1, Ori 4:1, Kus 4:1, Žitek 3:2). V povratnem dvoboju pa so doma gostili ekipo Mundusa iz Varaždina in zmagali z 18:7 (Unger 5:0, Rihtarič 5:0, Ori 5:0, Kus 2:3, Močan 1:4).

V soboto bo v Murski Soboti republiški kvalifikacijski turnir za člane, na katerem bodo z izjemo Zalaznika ter Smrekarja nastopili vsi najboljši slovenski igralci, ker je turnir kvalifikacija za sklepni TOP TURNIR. Od Pomurcev bodo nastopili Unger, Ori, Rihtarič, Kus, Žitek, Fridrih, morala pa bi tudi Benko ter Benkovič, vendar se verjetno še ne bosta vrnila iz vojske. Domačini največ pričakujejo od Ungerja, ki bi se moral uvrstiti v prvo skupino, veliko pa tudi od mladih Orija ter Rihtariča, ki bi se morala potegovati za uvrstitve v prvo skupino, za oba pa bo to lepa preskušnja, da se vidi, kaj lahko pričakujejo Sobočani od njiju v drugi zvezni ligi; vsi drugi pa bi se morali potegovati za uvrstitve v drugo skupino. Sicer pa je bil v Zagrebu že zreb za drugo zvezno ligo in Sobočani se bodo 23. in 24. septembra doma pomerili s favoritoma za vrh, lanskim prvotigašem Bosno iz Sarajeva ter Vitecom.

AKTUALNO V TELESNI KULTURI

Načrtovanje prireditev za prihodnje leto

Zveza telesnokulturnih organizacij Slovenije je prek svojih strokovnih svetov za športno rekreacijo in vrhunski šport začela postopek za zbiranje prireditev v naslednjem letu. V športni rekreaciji je to že ustaljen in znan postopek, saj so bili ljubitelji športne rekreacije seznanjeni z osrednjimi prireditvami prek koledarja množičnih športnorekreacijskih prireditev. Tokrat pa zbirajo in pripravljajo koledar prireditev tudi v vrhunskem športu in tekmovalstvu v selekcijskem sistemu športnih panog v naši republiki, športnih šolah, izobraževanju in izpopolnjevanju strokovnih kadrov. Načrtovanje prireditev je zelo pomembno, pa tudi seznanjenost slehernega ljubitelja telesne kulture z vsemi namerami je pravilna oblika dela. Potrebna po takih koledarjih je namreč živa že dalj časa, saj na ta način tudi populariziramo delo vseh amaterskih delavcev in seveda telesnokulturnih organizacij. Zbiranje prireditev bo potekalo do 15. novembra letos. Prijavitelje za objavo prireditev se dobijo na občinskih zvezah telesnokulturnih organizacij naše regije. Pomurske telesnokulturne organizacije so se že doslej s svojimi športnorekreacijskimi programi intenzivno vključile v koledar množičnih prireditev. Upamo, da bo tako tudi pri načrtovanju prireditev v vrhunskem športu.

L. Zidar

ŠPORTNI RIBOLOV

Mirko Božič republiški prvak

V Šošanju in Mariboru je bilo sklenjeno letošnje republiško prvenstvo v športnem ribolovu. Tako kot prejšnja leta so se tudi tokrat izkazali pomurski ribiči.

V A republiški ligi je pri posameznikih zmagal Mirko Božič (Ljutomer) in tako postal republiški prvak pred Danilom Hladnom (Radgona). Ekipno je bila prva ekipa Radgona tretja, prva ekipa Ljutomera šesta in prva ekipa Lendave šestnajsta. Zmagala pa je ekipa Maribora.

V B republiški ligi je zmagal Šošan, druga ekipa Ljutomera pa je bila druga. Pri posameznikih je Janko Božič (Ljutomer) zasedel peto mesto.

SNL

PORAZ MURE V IZOLI

V tretjem kolu tekmovalja v slovenski nogometni ligi je Mura iz Murske Sobote gostovala v Izoli in izgubila z 0:3. Domači igralci so že v šesti minuti vodili z 2:0, usoda Sobočanov pa je bila zapečatena v prvi minuti drugega dela igre, ko so gostitelji dosegli še tretji zadetek. Po treh kolidih ima Mura 4 točke in je na šestem mestu, v naslednjem kolu pa igra doma s Partizanom Hmeždom iz Žalca.

OČNL — vzvod

Prepričljiva zmaga Nafta

V drugem kolu tekmovalja v območni članski nogometni ligi vzvod je Nafta prepričljivo s 4:0 premagala Proletarce iz Zagorja. Strelca za Nafto: David 3 in Novak. Pred okrog 300 gledalci je sodil Pepelnik iz Maribora. Mariborski Železničar pa je v Beltincih premagal Beltinko z 2:0. Mariborčani so znali izkoristiti nepazljivost domače obrambe in si že v prvem polčasu zagotovili zmago. Pred okrog 600 gledalci je sodil Burjan s Ptuj. V naslednjem kolu igra Beltinka s Proletarcem v Zagorju, Nafta pa z Dravo na Ptuj.

ŠAH

Radenska — Pomurje druga, Hari tretji

V Šarvarju na Madžarskem je bil 14. tradicionalni mednarodni šahovski turnir za pokal Pepsi kole. Sodelovalo je 88 šahistov iz Avstrije, Madžarske in Jugoslavije. Med njimi so bili tudi šahisti Radenske Pomurja iz Murske Sobote in Lendave ter dosegli lep uspeh. V ekipni konkurenci je Radenska Pomurje (Hari, Kos, Režonja, Radosavljevič, Kovačeva in Maričeva) zasedla drugo mesto, Lendava pa je bila deveta. Med posamezniki je Danilo Hari (MS) zasedel tretje, Jože Gerencer (Le.) dvanajsto, Igor Kos (MS) trinajsto, in Štefan Režonja sedemnajsto mesto. Dobro sta igrali tudi Majda Kovač, ki je zbrala 4,5, in Mirica Marič s 3 točkami od devetih možnih. Tri točke je zbral tudi 12-letni Danijel iz Lendave.

KEGLJANJE

Nafta in Žalik zmagala

Kegljalci lendavske Nafta so gostovali v Gelnhazu na Madžarskem na turnirju ob otvoritvi kegljišča. Med štirimi ekipami so zasedli prvo mesto z 2271 podrtimi keglji. Najboljši posameznik je bil Žalik, s 401 podrtim kegljem je zasedel prvo mesto.

TENIS

Zmagal Mesarič

Turistična kmetija Roškar iz Lastomerec je organizirala teniški turnir. Sodelovalo je 15 igralcev. Zmagal je Mesarič, ki je v finalu premagal Štermana s 6:0 in 6:0. V borbi za tretje mesto pa je Roškar premagal Vugrinca z 9:8. Tekmovali so tudi pionirji do 12 let. V finalu je Tonči Roškar premagal Simona Srta s 6:1.

M. S.

PNL

REZULTATI — 3. KOLO

Lipa: Veržej	3:2
Turnišče: Črenšovci	3:0
Bakovci: Cankova	3:2
Kobilja: Dobrovnik	1:2
Polana: Ižakovci	3:0
Tišina: Renkovci	1:1
Turnišče	3 3 0 0 6:0 6
Polana	3 2 1 0 7:3 5
Bakovci	3 2 0 1 6:6 4
Veržej	3 1 1 1 7:5 3
Kobilja	3 1 1 1 4:3 3
Lipa	3 1 1 1 8:8 3
Ižakovci	3 1 1 1 3:4 3
Tišina	3 0 2 1 4:5 2
Renkovci	3 0 2 1 3:5 2
Dobrovnik	3 0 2 1 3:5 2
Črenšovci	3 1 0 2 4:9 2
Cankova	3 0 1 2 5:7 1

ROKOMET

Najboljši je bil Polet

Tudi rokometiški Bistrice bi radi kar najbolj pripravili pričakani novo tekmovalno sezono. Tekmovali bodo v pomurski ligi. Minulo nedeljo so pripravili medklubski turnir, ki je pokazal, da bo potrebno zavzete trenirati. Čeprav so bili gostitelji, so jih tokrat premagali vsi tekmeči. Vrstni red turnirja: 1. Polet, 2. Razkrižje, 3. Toko in 4. Bistrica. — aj

CENTER ŠSD SLOVENIJE

Priznanja mentorjem, učencem in društvom

V dvorani ljubljanskega kluba Union je bila 18. tradicionalna prireditev Centra šolskih športnih društev Slovenije; podelili so priznanja mentorjem učencem in društvom: Štiri zlate značke mentorstvom, najvišje priznanje za pedagoško delo v športu v šoli, nagrada desetim učencem in učenkam za sodelovanje pri organizaciji dejavnosti ter sedmim šolskim športnim društvom za dolgoletno delo od romaa za izjemne uspehe. Predsednik republiškega komisija za nagrado, izobraževanje in telesno kulturo dr. Ladvik Horvat je podelil zlate značke Ireni Pevec z Osnovne šole Jože Kerenc iz Goraje Radgona (slovesne podelitve se ni udeležila) in Franciški Sep z Osnovne šole Kapela. Zlate plakete ŠSD so prejele Osnovne šole Jožeta Kerenciča Goraja Radgona, 17. oktober Beltinci in Edvarda Kardecja Murska Sobota ter Osnovne šole s prilagojenim programom: Svetko Golar Ljutomer, Prekmurske brigade Murska Sobota in dr. Janka Šleibingerja Goraja Radgona.

KASAŠKE DIRKE V KAMNICI

Atika MS republiška prvakinja

— Spominsko dirko dobil Duhan MS

Na hipodromu v Kamnici so bile kasaške dirke, ki si jih je ogledalo okrog 1500 gledalcev. Lep uspeh so dosegli ljutomerski kasači, osvojili so kar štiri prva mesta. V dirki dveletnikov, ki je štela za prvenstvo Slovenije, je prepričljivo zmagala Atika MS z Markom Slavičem mladim iz Ključarovec s kilometriskim časom 1:23,4 in postala republiška prvakinja. Perzej (Jureš) je bil tretji, Letja (Kokol) pa četrta. V spominski dirki Julčeta Novaka, kjer so sodelovali najhitrejši kasači, je zmagal Duhan MS z Markom Slavičem starejšim iz Ključarovec s kilometriskim časom 1:21,1. Od drugih ljutomerskih kasačev velja omeniti zmago Azora (Slavič) v prvi dirki in zmago Lindfilda (Hanžekovič).

KOLESARSTVO

ŠOOŠ ŠESTI V DRŽAVI

Kolesarji Pomurja iz Beltincev so sodelovali na večih prireditvah in dosegli dobre rezultate. Na državnem prvenstvu na stezi, ki je bilo v Kranju, je Simon Šooš pri mlajših mladincih na 500 metrov zasedel šesto mesto, Dušan Hajdinjak pa je bil osmi. Pri starejših mladincih je bil Robert Šooš na 1000 metrov trinajsti, Gumilar pa štirinajsti. Na kriteriju slovenskih mest v Grosuplju je Aleš Drvarič pri mlajših pionirjih zasedel deseto, pri starejših pionirjih je bil Dervarič dvajseti, Križanič petindvajseti in Alač trideseti. Pri mlajših mladincih je Simon Šooš zasedel tretje, Dušan Hajdinjak pa osmo mesto. Na republiškem prvenstvu za mladince v Krškem je Dušan Hajdinjak pri mlajših mladincih zasedel osmo, Simon Šooš pa enajsto mesto. Pri starejših mladincih je bil Robert Šooš dvanajsti. Pri mlajših pionirjih je bil Bojan Kavaš osmi, Drvarič pa deseti, pri starejših pionirjih pa je bil Dervarič petindvajseti, Andrej Alač pa osemindvajseti.

TROPOVCI

DRUGI POMURSKI REKREACIJSKI TEK

Zveza telesnokulturnih organizacij Murska Sobota in Športno društvo Tišina organizirata v nedeljo, 17. septembra 1989, ob 14. uri v Tropovcih drugi pomurski rekreacijski tek. Na sporedu bodo trije teki: na 3 km — proga je v celoti asfaltirana in za udeležence ni treba plačati štartnine; na 10 km — proga je skoraj v celoti asfaltirana in na 20 km — proga poteka večji del po asfaltu in le 4 km je makadama. Za teka na 10 in 20 km je potrebno plačati štartnino v znesku 20.000 dinarjev. Tekmovali bodo po starostnih kategorijah. Štart in cilj bo pri gasilskem domu v Tropovcih. Vsak udeleženec mora imeti s seboj kartonček, in pa napisano: ime in priimek, klub, dolžino teka in leto rojstva. Kartonček je potrebno ob obratu zigosati. Prijave sprejemajo na ZTKO Murska Sobota (telefon 21 428) do 15. septembra 1989 ali uro pred štartom.

SPIDVEJ

Bojkot dirkačev zaradi mehke proge

V nedeljo se je na stadionu v Petišovcih zbralo kar 2000 gledalcev, da bi spremljali 4. dirko za posamično državno prvenstvo v spidveju na 400-metrski stezi. 16 tekmovalcev iz Osijeka, Krškega, Ljubljane in Lendave je dopolnilno opravilo uradni trening, po kosilu pa so se Ljubljancem vrnil s pripombo, da je steza premehka da so razmere nemogoče in da ne bodo vozili. Res je, da so Lendavčani na stadion v Petišovcih navozili nov material in da steza še ni bila povsem utrjena, vendar pa po izjavah nekaterih tekmovalcev ni bila nevarna. Ljubljancem so se pridružili tudi tekmovalci Krškega, vendar so se na pobudo direktorja dirke Borisa Kotnjeka ob 16. uri (uro po uradnem začetku) le odločili in pred gledalci zapeljali nekaj krogov Piatra (LJ), Špitalec (KR), Lazar (Le.) in Tominac (Os.). Po tej vožnji so se domenili, da bodo vsi vožili. Zal pa so po padcu Ljubljancina Korelca Ljubljancem skupno s Krčani po 4. vožnji bojkotirali dirko in glavni sodnik Evald Babič (svojčas državni prvak) je dirko v 8. vožnji zaradi bojkota dirkačev prekinil. Lendavčani so imeli v Goranu Hoblaju (75,6 km/h) najhitrejšega in najdaljšega tekmovalca a le v neuradnem vrstnem redu, kajti rezultati 4. dirke za državno prvenstvo ne bodo veljali.

Vrstni red ob prekinitvi v 8. vožnji je bil naslednji: 1. Hobla 6 točk, 2. Lazar in Horvat (vsi Lendava), oba 5 točk, ... 7. Simonka (Le.), 2 točki.

tg

POTAPLJAŠTVO

V RADGONI IN SOBOTI IZURJENI POTAPLJAŠKI ENOTI

Potapljaštvo je dejavnost, ki se v zadnjih letih vse bolj uveljavlja tudi v Pomurju. S to dejavnostjo se namreč organizirano ukvarja v Gornji Radgoni in Murski Soboti, kjer pri mestnih gasilskih društvih delujeta potapljaški enoti. Potapljaška enota je bila v Murski Soboti ustanovljena že pred leti, vendar je zaradi starosti in bolezni nekaterih članov prenehala delovati, tako da so se le posamezni potapljači vključevali v razne reševalne akcije. Ponovno pa je bila potapljaška

enota ustanovljena v Murski Soboti pred dobrimi tremi leti, vodi pa je Niko Hochtetter. Enoto sestavljajo: Niko Hochtetter, Milan Vertot, Goran Klemenčič, Milan Lah, Stojan Habjanič, Jančez Škraban, Stefan Gumilar in Mitja Slavinec. V Gornji Radgoni je bila potapljaška enota ustanovljena pred približno trinajstimi leti, sestavljajo pa jo: Bogdan Šajnovič, ki je vodja enote, Brane Klua, Mirko Njivar, Franc Fartek, Bojan Korošec, Ivan Marovič, Maks Korošec, Ivan Dun-

Potapljači iz Gornje Radgone.

dek in Ernest Čerpnjak. Obe potapljaški enoti sta dobro izurjeni za reševalne akcije na vodi in iz vode na mirnih in deročih vodah, v poletnih in zimskih razmerah izpod ledu, ob poplavih ali drugih nevarnostih. Enoti sta kadrovsko izpopolnjeni in usposobljeni za učinkovito reševanje, kar sta že pokazali na raznih akcijah. Pomurski potapljači se tudi uspešno vključujejo v delovanje civilne zaščite, teritorialne obrambe in druge obrambne in samozaščitne strukture splošne ljudske obrambe in družbene

samozaščite. Potapljaški enoti v Gornji Radgoni in Murski Soboti sta tudi opremljeni z najsodobnejšo potapljaško opremo, ki je zelo draga. Sredstva za opremo združujejo gasilci, civilna zaščita in drugi, za kar je veliko razumevanje. Enoti sta tako organizirani, da lahko nekaj potapljačev v najkrajšem času pride na kraj reševanja. Pomurski potapljači pa se tudi nenehno usposablajo in seznanjajo z najsodobnejšimi dogmanji te dejavnosti.

Feri Maučec

Potapljači iz Murske Sobot.

PROMETNA VARNOST

Ne uresničujejo se cilji akcije — 10 odstotkov

O akciji minus deset odstotkov smo že večkrat pisali, tokrat želimo napraviti obračun za prvo polletje. Da si najprej osvežimo spomin, pogledimo, kateri so bili cilji te vseslovenske prometne akcije, ki bo trajala še nekaj let. Cilj akcije je zmanjšanje števila prometnih nezgod z mrtvimi in poškodovanimi udeleženci v Sloveniji za 10 odstotkov. Na začetku smo zapisali, da bo potrebno zagotoviti seznanjanje udeležencev v cestnem prometu z vsemi posledicami neustreznega obna-

šanja in neupoštevanja cestno-prometnih pravil in predpisov in doseči spremembe obnašanja. Zagotoviti, da bodo strokovni nosilci dosledno izvajali svoje naloge za zagotavljanje varnosti v cestnem prometu. Ali smo vse to dosegli? Po podatkih uprave za notranje zadeve se to ne uresničuje.

Prometnovarnostne razmere na območju pomurske regije so še vedno odvisne predvsem od objektivnih dejavnikov: slaba infrastruktura, neustrezno vzdrže-

vanje cest, pomanjkanje prometne signalizacije, vedno starejša vozila in slabo vzdrževanje letih. Prometna varnost je odvisna tudi od subjektivnih dejavnikov: nizka prometna kultura ter neupoštevanje prometnih pravil in predpisov. V lanskem letu je bila v naši pokrajini 401 prometna nesreča, 28 ljudi pa je umrlo.

Najpogostejši vzroki za prometne nesreče so bili: neprimerna hitrost in izsiljevanje prednosti. Izsiljevanje prednosti gotovo sodi v človeško kulturo oziroma v prometno kulturo slehernega voznika. Prav tu se kaže, da je veliko ljudi v prometu agresivnih, izsiljujejo prednost in s tem nemalokrat povzročajo hude prometne nesreče.

Cilji akcije — 10 odstotkov še niso doseženi, podatki za prvo polletje pa govorijo naslednje: v naši pokrajini je bilo 175 hujših prometnih prekrškov, kar je sicer 8 manj kot v enakem obdobju lanskega leta, vendar pa je bilo najhujših prometnih nesreč s smrtnim izidom 13 ali 2 več kot v enakem obdobju lanskega leta. V tem času je bilo 55 ljudi teže poškodovanih, 122 pa laže. Tudi tokrat ugotavljajo, da je neprimerna hitrost najbolj pogost vzrok prometnih nesreč. Če pogledamo strukturo umrlih, ugotovimo, da je v prometnih nesrečah umrlo 6 pešcev, 3 kolesarji, 2 voznika

osebnega avtomobila in 2 sopolniti. To, kar pa najbolj skrbi, je podatek, da je kraj prometne nesreče zapustilo kar 21 voznikov. Prav to kaže na zelo nizko prometno kulturo.

Po podatkih, zbranih v občinah, je lahko sklepati, da so sveti za varnost v cestnem prometu storili svoje, a so pri svojem delu nemočni, ker pač nimajo denarja za urejanje nekaterih žgočih prometnih problemov. Tako, denimo, nikjer ni nove kolesarske steze, asfaltiranje cest in poti je domala zastalo, vzdrževanje cest pa nikoli ni bilo dobro, tudi letos ne. Mar se potem lahko čudimo, da nam akcija ne uspeva. Dve razveseljivi novici pa nas le navdajata z upanjem, da se bo prometna varnost izboljšala. Prva je o uporabi varnostnih pasov. Povsod v občinah, kjer so sveti za preventivo opravili kontrolo, ugotavljajo, da velika večina voznikov motornih vozil upošteva predpis in se zavaruje z varnostnim pasom. Druga pa je o uporabi varnostne čelade. Čeprav je obvezno nošenje varnostne čelade šele od julija, se vedno bolj kaže, da ljudje upoštevajo predpis, posebno starejši. Nekatere prometne nesreče v zadnjem času kažejo, da dobijo ljudje, ki ne nosijo varnostne čelade, v prometnih nesrečah hujše telesne poškodbe. Od slehernega voznika je torej odvisen uspeh akcije — 10 odstotkov.

Jani D.

Poostren prometni nadzor je večkrat začel, da bi se zmanjšalo število prometnih nesreč. Ljudje pravijo, da je dovolj, da vozniki opazijo na cesti prometnike, in že se drugače obnašajo. J. D.

Z UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE

PO TRČENJU KOLESAR UMRL

Vedno bolj se bliža jesen in megla povzroča vsako jutro težave v prometu, še zlasti tistim voznikom, ki vozijo z neprimerno hitrostjo. Tačas, posebno jutra niso za prehitro vožnjo, in če bi se tega zavedali, bi bilo manj prometnih nesreč.

4. septembra se je zgodila prometna nezgoda pri Murskih Crncih. Voznik osebnega avtomobila Jožef Grah s Petanjec je vozil po magistralni cesti s Tišine proti Murski Soboti. Zunaj naselja Murski Crnci je dohitel kolesarja Ignaca Horvata iz Černelaveca, ki ga je zaradi neprimerne hitrosti prepozno opazil in trčil vanj. Horvata je vrgel na vetrobransko steklo in odbilo na cestišče, tako da se je hudo poškodoval. Med prevozom v bolnico je umrl.

Trčil v masno ograjo

5. septembra se je zgodila prometna nesreča pri Veržju. Voznik kolesa z motorjem Maksimiljan Ivanuš iz Borec je vozil po regionalni cesti iz Dokležovja proti Veržju. Ko je pripeljal čez reko Muro, do mostu čez Murin rokav, je zaradi vinjenosti zapeljal v desno, z nogo zadel ob mostno ograjo in se hudo poškodoval.

Zadel ga je na prehodu za pešce

6. septembra se je zgodila prometna nesreča v Veržju. Voznik

osebnega avtomobila Alojz Dajčman iz M. Soboti je vozil iz Križevca proti M. Soboti. Ko je pripeljal v naselje Veržje, je z leve strani prečkal cesto po prehodu za pešce P. F. iz Veržja. Dajčman ni pravočasno ustavil in je pešca zbil po cesti. Le-ta se je laže poškodoval.

Trčenje pri Trilinih

7. septembra se je zgodila prometna nesreča pri Trilinih. Voznik osebnega avtomobila Franjo Špoljarič iz Pribislavca je vozil iz Lendave proti Petišovcem. V naselju Trilinih je dohitel kolesarja ter jo začel prehitovati. Med prehitovanjem je zapeljal na drugo polovico cestišča, kjer je trčil v osebni avtomobil, ki ga je iz nasprotne smeri vozil Rudolf Barat iz Lendave. Pri trčenju se je Barat laže poškodoval, škode pa je za 125 milijonov dinarjev.

Zapustil kraj nesreče

9. septembra se je zgodila prometna nesreča na Cankovi. Voznik avtodvigala Stanko Horvat s

Petanjec je vozil iz Rogaševca proti M. Soboti. Na Cankovi je zaradi domnevne vinjenosti zapeljal čez sredino vozišča in trčil v traktor, ki ga je iz nasprotne strani pravilno po desni strani vozil Branko Ribaš iz Kruplivič. Pri trčenju je traktor odbilo v desni jarek, kjer se je prevrnil na bok. Voznik avtodvigala ni ustavil, odpeljal se je domov, kjer so ga izsledili poškodniki. Pri nezgodi se je hudo poškodovala sopotnica na traktorju S. R., laže pa voznik traktorja in sopotnica Kristina Ribaš iz Kruplivič.

Ni nosil varnostne čelade

10. septembra se je zgodila prometna nesreča pri Rihtarovcih. Voznik neregistriranega motornega kolesa Milan Menhard iz Hrašnja-Mote se je peljal iz Ljutomerja proti Radencem. V naselju Rihtarovci je z neprimerno hitrostjo zapeljal v levi nepregledni ovinek. Zaradi neizkušnosti, saj nima voznškega izpita, in domnevne vinjenosti ga je zaneslo v desno. Padel je po cestišču in se hudo poškodoval, saj ni nosil varnostne čelade. JD

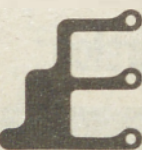
Nove cene za tehnične preglede vozil

Ta mesec so v soboškem Agroservisu podražili tehnične preglede motornih in priklopnih vozil v povprečju za 55 odstotkov. Po novem stane celotni tehnični pregled motornega kolesa s priklopcem 34 tisočakov (prej 22.400), osebnega avtomobila 140 tisoč (prej 90 tisoč), za tovornjake z največjo dovoljeno težo nad 6 ton bo treba odšteti 270 tisoč dinarjev, za avtomobile 360 tisoč, za priklopa vozila in traktorje pa 120 tisoč dinarjev. Poleg tega je treba za podaljšanje veljavnosti registracije odšteti 12 tisoč, za zamenjavo prometnega dovoljenja 7 tisoč in registracijo novega vozila ter izdajo tablice 19 tisoč dinarjev. Za delni tehnični pregled boste po novem plačali 80 odstotkov vrednosti prej omenjenih cen, za tehnični pregled na terenu pa vam bodo zaračunali 150-odstotno vrednost.

M. J.

30% popust

ob nakupu na posojilo za: belo tehniko, male gospodinjske aparate, šivalne stroje, glasbila, televizijske sprejemnike in še in še...

ELEKTROTEHNA

Šoping, MURSKA SOBOTA
Titova 23, tel.: 21-213

TRGOVINA TINA TIŠINA

Nova trgovina s konfekcijo, metriskim blagom, perilom in pleteninami na Tišini 5

KAKOVOSTNO BLAGO IN IZREDNO UGODNE CENE!

Odprto od 8. do 17., ob sobotah in nedeljah od 8. do 12. ure. Priporočamo se za nakup!

TRGOVINA TINA TIŠINA

KRAJEVNA SKUPNOST PUCONCI

objavlja po sklepu zbora občanov Puconci

JAVNO DRAŽBO

1. Mostno tehtnico — nosilnost 15 t, na valjaste uteži — dolgi most;
2. mrtvaški vprežni voz,
3. vertikalno vodno črpalno VCV 150/12T, 7,5 KW — 2010 o/min.

Dražba bo v nedeljo, 17. septembra 1989, ob 10. uri na dvorišču pred vaško-gasilskim domom v Puconcih.

Ogled osnovnih sredstev ter plačilo 10 % varščine od izklicne cene bo možen od 8. do 10. ure.

Prevzem in rok plačila kupljenega sredstva je 8 dni, drugo po dogovoru.

Prometni davek plača kupec.

DO POMURSKI ZDRAVSTVENI CENTER MURSKA SOBOTA dodatno

razpisuje

- 1 štipendijo za dipl. inž. — smer kibernetika v medicini
- 1 štipendijo za dipl. oec. — smer informatika
- 1 štipendijo za višjega radiološkega tehnika

Prijave na obr. 8.40 z zahtevanimi potrdili naj kandidati pošljejo najkasneje do 22. 9. 1989 na kadrovsko službo DO Pomurski zdravstveni center Murska Sobota, Arh. Novaka 2 b.

INA NAFTA LENDAVA, p.o. 69220 Lendava, Rudarska 1

DO INA NAFTA LENDAVA, Rudarska 1 po sklepu delavskega sveta ponovno objavlja

JAVNO PRODAJO

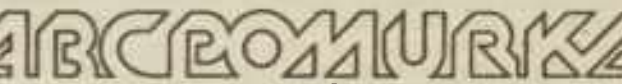
motornega vozila REGATA, letnik izdelave 1986, poškodovane, za izklicno ceno 41.000.000 din.

Javna prodaja bo v torek, 19. septembra 1989, ob 8. uri v poslovnih prostorih Logistike v Petišovcih.

Ogled vozila bo na dan prodaje, in sicer uro pred njo. 10% varščino, ki je obvezna, bomo sprejemali uro pred prodajo.

Nakup vozila je po načelu videno-kupljeno in kasnejših reklamacij ne bomo upoštevali.

Kupec lahko plača kupljeno blago takoj ali najkasneje v treh dneh po prodaji. Prometni davek ni vračunan v ceno.

agromerkur

proizvodnja perutninskega mesa p.o. Murska Sobota

ABC POMURKA, Agromerkur, proizvodnja perutninskega mesa Murska Sobota objavlja po sklepu delavskega sveta

JAVNO DRAŽBO

za prodajo naslednjih osnovnih sredstev:

1. hladilnik TAM 110 T 10, letnik 1979, vozen — izklicna cena 96.600.000. — din
2. tovorni avto mercedes 1113, letnik 1973, vozen — izklicna cena 112.657.000. — din
3. tovorni avto mercedes 1113, letnik 1973, vozen — izklicna cena 101.390.000. — din
4. vlačilec — hladilnik RABA 833.13, letnik 1979, vozen — izklicna cena 322.410.000. — din
5. motor mercedes 1113, letnik 1973, nekompleten — izklicna cena 3.800.000. — din
6. motor FAP 1620, letnik 1981, nekompleten — izklicna cena 1.600.000. — din
7. hladilna komora, letnik 1987, poškodovana — izklicna cena 34.000.000. — din

Javna dražba bo v ponedeljek, 18. 9. 1989, ob 10. uri na dvorišču Agromerkurja v Murski Soboti, Iva Lole Ribarja 4.

Ogled osnovnih sredstev je možen uro pred začetkom dražbe. Interesenti morajo pred začetkom dražbe vplačati 10-odstotno varščino od izklicne cene. Prodaja bo po sistemu videno-kupljeno. Prometni davek plača kupec.

Kupec mora plačati kupnino in prevzeti osnovno sredstvo najpozneje v 8 dneh po dražbi.

VESTNIK

DELEGATSKI

Delegatsko glasilo občine
Murska Sobota

Številka 4

Leto IX

14. septembra 1989

VSEBINA 4. ŠTEVILKE DELEGATSKEGA VESTNIKA

- predsedniki zborov Skupščine občine Murska Sobota sklicujejo seje za dne 25. septembra 1989.
- poročilo o izvajanju programa ukrepov ekonomske politike za uresničevanje družbenega plana občine M. Sobota za srednjeročno obdobje 1986—1990 v letu 1989.

— predsedniki zborov Skupščine občine M. Sobota sklicujejo

- 36. sejo Zbora združenega dela
- 36. sejo Zbora krajevnih skupnosti
- 37. sejo Družbenopolitičnega zbora.

Seja bo

v ponedeljek, dne 25. septembra 1989 ob 8. uri
v veliki sejni dvorani Skupščine občine M. Sobota.

Predsednik Zbora združenega dela in predsednik Zbora krajevnih skupnosti predlagata naslednji

dnevni red:

1. Izvolitev in poročila verifikacijskih komisij,
2. Potrditev zapisa skupnega zasedanja zborov občinske skupščine, z dne 29. junija 1989,
3. Predlog amandmajev k Ustavi SR Slovenije,
4. a) Poročilo o izvajanju programa ukrepov ekonomske politike za uresničevanje družbenega plana občine M. Sobota za srednjeročno obdobje 1986—1990 v letu 1989,
b) Analiza usklajenosti OD delavcev v negospodarstvu z gospodarstvom za obdobje od decembra 1986 do junija 1989,
5. Predlog odloka o sprejetju zazidalnega načrta za območje med Štefana Kovača, Kocljevo, Cankarjevo, Kopitarjevo in Prežihovo ulico v Murski Soboti (blokovski kompleks),
6. Predlog odloka o sprejetju prostorsko ureditvenih pogojev za mesto Murska Sobota in okolico,
7. Predlog odloka o spremembah odloka o ureditvi nekaterih vprašanj s področja zasebne obrti v občini M. Sobota,
8. Predloga za izdajo odločb o uvedbi komasacijskega postop-

ka za komasacijo kmetijskih zemljišč v delih:

- k. o. Čepinci, k. o. Šalovci in k. o. Markovci (komasacijsko območje Markovci)
- k. o. Dolenci in k. o. Hodoš (komasacijsko območje Dolenci)
- 9. Sklep o soglasju za ukinitve celodnevne vzgojno izobraževalne oblike dela na osnovni šoli »17. oktober« Beltinci in sicer od petega do osmega razreda,
- 10. Volitve in imenovanja
— Izvolitev člana pomurske regije v Odbor podpisnikov družbenega dogovora o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti v SR Sloveniji,
- 11. Delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja,
- 12. Predlogi, sklepi, mnenja in obvestila.

DELEGATI DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA BODO OBRAVNAVALI 2., 3. IN 4. TOČKO ZGORAJ PREDLAGANEGA DNEVNEGA REDA, POLEG TEGA PA ŠE ZAPIS 36. SEJE, Z DNE 20. JULIJA 1989.

Gradivo k 3. točki dnevnega reda bo predvidoma objavljeno okrog 14. septembra 1989 v Poročevalcu Skupščine SRŠ.

Stališča in mnenja Predsedstva OK SZDL na delovno besedilo ustavnih amandmajev je posredovano vodjem delegacij in konferenc delegacij ter delegatom DPZ.

Gradivo za obravnavo 4.a) točke dnevnega reda je objavljeno v tej številki Delegatskega Vestnika.

Gradivo za obravnavo 2., 4. b), 5., 6., 7., 8. in 9. točke dnevnega reda bo posredovano vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij ter delegatom Družbenopolitičnega zbora.

Predlog za izvolitev člana pomurske regije (10. točka) bo podan na seji.

Obrazložitev k 11. točki bo podana na seji.

Na podlagi 21. člena Zakona o temeljnih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije Ur. list SFRJ št. 76/88 in 37. člena Statuta občine M. Sobota (Ur. objave občin Pomurja št. 12/80) ter 6. odstavka točke 4.6. iz Programa ukrepov ekonomske politike za

uresničevanje družbenega plana občine M. Sobota za srednjeročno obdobje 1986—1990 in letu 1989 (Delegatski vestnik št. 1/89) je IS SO M. Sobota na seji dne 5. septembra 1989 obravnaval in posreduje zborom občinske skupščine

— poročilo o izvajanju programa ukrepov ekonomske politike za uresničevanje družbenega plana občine M. Sobota za srednjeročno obdobje 1986—1990 v letu 1989.

Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota je na seji, dne 31. januarja 1989 sprejel Program ukrepov ekonomske politike za uresničevanje družbenega plana občine v letu 1989, v katerem je opredelil akte in ukrepe, ki jih bo v okviru svoje pristojnosti sprejel oz. predlagal skupščini ter druge aktivnosti, katere bo vodil, da zagotovi pogoje za uresničevanje družbenega plana. O programu so razpravljali tudi vsi trije zbori občinske skupščine ter predlagali nekatere dopolnitve, s katerimi je IS svoj program dopolnil.

V skladu s sprejetim programom ukrepov je IS SO dolžan dvakrat letno poročati skupščini občine o izvajanju nalog.

Predloženo poročilo podaja kratek pregled realizacije temeljnih ciljev in nalog ter prikazuje aktivnosti, ki so bile izvedene na področju gospodarstva in negospodarstva v prvih šestih mesecih letos.

Osnovne naloge v programu ukrepov, tako zvezne vlade kot IS SR Slovenije, so bile zaustavitev inflacije, oživitve proizvodnje in krepitev izvoza. Razen z inflacijo, ki kljub sprejetju nekaterih ukrepov narašča skokovito še naprej, smo lahko z rezultati v proizvodnji in izvozu zadovoljni. V SFRJ dosegamo 3% rast industrijske proizvodnje in 5% povečanje izvoza, v SR Sloveniji pa 4% rast industrijske proizvodnje in 10% rast izvoza. Oživitve proizvodnje je med drugim tudi posledica sproščanja uvoza. Uresničevanje drugih ciljev in nalog ni tako uspešno. Prilagajanje novim razmeram gre prepočasno, zlasti ni pozitivnih premikov pri zmanjševanju porab in razbremenjevanju gospodarstva, poleg tega pa so pritiski za ponovno povečanje prispevnih stopenj, zaradi izredno slabega finančnega položaja SIS-ov, še vedno zelo veliki.

V SR Sloveniji so razprave o novi ustavi v zaključni fazi, pospešeno pa potekajo tudi aktivnosti za vključevanje v Evropo 1992.

O premikih na področju kadrovske politike in uveljavljanja znana je v tem trenutku še težko govoriti.

Prav tako še niso vidni rezultati začetih aktivnosti za reorganizacijo in racionalizacijo neproizvodnih dejavnosti.

Nova zakonodaja bistveno spreminja način vodenja politike in obnašanja v gospodarstvu. V odnosu gospodarstvo—družbenopolitična skupnost prihaja do bistvenih sprememb, kajti s prehodom na tržno gospodarstvo dobivajo gospodarski subjekti večjo samostojnost na vseh ravneh odločanja, tako v primeru uspešnega poslovanja kot tudi ob izkazovanju negativnih rezultatov gospodarjenja. Vloga družbenopolitične skupnosti pri intervencijah in vplivanju na gospodarjenje se je zmanjšala. Vloga rezerv je nepomembna, saj je zbiranje teh sredstev omejeno in DPS ne razpolaga z večjimi sredstvi za intervencije. Organizacije, ki si v preteklosti niso zagotovile stabilen razvoj in obstoj, bodo morale same nositi odgovornost za takšen položaj ter se sanirati z lastnimi silami. Čim prej se bo potrebno navaditi na nov način poslovanja.

Glede na izkazane podatke o poslovanju v I. polletju in pregled opravljenih aktivnosti lahko ocenjujemo, da so bili v občini M. Sobota doseženi določeni pozitivni premiki.

Po posameznih področjih so bili doseženi naslednji rezultati poslovanja ter realizacija ukrepov in aktivnosti:

I. GOSPODARSTVO

Po podatkih Zavoda SR Slovenije za statistiko so se v I. polletju letos v primerjavi z enakim obdobjem leta 1988 cene povečale v globalu za 488 %, v tem najbolj cene industrijskih izdelkov (499 %) in najmanj cene kmetijskih proizvodov (334 %). Cene storitev so višje za 458 %.

V tem obdobju so se cene življenjskih potrebščin povečale za 449 %. Izredno močno so se povečali stroški za stanovanjsko opremo (540 %), promet (516 %) ter tobak in pijače (507 %).

Pri obravnavi poslovnega uspeha I. polletja je potrebno upoštevati troje: da je to prvi obračun v tem letu, da so se močno spremenili pogoji gospodarjenja in, da je bil obračun pripravljen po novih, bistveno spremenjenih obračunskih predpisih. Zato je treba ugotovljene poslovne rezultate obravnavati z veliko previdnostjo, saj niso primerljivi z enakim obračunskim obdobjem preteklega leta.

Vrednostno so bili doseženi naslednji rezultati:

PRIHODKI	v mio din	
Struktura prihodkov	I—VI 1989	Strukt. %
I. Poslovni prihodki	2.567.842	80,2
II. Prihodki od financiranja	608.789	19,0
III. Izredni prihodki	27.023	0,8
PRIHODKI SKUPAJ:	3.203.654	100,0

S preračunom podatkov iz I. polletja lani na sedaj veljavni obračunski sistem so se skupni prihodki v gospodarstvu povečali za 566 %. Med poslovnimi prihodki, ki pomenijo 80 % vseh prihodkov prevladujejo prihodki od prodaje proizvodov, blaga in storitev na domačem trgu, sledijo pa prihodki ustvarjeni na tujem trgu. Organizacije s področja industrije, kmetijstva in trgovine so ustavile skoraj 83 % vseh prihodkov v gospodarstvu.

ODHODKI	v mio din	
Struktura odhodkov	I—VI 1989	Strukt. %
I. Poslovni odhodki	2.640.259	86,6
II. Odhodki financiranja	388.502	12,8
III. Izredni odhodki	18.051	0,6
ODHODKI SKUPAJ:	3.046.813	100,0

V strukturi poslovnih odhodkov so udeleženi materialni stroški in amortizacija z 42,3 %, nematerialni stroški z 24 %, vkalkulirani BOD s 16 % in vrednost prodanega blaga s 25 %.

V prvem polletju letos so organizacije s področja gospodarstva ugotovile bruto dobiček v vrednosti 210.470 milijonov din in dohodek v višini 608.189 milijonov din, nekatere organizacije pa so ugotovile izgubo. Ustvarjeni dohodek ni zadostoval za pokritje vseh obveznosti iz dohodka in dobička, zato so organizacije razporedile za 29.221 milijonov din več dohodka kot so ga ustvarile.

Razporeditev dohodka	I—VI 1989	Strukt. %
Razporejeni dohodek	637.410	100,0
I. Obveznosti za potrebe družbene skupnosti (davki in prispevki)	258.326	40,5
II. Druge obveznosti	27	—
III. Čisti osebni dohodki in skupna poraba	278.945	43,8
IV. Akumulacija	100.112	15,7

Iz strukture razporejenega dohodka je razvidno, da zavzemajo največji delež čisti osebni dohodki in skupna poraba (43,8 %), ki so se v primerjavi z enakim lanskim obdobjem povečali za 494 %. Pomemben je tudi delež akumulacije, za katero ugotavljamo, da se je povečala nominalno za 498 % oz. realno za okoli 2 %.

V prvem polletju letos je 13 organizacij s področja gospodarstva poslovalo z izgubo v skupni višini 64.191 milijonov din. Število izgubarjev se je v primerjavi z enakim obdobjem lani povečalo za 9 organizacij.

Podatki o številu organizacij in izkazani izgubi so na prvi pogled neugodni, vendar po analiziranju razlogov zaradi katerih je v večini organizacij prišlo do izgube IS ocenjuje, da situacija ni tako zelo kritična. Nov obračunski sistem je dopuščal organizacijam precejšnjo svobodo pri odločanju o revalorizaciji sredstev, zato so nekatere organizacije zaključile z negativnim finančnim rezultatom tudi zaradi maksimalno obračunane revalorizacije.

Z negativnim finančnim rezultatom so v obdobju januar—junij 1989 poslovale naslednje organizacije:

v mio din

OZD	
1. SOBOTA (Tapetništvo)	1.003
2. INTES Mlinopek	6.624
3. ELEKTRO	35.556
4. Panonka TZO M. Sobota	2.567
5. Panonka TZO Beltinci	3.091
6. ŽVZ	27
7. LIV Rogašovci	401
8. TOZD Zvezda	1.152
9. TOZD Beltinka	1.594
10. IMP Panonija	7.489
11. ZGEP Pomurski tisk TOZD Kartonaža	4.644
12. Urarstvo	13
13. LB — družbeni standard	29
SKUPAJ:	64.191

Preko 50 % izgub v gospodarstvu občine odpade na TOZD Elektro Murska Sobota.

Nov način revalorizacije navajajo kot glavni razlog za izgubo v KZ Panonka — TZO Murska Sobota in Beltinci, ZGEP Pomurski tisk TOZD Kartonaža ter Mlinopek, ki ga poleg tega bremenijo še visoke obresti.

Slab likvidnostni položaj do katerega je prišlo predvsem zaradi velikega časovnega razkoraka med odhodki in prihodki in velike zadolženosti je privedel do izgub v DO Sobota, TOZD-u Oprema in orodja Rogašovci, v DO Panonija, TOZD-u Beltinka Beltinci in Živnoredsko veterinarskem zavodu.

Poleg zmanjšanja fizičnega obsega prodaje gostinskih storitev in večjih investicijskih vlaganj je, po oceni IS, razlog za izgubo tudi v prepočasnem prilagajanju novim pogojem na tržišču ter kvaliteta ponudbe, ki nima zadovoljive ravni.

Platana je lani poslovala z izgubo, v prvem polletju letos pa je v tej organizaciji prenehalo veljati družbeno varstvo. Novo vodstvo se je maksimalno angažiralo pri pripravi sanacije podjetja, ki že kaže pozitivne rezultate, čeprav je položaj te organizacije še vedno težaven, zaradi slabe likvidnosti kot enega najpomembnejših pogojev za uspešno poslovanje. Sanacija DO Platane je usmerjena predvsem v sanacijo finančnih sredstev in kadrov ter nujne investicijske naložbe.

SO Sobota je izdelala sanacijski program že ob ugotovljeni izgubi v prvih treh mesecih letos, vendar je bil ta presplošen in pomanjkljiv. Nelikvidnost, slaba motiviranost delavcev za delo, pomanjkanje strokovnih kadrov, slaba tehnološka opremljenost, neraziskan trg, so problemi, ki bi jih morali s sanacijskimi ukrepi odpraviti. Glede na nemogoč finančni položaj, izkazani izgubi v I. polletju, pomanjkanje kvaliteten programov in strokovnih kadrov je položaj te organizacije v sedanjih pogojih gospodarjenja izredno kritičen, zato bo potrebno njen nadaljnji obstoj temeljito proučiti.

Vrednost industrijske proizvodnje je bila v prvem polletju letošnjega leta za 0,8 % nižja v primerjavi z enakim obdobjem lani (V SRS je bil fizični obseg višji za 4,6 %). V prvih dveh mesecih leta 1989 je industrijska proizvodnja upadla za 5 %, nakar se je njeno upadanje počasi zaustavljalo in 7 mesečni podatki izkazujejo le še njeno 0,2 manjšo vrednost.

Trend zmanjševanja industrijske proizvodnje iz preteklega leta se počasi zaustavlja, predvsem na račun povečanega fizičnega obsega proizvodnje v manjših obratih. Znatno se je povečal obseg proizvodnje v DO Blisk za 58 indeksnih točk, v Cestnem podjetju enota Asfalt na baza Lipovci za 38 indeksnih točk, več izdelkov so naredili v TOZD Pletilstvo Prosenjakovci, prav tako pa so se povečale tesarske storitve v DE Tesarstvo SGP Pomurje.

Tovarna mlečnega prahu je ohranila obseg proizvodnje, DO Mena industrija ga je celo povečala za 11 indeksnih točk.

Kmetijstvo poleg neustrezne kmetijske politike spremljajo že nekaj let tudi neugodne vremenske razmere. Katastrofalni ujmi v letu 1987 in lanskeletni suši se je letos pridružilo še prekomerno deževje. Sanacijski ukrepi za ublažitev posledic po lanske suši so v celoti izvedeni.

Struktura poljščin v kolobarju se ni bistveno spremenila, tako je v zasebnem sektorju 8.781 ha koruznih posevkov, v družbenem pa 2.774 ha.

Na požeti površini 8.414 ha je pridelano 35.032 ton pšenice s povprečnimi pridelki 61 dt/ha v družbenem sektorju in 39 dt/ha v zasebnem sektorju, kjer je odkupljeno 7.570 ton, kar znaša 26,8 % proizvodnje.

S sladkorno peso je bilo zasejanih 682 ha površin, od tega v družbenem sektorju 300 ha ter v zasebnem 382 ha.

Neustrezne razmere v kmetijstvu se odražajo predvsem v zmanjšani tržnosti v živinoreji. Odkup se je v I. polletju letos glede na enako obdobje lani zmanjšal pri mlado pitnem govedu za 10 %, prašičih za 30 %, in mleku 5 %. Odprodaja telet je višja za 33 %.

KG Rakičan ima v enakem obdobju manjšo realizacijo pri proizvodnji prašičev za 12 % in mleka 22 %, povečano pa pri pitanju živine za 34 %.

Proizvodnja piščancev se je v DO Agromerur povečala za skoraj 16 %.

V obravnavanem obdobju so končane hidromelioracije v Markovcih ob potoku Krka na površini 364 ha in Ledava nad jezerom II na površini 164 ha. Odpravljene so pomanjkljivosti ugotovljene ob tehničnih pregledih MO. V družbenem sektorju so končane hidromelioracije v Motvarjevcih na 60 ha.

Melioracijska dela v k. o. Gerlinci — Fiksinci bo investor pričel izvajati v septembru, Domanjsevci — Križevci pa v oktobru.

Območna samoupravna skupnost severovzhodne Slovenije za obrambo pred točo je v juniju informirala IS o pripravljenosti na obrambo pred točo v sezoni 1989. Na radarsko-računalniškem centru na Lisci v letu 1989 ni pozitivnih sprememb in zaradi zastarele opreme se tehnični pogoji obrambe slabšajo.

Kljub težnjam o ukinitvi sistema IS SO vztraja, da je potrebno ohraniti sistem obrambe pred točo še naprej, modernizirati opremo, odpraviti ugotovljene napake in ponovno usposobiti za delovanje dodatni center na Žikarcu. V ta namen je IS tudi pozval Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Zadržno zvezo Slovenije, Kmečko zvezo ter Republiško SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe, da se aktivno vključijo v zagotavljanje sredstev za posodobitev sistema obrambe pred točo.

SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe občine M. Sobota bo v skladu s sprejetim programom v letu 1989 usmeril okrog 29 % sredstev v živinorejo, 39 % za sofinanciranje pospeševalne službe, 7 % v rastlinsko proizvodnjo, 3 % v sadjarstvo in vinogradništvo, ostali del sredstev pa v sofinanciranje komasacij, razvojnih projektov idr.

V okviru programa občinskih blagovnih rezerv se dopolnjujejo manjkajoče vrste blaga in sprotno obnavljajo obstoječe zaloge. Z izgradnjo BTC javnih skladišč v M. Soboti je pridobljen tudi ustrezen skladišni prostor za vskladiščenje občinskih stalnih blagovnih rezerv, ki so bile prej vskladiščene v skladiščih VT Potrošnik.

Izdelava razvojnega projekta Goričko ter razvojna naloga ekološke sanacije in energetske racionalizacije specializirane kmetije je v teku. Pri realizaciji nekaterih podprojektov prihaja zaradi pomanjkanja finančnih sredstev do določenih težav.

V prvem polletju letos je bilo v Službi družbenega knjigovodstva evidentiranih 181.314 milijonov dinarjev vplačil za investicije v osnovna sredstva, ki so porasla za 741 %. Od tega odpade 75 % vplačil za gospodarske naložbe, 19 % za gospodarsko infrastrukturo in 6 % za družbene dejavnosti. V gospodarstvu so se izrazito povečale naložbe v gostinstvu in turizmu ter kmetijstvu, zmanjšale pa v industriji in gradbeništvu. Investitorji so izplačila izvršili pretežno iz lastnih sredstev (87 %) in ter 12 % izplačil predstavljajo krediti.

V prvem polletju 1989 so OZD pristopile k gradnji treh večjih investicijskih objektov.

V Moravskih toplicah je DO Radenska pričela z gradnjo hotela. Do sedaj je končana kletna in pritlična etaža z notranjim bazenom. Gradbena dela so v zaostanku po neuradnih ocenah okrog 1 do 2 meseca. Investor predvideva dokončanje gradnje hotela v mesecu maju 1990. leta.

Investicijski program je predvideval predračunsko vrednost 73 milijard dinarjev, vendar pa zaradi vpliva inflacije in terminske neusklajenosti programsko predvidenega priliva in dejanskega priliva denarnih sredstev ocenjujejo predračunsko vrednost na 127 milijard dinarjev.

Pri zagotavljanju investicijskih sredstev za izgradnjo hotela v Moravskih toplicah je imel pomembno vlogo konec lanskega leta ustanovljeni sklad za pridobivanje novih proizvodnih programov in delovnih mest. Pri tem velja pohvaliti DO Mura, ki je po obsegu združevanja sredstev prispevala največ in v celoti poravnala svojo obveznost do sklada in neposrednega združevanja.

Priporočilo skupščine občine M. Sobota po dodatnem neposrednem združevanju, razen redkih izjem, ostalo gospodarstvo ni upoštevalo, kar kaže na nepriljubljenost da s skupnimi naporimi rešujemo probleme v svoji sredini.

Kljub težkemu likvidnostnemu položaju soboškega gospodarstva je večina OZD združila sredstva v sklad. V zvezi z združevanjem potekajo nadaljnje aktivnosti v želji, da bi celotno gospodarstvo občine združevalo sredstva v sklad.

Za izgradnjo hotela v Moravskih toplicah se je v skladu zbralo skoraj tri milijarde dinarjev, to je nekoliko manj od načrtovanega obsega. Ker je združevanje potekalo s precejšnjim časovnim zamikom, so bile investitorju povzročene določene težave pri zagotavljanju sredstev za naložbe.

Na področju kmetijstva so največja vlaganja usmerjena v gradnjo hladilno-predelovalnega centra (investitor KZ Panonka) in farme v Motvarjevcih. KZ Panonka TOZD Sadjarstvo in vinogradništvo je pričela z investicijo v mesecu marcu letos, zaradi zamude pri izvajalcu del bo gradnja hladilnice končana šele avgusta. Po predvidevanjih KG Rakičan bo investicija v gradnjo farme v Motvarjevcih, ki se je pričela junija letos končana v septembru 1989.

Omenjena investicijska vlaganja so usmerjena na manj razvita in obsejna območja občine M. Sobota, zato so bila pri teh naložbah pomemben vir financiranja tudi sredstva za manj razvite (FNP). Poleg tega so organizacije združenega dela pridobile za naložbe tudi del sredstev iz t. i. razvojnega dinarja.

Na področju drobnega gospodarstva se je pristopilo h gradnji obrtno proizvodne cone ob Noršinski in Markišavski cesti. Od 40 parcel v skupni izmeri 43957 m² je prodanih 10 parcel zasebnemu sektorju in trgovsko podjetje. Predračunska vrednost investicije znaša po tekočih cenah skupno okoli 18.500.000.000 din. Komunalno urejanje obrtne cone je v teku in se bo izvajalo po etapah.

Po sprejemu sprememb obrtnega zakona konec lanskega leta je v občini opazen hitrejši razvoj drobnega gospodarstva, saj je bilo razen v dejavnosti gostinstva, na novo odprto več obratovalnic kot v enakem lanskem obdobju.

Dejavnost	Število obratovalnic			
	Na novo prijavljene 1988 I - VII 1989		odjavljene 1988 I - VII 1989	
Proizvodno storit. dejavnosti	40	38	33	17
Avtoprevoznništvo	7	7	11	7
Gostinstvo	13	4	9	2

Največji razvoj zasebne obrti je prisoten na področju trgovine. Obrtno združenje je v mesecu juniju ustanovilo Poslovno informacijski center za razvoj drobnega gospodarstva, ki deluje pri Gospodarski zbornici Slovenije. Poslovno informacijski center je nastal v sodelovanju med Gospodarsko zbornico Slovenije, Občinskim združenjem za drobnogospodarstvo SRS, Republiško zvezo obrtnih organizacij in Kovinotehno kot izvajalcem del. S pristopom k PIC nudi Obrtno združenje obrtnikom aktualne podatke o ponudbi in povpraševanju oz. išče ustrezne kupce in proizvajalce. V Pomurju je v PIC vključenih le 250 obrtnikov kar pa je zdaleč premalo, da bi lahko govorili o dobrem izkoriščanju PIC za potrebe drobnega gospodarstva.

Organizacije s področja gospodarstva so v petih mesecih letos (s podatki za prvo polletje še ne razpolagamo) izvozile za 229.304 milijonov dinarjev blaga pretežno na konvertibilno tržišče, kar je za 186 % več kot v enakem obdobju lani. K skupnemu izvozu občine sta največ prispevali DO Mura, ki je udeležena s 70 % vsega izvoza občine in 434 % povečanjem ter DO Mesna industrija, ki je svoj izvoz povečala za 49 %, v strukturi celotnega izvoza pa je udeležena z 21 %. Izraziteje so izvoz v prvih petih mesecih letos povečali Tovarna mlečnega prahu za 819 %, DO Platana za 419 %, ZGEP Pomurski tisk TOZD Tiskarna za 514 %, KZ Panonka za 272 % in DO Agromerur za 119 %. Glede na enako predhodno obdobje pa se je izvoz zmanjšal v IMP Panonija za 31 %, v DO Zunanja trgovina za 43 % in v TOZD Kartonaža za 65 %.

Uvoz blaga je v prvih petih mesecih letos znašal 79.314 milijonov din, oz. je bil za 9 % večji kot v enakem obdobju lani. V prvih petih mesecih letos se je uvoz najbolj povečal v DO Agromerur, v DO Zunanja trgovina, v TOZD Moravske toplice, v KG Rakičan in v DO Platana. Pokritje uvoza z izvozom je 189 %. Po podatkih Zavoda SRS za statistiko so znašali povprečni mesečni čisti osebni dohodki v občini v prvem polletju letos 2.702.921 din in so porasli za 493 % (SRS 2.976.987, rast 481 %, v gospodarstvu 2.596.524 din, kar je 487 % več (SRS 2.889.634, rast 482 %) in v negospodarstvu 3.165.849 din oz. 513 % več (SRS 3.415.667 din, rast 471 %). Do hitrejši rasti OD v negospodarstvu prihaja zaradi usklajevanja OD z doseženimi gibanji v gospodarstvu za leto 1988. Zaradi zakonskega omejevanja OD je v lanskem letu v negospodarstvu dosežena za 3 indekssne točke nižja rast od dovoljene. V podatkih statistike so zajeti tudi izvršeni poračuni za predhodno leto. V kolikor podatke ustrezno korigiramo ugotovimo, da so gibanja OD delavcev v negospodarstvu v celoti usklajena z gospodarstvom.

Sprejeti program za leto 1989 se izvaja tekoče in bo do konca leta realiziran.

Občinska SIS za ceste je v marcu 1989 sprejela spremembe in dopolnitve srednjeročnega plana za obdobje 1986—1990.

Pri regionalnih cestah, ki so v pristojnosti Skupnosti za ceste Slovenije si občinska skupnost prizadeva, da bi se dogovorjeni program iz leta 1988 realiziral.

Dela Samoupravne komunalne interesne skupnosti občine Murska Sobota pri izgradnji komunalnih objektov in naprav v letu 1989 potekajo skladno s sprejetim programom skupnosti in programom ukrepov ekonomske politike za srednjeročno obdobje 1986—1990 v letu 1989, objavljenim v Delegatskem vestniku št. 1, z dne 2/2-1989.

Do sedaj so izvršena ali so v teku naslednja dela:

— v celoti končana in prevzeta dela na vodovodnem črpališču v Krogu in glavni povezovalni cevovod Krog—Črnske meje. Ta objekt je tudi v obratovanju in iz vodovodnega črpališča Krog se že izdobra vija voda v obstoječi vodovodni sistem;

— dela na rekonstrukciji vodovodnega črpališča v Črnskih mejah vključno z avtomatizacijo vodovodnega sistema v zaključni fazi;

— v zaključni fazi dela na izgradnji glavnega vodovodnega cevovoda na relaciji Hidveg—Puconci;

— dela na izgradnji glavnega cevovoda Črnske meje—Cankova na odseku Črnske meje—konec vasi Polana;

— končana dela na izgradnji industrijskega kolektorja po Noršinski ulici;

— v izgradnji je odlagališče komunalnih odpadkov v Puconcih. Izvajalec svojega dela v pogodbenem roku ni končal. Pričakuje se, da bodo v kratkem končana dela, ki bodo omogočala odlaganje komunalnih odpadkov na delu odlagališča v skladu s pogoji določenimi v občinskem odloku;

— pripravljala dela za razširitev čistilne naprave v M. Soboti. Trenutno so v reviziji vse dosedaj opravljene študije, po reviziji pa bo sledilo projektiranje in sprejetje lokacijskega načrta.

Dela na izgradnji glavnega cevovoda Črnske meje—Polana se financirajo iz premostitvenega kredita, prispevka občanov, OVS Mura in MDA Goričko 89 in se bodo glede na materialne možnosti nadaljevala proti Brezovcem.

Aktivnosti za izvajanje programa Območne vodne skupnosti so v teku, nekoliko se je zavlekla le revizija projektov za regulacijo Male Krke.

Za izboljšanje oskrbe z električno energijo je TOZD Elektro M. Sobota že v prvem polletju realizirala okrog 75 % načrtovanih vlaganj in bodo do konca leta dosegli oz. celo presegli planiran obseg investicijskih vlaganj.

V PTT dejavnosti so bila sredstva namenjena poleg plačila udeležbe za VF sistem na relaciji M. Sobota—Beltinci v višini 100 milijonov din še za razširitev GATC M. Sobota, ki pa je predvidena v letu 1990.

3. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Na področju negospodarstva se SIS in izvajalske organizacije srečujejo s precejšnjimi likvidnostnimi težavami. Taka situacija je posledica težavnega položaja gospodarstva zato ni mogoče pričakovati in ne zahtevati, da bo negospodarstvo sprejete programe lahko izvajalo brez lastnih prizadevanj v neokrnjenem obsegu še naprej. Potrebno bo pristopiti k racionalizacijam v vseh dejavnostih, omejevanju investicijskih posgov in zagotavljanju delovanja le v zastavljenih mejnih okvirih. Gospodarstvo več ni sposobno prenašati bremena dodatnih obremenitev.

Glede na kritičen položaj družbenih dejavnosti na nekaterih območjih v SR Sloveniji IS ocenjuje, da smo bili do sedaj pri zagotavljanju sredstev za OD in njihovo usklajevanje z gospodarstvom ter pokrivanje najnujnejših materialnih stroškov v naši občini dokaj uspešni.

Osební dohodki delavcev v občini zaostajajo za republiškim povprečjem za 11 % v gospodarstvu in 8 % v negospodarstvu.

Po podatkih Zavoda SRS za statistiko je v občini v letošnjih prvih šestih mesecih združevalo delo in sredstva 20.128 delavcev ali 0,8 % več kot v enakem obdobju lani. V gospodarstvu občine je bilo zaposlenih 16.383 ali 0,6 % več in v negospodarstvu 3745 oz. 2,1 % več delavcev. Do hitrejši rasti zaposlovanja v negospodarstvu prihaja predvsem zaradi dodatnih zaposlitev v TOZD Moravske toplice (31) zaradi razširitve dejavnosti in v TOZD Splošna bolnica (v akciji Skupnosti za zaposlovanje so zaposlili 14 pripravnikov). Če teh dodatnih zaposlitev ne upoštevamo, se na področjih negospodarstva poveča zaposlovanje le za 0,9 %.

Ob koncu meseca junija je bilo v soboški občini 1.471 iskalcev zaposlitve, kar je za 4 iskalce več kot v enakem lanskem obdobju. Relativno majhna rasti brezposelnosti v prvem polletju je le kratkotrajnega značaja, saj po podatkih Zavoda za zaposlovanje pričakujejo v mesecu avgustu in septembru povečan pritok iskalcev zaposlitve iz šolskega priliva in končanem pripravništvu.

Med iskanci zaposlitve je več kot 50 % iskalcev mlajših od 26 let, kar predstavlja zaradi nične zaposlitvene možnosti poseben problem. Na Zavodu za zaposlovanje predvidevajo, da se bo najbolj povečalo število iskalcev zaposlitve s V. zahtevnostno stopnjo.

Denarna nadomestila in pomoči ter lansko leto ustanovljen sklad za pridobivanje novih proizvodnih programov in delovnih mest ne morejo rešiti problema naraščajoče brezposelnosti, predvsem strokovno usposobljenih ljudi.

Na področju zaposlovanja pripravnikov ni bilo posebnih težav, kar gre pripisati predvsem akciji Republiške skupnosti in strokovne službe Zavoda za zaposlovanje, ki so zagotovili sredstva za izvedbo pripravništva.

Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota je marca letos imenoval komisijo za razreševanje brezposelnosti, katere pripravlja program razreševanja problematike zaposlovanja v občini. Komisija je v mesecu juniju predložila izvršnemu svetu izhodišča za pripravo programa. Komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj je za potrebe komisije izvedel anketo s katero želi IS priti do določenih podatkov kot so število potrebnih kadrov za obdobje treh let po

posameznih organizacijah, delavcev, ki izpolnjujejo pogoje in predčasnaj upokojuje, potrebe po prekvalifikaciji posameznih kadrov in usmerjanje v poklice, ki so potrebni gospodarstvu. Komisija bo v program vključila tudi prizadevanje za uvedbo agroživilskega programa v srednjo šolo, izboljšanje štipendijske politike in pripravila poseben program za reševanje problematike zaposlovanja Romov.

2. GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA

Odhodki SIS materialne proizvodnje so znižali okrog 41 milijard dinarjev in so bili nižji od prihodkov, ki so znašali 44 milijard din. Višina in rast prihodkov po skupnostih je naslednja:

	I—VI 1988	— v 000 din I—VI Indeks 1989	
1. Stanovanjska skupnost	2,670.261	10,954.119	410
2. Cestna skupnost	1,493.822	7,003.443	469
3. Komunalna skupnost	1,495.100	5,783.664	387
4. Skupn. za posp. kmetij.	422.191	2,438.329	578
5. Kmetijska zemlj. skupnost	159.476	576.330	361
6. Območna vod. skupn. MURA	3,495.079	15,970.220	456
7. SIS za PTT promet	76.289	294.069	385
8. SIS za gozdarstvo	11.440	43.332	379
9. Skupn. za var. pred požarom	265.450	1,213.674	457
SKUPAJ PRIHODKI:	10,089.108	44,277.180	439

Po posameznih skupnostih so se gibal odhodki v naslednji višini:

	I—VI 1988	— v 000 din I—VI Indeks 1989	
1. Stanovanjska skupnost	2,625.900	10,813.465	412
2. Cestna skupnost	1,493.822	7,003.443	469
3. Komunalna skupnost	1,231.964	5,783.664	470
4. Skupn. za posp. kmetij.	259.360	1,933.563	746
5. Kmet. zemlj. skupnost	69.777	359.810	516
6. Območ. vod. skup. MURA	3,232.284	13,986.337	433
7. SIS za PTT promet	5.018	122.671	2445
8. SIS za gozdarstvo	1.633	2.579	158
9. Skupn. za var. pred pož.	225.639	1,195.774	530
SKUPAJ ODHODKI:	9,145.397	41,201.306	451

V prvem polletju je stanovanjsko gospodarstvo pristopilo h gradnji 28 stanovanj na Razlagovi ulici, 15 stanovanj na Lendavski ulici sever in 8 nadzidav na Lendavski in Gregorčičevi ulici.

V letu 1989 Občinska SIS za ceste M. Sobota v skladu s srednjeročnim planom za obdobje 1986—1990 in referendumskim programom, nadaljuje z modernizacijo L. cest v občini.

Dokončana so dela na ureditvi križišča z Markišavsko-Lendavsko in Noršinsko ulico.

V mesecu marcu so se začela dela na L. cesti 4210 Prosenjakovci—Motvarjevci v dolžini 6,50 km, pogodbeni vrednost del znaša 2.465.711.040 din.

V mesecu maju pa so se začela dela na L. cesti št. 5680 Tešanovci — Vučja gomila — Selo v dolžini 7,20 km, pogodbeni vrednost del znaša 3.722.675.740 din.

Popravljen je bil most na Kobiljskem potoku v Motvarjevcih in zgrajen novi večji propust na graškem potoku pri Gradu.

IS in zbori občinske skupščine so ob obravnavi poročila o delovanju SIS v letu 1988 sprejeli vrsto stališč, ki nalogajo strokovnim službam SIS in ostalim subjektom vrsto nalog in aktivnosti. V ta namen je IS SO M. Sobota tudi imenoval delovni skupini za pripravo racionalizacije, organizacije in delovanja SIS materialne proizvodnje in SIS družbenih dejavnosti, ki sta IS v maju predložili prve predloge za spremembe.

Skupni prihodki SIS družbenih dejavnosti so v prvem polletju tega leta znašali 108 milijard dinarjev, oz. so bili glede na enako obdobje lani višji za 346 %. Odhodki v višini 134 milijard din so bili za 24 % večji kot prihodki, kar je povzročilo, da so skupnosti poslovale z nekritimi odhodki.

Po posameznih SIS so bili realizirani naslednji prihodki in odhodki:

	I—VI 1988	— v 000 din I—VI 1989 Indeks	
PRIHODKI			
1. Skupnost otroškega varstva	3,887.511	16,082.045	414
2. Izobraževalna skupnost	5,711.182	26,170.662	458
3. Kulturna skupnost	398.056	2,106.558	529
4. Telesnokulturna skupnost	210.561	841.076	399
5. Skupnost socialnega skrbstva	1,054.629	5,186.105	492
6. Zdravstvena skupnost	12,160.649	54,400.729	447
7. Skupnost za zaposlovanje	674.820	2,852.784	423
8. Raziskovalna skupnost	106.839	422.050	395
SKUPAJ PRIHODKI	24,204.147	108,062.009	446
a) Druž. po prispevni stopnji	18,458.509	82,494.238	447

— za dejavnost občine	16,068.813	70,185.512	437
— za skupni-vzajemni program	1,375.274	6,680.698	486
— za solidarnost SRS	804.792	3,912.028	486
— za investicije	209.630	1,716.000	818
b) iz solidarnosti	4,476.251	21,067.508	471
c) iz drugih virov	1,269.387	4,500.263	354

ODHODKI	I—VI 1988	I—VI Indeks 1989	
1. Skupnost otr. varstva	3,773.109	18,113.784	480
2. Izobraževalna skupnost	5,213.615	33,345.062	640
3. Kulturna skupnost	341.497	2,592.580	759
4. Telesnokulturna skupnost	160.276	869.974	543
5. Skupnost social. skrbstva	1,005.024	5,377.100	535
6. Zdravstvena skupnost	12,914.064	71,263.987	552
7. Skupnost za zaposlovanje	473.892	2,850.122	601
8. Raziskovalna skupnost	78.448	276.278	352
SKUPAJ ODHODKI	23,959.925	134,688.887	562
— dejavnost, od tega za:	23,750.295	132,972.887	560
— osnovno dejavnost	21,570.229	122,380.161	567
— skupni-vzajem. program	1,375.274	6,680.698	486
— solidarnost	804.792	3,912.028	486
— investicije	209.630	1,716.000	819

Zaradi omejevanja skupne porabe in nizkih prilivov so v SIS družbenih dejavnosti bile stalno prisotne likvidnostne težave. Nizki prilivi sredstev so bili delno rezultat prenizkih prispevnih stopenj, pa tudi zamikov izplačil prispevkov s strani organizacij združenega dela. Zaradi tega so bile v prvem polletju (od 10. 6. 1989 naprej) v naši občini zvišane prispevne stopnje v globalu za 1,50 %.

SIS družbenih dejavnosti so prvo polletje 1989 zaključile poslovanje z naslednjimi rezultati:

	IZGUBA	POZITIVNI REZULTAT
SOV	— 2.031.738.950	
OIS	— 7.174.399.700	
OKS	— 486.022.340	
TKS	— 28.897.870	
SSS	— 190.994.700	
OZS	— 16.863.258.690	
OSZ		+ 2.661.350
ORS		+ 145.762.370
SKUPAJ:	— 26.775.312.250	+ 148.423.720

Poleg SIS so tudi nekatere organizacije s področja negospodarstva periodični obračun zaključile z izgubo.

OZD	izguba v 000 din
1. OŠ Kuzma	55.604
2. OŠ Šalovci	5.342
3. OŠ Fokovci	36.233
4. OŠ Bogojina	48.441
5. Vzgojno var. organizacija	81.972
6. PZC ZSMHD	164.202
7. Pomurske lekarne	1,184.033
8. Zdravstveni dom	3,114.326
9. Splošna bolnica	13,080.558
10. Pom. tisk TOZD Pom. založba	859.239
SKUPAJ	18,629.950

Do izgub je prišlo v zdravstvu in TOZD-u Pomurska založba predvsem zaradi obvezne revalorizacije sredstev, v šolstvu in vzgojno-varstveni organizaciji pa na račun zagotavljanja sredstev za OD in njihovega usklajevanja z gospodarstvom.

Zaradi urejanja razmer na področju zdravstva so bili sprejeti ukrepi s katerimi so bile začasno omejene nekatere pravice občanov ter v okviru teh ustrezno povečana doplačila k ceni zdravstvenih storitev. V zdravstveni skupnosti Slovenije so bili usklajeni delovni in finančni načrti vseh zdravstvenih organizacij v Sloveniji ter umaknjeni iz planov kadri, ki so bili v tem srednjeročnem obdobju zaposleni nad dovoljenim okvirom. Izpeljane so bile aktivnosti pri preverjanju zdravstvenih storitev ter s tem poenotena merila za enotna izhodišča pri financiranju zdravstvenih organizacij.

Doseženi pozitivni rezultati pri ustalitvi obsega zdravstvenih storitev v preteklem letu, se nadaljujejo v letošnjem letu, saj se je v vseh dejavnostih zdravstva fizično zmanjšal obseg zdravljenj.

Kljub temu pa zaradi težav, ki se kažejo na tem področju že nekaj let, ni bilo mogoče uskladiti potreb in zahtev občanov po pravicah iz zdravstvenega varstva z materialnimi možnostmi v skupnosti. Tako je v polletju 1989 skupnost izkazala 16.863.258.690 din primanjkljaja, kar predstavlja 23,6 % vrednosti celotnega programa.

Skupnost v I. polletju 1989 ni zagotovila za adaptacije in obnovo opreme v zdravstvu, nobenih sredstev, razloga za to sta dva: nelikvidnost skupnosti ter neusklajen prioritetni plan adaptacij in nabave opreme v okviru DO PZC Murska Sobota.

Ob koncu prvega polletja 1989 je bil v TOZD Splošna bolnica ukinjen začasen ukrep družbenega varstva. V času prisilne uprave so se razmere v zdravstvu normalizirale, vendar pa je potrebno še naprej voditi aktivnosti za izboljšanje materialnega stanja in medsebojnih odnosov.

Občinska izobraževalna skupnost je v prvem polletju tega leta sprejela Program ukrepov za usklajevanje osnovnega šolstva in zagotovljenega programa osnovnega šolanja s predvidenimi materialnimi možnostmi. Tako bodo s prvim septembrom 1989 ukinili celodnevne oblike dela na OŠ G. Petrovci od prvega do osmega razreda in na OŠ Beltinci od petega razreda dalje. Z ukinitvijo celodnevne osnovne šole ne bo prizadeta vsebina dela osnovne šole in njena povezanost z neposrednim okoljem. Višek pedagoške in tehnične kadra, ki bo ob ukinjanju COS nastal se bo razreševal znotraj obstoječih kadrovskih potreb po osnovnih šolah v občini M. Sobota.

V skladu z referendumskim programom poteka brez večjih problemov prva faza gradnje OŠ Bakovci, za nadzidavo OŠ Kuzma kjer se bo gradnja začela v letu 1990 je že naročena investicijsko-tehnična dokumentacija.

Na področju otroškega varstva so bile ohranjene vse oblike vzgojno-varstvene dejavnosti. Vse druge naloge iz dopolnjenega programa se izvajajo v okviru razpoložljivih sredstev.

Denarne pomoči otrokom (otroški dodatki) so bile valorizirane v skladu z usmeritvami republiške skupnosti otroškega varstva.

Odziv na razpis občinske raziskovalne skupnosti za sofinanciranje raziskovalnih nalog v letu 1989 je bil precejšen. Od štirideset prijavljenih nalog so v prvem polletju 1989 v okviru finančnih možnosti izbrali 12 raziskovalnih nalog s področja prestrukturiranja delovnih organizacij, raziskave energetskih virov in varstva ter sanacije okolja.

Na področju kulture so zagotovljeni osnovni pogoji za izvajanje programov poklicnih in ljubiteljskih organizacij ter društev. Z dvigom prispevne stopnje v mesecu juniju 1989 so se delno zagotovila dodatna sredstva za pričetek obnove grajske dvorane, v tem polletju pa so potekale tudi druge aktivnosti za pridobitev sredstev za omenjeno investicijo.

IS SO vodi aktivnosti za sanacijo in oživitve gradu v Rakičanu, prav tako pa se iščejo rešitve za grad pri Gradu na Goričkem.

IS se je tekoče seznanjal s finančno in prostorsko problematiko Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost. V okviru danih možnosti se je vključeval v aktivnost in v ta namen sprejel predlog za zvišanje prispevne stopnje. Razkorak med delom sredstev, ki ga združujemo v občini iz dovoljene skupne porabe za pokrivanje tekoče dejavnosti Zavoda in tistim delom, ki je dogovorjen na nivoju regije, kot obveznost naše občine, je vedno večji, predvsem zaradi širjenja informativne dejavnosti Zavoda. Za reševanje prostorske problematike se je potrebno dogovoriti v regiji, s tem, da se najprej najde najprimernejša varianta in nato dogovori način financiranja.

V okviru akcije »Razgibajmo življenje« je telesno kulturna skupnost organizirala razne prireditve in tekmovanja.

IS SO M. Sobota je v mesecu maju obravnaval socialno varstveni program Centra za socialno delo in sprejel vrsto stališč, s katerimi predvsem opozarja delavce strokovnih služb, da naj posvečajo večjo skrb delu na terenu, dosledno uresničujejo določila samoupravnega sporazuma o uresničevanju socialno-varstvenih pravic ter v ta namen ustanovijo skupni organ za odločanje o vseh vrstah socialne pomoči in nastavijo enotno evidenco vseh prejemnikov pomoči. V občini Murska Sobota narašča število upravičencev do socialno varstvenih pomoči. Invalidske delavnice Solidarnost so se v prvem polletju preselile v nove adaptirane prostore nekdanjega kirurškega bloka. S tem so dani prostorski pogoji za vključitev dodatnega števila invalidnih oseb v delo.

Na področju skupne porabe je v prvem polletju letos veljal zakon o začasni omejitvi razpolaganja z družbenimi sredstvi, ki je določeval oz. omejeval porabo za SIS z 215,6 % korigirano za rast cen na drobno. Zaradi velikih likvidnostnih problemov, ki so nastopili s to omejitvijo se je s spremembami zakona dovol višja 395% stopnja rasti. Ker prispevne stopnje niso mogle časovno slediti tem spremembam so skupnosti s področja družbenih dejavnosti v obdobju januar—julij skupno zbrale le okrog 150 milijard din, kar je okrog 32 milijard manj sredstev kot je predvideni celotni program SIS in 3 milijarde manj kot znaša ocenjeni zagotovljeni program. Pričakovati je, da se bodo v skupni porabi težave še bolj poglobljale, saj se že nekaj mesecev zagotavljajo izvajalskim organizacijam tudi z najemanjem kreditov, le sredstva za osebne dohodke in njihovo usklajevanje z gospodarstvom, ne izloča pa se ustrezni del za pokrivanje materialnih stroškov in amortizacije.

4. SPLOŠNA PORABA

Tudi v letošnjem prvem polletju je na področju splošne porabe veljala interventna zakonodaja in omejevanju sredstev, ki so morala

zaostajati 10 % za rastjo dohodka. Glede na doseženo rast dohodka v I. trimesečju letošnjega leta je dovoljeno, da se izhodiščna rast za leto poveča do rasti 420 % glede na enako obdobje lani.

Skupni izvirni prihodki so v šestih mesecih letos znašali 11.592.066.000 din, oz. za 413 % več ali 306 % na povprečje lani.

Na močno rast prihodkov od davkov je vplival povečani delež odstopljenega republiškega davka iz 8 % na 33 % v strukturi prihodkov zaradi razmeroma nizko postavljene kalkulativne davkov občanov, kar je posledica olajšav na področju davčne politike.

V prihodkih po posebnih predpisih so bili v lanskem II. polletju izločeni prihodki pristojbin za veterinarske storitve, kar se odraža na obsegu sredstev v letošnjem letu.

Priliv iz posameznih virov je bil naslednji:

PRIHODKI	— v 000 din		Strukt.	Indeks
	I—VI 1988	I—VI 1989		
1. Davki iz OD in na doh.	1.280.957	5.524.054	48	431
2. Promet. davek, davek na premoženje	436.568	5.272.055	45	
3. Davek na prihodek od premož. ter premož. prav. in prih. od drugih dav.	90.265	270.781	2	300
4. Takse	155.628	390.781	4	251
5. Prihod. po poseb. predpis.	295.200	134.395	1	46
SKUPAJ IZVRNI PRIHODKI:	2.258.518	11.592.066	100	513

Iz proračuna občine je bilo v šestih mesecih namenjeno za skupne odhodke 12.251.161.000 din ali 497 % več, kar je 346 % nad povprečjem lanskega leta in 42 % realizacija rebalansiranega plana. Med sredstva za posebne namene so bili prenešeni določeni odhodki, ki so bili prvotno prikazani v drugih postavkah.

	— v 000 din		Strukt.	Indeks
	I—VI 1988	I—VI 1989		
1. Za delo upr. organov	1.416.300	7.542.827	61	533
2. Za posebne namene	28.701	1.467.822	12	
3. Sredst. za LO in DS	31.872	198.877	2	623
4. Za intervenc. v gospodar.	20	—	—	—
5. Za delo skupn. upr. org.	243.210	1.573.500	13	647
6. Za družbene dejavnosti	16.602	72.990	1	440
7. Druge spl. družb. potrebe	297.151	1.395.145	11	470
8. Izločena sredstva rezerv	17.895	—	—	—
9. Drugi odhodki	12	—	—	—
10. Odhodki splošne porabe	2.051.763	12.251.161	—	597
10. Prenes. sredstva poseb. računa prorač.	273.307	—	—	—
SKUPAJ ODHODKI PRORAČ. NA	2.325.070	12.251.161	100 %	527

V splošni porabi se je pri opremljanju upravnih organov z računalniško opremo in predvsem z uvajanjem programov naredilo največ na sekretariatu za notranje zadeve, občo upravo, upravi za družbene prihodke in geodetski upravi kot tudi sekretariatu za ljudsko obrambo. V zvezi s tem se bodo verjetno pokazali prvi rezultati v smislu zmanjšanja zaposlenih v upravi šele prihodnje leto, ko bodo uvedeni računalniški programi redno stekli.

5. UREJANJE PROSTORA IN VARSTVO OKOLJA

Izvršni svet SO je na seji v juliju 1989 predložil zborom občinske skupščine predlog besedila za osnutek sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana občine M. Sobota od leta 1986 do 2000. Po predvidenih bi naj bil predlog sprememb in dopolnitev tega planskega akta sprejet do konca letošnjega leta. IS SO bo zborom v kratkem predložil tudi besedilo za osnutek sprememb in dopolnitev družbenega plana za srednjeročno obdobje 1986—1990. S sprejemom obeh planskih dokumentov zamujamo zaradi slabega vključevanja nosilcev planiranja v priprave in problemov pri izdelavi kartografskega gradiva.

Izdelava prostorskih izvedbenih aktov poteka po sprejetem programu. V letošnjem letu je skupščina občine že sprejela prostorsko ureditvene pogoje za del mesta M. Sobota, zazidalni načrt za ptt center ob Bakovski cesti, zazidalna načrta in prostorsko ureditvene pogoje za naselje G. Petrovci in Ižakovci ter lokacijske načrte za vodovod na relaciji Moravske toplice—Bogojina in za koaksialni kabel proti Lendavi. V izdelavi so prostorsko ureditveni pogoji za mesto M. Sobota z okolico in za območje Goriškega, zazidalni načrti za blokovski kompleks, Lendavsko — jug in Lendavsko — sever v Murski Soboti, zazidalni načrt in prostorsko ureditveni pogoji za naselje Lipovci ter urbanistični načrti za melioracijo ob Adrijanskem potoku, melioracije Pertoča — Sotina II. faza in spremembe ureditvenega načrta za me-

lioracije na območju Pertoča — Sotina I. faza. Pristopilo se je tudi k izdelavi zazidalnih načrtov med Kidričevo in ulico Arh. Novaka ter centra v mestu M. Sobota.

O aktivnostih v zvezi s preselitvijo kafilerije na novo lokacijo je IS razpravljaj nazadnje na seji 7. julija 1989 ter ocenil, da ne potekajo po dogovorjenem programu, ki ga je sprejel IS SO v decembru 1988, in zavezal vse subjekte, ki sodelujejo pri izdelavi zazidalnega načrta za novo lokacijo, da delo pospešijo. DO Mesna industrija pripravlja skupaj z inozemskim partnerjem tehnološko zasnovo proizvodnega postopka predelave klavniških odpadkov in kadavrov. Ker do konca meseca avgusta investitor še vedno ni predložil idejnega projekta kafilerije, ni možno razgrniti ureditvenega načrta, kljub temu, da je Zavod za ekonomiko in urbanizem že pripravil predlog možnih lokacij. Izvršni svet ocenjuje, da izdelava ureditvenega načrta za kafilerijo ne poteka po zastavljenem rokovniku in po krivdi investitorja DO Mesne industrije načrt ne bo sprejet do konca leta, kot je bilo prvotno dogovorjeno.

6. DRUGE AKTIVNOSTI

Izvršni svet je predložil besedilo osnutka Dogovora o financiranju delovanja KS in spremembo kriterijev za dodeljevanje sredstev oz. izhodišča in merila za delitev sredstev za financiranje KS v občini v obravnavo zborom občinske skupščine na seji dne 23. februarja 1989. Delegati so osnutek zavrnili s pripombami in točko umaknili iz

dnevnega reda seje. Glede na pripravo sprememb in dopolnitev slovenske ustave in predvidene zakonske ureditve financiranja delovanja KS se zaenkrat ne pripravlja novo besedilo osnutka.

V program akcije — 10 %, ki ga je sprejel IS konec lanskega leta se je dosedaj v občini M. Sobota vključilo 53 subjektov, ki z lastnimi programi sodelujejo v aktivnostih za zmanjšanje prometnih nesreč. V organizacijskem smislu so bili doseženi uspehi, žal pa ne moremo biti zadovoljni s podatki o stanju na področju prometa, kjer beležimo porast števila nesreč s smrtnim izidom in s hujšimi telesnimi poškodbami. IS bo v kratkem pregledal šest mesečno poročilo o izvajanju te akcije in podvzel določene aktivnosti za izboljšanje njenih rezultatov.

Delo na ažuriranju obrambnih priprav v občini poteka v skladu s sprejetim programom. Do konca I. polletja so bile s strani upravnih organov odpravljene skoraj vse pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene ob inšpekcijskih pregledih.

Občinska konferenca SZDL in Občinski svet ZSS sta vodila aktivnosti javne razprave o osnutku amandmajev k ustavi SR Slovenije. Občinski svet ZSS je bil nosilec in koordinator javne razprave v združenem delu, Občinska konferenca SZDL pa je vodila aktivnosti v KS in družbenih organizacijah ter društvih. Udeležba na javnih razpravah po KS je bila majhna, medtem ko so razprave v združenem delu potekale s pričakovano udeležbo razpravljalcev.

Veliko pripomb in predlogov k posameznim amandmajem, ko so jih predlagale KS, DO in društva ter OZD je bilo ugodno sprejetih in upoštevanih pri oblikovanju nove ustave SRS.

Radijski in televizijski spored od 15. do 21. septembra

PETEK	SOBOTA	NEDELJA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK
RADIO MURSKA SOBOTA 5.30 Prebujajte se z nami! (Jutranja oddaja z murskega vala naj poskrbi za vašo dobro voljo — ne le to petkovo jutro, pač pa ves konec tedna), 8.00 Konec jutranje oddaje, 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, Romano vilago — Svet Romov, reklame, glasba), 18.00 21 232	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del s sobotno anketo, strokovnjak odgovarja (dežurstvo pri telefonu 21 232 od 14.00 do 16.00)) TV LJUBLJANA 8.10 Otroška matineja, 10.30 Omizje: Kam po Vrhu? 14.25 Druga godba 89, 14.55 Šest medvedov, češki film, 16.30 Tv dnevnik 1, 16.50 Spored za otroke in mlade, 17.00 Športni dogodek, 18.30 Na pragu 21. stoletja, avstralska dokum. serija, 19.00 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 19.59 Utrip, 20.20 Žrebanje 3x3, 20.30 Delo na črno, ameriška nanizanka, 21.25 Zagrebške rockovske sile, 22.15 Tv dnevnik 3, 22.30 Informativna oddaja za goste iz tujine, 22.35 Vojne neveste, kanadski film. Program LJ 2: 16.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 19.00 Kako biti skupaj, 19.30 Tv dnevnik, 20.15 Peščica čudežev, ameriški film, 22.30	RADIO MURSKA SOBOTA 9.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 11.00 Srečanje na pomurskem valu, 12.00 Spored v madžarščini, 13.00 Doma in onkraj meja, 13.30 V nedeljo popoldne (aktualni prispevek, pregled športnih in drugih dogodkov, minuta za varstvo okolja, minute za kmetovalce, humor — pomurske pošasti), 14.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi (dežurstvo pri telefonu 21 232 od 9.00 do 13.00) TV LJUBLJANA 9.10 Otroška matineja, 10.30 Delo na črno, ponovitev ameriške nanizanke, 11.30 Narodnozabavna glasba, 12.00 Kmetijska oddaja, 13.00 Saški blišč in pruska slava, nemška nadaljevanka, 15.45 Sedem mladih, 16.30 Tv dnevnik 1, 16.50 Spoznajte Johna Doca, ameriški film (čb), 18.50 Risanka, 19.00 Tv mernik, 19.30 Tv dnevnik 2, 19.59 Zrcalo tedna, 20.20 A. Gashi: Izlet, nadaljevanka, 21.05 Zdravo, 22.35 Informativna oddaja za goste iz tujine. Program LJ 2: 10.00 Danes za jutri, Vrtni odpadki — nadaljevanka, 13.00 Športno popoldne, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Da ne bi bolelo: Živeti skupaj, 20.25 Organizirani kriminal, angl. dokum. serija, 21.20 Karavanški predor, dokum. oddaja, 21.35 Športni pregled in reportaže z nogometnih tekem C2: Partizan, Dinamo: Hajduk, Olimpija:?, 22.10 Satelitski programi — poskusni prenosi.	RADIO MURSKA SOBOTA 5.30 Prebujajte se z nami! (Lepo bi bilo, če bi skušali našemu prebujanju dodati kaj svojega — ali pisno ali po telefonu 21 232. Poslušajte nas, skupaj bo bolj kratkočasno!), 8.00 Konec prebujanja, 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, sportna oddaja, reklame, glasba), 18.00 Sotočje TV LJUBLJANA 10.10 Mozaik: Utrip, Zrcalo tedna, Mernik, Oči kritike, Poletje revolucije, 2. del franc. filma, 16.30 Tv dnevnik 1, 16.50 Mozaik, ponovitev, 18.15 Spored za otroke in mlade, 19.00 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 E. Heimann: Kriv za vse, švicarska drama, 21.30 Osmi dan, 22.10 Tv dnevnik 3, 22.35 Slovenska klavirska glasha. Program LJ 2: 16.30 Satelitski programi — poskusni prenosi, 17.50 Sirija — zgodovina in umetnost, dokum. oddaja, 18.15 Svet športa, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Žarišče, 20.35 Po sledih napredka, 21.05 Televizija, angl. dokum. serija, 22.00 Svet na zaslonu.	RADIO MURSKA SOBOTA 5.30 Prebujajte se z nami! (Spet vam bo kuhala mojstrica cilka Sukičeva — ali boljše povedala vam bo izviren recept, vi pa porabite torkovo popoldne ali večer za to, da ga udejanjite!), 8.00 Konec jutranje oddaje, 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, pogovor v živo, reklame, glasba), 18.00 Rezerviran čas, 18.15 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi TV LJUBLJANA 10.10 Mozaik, Šolska tv: Voda na Krasu, Pamet je boljša kot žamet, Angleščina, 16.00 Tuji jeziki, ponovitev, 16.30 Tv dnevnik 1, 16.50 Mozaik, ponovitev, 17.55 Spored za otroke in mlade, 19.00 Risanka, 19.20 Dobro je vedeti, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Tuja kri, ameriška nadaljevanka, 21.00 Mednarodna obzorja, 21.45 Tv dnevnik 3, 22.05 Novi rock 89. Program LJ 2: 17.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 18.00 Beograjski tv program, 19.00 100 let Mestne hranilnice ljubljanske, dokum. oddaja, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Žarišče, 20.35 Gledališki prenos, 22.10 Izbor iz JRT ali satelitski programi — poskusni prenosi.	RADIO MURSKA SOBOTA 5.30 Prebujajte se z nami! (Sredi tedna skušamo biti izvirni, domačni, sveži, aktualni — vse zato, da bi se prebudili v lep in prijeten dan!), 8.00 Konec jutranje oddaje, 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, gospodarske teme, reklame, glasba), 18.00 Poslušamo vas (vprašanja po telefonu 21 232), 18.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi TV LJUBLJANA 10.10 Mozaik: Karavanški predor, Svet na zaslonu, 16.30 Tv dnevnik 1, 16.50 Mozaik, ponovitev, 18.20 Spored za otroke in mlade, 19.00 Risanka, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Film tedna: Vera, brazilski film, 21.45 Tv dnevnik 3, 22.10 Svet poroča. Program LJ 2: 17.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 18.30 Regionalni programi TV Ljubljana — Studio Maribor, 19.00 100 let Mestne hranilnice ljubljanske, dokum. oddaja, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Žarišče, 20.35 Gledališki prenos, 22.10 Izbor iz JRT ali satelitski programi — poskusni prenosi.	RADIO MURSKA SOBOTA 5.30 Prebujajte se z nami! (Ob četrtkih vas prebujamo z običajnim cestnimi in vremenskimi informacijami, ki jim dodajamo humor Džoužija, kmetijski nasvet, poročilo o novorojenčkih v Pomurju, tečaj dinarja...), 8.00 Konec jutranje oddaje, 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, kulturna oddaja, reklame, glasba), 18.00 Trikotnik brez meja TV LJUBLJANA 10.10 Mozaik, Šolska tv: Naselbinska kultura na Slovenskem, Po sledih napredka, 16.30 Tv dnevnik 1, 16.50 Mozaik, ponovitev, 18.20 Spored za otroke in mlade, 19.00 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Ellis Island, ameriška nadaljevanka, 21.00 Tednik, 21.50 Tv dnevnik 3, 22.10 Retrospektiva filma ali drame. Program LJ 2: 17.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 18.00 Beograjski tv program, 19.00 Čas, ki živi: Prva je gorela Rašica, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Žarišče, 20.35 Mali koncert, 20.45 Oči kritike, 21.15 Alpe Jadran, 21.45 Izbor iz JRT ali satelitski programi — poskusni prenosi.
Program LJ 2: 17.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 19.00 Ansambel Vilija Petriča, ponovitev, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Žarišče, 20.35 Iz koncertnih dvoran: L. Bernstein dirigira West side Story, 22.05 Satelitski programi — poskusni prenosi.	Program LJ 2: 16.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 19.00 Kako biti skupaj, 19.30 Tv dnevnik, 20.15 Peščica čudežev, ameriški film, 22.30	Program LJ 2: 10.00 Danes za jutri, Vrtni odpadki — nadaljevanka, 13.00 Športno popoldne, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Da ne bi bolelo: Živeti skupaj, 20.25 Organizirani kriminal, angl. dokum. serija, 21.20 Karavanški predor, dokum. oddaja, 21.35 Športni pregled in reportaže z nogometnih tekem C2: Partizan, Dinamo: Hajduk, Olimpija:?, 22.10 Satelitski programi — poskusni prenosi.	Program LJ 2: 16.30 Satelitski programi — poskusni prenosi, 17.50 Sirija — zgodovina in umetnost, dokum. oddaja, 18.15 Svet športa, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Žarišče, 20.35 Po sledih napredka, 21.05 Televizija, angl. dokum. serija, 22.00 Svet na zaslonu.	Program LJ 2: 17.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 18.00 Beograjski tv program, 19.00 100 let Mestne hranilnice ljubljanske, dokum. oddaja, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Žarišče, 20.35 Gledališki prenos, 22.10 Izbor iz JRT ali satelitski programi — poskusni prenosi.	Program LJ 2: 17.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 18.30 Regionalni programi TV Ljubljana — Studio Maribor, 19.00 100 let Mestne hranilnice ljubljanske, dokum. oddaja, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Žarišče, 20.35 Gledališki prenos, 22.10 Izbor iz JRT ali satelitski programi — poskusni prenosi.	Program LJ 2: 17.00 Satelitski programi — poskusni prenosi, 18.00 Beograjski tv program, 19.00 Čas, ki živi: Prva je gorela Rašica, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Žarišče, 20.35 Mali koncert, 20.45 Oči kritike, 21.15 Alpe Jadran, 21.45 Izbor iz JRT ali satelitski programi — poskusni prenosi.
ljubljanska banka Pomurska banka Murska Sobota	ljubljanska banka Pomurska banka Murska Sobota	ljubljanska banka Pomurska banka Murska Sobota	ljubljanska banka Pomurska banka Murska Sobota	ljubljanska banka Pomurska banka Murska Sobota	ljubljanska banka Pomurska banka Murska Sobota	ljubljanska banka Pomurska banka Murska Sobota
TV ZAGREB 8.15 Poročila, 8.20 Tv koledar, 8.30 Oddaja za otroke, 9.00 Šolski program, 12.30 Poročila, 12.40 Prezrti ste, pogledite, 15.10 Poročila, 15.15 Nočni program, ponovitev, 17.15 Tv dnevnik 1, 17.35 Oddaja za otroke, 18.05 Številke in črke, 18.25 Narodna glasba, 19.18 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.00 12 ožigosanih, serijski film, 21.00 Zabavnoglasbena oddaja, 21.30 Tv dnevnik 3, 21.50 Kulturni magazin, 22.55 Nočni program.	TV ZAGREB 8.45 Poročila, 9.00 Izobraževalni program, 10.00 Prezrti ste, pogledite, 14.30 Buster Keaton, film za otroke, 16.00 Risanka, 16.15 Kritična točka, 17.00 Tv dnevnik 1, 17.15 Dramska serija, 18.30 Dokumentarni program, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.15 Usodni greh, ameriški film, 21.55 Znanstvena serija, 22.25 Tv dnevnik 3, 22.45 Nočni program, Večer v BP klubu, Slepca ulica, ameriški film.	TV ZAGREB 9.20 Poročila, 9.30 Nedeljski program za otroke, 12.00 Kmetijska oddaja, 13.00 Izobraževalna oddaja, 14.00 Louis Mesonier — šolski učitelj, serijski film, 16.55 Gola Maja, ital.-amer. film, 18.45 Risanka, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Igre brez meja, 21.35 Tv dnevnik, 21.55 Prva in druga sreča, avstralski film, 23.30 Nočni program.	TV ZAGREB 8.20 Tv koledar, 8.30 Oddaja za otroke, 9.00 Šolski program, 12.30 Poročila, 12.40 Prezrti ste, pogledite, 15.15 Nočni program, ponovitev, 17.15 Tv dnevnik 1, 17.35 Izobraževalna oddaja, 18.05 Številke in črke, 18.25 Dokumentarni program, 19.18 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.00 Premične slike, igrani film, 22.35 Tv dnevnik 3, 23.00 Nočni program.	TV ZAGREB 8.20 Tv koledar, 8.30 Oddaja za otroke, 9.00 Šolski program, 12.30 Poročila, 12.40 Prezrti ste, pogledite, 14.10 Serijski film, 15.10 Poročila, 15.15 Nočni program, ponovitev, 17.15 Tv dnevnik 1, 17.35 Oddaja za otroke, 18.05 Številke in črke, 18.25 Dokumentarni program, 19.18 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.00 Premične slike, igrani film, 22.35 Tv dnevnik 3, 23.00 Nočni program.	TV ZAGREB 8.20 Tv koledar, 8.30 Oddaja za otroke, 9.00 Šolski program, 12.30 Poročila, 12.40 Prezrti ste, pogledite, 14.10 Serijski film, 15.10 Poročila, 15.15 Nočni program, ponovitev, 17.15 Tv dnevnik 1, 17.35 Oddaja za otroke, 18.05 Številke in črke, 18.25 Dokumentarni program, 19.18 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.00 Premične slike, igrani film, 22.35 Tv dnevnik 3, 23.00 Nočni program.	TV ZAGREB 8.20 Tv koledar, 8.30 Oddaja za otroke, 9.00 Šolski program, 12.30 Poročila, 12.40 Prezrti ste, pogledite, 14.10 Serijski film, 15.10 Poročila, 15.15 Nočni program, ponovitev, 17.15 Tv dnevnik 1, 17.35 Oddaja za otroke, 18.05 Številke in črke, 18.25 Dokumentarni program, 19.18 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.00 Premične slike, igrani film, 22.35 Tv dnevnik 3, 23.00 Nočni program.
TV AVSTRIJA 9.30 Ruščina, 10.00 Tv v šoli, 10.30 Dogodivščine v Grand hotelu, komedija, 12.20 Reportaže iz Avstrije (ponovitev), 13.20 Mi (ponovitev), 13.55 Žrebec Macstoso Austria, film, 15.30 Otroški program, 18.00 Mi, 18.30 Soko 5113, kriminalna serija, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Stari, nadaljevanka, 21.20 Dinastija, 22.15 Trailer, 22.45 Max Headroom, znanstveno-fantastična serija, 23.40 Macho Callahan, vestern.	TV AVSTRIJA 9.05 Sinha Moca, serija, 9.30 Angleščina, 10.00 Francoščina, 10.30 Ruščina, 11.00 Napad na Queen Mary, film, 14.30 Velike sence, film, 16.00 Otroški program, 18.30 Nogomet, 19.00 Pregled tv sporeda, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Kdor pravi A, zabavna oddaja, 22.00 Strašilo, film, 23.55 Taxi 539 ne odgovarja, kriminalni film.	TV AVSTRIJA 9.20 Avstrija I. dokumentarna serija, 11.00 Tiskovna konferenca, 13.00 Tedenski pregled, 13.30 Sinha Moca, serija, 13.35 Iskalci zlata iz leta 1933, glasbeni film, 15.35 Otroški program, 17.00 X-large, mladinski magazin, 18.30 Soko 5113, kriminalna serija, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Slaba vest, komedija, 21.45 Don Giovanni, opera.	TV AVSTRIJA 9.05 Sinha Moca, serija, 10.00 Tv v šoli, 10.30 Velika senca, film, 14.20 Alf, 14.45 Waltonovi, 15.30 Otroški program, 17.55 Družina Petz, 11.00 Mi, 18.30 Soko 5113, kriminalna serija, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Sam proti mafiji, nadaljevanka, 23.00 Trenutki, film, 0.35 Chicago 1930, kriminalna serija.	TV AVSTRIJA 9.05 Sinha Moca, serija, 9.30 Angleščina, 10.00 Tv v šoli, 10.30 Praznik v divjini, dokumentarni film, 14.20 Alf, 14.45 Waltonovi, 15.30 Otroški program, 17.55 Družina Petz, 18.00 Mi, 18.30 Soko 5113, kriminalna serija, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Universum — Terra X, dokumentarni film, 21.07 Dallas, 21.55 Šef si je nekaj izmislil, komedija, 23.25 Chicago 1930, kriminalna serija.	TV AVSTRIJA 9.05 Sinha Moca, serija, 9.30 Angleščina, 10.00 Tv v šoli, 10.30 Praznik v divjini, dokumentarni film, 14.20 Alf, 14.45 Waltonovi, 15.30 Otroški program, 17.55 Družina Petz, 18.00 Mi, 18.30 Soko 5113, kriminalna serija, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Sam proti mafiji, nadaljevanka, 21.50 Na zahodu nič novega, film, 0.10 Chicago 1930, kriminalna serija.	TV AVSTRIJA 9.05 Sinha Moca, serija, 9.30 Angleščina, 10.00 Tv v šoli, 10.30 Praznik v divjini, dokumentarni film, 14.20 Alf, 14.45 Waltonovi, 15.30 Otroški program, 17.55 Družina Petz, 18.00 Mi, 18.30 Soko 5113, kriminalna serija, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Sam proti mafiji, nadaljevanka, 21.50 Na zahodu nič novega, film, 0.10 Chicago 1930, kriminalna serija.
TV Avstrija 2 16.35 Wagner, I. del nadaljevanke, 17.30 Srečanje z živinozdravnikom, mesečni magazin, 18.00 Sinha Moca, serija, 19.00 Štajerska danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Zrcalna slika, 21.00 Frog show, zabavni program, 22.00 Čas v sliki 2, 22.25 Šport, 22.50 Vampiri, č/b nemi film.	TV Avstrija 2 17.00 Ladja zaljubljenec, 18.00 Sinha Moca, serija, 18.30 Podoba Avstrije, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Fanatik, kriminalni film, 21.50 Šport, 22.20 Dragulj v kroni, nadaljevanka, 23.15 Glasbena scena, 0.00 Srce je adut, glasba za pozne ure.	TV Avstrija 2 9.05 Tisoč umetnin, 9.15 Maša, 10.15 Kulturni tedenski pregled, 10.40 Salzburška operna nagrada 1989, 13.00 Tvoja domovina, oddaja za jugoslovanske in turške delavce, 13.30 Podoba Avstrije, 15.00 Športno popoldne, 18.00 Sinha Moca, nadaljevanka, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Sam proti mafiji, nadaljevanka, 22.05 Objemanja, komedija, 23.35 Chicago 1930, kriminalna serija.	TV Avstrija 2 16.45 Zemlja živi, 17.30 Lipova ulica, 18.00 Sinha Moca, serija, 18.30 Program po željah, 19.00 Štajerska danes, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 Podoželski zdravnik, serija, 21.15 Šiling, gospodarski magazin, 22.25 Simptom in strah, dokumentarna serija, 23.10 Nočni studio.	TV Avstrija 2 17.00 Tv v šoli, 18.00 Sinha Moca, serija, 18.30 Program po željah, 19.00 Štajerska danes, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 V Münchnu stoji..., 21.07 Reportaže iz tujine, 22.25 Klub 2.	TV Avstrija 2 17.00 Tv v šoli, 18.00 Sinha Moca, serija, 18.30 Program po željah, 19.00 Štajerska danes, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 V Münchnu stoji..., 21.07 Reportaže iz tujine, 22.25 Klub 2.	TV Avstrija 2 17.00 Tv v šoli, 18.00 Sinha Moca, serija, 18.30 Program po željah, 19.00 Štajerska danes, 19.30 Čas v sliki 1, 20.15 V Münchnu stoji..., 21.07 Reportaže iz tujine, 22.25 Klub 2.
TV MADŽARSKA 9.10 En dan na vrhu, kratki film, 9.30 Čez eno uro sem nazaj, pon. 17.00 Letni kolobarji, za upokojece, 17.30 Tekla, uporabni napotki, 17.40 Filmska reportaža, 18.00 Okno, služnostni program, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Pariz '89, reprezentančni gala program ob 100-letnici otvoritve Eifflovega stolpa, 21.10 Hei Sonca, brazilski film, 22.30 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.05 Za otroke, 10.10 Dragulj v kroni, pon. 11.00 Magazin Cultural, 16.15 Iz TV arhiva, 17.25 Interpol gala, skupina Omega, 18.10 Lepa beseda, Géza Képes, 18.45 Domožnanstvo, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Pesem za vsakogar, 20.10 Vsakomur svojega, italijanski film, 21.45 Varstvo mest, 22.25 Telesport, prvenstveno kolo v nogometu; SP v dviganju uteži, 23.15 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 8.50 Za otroke, 9.15 Bogoslužje, 10.15 Drobni narod, 9. del, 10.40 Glasbeni butik, 11.45 Kviz za otroke, 15.00 Buddy Holly Story, ameriški film, 16.55 Tri želje, 18.15 Delta, 19.00 Teden, aktualne reportaže, 20.00 Dnevnik, 20.15 Derick, kriminalka, 21.15 Iz oči v oči z F. Baloghom, 22.20 Telesport; nogomet in dviganje uteži, 23.50 Video strani.	TV MADŽARSKA 9.10 Okroglo en dan, 4. del, 10.05 Ponovitev: Teden, Delta, 16.35 Video novice, 16.55 Utica, 17.35 Tv spored za 3 dni, 17.40 Četrt ure za gospodarstvo, 17.55 Jezikovne uganke, 18.55 Literarne uganke za otroke, Oscar Wilde, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Meja strpnosti, Tv igra, 21.15 Panorama, svetovna politika, 22.05 Beg v življenje, dokumentarna serija, 22.45 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 8.50 Sforza, nizozemski film, 9.50 Tv foto, 10.00 Panorama, pon. 10.45 Telo vadba za invalide, 17.05 Pannonka kronika, 17.15 Poročila v nemščini, 17.20 Naš ekran, narodnostna oddaja v romunščini, 17.50 Četrt ure za gospodarstvo, 18.10 Ženske za pultom, češka serija, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Dragulj v kroni, 4. del, 21.05 Studio '89, 21.50 Dviganje uteži, 22.20 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.10 Tretji kanal, pon. 9.55 Studio '89, pon. 17.05 Video novice, iz studia Szege, 17.15 Poročila v slovaščini, 17.20 Letargija, sovjetski film, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Galop na bojnem polju, posnetek gledališke predstave iz komornega gledališča Madach, 21.40 Leo Winer, kako se ga spominjajo njegovi učenci, 22.15 SP v dviganju uteži, 22.45 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.10 Človeško telo, pon. 9.35 Okroglo en dan, nemška serija, 10.30 Telo vadba za invalide, 16.10 Pannonka kronika, 16.20 Poročila v srbohrvaščini, 16.25 Tretji kanal, 17.15 Smrt režiserja, dok. film, 18.15 Lepa madžarska pesem, 18.25 Bebi in drugi, angl. serija, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Sosedje, 63. poglavje Tv romana, 20.40 Forum, o gospodarstvu, 21.50 Videoklipi, 22.20 Dviganje uteži, 22.50 Tv dnevnik.

kino

SPORED FILMOV V KINU PARK MURSKA SOBOTA OD 15. DO 21. SEPT.

14. sept. ob 18. uri amer. akc. film **RAMBO, III.** del
14. sept. ob 20. uri erot. film **DEKLETA IZ TAKSIJA** — trda erotika
15. sept. ob 18. in 20. uri amer. akc. film **RAMBO, III.** del
15. sept. ob 22. uri erot. film **DEKLETA IZ TAKSIJA** — trda erotika
17. sept. ob 16. in 18. uri amer. akc. film **RAMBO, III.** del
17. sept. ob 20. uri erot. film **DEKLETA IZ TAKSIJA**

18. sept. ob 18. in 20. uri amer. komedija **JOCKS**
VEDRA, RAZGIBANA IN SIMPATIČNA KOMEDIJA O ŠTUDENTSKEM ŽIVLJENJU!
19. sept. ob 18. uri amer. komedija **JOCKS**

19. sept. ob 20. uri italijanski akc. film **IZZIVALEC, NEKDANJI JU-NAK VESTERNOV GIULIANO GEMMA JE V VLOGI AMBICIOZNEGA BOSKARJA IZPOSTAVLJEN PRITISKU KLANOV IN PODZEMLJA...**
20. sept. ob 18. in 20. uri italijanski akc. film **IZZIVALEC**

21. sept. ob 18. uri amer. akc. film **SILOVITI UDAREC, IMPRESIVNA SCHWARZENEGGERJEVA VLOGA! ČLOVEK SE ZLA NE MORE BRANITI S POŠTENO IGRO, POTREBNO JE OROŽJE...**
21. sept. ob 20. uri erotični film **TA GOLA STVORENJA** Mladinci do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!
Kino Kuda SALOVCI

16. sept. ob 21.30. uri amer. akc. film **RAMBO III.** del
16. sept. ob 21.30 uri erotični film **DEKLETA IZ TAKSIJA**

Prodaj

MOTORNA VOZILA
PRODAM

LADO RIVO 1500, opremljeno, letnik 1988, prevoženih 17.000 km, prodam. ☎ (042) 843 560, Velimir. LE-19867
LADO 1300 S, letnik 1984, ugodno prodam. ☎ 71 730, od 18. ure. M-3921
RENAULT 4, l. 1977, prodam. ☎ 76 637, M-3923
PRODAM ZASTAVO 750, l. 1984, prevoženih 30.000 km, prodam. Franc Stanjko, Logaroviči 61 (upokojeni pisarniški). M-3925
VESPO PX 200 E, staro 3 leta, prodam. M-3927
RENAULT 4 GTL, letnik 1984, prodam. Ogled v soboto popoldne, Zagorč. Serdica 105, M-3928

Graditelji pozor!

Izdelujemo stropne nosilce vseh velikosti. Zelo ugodne cene. Dobava talnih, večjo količino pripeljemo brezplačno. Cena zajamčena. Informacije: Željko P., Novo Selo Rok, R. Končara 16, 42200 Čakovec, telefon (042) 811 685

TOVORNO VOZILO ZASTAVA 615 AN, KARAMBOLIRANO, ugodno prodam. Osmari Evzal, tržnica, M. Sobota. M-3935
OPEL KADET 1.2 S, letnik 1979, zvočnik bass, srednje, in troblje prodam. ☎ 70 438 popoldne ali Jerčević, G. Bistrica 206, M-3938
AVTO SUNBEAN 1600 SUPER, letnik 1976, 3 M, in R 4 TL prodam. Ivan Murvar, Vidonci 144, M-3940
WARTBURG KARAVAN, letnik 1978, prodam. ☎ (069) 77 611, M-3945
ZASTAVO 750 LE, letnik 1984, prodam. ☎ 46 355, M-3951
126 P, letnik 1980, prodam. Stojanovič, Lendavska 25 a, ali ☎ 23 110, po 15. uri. M-3953

CITROEN GS 13 zelo dobro ohranjen, prodam. ☎ 23 848, M-3955
OPEL MANTO, 4 gume s platišči 165 x 13 in prevleke za F 1300, prodam. Tropovci, Kolesarka 75, M-3956
DIANO, letnik 1987, registrirano do julija 1990, prodam. Informacije po ☎ 21 936 do 15. ure. M-3958
RENAULT 4, karamboliran, in APN 4 prodam. Hozjan, Okoslavci ali ☎ 74 731, int. 46, do 14. ure. M-3960
CITROEN GS CLUB, odlično ohranjen, l. 1976, prodam. Informacije proti večeru: Arzenak, Titova 1 ali ☎ 23 637, M-3962

VESTNIK

Irma Benko (direktorica in glavna urednica), Jože Šabjan (odgovorni urednik), Bernarda Balažič, Brigita Bavčar, Jani Dominko, Silva Eöry, Jože Graj, Majda Horvat, Milan Jerše, Ludvik Kovač, Dušan Loparnik, Feri Maučec, Stefan Sobočan, Branko Žunec, Endre Gontér (tehnični urednik), Navenka Emri in Marjan Maučec (lektorja).
Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Titova 29/I. Telefoni: novinarji 21 383, 21 232; direktorica in glavna urednica, odgovorni urednik, naročniški oddelek, računovodstvo, GPS in tajništvo 21 064 in 21 383; dopisništva: Gornja Radgona 74 597, Lendava 75 085 in Ljutomer 81 317. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za III. trimesečje 1989 je 80.000 dinarjev, za delovne organizacije 160.000 dinarjev za naročnike v tujini 70 DEM (letno). Tekoči račun pri SDK Murska Sobota: 51900-603-30005. Devizni račun pri Jugobanki Ljubljana: 50100-620-00112-5049512. Tisk: ČGP Večer tozdr Mariborski tisk Maribor. Po pristojnem mnenju je Vestnik oproščen plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

RENAULT 4, letnik 1979, prodam. do 1. 6. 1990, ohranjen, ugodno prodam. Motvarjevi 50, M-3963
RENAULT 4, prodam. ☎ 25 248 ali Lendavska 17 c, M-3967
ZASTAVO 101 prodam v celoti ali za rezervne dele. Opec, Stara 10, M-3968
BMW, star dve leti, ugodno prodam. Stanko Serec, Naselje Borisa Kraigherja 3 (nasproti Lesnine na Bakovski ulici), M-3969
ZASTAVO 101, letnik 1982, prodam. ☎ 70 178, po 19. uri. M-3981
MOPEX CTX 80 prodam. Brezovci 20, p. Puconci, M-3988
ZASTAVO 128, letnik 1986, prodam. Franc Ferlec, Černelavci, Jurčičeva 9, M-3930

AKRON — KULTURA BIVANJA najame poslovni prostor od 70 do 120 m² s telefonom za predstavništvo oziroma ponuja honorarno delo arhitektu s podobnim prostorom v Murski Soboti. Ponudbe: Ljubljana, tel. (061) 574 284 od 16. do 19. ure.

MOTORNO KOLO BMW, 250 cm³, dobro ohranjeno, prodam. Motovilci 29, M-3990
YUGO 1.1 GX, LETNIK NOVEMBER 1987, GARAŽIRAN, PREVOŽENIH 15.000 KM, PRODAM. Račičan, Tomšičeva 8, M-M-TTFH
GOLF JX, 1986, prodam. Mladinska 30, Bakovci, M-3992
126 P, letnik 1986, prodam ☎ 74 473
R 9 GTD, star 2 leti, registriran do julija 1990, solarni bojler, 200 l, rade končar, nov, peč za kopalnico, električno, drva, boschetti, malo rabljen, prodam. ☎ (069) 78 230, M-3991
MOPEX APN 6, nujno prodam. Petanjci 88, M-3853
AVTOMOBIL LM in barvni televizor gorenje prodam. Kristijan Ozvatič, Tropovci, Šolska ulica 4, M-3855
KADETTA A in B in rezervne dele, prodam. ☎ 87 289, M-3856
ZASTAVO 101 ugodno prodam. Avgust Zver, Prvomajska 11, Turnišče, M-3858
FIAT 132/2000, obnovljen, prodam ali zamenjam. ☎ 24 665
3862
GOLF DIESEL, star 1,5 leta, prevoženih 20.000 km, prodam. Bodonci 114, M-3863
126 P, letnik 1981, odlično ohranjen, prodam. Ogled po 16. uri: Zelko, Gorica 71, M-3870
ZASTAVO 128, letnik XII/85 prodam. Novak, Tomšičeva 14, M. Sobota, M-3873

Na okusne

KOLINE Z BUJTO REPO

ste vabljeni v petek, 15., soboto, 16., in nedeljo, 17. septembra, v GOSTILNO SPILAK v Puconci!

ZASTAVO 126 P, 650 GL, letnik marec 1989, prodam. ☎ 73 594 popoldan ali 74 831 popoldan, int. 205, M-3881
ŠKODO 220 L, letnik 1975, prodam. ☎ 46 327, M-3882
VW Jetta, 1987, bencin, dobro ohranjen, prodam. Copot, Srednja Bistrica 27, M-3885
ZASTAVO 101 za rezervne dele prodam. Bakovci, Ob potoku 9, popoldan. M-3887

RENAULT 9 GTD(dizel) letnik 1987, nujno prodam ali zamenjam z doplačilom. Informacije po ☎ 48 736 — popoldne. M-3888
RAUKOMBI (2.2m), brano cimos 2 m, plug, 12-colni, ugodno prodam. Strukovci 1, Šiftar, M-3892
ZASTAVO 101 GTL 65, letnik 1984, karambolirano, motor nepoškodovan, prodam. Flisar, Liškova 48, Černelavci, ali ☎ 22 729, M-3895
RENAULT 4 TL PRODAM. ☎ 74 773, GR-18932

JUGO 45, STAR 6 LET, DOBRO OHRANJEN, PRODAM. ☎ dopoldne 74 842 in popoldne 74 712, M-18925
DIANO, registrirano do julija 90, prodam. ☎ 74 731, int. 36, GR-18936
OPEL ASCONO 1.6 S, letnik 1977, prodam. Kidričeva 20 ali ☎ (069) 82 870, ogled po 17. uri. IN-17580
ZASTAVO 101, letnik 1977, obnovljeno, registrirano do maja 1990, prodam. ☎ (069) 82 155, IN-17578
ŠKODO 120 LS, letnik 1980, in pluge za ferguson (12 col), rabljene, prodam. Janko Spolarč, Dolnja Bistrica 157, Črenšovci, IN-17584
JUGO AX, letnik 1987, prodam. Kovač, Selo 89, M-MM
RENAULT 14 TL generalno obnovljen, ugodno prodam. Bojan Martuk, Bratovci 144 b, p. Beltinci, M-3735

ZASTAVO 101, KONFORT, dobro ohranjeno, ugodno prodam. Jože Ščavničar, Gibina 10, p. Ljutomer, M-4005
JUGO KORAL 55 prodam. ☎ 25 409, M-4006
YV 1300 in moped avtomatični prodam. Melinci 20, M-4007
126 P prodam. ☎ 22 400, M-4008
WARTBURG KARAVAN prodam. Jakša, Domanjševci 126, M-4011
ZASTAVO 101 L, letnik 1977, registrirano do julija, prodam. Bakovci, Vrtna 17 ali ☎ 76 153, M-4012
AUDI 60, nove gume s platišči in avtoradio prodam. ☎ 22 056, M-4015
FIAT 126 P prodam. Krajna 9, M-4016
GOLF, prevoženih 50.000 km, prodam. Štefan Čeh, Nedelica 143, p. Turnišče ali ☎ (069) 72 183, M-4017

KMETJSKA MEHANIZACIJA

PRODAM

MOTOKULTIVATOR GOLDONI, 8 KS, s frezo, skoraj novo, ugodno prodam. Puževci 42, M-3954
OKROGLI SEJALNIK, 18-cevni, prodam. Gizela Kuzma, Puževci 1, M-3959
TRAKTOR TORPEDO, 7506, letnik 1987, adapter za koruzo in kombajn z maj 133, prodam. Informacije na ☎ (069) 77 111, M-3961
ENOVSTINI IZKOPALNIK ZA KROMPIR in letno kabino (lok) za traktor Ferguson 39, prodam. Lipa 171, M-3997
KOMBAJN EPLJE 210, olov plug, 10-colni, in obračalnik za BCS prodam. Mirko Vogrinc, Norički Vrh 3 pri Gornji Radgoni, M-18924
MANJŠI TRAKTOR, zelo dobro ohranjen, prodam. Jože Rigler, Podgrad 3, G. Radgona, M-8926
TRAKTOR ZETOR 2511, letnik 1974, vse 4 gume nove, ugodno prodam. Anton Belak, Parčjak 17 a ali ☎ (069) 73 592 — zvečer. M-18930
TRAKTORSKO KABINO za ursus in prikolico za živino prodam. ☎ 74 529, M-18931
KOSILNICO BCS 127 ahme motor in slamožernico prodam. Jože Horvat, S. Raja 132, Turnišče, M-4000
KOSILNICO BCS, petrol, prodam. Vel. Polana 137, M-3871
TRAKTOR GORENJE KOSOR z motorjem ACME, koso ter frezo, malo rabljeno, prodam ☎ 21 011 od 8. do 15. ure. M-3872
TRAKTOR TOMO VINKOVIČ, 30 KS, prodam. Alojz Sinko, Grad 193 ali ☎ 77 709, M-3874

ENOOSNI TRAKTOR v nevoznom stanju, dizel, 12 KS, s priključki (jermenica, kosa, plug in obračalnik), 2 mopeđa, 3 brzine, eden v voznem stanju, druga dva za rezervne dele, klavirsko harmoniko skandall, 80-basno, na 4 registre, v odličnem stanju, prodam. Jožef Rajsar, Motovilci 36, p. Grad, M-3877

TRAKTORSKO BOČNO KOSO IMT 533/39/42/58, novo, in dvobrazdni plug OLT, 12 colni zamenjam (po dogovoru) za kosilnico BCS ali laverda z vozičkom. Kaučič, Mali Bakovci 48, M-3878
LIČKALNIK ZA KORUZO in cirkularko z mizo prodam. Kaučič, Mali Bakovci 48, M-3879
TRAKTOR T 40 AS, na prednji pogon, nov, prodam. ☎ 78 402, M-3880
TRAKTOR IMT 539, s kabino, in velik voz z gumijastimi kolesi prodam. ☎ 72 578 po 18. uri. M-3883

TRAKTOR TORPEDO 4806, s koso, in traktor STEYR, 18 KS, s koso, prodam. Jože Buček, Sotina 18, M-3889
KOMBAJN ZA OBRANJE KORUZE KK 25 SIP, malo rabljen, prodam. Oton Zamuda, Žrnova 5, Radenci, M-3890
SEJALNICO IMT in visokotalčno stiskalnico wegler prodam. Nosišinci 62, M-3894
OBRAČALNI PLUG BATUJE visoki, nov ugodno prodam. ☎ 25 148, M-38946

TROSILNIK tehnostroj TG 28, nerabjen, prodam. ☎ (069) 81 879, M-3899
ŽITNO SEJALNICO panonija, 2,2 m, s diski, novo, prodam 30 % ceneje. ☎ 76 995 ali 76 832 — zvečer. M-3900
LIČKALNIK za koruzo prodam. Mirko Krajnc, Bučkovci 69 a, Bučkovci, IN-17576

VESTNIK — Glasilo občinskih konferenc SZDL Murska Sobota, Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer. Izdaja Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota. Ureja uredniški odbor:

Irma Benko (direktorica in glavna urednica), Jože Šabjan (odgovorni urednik), Bernarda Balažič, Brigita Bavčar, Jani Dominko, Silva Eöry, Jože Graj, Majda Horvat, Milan Jerše, Ludvik Kovač, Dušan Loparnik, Feri Maučec, Stefan Sobočan, Branko Žunec, Endre Gontér (tehnični urednik), Navenka Emri in Marjan Maučec (lektorja).
Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Titova 29/I. Telefoni: novinarji 21 383, 21 232; direktorica in glavna urednica, odgovorni urednik, naročniški oddelek, računovodstvo, GPS in tajništvo 21 064 in 21 383; dopisništva: Gornja Radgona 74 597, Lendava 75 085 in Ljutomer 81 317. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.

KOMPAS

GORNJA RADGONA

Obiščite:

— brezarinske prodajalne na mejnih prehodih
— restavracijo Pivnica
— in potujto z nami
— tel.: 74 741

posesti

GRADBENO PARCELO, 20 arov, in starejšo hišo v D. Lakošu 7 prodam. Informacije: Kosa, Trimlini 20, INE-19866
VINOGRAD v Lendavskih goricah blizu Piramide prodam (s trgatvijo) ☎ 71 579, M-3870
STANOVANJSKO HIŠO v Boračevi 56 z vrtom prodam. Ana Hamler, Črešnjevci 210, GR-18939
POSESTVO z 3 ha zemlje, hišo in gospodarsko poslopje na Orehovskem Vrh 8 prodam. Fekonja, Orehovski Vrh 8, GR-18940
80 arov gozda v Brezovcih prodam. Informacije Flisar, Brezovci 64, M-3943
STAREJŠO HIŠO za rušenje (les za kurjavo) prodam. Selo 7, po 16. uri. M-3950
DVORIŠČE, 2100 m², s starejšo hišo pri Križevcih pri Ljutomeru prodam. Informacije (062) 514 769, M-MM

GOSPODINJE!
Če vam zamrzovalna skrinja izliva vodo ali ledeni, pokličite **IZOLACIJSKI SERVIS F. Majžnik**, Gornji Slaveči 6, Kuzma (069) 78-271
Popravilo z garancijo na vašem domu.

RAZNO PRODAM

MOLZNI STROJ VITREX, nerabjen, prodam. ☎ 81 076, IN-17573
ZAMRZOVALNO OMARO za 2,3 M, 90-litrsko, prodam. Ljudmila Fekonja, Prisojna 6, Radenci, GR-18938
7 m železnih nosilcev, več kosov, prodam. Motvarjevi 64, M-3922
30-LITRSKI SOD prodam. Kroška 5, M. Sobota, M-3924
BETONSKE SOHE prodam. G. Slaveči 26, M-3929
SLIVE prodam. Franc Duh, Rožički Vrh 70, p. Videm ob Ščavnici, M-3939
KOMPRESOR 140 l prodam. ☎ 25 549, M-3941
ELEKTRIČNI ŠTEDILNIK, umivalno in straniščno školjko, peč na olje in termoakumulacijsko peč 3,5 prodam. Mikuz, Štefana Kovača 17, M. Sobota, M-3946
LES ZA OŠTREŠJE prodam. ☎ 26 474, M-3947
50 arov KORUZE ZA SILAŽO v Gradišču prodam. Petanjci 56, M-3949
AVTOPRIKOLICO večje nosilnosti, ugodno prodam. ☎ (062) 414 162, M-3964

6 panjev (7 satov) in 4 panje (8 satov) ter prikolico za osebni avto prodam ali zamenjam za drva. Zorana Velnarja 42 a, M. Sobota, ☎ 26 578 popoldan. M-3977
KOMPLETNE KOLEKTORJE z avtomatiko ugodno prodam. ☎ 87 499 popoldne. M-3984
PRALNI STROJ GORENJE ugodno prodam. Helena Novak, Lendavska 60, M. Sobota ali ☎ 26 161, M-3985
ŠIVALNI STROJ, elektronik Bagat — danica, ugodno prodam. V. Polana 108, M-3986
POSTELJO JOGI, Meblo, 180 x 200, prodam. ☎ 23 839, M-3987

51 polnil in opeko za dimnik prodam. Tešanovci 84, M-3989
KORUZO, DRVA in gume 13 x 135 prodam. Domajinci 26, M-3995
OTROŠKI VOZIČEK ROKI prodam. Cipot, Alija Kardosa 4, M-3999
KOTNO SEDEŽNO GARNITURO z raztegljivim trisedom ugodno prodam. M-3857
PEČ FERROTHERM, 35.000 kalorij, z bojlerjem, novo, prodam 20 % ceneje. ☎ 71 455, M-3861
BAS KITARO - FENDER SOWIER, bass ojačevalec marshall, trobenito selmer in akustično kitaro sakura ugodno prodam. ☎ 26 226, M-3865
TRISED, dvosed in dva fotelja, notranje blatnike in prednje luči za R 4 prodam. Lipovci 30, M-3867
KOMBINIRANI ŠTEDILNIK prodam. Finžgarjeva 32, M. Sobota, M-3869

KOMPLETNO OPREMO ZA KUHNJO (beli elementi, štedilnik, hladilnik, korito) ter lakirano pohištvo za dnevno sobo prodam. Tisina 15 ☎ 46 326, M-3886
POHIŠTVO ZA SPALNICO in regal za dnevno sobo ugodno prodam. Cveta Botjak, St. Rozmana 14 (2. nadstropje), M-3891
BELO SEDEŽNO GARNITURO prodam. Vrtna 8, stanovanje 33 po 15. uri M-3897
ČRNO-BELI TELEVIZOR, z garancijo, otroški voziček za dojenčke in dve dvodelni omari, prodam. Felkar, Cvetkova 19, Murska Sobota, M-3898
PRODAM ALI ZAMENJAM za novejši avto dva brusilnopolima, skoraj nova stroja. Milan Peklar, Splavarska 2, 62241 Sp. Duplek ali ☎ (069) 87 199, M-4011

PRALNI STROJ, črno-beli televizor gorenje in peč ferroterm za etajno ogrevanje prodam. Boris Kukanja, Lendavska 31 ali ☎ 22 186 zvečer. M-4003
GLISER KVARNER 370, prikolico in motor tomos 18 — prodam. ☎ (069) 81 900, IN-17582
Hi-Fi gramofon z zvočniki (2 x 55 W) prodam. Dr. Budinski, Slavka Osterca 10, Ljutomer, IN-17583
SOTOR, nov, za štiri osebe, in žensko poročno obleko ugodno prodam. Medvar, Radomerje, Ljutomer, IN-17581
ČRNO-BELI TV, elektronik, gorenje, prodam. Gibina 46, Ljutomer, IN-17585
OTROŠKO POSTELJO ugodno prodam. ☎ 22 138, M-3773
NOVO AVTOMOBILSKO PRIKOLICO prodam. ☎ 23 311, M-4010
RDEČE IN BELO VINO RIZLING (i-kletni) prodam. ☎ 24 172, M-3996

Sobe

DVOSOBNO STANOVANJE V LENDAVI, neopremljeno, iščem. ☎ (042) 843 560, Velimir. LE-19867
SOBO za družbo in manjšo pomoč v gospodinjstvu pri starejši gospe oddam. Ostalo po dogovoru. ☎ 21 255, M-3952
SOBO v bližini okolič Murske Sobotne iščem. Ponudbe na upravo lista. GR-18929
ČE SI BREZ SLUŽBE ALI STANOVANJA, se ne glede na tvojo starostoglas po moj naslov ki je na upravi lista. M-3859
SOBO s kuhinjo in kopalnico v Murski Soboti oddam. Flisar, Mladinska 20 a, M-3860
TRISOBNO STANOVANJE v SREDIŠČU MURSKÉ SOBOTÉ dam v najem, primerno za mirno obrt. Cankarjeva 14, M-3868

BUTIK TOMATEX v ulici Nikole Tesle (nasproti avtobusne postaje) v M. Soboti.
Imamo veliko izbiro poletne in zimске garderobe (originalov) in usnjenih izdelkov. Za vas oblačila 25 % popusta.
Pridite in preverite sami!

Zaposlitve

Zaposlim dve natakarici z nekaj prakse za samostojno delo v sodobnem lokalu v Ljutomeru. Začetni OD od 7 do 8 M. ☎ (062) 776 105, po 21. uri. IN-17575
DVA KV zidarja in dva delavca zaposlim OD po dogovoru. Alojz Zizek, M. Sobota, Cankarjevo naselje 10, M-3854
MLADEGA FANTA z izpitom za traktor zaposlimo. Naslov v upravi lista. M-3894
SPREJMEMO KV STRUGARJE IN VARILCA. Murska Sobota, Lendavska 34 ali ☎ (069) 21 265, M-4004
DIMNIKARKEGA POMOČNIKA ali pridnega fanta za priučetje (vojašine prost) sprejemem takoj v delovno razmerje. OD dober. Nočnega dela ni. Samsko stanovanje zagotovljeno. Dimnikarstvo Andrej Zemljčič, Kidričeva 6, 65270 Ajdovščina ali ☎ (065) 61 474, M-OP

POSLOVNE PROSTORE V MURSKI SOBOTI, približno 40 m², iščemo.
Informacije po telefonu: 22-051.

Pri zahvali za pokojnim **JANKOM NOVAKOM** iz Andrejec je nastala napaka. Pravilno besedilo je: Žalujoci: oče, mama, sestra Irena z družino in brat Andrej z Mileno.

Tibor Sever
iz Šalamenec

Vsem, ki se ga še spominjate, iskrena hvala.

VSI NJEGOVI

IZDELAVA KLJUČEV — IVAN KONCUT, LENDAVA, ULICA HEROJA MOHORJA 13.

Kupim

GARAŽO v Ljutomeru kupim. ☎ (069) 81 438, IN-17572

ŽIVALI

LOVSKE TERIERJE odličnih staršev prodam. Ivan Pozvek, Veščica 60 a, M-3978
TELICO, visoko brejo, prodam. Bedič, Budinci 17, p. Salovci, M-3998
BREJO SVINJO in vinske sode prodam. Kupšinci 7, M-3926
MALE PUJSKE prodam. Tropovci, Jordan 28, M-3933
MALE PUJSKE prodam. Tropovci, Jordan 21, M-3948
MALE PUJSKE prodam. Tropovci, Kolesarka 46 ali ☎ 46 104, M-3864
MALE PUJSKE prodam. Krog, Murska 2, M-3884

IZOLACIJE — SERVIS ZAMRZOVALNIKOV

Popravljamo vse vrste zamrzovalnih skrinj, ki točijo, ledenijo ali rosijo.
Popravilo opravimo na domu z 10% popustom in garancijo. Prihranite 40 % električne energije!
Telefon: (062) 38-885 — Frane.

GOSTILNA VEREŠ

pri mejnem prehodu Gederovci, vabi na **DOMAČE KOLINE Z BUJTO REPO** v petek, 22., in soboto, 23. septembra. **VABLJENI!**

Razno

PREKLIC!

Preključujem veljavnost zaključnega spričevala OŠ Beltinci, izdanega v šol. l. 1983/84 na ime Cvetko Luk, Lipovci. M-3957
SKLADIŠČNI PROSTOR, VELIK 60 m², oddamo v najem v Murski Soboti. Ponudbe pod **SKLADIŠČE**. M-3972
PREKLIC!
Preključujem žaljive besede, ki sem jih izrekel Matiji Saterju. Obžalujem izrečene besede ter

V SPOMIN

Minila so tri leta, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče in dedek

Jožef Šrajner

iz Gerlinec

Iskrena hvala vsem, ki se ga spominjate in obiskujete njegov preran grob.

ŽALUJOČI: žena in hčerka z družino.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta, dedka in pradedka

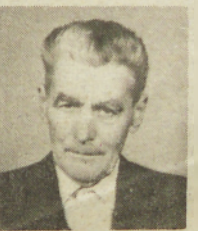
Aleksandra Domonkoša

iz Tešanovec

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala za darovano cvetje, pisna in ustna sožalja v bolečih trenutkih slovesa.

Posebna hvala g. župniku in pevcem ter govornici KS.

ŽALUJOČI: hčerki Vera in Kristina z družinama.

V SPOMIN

14. septembra mineva leto polno žalosti in bolečine, odkar nas je zapustil dragi mož, oče, stari oče

Matija Gornjec

iz Odranec

Neizmerno smo nesrečni, ker smo te izgubili, a ponosni, ker smo te imeli. Iskrena hvala vsem, ki z lepo mislijo postojite ob njegovem grobu, mu prižigate sveče in prinašate cvetje.

ŽALUJOČI: žena Marija in otroci z družinami.

Ko solza po licu polzi, nihče ne ve, kako boli, morja solz bi potočili, da bi te lahko zbudili.

V SPOMIN

7. septembra je minilo šest žalostnih let, odkar nas je za vedno zapustil naš dragi sinko, bratec in vnuk

Gorazd Vuk

iz Gomilice

Hvala vsem, ki se ga spominjate, prinašate cvetje in prižigate sveče.

ŽALUJOČI: vsi, ki smo ga imeli radi

ZAHVALA

V 57. letu starosti nas je nepričakovano zapustil dragi oče, dedek, brat in stric

Ladislav Sobočan

iz G. Lakoša 50

V globoki žalosti se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, prijateljem, sosedom in sovaščanom, ki ste dragega pokojnika v tako velikem številu pospremili na zadnji poti ter mu poklonili vence in cvetje.

Posebna hvala kolektivu Elektrokontakta in športnemu društvu NK Lakoš, g. duhovniku Kotarju za ganljive besede ter pevkam iz D. Lakoša za odpete žalostinke.

Neutolažljivi: sin z družino in vsi, ki smo ga imeli neizmerno radi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega najdražjega

Jožeta Bagarija

Zorana Velnarja 48
Murska Sobota

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje.

Zahvaljujemo se njegovim sodelavcem ABC Pomurka, posebno govorniku za ganljive besede ob odprtem grobu, učencem OŠ Dane Šumenjak. Hvala g. kaplanu za opravljen cerkveni obred, ter pevcem za odpete žalostinke. Iskreno zahvalo pa smo dolžni sosedu Viktorju Titanu za vsestransko pomoč in prijaznost.

Vsem še enkrat — iskrena hvala.

GLOBOKO ŽALUJOČI: vsi njegovi

ZAHVALA

V 66. letu starosti nas je po dolgotrajni bolezni zapustil naš dragi mož, oče in dedi

Viktor Vrečič

gostilničar v pokoju
iz Vanča vasi

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in ostalim, ki ste mu v tako velikem številu izkazali zadnje spoštovanje.

Prav tako se zahvaljujemo govorniku KS. Posebna hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem, izvajalcu Tišine in vsem darovalcem prekrasnega cvetja.

Vanča vas, 16. 9. 1989

ŽALUJOČI VSI NJEGOVI

Prezgodaj čas prišel je za oddih, dom je prazen, dom je tih, tebe ljuba mama ni, da bi skupaj srečni še bili.

ZAHVALA

Po neozdravljivi bolezni in preran izgubi v 65. letu starosti, drage žene, mame, tašče in babice

Marije Kranjec

roj. Kuzma
iz Vučje gomile 106

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, botrini, znancem in prijateljem, ki so darovali vence in cvetje nam izrekli sožalje ter vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Posebna zahvala Internemu oddelku Bolnišnice v Rakičanu in zdravnikom dr. Vlasti Petric in dr. Jožetu Kocjančiču.

Iskrena in topla zahvala g. župniku za opravljeni pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in predstavnic KS za ganljivo slovo.

Zahvala vsem sosedom, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani.

Vsem še enkrat — iskrena hvala.

Vučja gomila, 1. 9. 1989

ŽALUJOČI: mož Ludvik, sin Geza z družino, sinovi Štefan, Koloman in Franc ter drugo sorodstvo.

Zakaj si moral nam umreti, ko pa s teboj je bilo tako lepo živeti. Odkar utihnil je tvoj glas, žalost in bolečina domujeta pri nas.

ZAHVALA

Nepričakovano nas je v 65. letu starosti zapustil dragi oče, dedek in tast

Franc Potočnik

iz Dolnjih Slaveč

Z globoko žalostjo v srcu se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so dragega očeta pospremili na njegovi zadnji poti, okrasili njegov grob z venci in cvetjem nam pa izrekli sožalja.

Posebna zahvala izrekamo g. duhovniku Erniši za ganljivo opravljeno pogrebno svečanost, predstavniku KS tov. Drvariču in predstavniku GD tov. Makovcu za besede slovesa.

Hvala tudi vsem sosedom, ki so nam v najtežjih trenutkih prišli na pomoč.

Obratu Zvezda — Skladišče pa se zahvaljujemo za podarjeni venec.

Vsem skupaj — hvala!

ŽALUJOČI: sinova Drago in Vlado z družinama in ostalo sorodstvo.

Si mislite lahko, da strašna je rana, katera zadela je naše srce, nikdar več na zemlji ne bode izprana, bolela nas bode do zadnjega dne.

V SPOMIN

Minilo je žalostnih 8 let, odkar nas je tragično zapustil naš dragi sin, oče in mož

Jože Abraham

iz Hodoša — Celje

Vsem, ki se z dobro mislijo ustavite ob njegovem grobu, mu poklanjate cvetje in prižigate svečke — iskrena hvala.

ŽALUJOČI: oče, mati, brata in sestra iz Hodoša.

V SPOMIN

Boleč in žalosten je spomin na 28. september 1988, ko nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče in dedek

Jože Mencingar

Pertoče 7

Hvala vsem, ki se ga spominjate in obiskujete njegov grob.

VSI NJEGOVI

Niti zbogom nisi rekel, niti roke nam podal, smrti te vzela je preneglo, a v naših srcih si ostal.

V SPOMIN

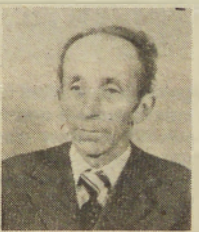
15. septembra mineva eno leto, odkar nas je nenadoma za vedno zapustil dragi mož, oče, dedek in pradedek

Rudi Špilak

iz Dolica

Vsem, ki se z lepo mislijo ustavite ob njegovem grobu, mu prinesete cvetje in prižigate sveče, iskrena hvala!

ŽALUJOČI: žena in otroci z družinami.

Ne bo besed več tvojih, ne stiska tvojih toplih rok, ostal je le spomin in ob spominu naš trpki jok.

V SPOMIN

Žalosten in boleč je spomin na 12. september 1988., ko nas je mnogo prezgodaj zapustil naš dragi mož, oče in dedi

Matija Tibaut

iz Gančan

Hvala vsem, ki se ustavite ob njegovem grobu in z lepo mislijo počastite njegov spomin.

ŽALUJOČI VSI, KI SMO GA IMELI NEIZMERNO RADI

Dolgost življenja našega je kratka, kaj znancev je zasula že lopata! Odprta noč in dan so groba vrata, al' dneva ne pove nobena pratka. (F. Prešeren)

Kje si ljuba žena, mama, kje tvoj mili je obraz, kje je tvoja skrbna roka, ki skrbela je za nas. Rože tvoje jokajo, ker čutijo, da tebe ni, le grob bodo ti krasile, spremljale k večnosti.

ZAHVALA

V 48. letu nas je nepričakovano za vedno zapustila draga žena, mama, snaha, hčerka in sestra

Jolanka Panker

roj. Casar
iz Kančevce

Ob boleči izgubi skrbne mame se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in znancem, ki so jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje. Posebna zahvala sosedu Farkašu, Gezi Farkašu iz Murske Sobotice, govornikom Gezi Hujšu in Francu Detschu ter godbi na pihala.

ŽALUJOČI: mož Emil, hčerka Suzana, sin Štefan, mama in tašča.

Za načrtnejšo ureditev Goričkega

Osnutek odloka o prostorsko-ureditvenih pogojih za Goričko, ki so ga izdelali na Zavodu za urbanizem Maribor, predvideva vrsto posegov na tem območju. Načrtujejo veliko stanovanjskih in drugih gradenj, ki ne bodo izstopale iz organizacijske zasnovne naselij kot urbane celote. Zato so drugi posegi v to okolje nedopustni, dokler ne bo sprejet ustrezen prostorskoizvedbeni načrt. Območja zunaj naselij, za katera ni predvidena izdelava zazidalnih ali ureditvenih načrtov, so namenjena za kmetijsko ali gozdarsko dejavnost. Podobno velja za infrastrukturno omrežje, posebnost elektrode, transformatorje, prometne in vodne objekte, ki jih bodo speljali na najmanj izpostavljenih legah, da ne bi kazili pokrajine. Na vinorodnih območjih, ki so v grafičnem delu označena kot kraji za ljubiteljsko obdelavo zemlje, pa je dovoljena gradnja objektov za hrambo orodja in pridelkov. Ti objekti, zlasti gospodarske kleti, se morajo postaviti tik pod grebeni ali vrhovi.

Seveda pa si je treba za ljubiteljsko obdelovanje zemlje pridobiti soglasje Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor. Zdej namreč kulturna dediščina Goričkega ni varovana s posebnim odlokom. To velja tudi za naravno dediščino, ki pa je kot varovano območje opredeljeno v prostorskoizvedbenih pogojih in v družbenem načrtu soboške občine za obdobje 1986—1990. Hkrati pa je natančno opredeljeno, da posegi v prostor ne smejo poslabšati kakovosti zraka, vode in zemlje ali ogrožati ekološkega ravnovesja v okolici.

M. Jerše

NOV MOLITVENI DOM — S slovesnim bogoslužjem so člani kristusove binkošne cerkve minulo nedeljo v Fokovcih predali namenu nov molitveni dom. Pred poltrajnim letom so porušili prostore starega doma in na tem mestu postavili novega. Vrednost novega doma je več deset milijonov dinarjev, zgradili pa so ga s prostovoljnimi delom in prispevki ter tako zidavo močno pocenili. Foto: L. Kovač

Pričakovanja obrtnikov in sejemske možnosti

Vsakič, ko odpiramo Mednarodni sejem obrti v Celju, lahko s ponosom ugotovimo, da je iz leta v leto večji, poslovno prodornejši in navsezadnje tudi lepši, preglednejši urejen. Žal pa moramo vsakič tudi ugotoviti, da razvoj obrtništva kot panoge v celoti le težko ali pa sploh ne sledi napredku sejma. Razlog za to so razmere, v katerih ta obrt dela. Tudi letošnji sejem ni izjema. Razmere za razvoj obrti v državi se namreč tudi v zadnjem letu niso izboljšale. Nasprotno, splošne gospodarske težave, ki se jim je obrt v preteklih letih še nekako znala izogibati, so zdaj z vso silo udarile tudi po obrtništvi. Ob tem se le-to še naprej duši pod težo nenormalno visokih prispevkov. Nerealno vrednotenje njenih osnovnih sredstev ga potiska v tehnološko zaostajanje. Tako je med drugim dejal uvodničar Ernest Draš, predsednik skupščine Zveze obrtnih združenj Slovenije, na petkovi otvoritvi 22. Mednarodnega sejma obrti v mestu pod Golovcem. Slavnostni govornik Marko Bulc pa je ob tej priložnosti izrekel naslednje trditve: »Podjetništvo je tveganje. Zahteva smeje ljudi, ki so pripravljeni tvegati, imajo smisel za inovacije in so jih sposobni uresničiti. Kapitala za spodbujanje nastajanja malih podjetij pa nimamo oziroma ga imamo premalo in družbene pomoči tudi.« Predsednik gospodarske zbornice Slovenije pa je tudi obljubil: »Pripravljeni smo, da je za hitrejšo nastajanje malih podjetij sedaj najpomembnejše zagotoviti inicialni kapital v občinah, republikah in bankah. Zato mislim, da se moramo zavzeti za to, da se sredstva, ki se sedaj zbirajo za pospeševanje nerazvi-

APARATA ZA GINEKOLOŠKI ODDELEK

Prejšnji teden so dobili na ginekološki oddelek soboške bolnišnice darilo Slovenskega kulturnega društva Lastovka iz Ingolstadta. To sta dva manjša aparata, velika kot večji bateriji s sončno za osvetlitev plodovih srčnih utripov skozi trebuh. Tak aparat je na oddeku že bil, vendar zastarel in se ni dal polniti, kot sedaj nov. Zato se na oddelku zahvaljujejo za darilo in lepo gesto, seveda tudi v imenu bodočih mamic. Veseli pa so seveda vsake pomoči, saj je oprema zastarela in iztrošena, za novo pa ni denarja.

Potrebovali bi večje, zahtevnejše in seveda dražje aparate. Nujno bi potrebovali kardiograf ali aparat za stalno spremljanje plodovih srčnih utripov, tudi med porodom, da potem takoj vedo, kako se godi otroku. Tudi tak aparat je že na oddelku, vendar je star deset let in se zaradi preobremenjenosti večkrat pokvari. Nov pa stane 12 tisoč mark. Da je operacijska miza na oddelku stara petinideset let, torej toliko kot sam oddelek, ter je operacijska dvorana v novem kirurškem oddelku za ginekološki oddelek ostala prazna, tudi veliko pove. Za opremo pa bi spet potrebovali 75 tisoč mark. V otroški štaciji bi morali postaviti inkubator in modro luč, saj morajo sedaj mlade mame ob vsakem vremenu hoditi dojit na otroški oddelek, če so otroci v inkubatorju ali pod modro lučjo.

Nepopolno opremo pa skušajo »nadomestiti« z osebnim zavzetjem za bolnice in mlade mame ter strokovnim delom in izpopolnjevanjem, čeprav tudi pri njih kadrovske niso kaj dobro zasedeni.

Zdravstveni delavci mislijo na dobro zdravstveno oskrbo, družbeno skupnost pa bi morala misliti na temeljito obnovo porodniškega in ginekološkega oddelka ali morda na novo stavbo. Sedanja ni bila namenjena temu oddelku in so jo vsa leta le obnavljali in popravljali. Taka pa sedaj ne ustreza več sodobnejšim načinom dela.

Majda Horvat

Mednarodna razstava psov

Lendava bo v soboto prizorišče 3. zvezne razstave psov vseh pasem. Organizira jo Kinološko društvo Lendava, sodelujeta pa tudi slovenska in jugoslovanska kinološka zveza. Dovod psov je med 8. in 9. uro, ob 9.30 otvoritev razstave na športnorekreativskem

centru za hotelom Lipa, do 14.00 ocenjevanje psov in od 14.00 do 16.00 pa bo defile vzrejni skupin ter psov prvakov. Slednji bodo dobili priznanja slovenske in jugoslovanske kinološke zveze. bb

Dražje obrtno dovoljenje

S 1. septembrom znašajo stroški postopka za izdajo dovoljenja za opravljanje obrtne dejavnosti v soboški občini 130 tisoč dinarjev. Takšen predlog komiteja za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj so sprejeli na nedavni seji občinskega izvršnega sveta. Pred izdajo takega dovoljenja pa je treba komisijsko ugotoviti, če poslovni prostori in oprema, namenjena za opravljanje obrtne dejavnosti, ustrezajo predpisom. Pregled opravi tričlanska inšpekcijska komisija. Ta znesek je sedaj valoriziran za 250 odstotkov v primerjavi s prejšnjim, višina stroškov pa je izračunana na osnovi dosedanje mini dnevnice za tri osebe in prevoznih stroškov za predvidene štiri ogledne dnevno.

10 LET SEKCIJE LOVSKIH ČUVAJEV IN TEHNIKOV

LOVSKO SLAVJE

V soboto, 9. septembra, so praznovali lovci Zveze lovskih druženj Prekmurje. Njihova sekcija lovskih čuvajev in tehnikov deluje namreč že deset let, 20. februarja 1979, leta se je začel prvi tečaj za lovske čuvaje, končal pa 21. aprila. Tega dne so tudi ustanovili sekcijo. Vodja prvega tečaja je bil aesor prekmurskih lovcev Ludvik Marič, sekcijo pa je najprej vodil dr. Jože Kocjančič.

Slovesnost je bila v sejni dvorani doma pomurskih lovcev v Murški Soboti. Nastopili so lovski rogisti in lovski pevski zbor, slavnostni govor je imel predsednik sekcije Srejan Benko, 17 članom pa so podelili priznanja za dolgoletno vestno delo.

Poleg tečajev (3) so v minulih letih organizirali tudi razna dodatna izobraževanja in strokovne izlete. Njihov najpomembnejši cilj je ohraniti divjad, prav tako pa ohraniti naravno okolje, od katerega je odvisen obstoj divjadi. Prav pri varovanju okolja so večkrat nemočni, saj jih organizacije, ki najbolj uničujejo okolje kot njegovi uporabniki, ne upoštevajo.

Ob tej priložnosti so izdali tudi bilten, ki ga je uredil Feri Poredoš.

BBP

RADENCI

Grozdje in mošt tudi letos

Turistično društvo Radenci bo tudi letos pripravilo tradicionalno prireditev Praznik grozdja in mošta, in sicer v soboto, 16. septembra, na terasi restavracije Vikend. Prodajali bodo izbrane izdelke domače in umetne obrti, poleg gostincev Radenske pa bodo svoje dobrote ponujale tudi članice Aktivna kmečkih žena in deklet Gornja Radgona in lastniki vinotokov.

Za obiskovalce so pripravili tudi številne družabne igre, humorist pa bo »žegal« klopotec.

In kaj je še značilno za praznik grozdja in mošta? Poleg mošta seveda še pečen kostanj, koruza in ocvirkovice.

bbp

LENDAVA

Lendavska trgatev brez trgatev

Ekipa Doline si je prislužila nagrado s kakovostnim in estetskim prikazom življenja v hiši na vasi, je dejal Rajko Stupar.

Pred trgatevjo mora biti še »domač praznik«. Le kako bi lahko drugače pripravili pojedine za številne trgače.

Lendavsko trgatev si je v soboto, 9. septembra, ogledalo okrog 10 tisoč obiskovalcev iz Pomurja, Medžimurja in Madžarske. Prireditev, ki so jo v organizaciji Turističnega društva Lendava pripravili sedmič, po vrstnem redu pa je to že 12 trgatev (prej jo je organiziral Golfturnir), je vsekakor ena najbolj množičnih in najbolj živahnih prireditev v Pomurju. Sodelovalo je okrog 200 nastopajočih, ki so razvrščeni v 12 ekip prikazovali razna dela in običaje na polju, v hiši in drugo. Ker je Lendava pravzaprav dolga vas, z eno samo glavno ulico, je bilo dovolj prostora za nastopajoče in obiskovalce. Komisija za ocenjevanje je imela kar težko delo. Odločila se je, da dobijo po dva milijona dinarjev nagrade ekipe Doline, Dobrovnika in Radmožancev, po 900 tisočakov pa sta prejeli ekipi Žitovec in Pinc.

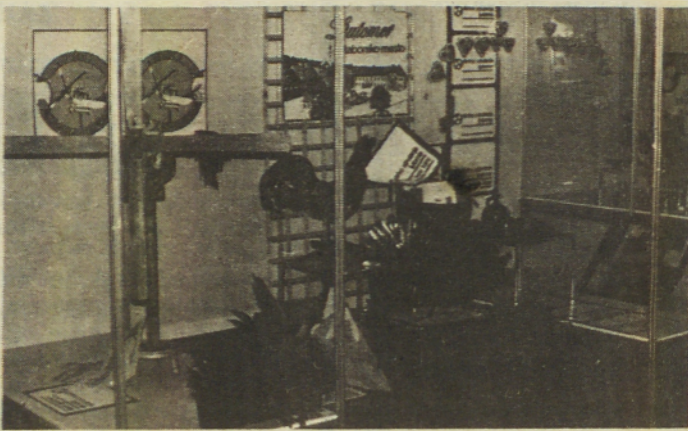
Poskrbljeno je bilo tudi za gostinsko ponudbo, svoje stojnice je postavilo tudi nekaj izdelovalcev domače in umetne obrti, med njimi je bila tudi rovarna keramika, kljub vsemu pa je še vedno prevladovala kramarija. Če se hoče obdržati še naprej, bodo tudi organizatorji Lendavske trgatev morali poiskati strokovno pomoč.

Razposajeni kriki mladega okrogločnega dekleta so se razlegali po vsej Lendavi. Kako ne bi, ko pa so ji fantje nagajali pri kopeli.

Kaj vse je bilo potrebno včasih postoriti v hiši? Takrat so vedeli, kako težko pridejo do hleba kruha.

Bernarda B. Peček

Med štirimi pomurskimi je na 22. mednarodnem obrtnem sejmu v Celju najbolj predstavljena obrtna zadruga Priekija iz Ljutomer. Prekmurka iz Murske Sobotice je neugledno potisnjena pod stopnišče, tako kot 14. oktober iz Gornje Radgona, lično urejen pa je razstavni prostor Lindava iz Lendave, z dnevnimi prikazi najdobesnejših varilnih aparatov. Po vzoru goriških obrtnikov bi morda tudi Pomurci lahko v pribodanje nastopali skupaj in ne razbito v hali A, kjer poleg drugih razstavljajo tudi člani vseh štirih obrtnih združenj v pokrajini ob Muri.

Foto: J. Kocou

Brigita Bavčar